నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

వినయపిటకే

పరివార-అట్ఠకథా

సోళసమహావారో

పఞ్ఞత్తివారవణ్ణనా

విసుద్ధపరివారస్స , పరివారోతి సాసనే;
ధమ్మక్ఖన్ధసరీరస్స, ఖన్ధకానం అనన్తరా.

సఙ్గహం యో సమారుళ్హో, తస్స పుబ్బాగతం నయం;
హిత్వా దాని కరిస్సామి, అనుత్తానత్థవణ్ణనం.

౧. తత్థ **యం తేన భగవతా…పే॰… పఞ్ఞత్త**న్తి ఆదినయప్పవత్తాయ తావ పుచ్ఛాయ అయం సఙ్ఖేపత్థో – యో నో భగవా సాసనస్స చిరట్ఠితికత్థం ధమ్మసేనాపతినా సద్ధమ్మగారవబహుమానవేగసముస్సితం అఞ్జలిం సిరస్మిం పతిట్ఠాపేత్వా యాచితో దస అత్థవసే పటిచ్చ వినయపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞపేసి, తేన భగవతా తస్స తస్స సిక్ఖాపదస్స పఞ్ఞత్తికాలం జానతా, తస్సా తస్సా సిక్ఖాపదపఞ్ఞత్తియా దస అత్థవసే పస్సతా; అపిచ పుబ్బేనివాసాదీహి జానతా, దిబ్బేన చక్ఖునా పస్సతా, తీహి విజ్జాహి ఛహి వా పన అభిఞ్ఞాహి జానతా, సబ్బత్థ అప్పటిహతేన సమన్తచక్ఖునా పస్సతా, సబ్బధమ్మజాననసమత్థాయ పఞ్ఞాయ జానతా, సబ్బసత్తానం చక్ఖువిసయాతీతాని తిరోకుట్టాదిగతాని చాపి రూపాని అతివిసుద్ధేన మంసచక్ఖునా చ పస్సతా, అత్తహితసాధికాయ సమాధిపదట్ఠానాయ పటివేధపఞ్ఞాయ జానతా, పరహితసాధికాయ కరుణాపదట్ఠానాయ దేసనాపఞ్ఞాయ పస్సతా, అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ‘‘యం పఠమం పారాజికం పఞ్ఞత్తం, తం కత్థ పఞ్ఞత్తం, కం ఆరబ్భ పఞ్ఞత్తం, కిస్మిం వత్థుస్మిం పఞ్ఞత్తం, అత్థి తత్థ పఞ్ఞత్తి…పే॰… కేనాభత’’న్తి.

౨. పుచ్ఛావిస్సజ్జనే పన ‘‘**యం తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన పఠమం పారాజిక**’’న్తి ఇదం కేవలం పుచ్ఛాయ ఆగతస్స ఆదిపదస్స పచ్చుద్ధరణమత్తమేవ, ‘‘**కత్థ పఞ్ఞత్తన్తి వేసాలియా పఞ్ఞత్తం; కం ఆరబ్భాతి సుదిన్నం కలన్దపుత్తం ఆరబ్భా**’’తి ఏవమాదినా పన నయేన పునపి ఏత్థ ఏకేకం పదం పుచ్ఛిత్వావ విస్సజ్జితం. **ఏకా పఞ్ఞత్తీ**తి ‘‘యో పన భిక్ఖు మేథునం ధమ్మం పటిసేవేయ్య పారాజికో హోతి అసంవాసో’’తి అయం ఏకా పఞ్ఞత్తి. **ద్వే అనుపఞ్ఞత్తియో**తి ‘‘అన్తమసో తిరచ్ఛానగతాయపీ’’తి చ, ‘‘సిక్ఖం అపచ్చక్ఖాయా’’తి చ మక్కటివజ్జిపుత్తకవత్థూనం వసేన వుత్తా – ఇమా ద్వే అనుపఞ్ఞత్తియో. ఏత్తావతా ‘‘అత్థి తత్థ పఞ్ఞత్తి అనుపఞ్ఞత్తి అనుప్పన్నపఞ్ఞత్తీ’’తి ఇమిస్సా పుచ్ఛాయ ద్వే కోట్ఠాసా విస్సజ్జితా హోన్తి. తతియం విస్సజ్జేతుం పన ‘‘**అనుప్పన్నపఞ్ఞత్తి తస్మిం నత్థీ**’’తి వుత్తం. అయఞ్హి **అనుప్పన్నపఞ్ఞత్తి** నామ అనుప్పన్నే దోసే పఞ్ఞత్తా; సా అట్ఠగరుధమ్మవసేన భిక్ఖునీనంయేవ ఆగతా, అఞ్ఞత్ర నత్థి. తస్మా వుత్తం ‘‘అనుప్పన్నపఞ్ఞత్తి తస్మిం

నత్థీ"తి. **సబ్బత్థపఞ్ఞత్తీ**తి మజ్ఝిమదేసే చేవ పచ్చన్తిమజనపదేసు చ సబ్బత్థపఞ్ఞత్తి. వినయధరపఞ్చమేన గణేన "ఉపసమ్పదా, గుణఙ్గుణూపాహనా, ధువనహానం, చమ్మత్థరణ"న్తి ఇమాని హి చత్తారి సిక్ఖాపదాని మజ్ఝిమదేసేయేవ పఞ్ఞత్తి. ఏత్థేవ ఏతేహి ఆపత్తి హోతి, న పచ్చన్తిమజనపదేసు. సేసాని సబ్బానేవ సబ్బత్థపఞ్ఞత్తి నామ.

సాధారణపఞ్ఞత్తీతి భిక్ఖూనఞ్చేవ భిక్ఖునీనఞ్చ సాధారణపఞ్ఞత్తి; సుద్ధభిక్ఖూనమేవ హి సుద్ధభిక్ఖునీనం వా పఞ్ఞత్తం సిక్ఖాపదం **అసాధారణపఞ్ఞత్తి** నామ హోతి. ఇదం పన భిక్ఖుం ఆరబ్భ ఉప్పన్నే వత్థుస్మిం "యా పన భిక్ఖునీ ఛన్దసో మేథునం ధమ్మం పటిసేవేయ్య, అన్తమసో తిరచ్ఛానగతేనపి పారాజికా హోతి అసంవాసా"తి భిక్ఖునీనమ్పి పఞ్ఞత్తం, వినీతకథామత్తమేవ హి తాసం నత్థి, సిక్ఖాపదం పన అత్థి, తేన వుత్తం "సాధారణపఞ్ఞత్తీ"తి. **ఉభతోపఞ్ఞత్తియ**మ్పి ఏసేవ నయో. బ్యఞ్జనమత్తమేవ హి ఏత్థ నానం, భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనమ్పి సాధారణత్తా **సాధారణపఞ్ఞత్తి,** ఉభిన్నమ్పి పఞ్ఞత్తత్తా **ఉభతోపఞ్ఞత్తీ**తి. అత్థే పన భేదో నత్థి.

నిదానోగధన్తి "యస్స సియా ఆపత్తి సో ఆవికరేయ్యా"తి ఏత్థ సబ్బాపత్తీనం అనుపవిట్ఠత్తా **నిదానోగధం;** నిదానే అనుపవిట్ఠన్తి అత్థో. **దుతియేన ఉద్దేసేనా**తి నిదానోగధం నిదానపరియాపన్నమ్పి సమానం "తత్రిమే చత్తారో పారాజికా ధమ్మా"తిఆదినా దుతియేనేవ ఉద్దేసేన ఉద్దేసం ఆగచ్ఛతి. **చతున్నం విపత్తీన**న్తి సీలవిపత్తిఆదీనం. పఠమా హి ద్వే ఆపత్తిక్ఖన్ధా సీలవిపత్తి నామ, అవసేసా పఞ్చ ఆచారవిపత్తి నామ. మిచ్ఛాదిట్ఠి చ అన్తగ్గాహికదిట్ఠి చ దిట్ఠివిపత్తి నామ, ఆజీవహేతు పఞ్ఞత్తాని ఛ సిక్ఖాపదాని ఆజీవవిపత్తి నామ. ఇతి ఇమాసం చతున్నం విపత్తీనం ఇదం పారాజికం సీలవిపత్తి నామ హోతి.

ఏకేన సముట్ఠానేనాతి ద్వఙ్గికేన ఏకేన సముట్ఠానేన. ఏత్థ హి చిత్తం అఙ్గం హోతి, కాయేన పన ఆపత్తిం ఆపజ్జతి. తేన వుత్తం "కాయతో చ చిత్తతో చ సముట్ఠాతీ"తి. **ద్వీహి సమథేహి సమ్మతీ**తి "ఆపన్నోసీ"తి సమ్ముఖా పుచ్ఛియమానో "ఆమ ఆపన్నోమ్హీ"తి పటిజానాతి, తావదేవ భణ్డనకలహవిగ్గహా వూపసన్తా హోన్తి, సక్కా చ హోతి తం పుగ్గలం అపనేత్వా ఉపోసథో వా పవారణా వా కాతుం. ఇతి సమ్ముఖావినయేన చ పటిఞ్ఞాతకరణేన చాతి ద్వీహి సమథేహి సమ్మతి, న చ తప్పచ్చయా కోచి ఉపద్దవో హోతి. యం పన ఉపరి పఞ్ఞత్తివగ్గే "న కతమేన సమథేన సమ్మతీ"తి వుత్తం, తం సమథం ఓతారేత్వా అనాపత్తి కాతుం న సక్కాతి ఇమమత్థం సన్ధాయ వుత్తం.

పఞ్ఞత్తి వినయోతి "యో పన భిక్ఖూ"తిఆదినా నయేన వుత్తమాతికా పఞ్ఞత్తి వినయోతి అత్థో. **విభత్తీ**తి పదభాజనం వుచ్చతి; **విభత్తీ**తి హి విభఙ్గస్సేతం నామం. **అసంవరో**తి వీతిక్కమో. **సంవరో**తి అవీతిక్కమో. **యేసం వత్తతీ**తి యేసం వినయపిటకఞ్చ అట్ఠకథా చ సబ్బా పగుణాతి అత్థో. **తే ధారేన్తీ**తి తే ఏతం పఠమపారాజికం పాళితో చ అత్థతో చ ధారేన్తి; న హి సక్కా సబ్బం వినయపిటకం అజానన్తేన ఏతస్స అత్థో జానితున్తి. **కేనాభత**న్తి ఇదం పఠమపారాజికం పాళివసేన చ అత్థవసేన చ యావ అజ్జతనకాలం కేన ఆనీతన్తి. **పరమ్పరాభత**న్తి పరమ్పరాయ ఆనీతం.

3. ఇదాని యాయ పరమ్పరాయ ఆనీతం, తం దస్సేతుం "**ఉపాలి దాసకో చేవా**"తిఆదినా నయేన పోరాణకేహి మహాథేరేహి గాథాయో ఠపితా . తత్థ యం వత్తబ్బం, తం నిదానవణ్ణనాయమేవ వుత్తం. ఇమినా నయేన దుతియపారాజికాదిపుచ్ఛావిస్సజ్జనేసుపి వినిచ్ఛయో వేదితబ్బోతి.

మహావిభఙ్గే పఞ్ఞత్తివారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

కతాపత్తివారాదివణ్ణనా

౧౨౭. ఇతో పరం ‘‘మేథునం ధమ్మం పటిసేవన్తో కతి ఆపత్తియో ఆపజ్జతీ’’తి ఆదిప్పభేదో **కతాపత్తివారో**, ‘‘మేథునం ధమ్మం పటిసేవన్తస్స ఆపత్తియో చతున్నం విపత్తీనం కతి విపత్తియో భజన్తీ’’తి ఆదిప్పభేదో **విపత్తివారో**, ‘‘మేథునం ధమ్మం పటిసేవన్తస్స ఆపత్తియో సత్తన్నం ఆపత్తిక్ఖన్ధానం కతిహి ఆపత్తిక్ఖన్ధేహి సఙ్గహితా’’తి ఆదిప్పభేదో **సఙ్గహవారో**, ‘‘మేథునం ధమ్మం పటిసేవన్తస్స ఆపత్తియో ఛన్నం ఆపత్తిసముట్ఠానానం కతిహి సముట్ఠానేహి సముట్ఠహన్తీ’’తి ఆదిప్పభేదో **సముట్ఠానవారో**, ‘‘మేథునం ధమ్మం పటిసేవన్తస్స ఆపత్తియో చతున్నం అధికరణానం కతమం అధికరణ’’న్తి ఆదిప్పభేదో **అధికరణవారో**, ‘‘మేథునం ధమ్మం పటిసేవన్తస్స ఆపత్తియో సత్తన్నం సమథానం కతిహి సమథేహి సమ్మన్తీ’’తి ఆదిప్పభేదో **సమథవారో**, తదనన్తరో **సముచ్చయవారో** చాతి ఇమే సత్త వారా ఉత్తానత్థా ఏవ.

౧౮౮. తతో పరం ‘‘మేథునం ధమ్మం పటిసేవనపచ్చయా పారాజికం కత్థ పఞ్ఞత్త’’న్తిఆదినా నయేన పున పచ్చయవసేన ఏకో **పఞ్ఞత్తివారో**, తస్స వసేన పురిమసదిసా ఏవ కతాపత్తివారాదయో సత్త వారాతి ఏవం అపరేపి అట్ఠ వారా వుత్తా, తేపి ఉత్తానత్థా ఏవ. ఇతి ఇమే అట్ఠ, పురిమా అట్ఠాతి మహావిభఙ్గే సోళస వారా దస్సితా. తతో పరం తేనేవ నయేన భిక్ఖునివిభఙ్గేపి సోళస వారా ఆగతాతి ఏవమిమే ఉభతోవిభఙ్గే ద్వత్తింస వారా పాళినయేనేవ వేదితబ్బా. న హేత్థ కిఞ్చి పుబ్బే అవినిచ్ఛితం నామ అత్థి.

మహావిభఙ్గే చ భిక్ఖునివిభఙ్గే చ

సోళసమహావారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

సముట్ఠానసీసవణ్ణనా

౨౫౭. తదనన్తరాయ పన సముట్ఠానకథాయ **అనత్తా ఇతి నిచ్ఛయాతి** అనత్తా ఇతి నిచ్ఛితా. **సభాగధమ్మానన్తి** అనిచ్చాకారాదీహి సభాగానం సఙ్ఖతధమ్మానం. **నామమత్తం న నాయతీతి** నామమత్తమ్పి న పఞ్ఞాయతి. **దుక్ఖహానిన్తి** దుక్ఖఘాతనం. **ఖన్ధకా యా చ మాతికాతి** ఖన్ధకా యా చ మాతికాతి అత్థో. అయమేవ వా పాఠో. **సముట్ఠానం నియతో కతన్తి** సముట్ఠానం నియతోకతం నియతకతం; నియతసముట్ఠానన్తి అత్థో. ఏతేన భూతారోచనచోరివుట్ఠాపనఅననుఞ్ఞాతసిక్ఖాపదత్తయస్స సఙ్గహో పచ్చేతబ్బో. ఏతానేవ హి తీణి సిక్ఖాపదాని నియతసముట్ఠానాని, అఞ్ఞేహి సద్ధిం అసమ్భిన్నసముట్ఠానాని.

సమ్భేదం నిదానఞ్చఞ్ఞన్తి అఞ్ఞమ్పి సమ్భేదఞ్చ నిదానఞ్చ. తత్థ సమ్భేదవచనేన సముట్ఠానసమ్భేదస్స గహణం పచ్చేతబ్బం, తాని హి తీణి సిక్ఖాపదాని ఠపేత్వా సేసాని సమ్భిన్నసముట్ఠానాని. నిదానవచనేన సిక్ఖాపదానం పఞ్ఞత్తిదేససఙ్ఖాతం నిదానం పచ్చేతబ్బం. **సుత్తే దిస్సన్తి ఉపరీతి** సిక్ఖాపదానం సముట్ఠాననియమో సమ్భేదో నిదానన్తి ఇమాని తీణి సుత్తమ్హి ఏవ దిస్సన్తి; పఞ్ఞాయన్తీతి అత్థో. తత్థ “ఏకేన సముట్ఠానేన సముట్ఠాతి, కాయతో చ చిత్తతో చా”తిఆదిమ్హి తావ పురిమనయే సముట్ఠాననియమో చ సమ్భేదో చ దిస్సన్తి. ఇతరం పన నిదానం నామ –

> “వేసాలియా రాజగహే, సావత్థియా చ ఆళవీ;
> కోసమ్బియా చ సక్కేసు, భగ్గేసు చేవ పఞ్ఞత్తా”తి.

ఏవం ఉపరి దిస్సతి, పరతో ఆగతే సుత్తే దిస్సతీతి వేదితబ్బం.

‘‘**విభఙ్గే ద్వీసూ**’’తి గాథాయ అయమత్థో – యం సిక్ఖాపదం ద్వీసు విభఙ్గేసు పఞ్ఞత్తం ఉపోసథదివసే భిక్ఖూ చ భిక్ఖునియో చ ఉద్దిసన్తి, తస్స యథాఞాయం సముట్ఠానం పవక్ఖామి, తం మే సుణాథాతి.

సఞ్చరిత్తానుభాసనఞ్చాతి సఞ్చరిత్తఞ్చ సమనుభాసనఞ్చ. **అతిరేకఞ్చ చీవరన్తి** అతిరేకచీవరం ; కథినన్తి అత్థో. **లోమాని పదసోధమ్మోతి** ఏళకలోమాని చ పదసోధమ్మో చ. **భూతం సంవిధానేన చాతి** భూతారోచనఞ్చ సంవిదహిత్వా అద్ధానప్పటిపజ్జనఞ్చ. **థేయ్యదేసనా చోరిం చాతి** థేయ్యసత్థో చ ఛత్తపాణిస్స అగిలానస్స ధమ్మదేసనా చ చోరివుట్ఠాపనఞ్చ. **అననుఞ్ఞాతాయ తేరసాతి** మాతాపితుసామికేహి అననుఞ్ఞాతాయ సద్ధిం ఇమాని తేరస సముట్ఠానాని హోన్తి. **సదిసా ఇధ దిస్సరేతి** ఇధ ఉభతోవిభఙ్గే ఏతేసు తేరససు సముట్ఠానసీసేసు ఏకేకస్మిం అఞ్ఞానిపి సదిసాని సముట్ఠానాని దిస్సన్తి.

పఠమపారాజికసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౫౮. ఇదాని తాని దస్సేతుం ‘‘**మేథునం సుక్కసంసగ్గో**’’తిఆది వుత్తం. తత్థ **మేథునన్తి** ఇదం తావ పఠమపారాజికం నామ ఏకం సముట్ఠానసీసం, సేసాని తేన సదిసాని. తత్థ **సుక్కసంసగ్గోతి** సుక్కవిస్సట్ఠి చేవ కాయసంసగ్గో చ. **అనియతా పఠమికాతి** పఠమం అనియతసిక్ఖాపదం. **పుబ్బూపపరిపాచితాతి** “జానం పుబ్బూపగతం భిక్ఖు”న్తి సిక్ఖాపదఞ్చ భిక్ఖునిపరిపాచితపిణ్డపాతసిక్ఖాపదఞ్చ. **రహో భిక్ఖునియా సహాతి** భిక్ఖునియా సద్ధిం రహో నిసజ్జసిక్ఖాపదఞ్చ.

సభోజనే రహో ద్వే చాతి సభోజనే కులే అనుపఖజ్జనిసజ్జసిక్ఖాపదఞ్చ ద్వే రహోనిసజ్జసిక్ఖాపదాని చ. **అఙ్గులి ఉదకే హసన్తి** అఙ్గులిపతోదకఞ్చ ఉదకే హసధమ్మసిక్ఖాపదఞ్చ. **పహారే ఉగ్గిరే చేవాతి** పహారదానసిక్ఖాపదఞ్చ తలసత్తికఉగ్గిరణసిక్ఖాపదఞ్చ. **తేపఞ్ఞాసా చ సేఖియాతి** పరిమణ్డలనివాసనాదీని ఖుద్దకవణ్ణనావసానే వుత్తాని తేపఞ్ఞాస సేఖియసిక్ఖాపదాని చ.

అధక్ఖగామావస్సుతాతి భిక్ఖునీనం అధక్ఖకసిక్ఖాపదఞ్చ గామన్తరగమనం అవస్సుతా అవస్సుతస్స హత్థతో ఖాదనీయభోజనీయగ్గహణసిక్ఖాపదఞ్చ. **తలమట్ఠఞ్చ సుద్ధికాతి** తలఘాతకం జతుమట్ఠం ఉదకసుద్ధికాదియనఞ్చ. **వస్సంవుట్ఠా చ ఓవాదన్తి** వస్సంవుట్ఠా ఛప్పఞ్చయోజనాని సిక్ఖాపదఞ్చ ఓవాదాయ అగమనసిక్ఖాపదఞ్చ. **నానుబన్ధే పవత్తినిన్తి** యా పన భిక్ఖునీ వుట్ఠాపితం పవత్తినిం ద్వే వస్సాని నానుబన్ధేయ్యాతి వుత్తసిక్ఖాపదం.

ఇమే సిక్ఖాతి ఇమా సిక్ఖాయో; లిఙ్గవిపరియాయో కతో. **కాయమానసికా కతాతి** కాయచిత్తసముట్ఠానా కతా.

దుతియపారాజికసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౬౯. అదిన్నన్తి ఇదం తావ అదిన్నాదానన్తి వా దుతియపారాజికన్తి వా ఏకం సముట్ఠానసీసం, సేసాని తేన సదిసాని. తత్థ **విగ్గహుత్తరీతి** మనుస్సవిగ్గహఉత్తరిమనుస్సధమ్మసిక్ఖాపదాని. **దుట్ఠుల్లా అత్తకామినన్తి** దుట్ఠుల్లవాచాఅత్తకామపారిచరియసిక్ఖాపదాని. **అమూలా అఞ్ఞభాగియాతి** ద్వే దుట్ఠదోససిక్ఖాపదాని. **అనియతా దుతియికాతి** దుతియం అనియతసిక్ఖాపదం.

అచ్ఛిన్దే పరిణామనేతి సామం చీవరం దత్వా అచ్ఛిన్దనఞ్చ సఙ్ఘికలాభస్స అత్తనో పరిణామనఞ్చ. **ముసా ఓమసపేసుణాతి** ముసావాదో చ ఓమసవాదో చ భిక్ఖుపేసుఞ్ఞఞ్చ. **దుట్ఠుల్లా పథవీఖణేతి** దుట్ఠుల్లాపత్తిఆరోచనఞ్చ పథవీఖణఞ్చ. **భూతం అఞ్ఞాయ ఉజ్ఝాపేతి** భూతగామఅఞ్ఞవాదకఉజ్ఝాపనకసిక్ఖాపదాని.

నిక్కడ్ఢనం సిఞ్చనఞ్చాతి విహారతో నిక్కడ్ఢనఞ్చ ఉదకేన తిణాదిసిఞ్చనఞ్చ. **ఆమిసహేతు భుత్తావీతి** "ఆమిసహేతు భిక్ఖునియో ఓవదన్తీ"తి సిక్ఖాపదఞ్చ, భుత్తావిం అనతిరిత్తేన ఖాదనీయాదినా పవారణాసిక్ఖాపదఞ్చ. **ఏహి అనాదరి భింసాతి** "ఏహావుసో గామం వా"తి సిక్ఖాపదఞ్చ, అనాదరియఞ్చ భిక్ఖుభింసాపనకఞ్చ. **అపనిధే చ జీవితన్తి** పత్తాదీనం అపనిధానసిక్ఖాపదఞ్చ, సఞ్చిచ్చ పాణం జీవితావోరోపనఞ్చ.

జానం సప్పాణకం కమ్మన్తి జానం సప్పాణకఉదకసిక్ఖాపదఞ్చ పునకమ్మాయ ఉక్కోటనఞ్చ. **ఊనసంవాసనాసనాతి** ఊనవీసతివస్ససిక్ఖాపదఞ్చ ఉక్ఖిత్తకేన సద్ధిం సంవాససిక్ఖాపదఞ్చ నాసితకసామణేరసమ్భోగసిక్ఖాపదఞ్చ. **సహధమ్మికం విలేఖాతి** సహధమ్మికం వుచ్చమానసిక్ఖాపదఞ్చ, విలేఖాయ సంవత్తన్తీతి ఆగతసిక్ఖాపదఞ్చ. **మోహో అమూలకేన చాతి** మోహనకే పాచిత్తియసిక్ఖాపదఞ్చ, అమూలకేన సఙ్ఘాదిసేసేన అనుద్ధంసనసిక్ఖాపదఞ్చ.

కుక్కుచ్చం ధమ్మికం చీవరం దత్వాతి కుక్కుచ్చఉపదహనఞ్చ, ధమ్మికానం కమ్మానం ఛన్దం దత్వా ఖీయనఞ్చ, చీవరం దత్వా ఖీయనఞ్చ. **పరిణామేయ్య పుగ్గలేతి** సఙ్ఘికం లాభం పుగ్గలస్స పరిణామనసిక్ఖాపదం. **కిం తే అకాలం అచ్ఛిన్దేతి** "కిం తే అయ్యే ఏసో పురిసపుగ్గలో కరిస్సతీ"తి ఆగతసిక్ఖాపదఞ్చ, "అకాలచీవరం కాలచీవర"న్తి అధిట్ఠహిత్వా

భాజనసిక్ఖాపదఞ్చ, భిక్ఖునియా సద్ధిం చీవరం పరివత్తేత్వా అచ్ఛిన్దనసిక్ఖాపదఞ్చ. **దుగ్గహీ నిరయేన చాతి** దుగ్గహితేన దుప్పధారితేన పరం ఉజ్ఝాపనసిక్ఖాపదఞ్చ, నిరయేన వా బ్రహ్మచరియేన వా అభిసపనసిక్ఖాపదఞ్చ.

గణం విభఙ్గ దుబ్బలన్తి "గణస్స చీవరలాభం అన్తరాయం కరేయ్యా"తి చ "ధమ్మికం చీవరవిభఙ్గం పటిబాహేయ్యా"తి చ "దుబ్బలచీవరపచ్చాసాయ చీవరకాలసమయం అతిక్కామేయ్యా"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదాని. **కథినా ఫాసు పస్సయన్తి** "ధమ్మికం కథినుద్ధారం పటిబాహేయ్య, భిక్ఖునియా సఞ్చిచ్చ అఫాసుం కరేయ్య, భిక్ఖునియా ఉపస్సయం దత్వా కుపితా అనత్తమనా నిక్కడ్ఢేయ్య వా"తి వుత్తసిక్ఖాపదాని. **అక్కోసచణ్డీ మచ్ఛరీతి** "భిక్ఖుం అక్కోసేయ్య వా పరిభాసేయ్య వా, చణ్డికతా గణం పరిభాసేయ్య, కులే మచ్ఛరినీ అస్సా"తి వుత్తసిక్ఖాపదాని. **గబ్భినిఞ్చ పాయన్తియాతి** "గబ్భినిం వుట్ఠాపేయ్య, పాయన్తిం వుట్ఠాపేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదాని.

ద్వేవస్సం సిక్ఖా సఙ్ఘేనాతి "ద్వే వస్సాని ఛసు ధమ్మేసు అసిక్ఖితసిక్ఖం సిక్ఖమానం వుట్ఠాపేయ్య, సిక్ఖితసిక్ఖం సిక్ఖమానం సఙ్ఘేన అసమ్మతం వుట్ఠాపేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదాని. **తయో చేవ గిహీగతాతి** ఊనద్వాదసవస్సం గిహిగతం, పరిపుణ్ణద్వాదసవస్సం గిహిగతం "ద్వే వస్సాని ఛసు ధమ్మేసు అసిక్ఖితసిక్ఖం ద్వే వస్సాని సిక్ఖితసిక్ఖం సఙ్ఘేన అసమ్మత"న్తి వుత్తసిక్ఖాపదాని. **కుమారిభూతా తిస్సోతి** "ఊనవీసతివస్సం కుమారిభూత"న్తిఆదినా నయేన వుత్తా తిస్సో. **ఊనద్వాదససమ్మతాతి** "ఊనద్వాదసవస్సా వుట్ఠాపేయ్య, పరిపుణ్ణద్వాదసవస్సా సఙ్ఘేన అసమ్మతా వుట్ఠాపేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం.

అలం తావ సోకావాసన్తి "అలం తావ తే అయ్యే వుట్ఠాపితేనా"తి చ, "చణ్డిం సోకావాసం సిక్ఖమానం వుట్ఠాపేయ్యా"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం. **ఛన్దా అనువస్సా చ ద్వేతి** "పారివాసికఛన్దదానేన సిక్ఖమానం వుట్ఠాపేయ్య, అనువస్సం వుట్ఠాపేయ్య, ఏకం వస్సం ద్వే వుట్ఠాపేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **సముట్ఠానా తికా కతాతి** తికసముట్ఠానా కతా.

సఞ్చరిత్తసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౮౦. సఞ్చరీ కుటి విహారోతి సఞ్చరిత్తం సఞ్ఞాచికాయ కుటికరణం మహల్లకవిహారకరణఞ్చ. **ధోవనఞ్చ పటిగ్గహోతి** అఞ్ఞాతికాయ భిక్ఖునియా పురాణచీవరధోవాపనఞ్చ చీవరపటిగ్గహణఞ్చ. **విఞ్ఞత్తుత్తరి అభిహట్ఠున్తి** అఞ్ఞాతకం గహపతిం చీవరవిఞ్ఞాపనం తతుత్తరిసాదియనసిక్ఖాపదఞ్చ. **ఉభిన్నం దూతకేన చాతి** "చీవరచేతాపన్నం ఉపక్ఖటం హోతీ"తి ఆగతసిక్ఖాపదద్వయఞ్చ దూతేన చీవరచేతాపన్నపహితసిక్ఖాపదఞ్చ.

కోసియా సుద్ధద్వేభాగా, ఛబ్బస్సాని నిసీదనన్తి "కోసియమిస్సకం సన్థత"న్తిఆదీని పఞ్చ సిక్ఖాపదాని. **రిఞ్చన్తి రూపికా చేవాతి** విభఙ్గే "రిఞ్చన్తి ఉద్దేస"న్తి ఆగతం ఏళకలోమధోవాపనం రూపియప్పటిగ్గహణసిక్ఖాపదఞ్చ. **ఉభో నానప్పకారకాతి** రూపియసంవోహారకయవిక్కయసిక్ఖాపదద్వయం.

ఊనబన్ధనవస్సికాతి ఊనపఞ్చబన్ధనపత్తసిక్ఖాపదఞ్చ వస్సికసాటికసిక్ఖాపదఞ్చ. **సుత్తం వికప్పనేన చాతి** సుత్తం విఞ్ఞాపేత్వా చీవరవాయాపనఞ్చ తన్తవాయే ఉపసఙ్కమిత్వా చీవరే వికప్పాపజ్జనఞ్చ. **ద్వారదానసిబ్బాని చాతి** యావ ద్వారకోసా అగ్గళట్ఠపనాయ, "అఞ్ఞాతికాయ భిక్ఖునియా చీవరం దదేయ్య, చీవరం సిబ్బేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం.

పూవపచ్చయజోతి చాతి పూవేహి వా మన్థేహి వా అభిహట్ఠుం పవారణాసిక్ఖాపదం చాతుమాసపచ్చయప్పవారణాజోతిసమాదహనసిక్ఖాపదాని చ.

రతనం సూచి మఞ్చో చ, తూలం నిసీదనకణ్డు చ, వస్సికా చ సుగతేనాతి రతనసిక్ఖాపదఞ్చేవ సూచిఘరసిక్ఖాపదాదీని చ సత్త సిక్ఖాపదాని. **విఞ్ఞత్తి అఞ్ఞం చేతాపనా, ద్వే సఙ్ఘికా మహాజనికా, ద్వే పుగ్గలలహుకా గరూతి** "యా పన భిక్ఖునీ అఞ్ఞం విఞ్ఞాపేత్వా అఞ్ఞం విఞ్ఞాపేయ్యా"తిఆదీని నవ సిక్ఖాపదాని. **ద్వే విఘాసా సాటికా చాతి** "ఉచ్చారం వా పస్సావం వా సఙ్కారం వా విఘాసం వా తిరోకుట్టే వా తిరోపాకారే వా ఛడ్డేయ్య వా ఛడ్డాపేయ్య వా, హరితే ఛడ్డేయ్య వా ఛడ్డాపేయ్య వా"తి ఏవం వుత్తాని ద్వే విఘాససిక్ఖాపదాని చ ఉదకసాటికాసిక్ఖాపదఞ్చ. **సమణచీవరేన చాతి** "సమణచీవరం దదేయ్యా"తి ఇదమేతం సన్ధాయ వుత్తం.

సమనుభాసనాసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౬౧. **భేదానువత్తదుబ్బచదూసదుట్ఠుల్లదిట్ఠి చాతి** సఙ్ఘభేదానువత్తకదుబ్బచకులదూసకదుట్ఠుల్లప్పటిచ్ఛాదనదిట్ఠిఅప్పటినిస్సజ్జనసిక్ఖాపదాని. **ఛన్దం ఉజ్జగ్ఘికా ద్వే చాతి** ఛన్దం అదత్వా గమనసిక్ఖాపదం ఉజ్జగ్ఘికాయ అన్తరఘరే గమననిసీదనసిక్ఖాపదద్వయఞ్చ. **ద్వే చ సద్దాతి** "అప్పసద్దో అన్తరఘరే గమిస్సామి, నిసీదిస్సామీ"తి సిక్ఖాపదద్వయఞ్చ. **న బ్యాహరేతి** "న సకబళేన ముఖేన బ్యాహరిస్సామీ"తి సిక్ఖాపదం.

ఛమా నీచాసనే ఠానం, పచ్ఛతో ఉప్పథేన చాతి ఛమాయం నిసీదిత్వా, నీచే ఆసనే నిసీదిత్వా; ఠితేన నిసిన్నస్స, పచ్ఛతో గచ్ఛన్తేన పురతో గచ్ఛన్తస్స, ఉప్పథేన గచ్ఛన్తేన పథేన గచ్ఛన్తస్స ధమ్మదేసనాసిక్ఖాపదాని. **వజ్జానువత్తిగహణాతి** వజ్జప్పటిచ్ఛాదనఉక్ఖిత్తానువత్తకహత్థగ్గహణాదిసఙ్ఖాతాని తీణి పారాజికాని. **ఓసారే పచ్చాచిక్ఖనాతి** "అనపలోకేత్వా కారకసఙ్ఘం అనఞ్ఞాయ గణస్స ఛన్దం ఓసారేయ్యా"తి చ "బుద్ధం పచ్చక్ఖామీ"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం.

కిస్మిం సంసట్ఠా ద్వే వధీతి "కిస్మిఞ్చిదేవ అధికరణే పచ్చాకతా"తి చ "భిక్ఖునియో పనేవ సంసట్ఠా విహరన్తీ"తి చ "యా పన భిక్ఖునీ ఏవం వదేయ్య సంసట్ఠావ అయ్యే తుమ్హే విహరథా"తి చ "అత్తానం వధిత్వా వధిత్వా రోదేయ్యా"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదాని. **విసిబ్బే దుక్ఖితాయ చాతి** "భిక్ఖునియా చీవరం విసిబ్బేత్వా వా విసిబ్బాపేత్వా వా"తి చ "దుక్ఖితం సహజీవిని"న్తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం. **పున సంసట్ఠా న వూపసమేతి** "సంసట్ఠా విహరేయ్య గహపతినా వా గహపతిపుత్తేన వా"తి ఏవం పున వుత్తసంసట్ఠసిక్ఖాపదఞ్చ "ఏహాయ్యే, ఇమం అధికరణం వూపసమేహీ"తి వుచ్చమానా, "సాధూ"తి పటిస్సుణిత్వా "సా పచ్ఛా అనన్తరాయికినీ నేవ వూపసమ్మేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదఞ్చ. **ఆరామఞ్చ పవారణాతి** "జానం సభిక్ఖుకం ఆరామం అనాపుచ్ఛా పవిసేయ్యా"తి చ "ఉభతోసఙ్ఘే తీహి ఠానేహి న పవారేయ్యా"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం.

అన్వద్ధం సహజీవినిం ద్వేతి "అన్వద్ధమాసం భిక్ఖునియా భిక్ఖుసఙ్ఘతో ద్వే ధమ్మా పచ్చాసీసితబ్బా"తి వుత్తసిక్ఖాపదఞ్చ, "సహజీవినిం వుట్ఠాపేత్వా ద్వే వస్సాని నేవ అనుగ్గణ్హేయ్య, సహజీవినిం వుట్ఠాపేత్వా నేవ వూపకాసేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదద్వయఞ్చ. **చీవరం అనుబన్ధనాతి** "సచే మే త్వం, అయ్యే, చీవరం దస్ససి, ఏవాహం తం వుట్ఠాపేస్సామీ"తి చ "సచే మం త్వం, అయ్యే, ద్వే వస్సాని అనుబన్ధిస్ససి, ఏవాహం తం వుట్ఠాపేస్సామీ"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం.

కథినసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౬౨. **ఉబ్భతం కథినం తీణీతి** "నిట్ఠితచీవరస్మిం భిక్ఖునా ఉబ్భతస్మిం కథినే"తి వుత్తాని ఆదితోవ తీణి సిక్ఖాపదాని. **పఠమం పత్తభేసజ్జన్తి** "దసాహపరమం అతిరేకపత్తో"తి వుత్తం పఠమపత్తసిక్ఖాపదఞ్చ "పటిసాయనీయాని భేసజ్జానీ"తి వుత్తసిక్ఖాపదఞ్చ. **అచ్చేకఞ్చాపి సాసఙ్కన్తి** అచ్చేకచీవరసిక్ఖాపదఞ్చ తదనన్తరమేవ సాసఙ్కసిక్ఖాపదఞ్చ. **పక్కమన్తేన వా దువేతి** "తం పక్కమన్తో నేవ ఉద్ధరేయ్యా"తి భూతగామవగ్గే వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం.

ఉపస్సయం పరమ్పరాతి "భిక్ఖునుపస్సయం గన్త్వా భిక్ఖునియో ఓవదేయ్యా"తి చ "పరమ్పరభోజనే పాచిత్తియ"న్తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం. **అనతిరిత్తం నిమన్తనాతి** "అనతిరిత్తం ఖాదనీయం వా భోజనీయం వా"తి చ "నిమన్తితో సభత్తో సమానో"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం. **వికప్పం రఞ్ఞో వికాలేతి** "సామం చీవరం వికప్పేత్వా"తి చ "రఞ్ఞో ఖత్తియస్సా"తి చ "వికాలే గామం పవిసేయ్యా"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **వోసాసారఞ్ఞకేన చాతి** "వోసాసమానరూపా ఠితా"తి చ "తథారూపేసు ఆరఞ్ఞకేసు సేనాసనేసు పుబ్బే అప్పటిసంవిదిత"న్తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం.

ఉస్సయా సన్నిచయఞ్చాతి "ఉస్సయవాదికా"తి చ "పత్తసన్నిచయం కరేయ్యా"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం. **పురే పచ్ఛా వికాలే చాతి** "యా పన భిక్ఖునీ పురేభత్తం కులాని ఉపసఙ్కమిత్వా"తి చ, "పచ్ఛాభత్తం కులాని ఉపసఙ్కమిత్వా"తి చ, "వికాలే కులాని ఉపసఙ్కమిత్వా"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **పఞ్చాహికా సఙ్కమనీతి** "పఞ్చాహికా సఙ్ఘాటిచారం అతిక్కమేయ్యా"తి చ "చీవరసఙ్కమనీయం ధారేయ్యా"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం. **ద్వేపి ఆవసథేన చాతి** "ఆవసథచీవరం అనిస్సజ్జిత్వా పరిభుఞ్జేయ్య, ఆవసథం అనిస్సజ్జిత్వా చారికం పక్కమేయ్యా"తి చ ఏవం ఆవసథేన సద్ధిం వుత్తసిక్ఖాపదాని చ ద్వే.

పసాఖే ఆసనే చేవాతి "పసాఖే జాతం గణ్డం వా"తి చ "భిక్ఖుస్స పురతో అనాపుచ్ఛా ఆసనే నిసీదేయ్యా"తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం.

ఏళకలోమసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౬౩. **ఏళకలోమా ద్వే సేయ్యాతి** ఏళకలోమసిక్ఖాపదఞ్చేవ ద్వే చ సహసేయ్యసిక్ఖాపదాని. **ఆహచ్చ పిణ్డభోజనన్తి** ఆహచ్చపాదకసిక్ఖాపదఞ్చ ఆవసథపిణ్డభోజనసిక్ఖాపదఞ్చ. **గణవికాలసన్నిధీతి** గణభోజనవికాలభోజనసన్నిధికారకసిక్ఖాపదత్తయం . **దన్తపోనేన చేలకాతి** దన్తపోనసిక్ఖాపదఞ్చ అచేలకసిక్ఖాపదఞ్చ. **ఉయ్యుత్తం సేనం ఉయ్యోధీతి** "ఉయ్యుత్తం సేనం దస్సనాయ గచ్ఛేయ్య, సేనాయ వసేయ్య, ఉయ్యోధికం వా…పే… అనీకదస్సనం వా గచ్ఛేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **సురా ఓరేన న్హాయనాతి** సురాపానసిక్ఖాపదఞ్చ ఓరేనద్ధమాసనహానసిక్ఖాపదఞ్చ. **దుబ్బణ్ణే ద్వే దేసనికాతి** "తిణ్ణం దుబ్బణ్ణకరణాన"న్తి వుత్తసిక్ఖాపదఞ్చ వుత్తావసేసపాటిదేసనీయద్వయఞ్చ. **లసుణుపతిట్ఠే నచ్చనాతి** లసుణసిక్ఖాపదం, "భిక్ఖుస్స భుఞ్జన్తస్స పానీయేన వా విధూపనేన వా ఉపతిట్ఠేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదం, "నచ్చం వా గీతం వా వాదితం వా దస్సనాయ గచ్ఛేయ్యా"తి వుత్తసిక్ఖాపదఞ్చ. ఇతో పరం పాళిం విరజ్ఝిత్వా లిఖన్తి. యథా పన అత్థం వణ్ణయిస్సామ; ఏవమేత్థ అనుక్కమో వేదితబ్బో.

న్హానమత్థరణం సేయ్యాతి "నగ్గా నహాయేయ్య, ఏకత్థరణపావురణా తువట్టేయ్యుం, ఏకమఞ్చే తువట్టేయ్యు"న్తి వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **అన్తోరట్ఠే తథా బహీతి** "అన్తోరట్ఠే సాసఙ్కసమ్మతే, తిరోరట్ఠే సాసఙ్కసమ్మతే"తి వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం.

అన్తోవస్సం చిత్తాగారన్తి “అన్తోవస్సం చారికం పక్కమేయ్య, రాజాగారం వా చిత్తాగారం వా...పే॰... పోక్ఖరణిం వా దస్సనాయ గచ్ఛేయ్యా”తి చ వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం. **ఆసన్దిం సుత్తకన్తనాతి** “ఆసన్దిం వా పల్లఙ్కం వా పరిభుఞ్జేయ్య, సుత్తం కన్తేయ్యా”తి వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం.

వేయ్యావచ్చం సహత్థా చాతి “గిహివేయ్యావచ్చం కరేయ్య, అగారికస్స వా పరిబ్బాజకస్స వా పరిబ్బాజికాయ వా సహత్థా ఖాదనీయం వా భోజనీయం వా దదేయ్యా”తి వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం. **అభిక్ఖుకావాసేన చాతి** “అభిక్ఖుకే ఆవాసే వస్సం వసేయ్యా”తి ఇదమేతం సన్ధాయ వుత్తం. **ఛత్తం యానఞ్చ సఙ్ఘాణిన్తి** “ఛత్తుపాహనం ధారేయ్య, యానేన యాయేయ్య, సఙ్ఘాణిం ధారేయ్యా”తి వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **అలఙ్కారగన్ధవాసితన్తి** “ఇత్థాలఙ్కారం ధారేయ్య, గన్ధచుణ్ణకేన నహాయేయ్య, వాసితకేన పిఞ్ఞాకేన నహాయేయ్యా”తి వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **భిక్ఖునీతి**ఆదినా “భిక్ఖునియా ఉమ్మద్దాపేయ్యా”తిఆదీని చత్తారి సిక్ఖాపదాని వుత్తాని. **అసఙ్కచ్చికా ఆపత్తీతి** “అసఙ్కచ్చికా గామం పవిసేయ్య పాచిత్తియ”న్తి ఏవం వుత్తఆపత్తి చ. **చత్తారీసా చతుత్తరీతి** ఏతాని సబ్బానిపి చతుచత్తాలీస సిక్ఖాపదాని వుత్తాని.

కాయేన న వాచాచిత్తేన, కాయచిత్తేన న వాచతోతి కాయేన చేవ కాయచిత్తేన చ సముట్ఠహన్తి; న వాచాచిత్తేన న వాచతోతి అత్థో. **ద్విసముట్ఠానికా సబ్బే, సమా ఏళకలోమికాతి** ఇదం ఉత్తానత్థమేవ.

పదసోధమ్మసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౬౪. పదఞ్ఞత్ర అసమ్మతాతి “పదసో ధమ్మం, మాతుగామస్స ఉత్తరిఛప్పఞ్చవాచాహి ధమ్మం దేసేయ్య, అఞ్ఞత్ర విఞ్ఞునా పురిసవిగ్గహేన, అసమ్మతో భిక్ఖునియో ఓవదేయ్యా”తి వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **తథా అత్థఙ్గతేన చాతి** “అత్థఙ్గతే సూరియే ఓవదేయ్యా”తి ఇదమేతం సన్ధాయ వుత్తం. **తిరచ్ఛానవిజ్జా ద్వేతి** “తిరచ్ఛానవిజ్జం పరియాపుణేయ్య, వాచేయ్యా”తి ఏవం వుత్తసిక్ఖాపదద్వయం . **అనోకాసో చ పుచ్ఛనాతి** “అనోకాసకతం భిక్ఖుం పఞ్హం పుచ్ఛేయ్యా”తి ఇదమేతం సన్ధాయ వుత్తం.

అద్ధానసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౬౫. అద్ధాననావం పణీతన్తి “భిక్ఖునియా సద్ధిం సంవిధాయ ఏకద్ధానమగ్గం పటిపజ్జేయ్య, ఏకం నావం అభిరుహేయ్య, పణీతభోజనాని అగిలానో అత్తనో అత్థాయ విఞ్ఞాపేత్వా భుఞ్జేయ్యా”తి వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **మాతుగామేన సంహరేతి** మాతుగామేన సద్ధిం సంవిధాయ గమనఞ్చ “సమ్బాధే లోమం సంహరాపేయ్యా”తి వుత్తసిక్ఖాపదఞ్చ. **ధఞ్ఞం నిమన్తితా చేవాతి** “ధఞ్ఞం విఞ్ఞాపేత్వా వా”తి చ “నిమన్తితా వా పవారితా వా ఖాదనీయం వా భోజనీయం వా ఖాదేయ్య వా భుఞ్జేయ్య వా”తి వుత్తసిక్ఖాపదఞ్చ. **అట్ఠ చాతి** భిక్ఖునీనం వుత్తా అట్ఠ పాటిదేసనీయా వా.

థేయ్యసత్థసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౬౬. థేయ్యసత్థం ఉపస్సుతీతి థేయ్యసత్థేన సద్ధిం సంవిధాయ ఏకద్ధానమగ్గగమనఞ్చ ఉపస్సుతితిట్ఠనఞ్చ. **సూపవిఞ్ఞాపనేన చాతి** ఇదం సూపోదనవిఞ్ఞత్తిం సన్ధాయ వుత్తం. **రత్తిఛన్నఞ్చ ఓకాసన్తి** “రత్తన్ధకారే అప్పదీపే, పటిచ్ఛన్నే

ఓకాసే, అజ్ఝోకాసే పురిసేన సద్ధి”న్తి ఏవం వుత్తసిక్ఖాపదత్తయం. **బ్యూహేన సత్తమాతి** ఇదం తదనన్తరమేవ “రథికాయ వా బ్యూహే వా సిఙ్ఘాటకే వా పురిసేన సద్ధి”న్తి ఆగతసిక్ఖాపదం సన్ధాయ వుత్తం.

ధమ్మదేసనాసముట్ఠానవణ్ణనా

౨౬౭. ధమ్మదేసనాసముట్ఠానాని ఏకాదస ఉత్తానానేవ. ఏవం తావ సమ్భిన్నసముట్ఠానం వేదితబ్బం. నియతసముట్ఠానం పన తివిధం, తం ఏకేకస్సేవ సిక్ఖాపదస్స హోతి, తం విసుంయేవ దస్సేతుం ‘‘**భూతం కాయేన జాయతీ**’’తిఆది వుత్తం, తం ఉత్తానమేవ. **నేత్తిధమ్మానులోమికన్తి** వినయపాళిధమ్మస్స అనులోమన్తి.

సముట్ఠానసీసవణ్ణనా నిట్ఠితా.

అన్తరపేయ్యాలం

కతిపుచ్ఛావారవణ్ణనా

౨౭౧. ఇదాని ఆపత్తిఆదికోట్ఠాసేసు కోసల్లజననత్థం "కతి ఆపత్తియో"తిఆదినా నయేన మాతికం ఠపేత్వా నిద్దేసప్పటినిద్దేసవసేన విభఙ్గో వుత్తో.

తత్థ **కతి ఆపత్తియోతి** మాతికాయ చ విభఙ్గే చ ఆగతాపత్తిపుచ్ఛా. ఏస నయో దుతియపదేపి. కేవలఞ్హేత్థ ఆపత్తియో ఏవ రాసివసేన **ఖన్ధాతి** వుత్తా. **వినీతవత్థూనీతి** తాసం ఆపత్తీనం **వినయపుచ్ఛా**; "వినీతం వినయో వూపసమో"తి ఇదఞ్హి అత్థతో ఏకం, వినీతానియేవ **వినీతవత్థూనీతి** అయమేత్థ పదత్థో. ఇదాని యేసు సతి ఆపత్తియో హోన్తి, అసతి న హోన్తి, తే దస్సేతుం **''కతి అగారవా''**తి పుచ్ఛాద్వయం. వినీతవత్థూనీతి అయం పన తేసం అగారవానం వినయపుచ్ఛా. యస్మా పన తా ఆపత్తియో విపత్తిం ఆపత్తా నామ నత్థి, తస్మా "కతి విపత్తియో"తి అయం ఆపత్తీనం విపత్తిభావపుచ్ఛా. **కతి ఆపత్తిసముట్ఠానానీతి** తాసంయేవ ఆపత్తీనం సముట్ఠానపుచ్ఛా. **వివాదమూలాని అనువాదమూలానీతి** ఇమా "వివాదాధికరణం అనువాదాధికరణ"న్తి ఆగతానం వివాదానువాదానం మూలపుచ్ఛా. **సారణీయా ధమ్మాతి** వివాదానువాదమూలానం అభావకరధమ్మపుచ్ఛా. **భేదకరవత్థూనీతి** అయం "భేదనసంవత్తనికం వా అధికరణ"న్తిఆదీసు వుత్తభేదకరణపుచ్ఛా. **అధికరణానీతి** భేదకరవత్థూసు సతి ఉప్పజ్జనధమ్మపుచ్ఛా. **సమథాతి** తేసంయేవ వూపసమనధమ్మపుచ్ఛా. **పఞ్చ ఆపత్తియోతి** మాతికాయ ఆగతవసేన వుత్తా. **సత్తాతి** విభఙ్గే ఆగతవసేన.

ఆరకా ఏతేహి రమతీతి **ఆరతి**; భుసా వా రతి **ఆరతి**. వినా ఏతేహి రమతీతి **విరతి** . పచ్చేకం పచ్చేకం విరమతీతి **పటివిరతి**. వేరం మణతి వినాసేతీతి **వేరమణీ**. న ఏతాయ ఏతే ఆపత్తిక్ఖన్ధా కరీయన్తీతి **అకిరియా**. యం ఏతాయ అసతి ఆపత్తిక్ఖన్ధకరణం ఉప్పజ్జేయ్య, తస్స పటిపక్ఖతో **అకరణం**. ఆపత్తిక్ఖన్ధఅజ్ఝాపత్తియా పటిపక్ఖతో **అనజ్ఝాపత్తి**. వేలనతో **వేలా;** చలయనతో వినాసనతోతి అత్థో . నియ్యానం సినోతి బన్ధతి నివారేతీతి **సేతు**. ఆపత్తిక్ఖన్ధానమేతం అధివచనం. సో సేతు ఏతాయ పఞ్ఞత్తియా హఞ్ఞతీతి **సేతుఘాతో**. సేసవినీతవత్థునిద్దేసేసుపి ఏసేవ నయో.

బుద్ధే అగారవాదీసు యో బుద్ధే ధరమానే ఉపట్ఠానం న గచ్ఛతి, పరినిబ్బుతే చేతియట్ఠానం బోధిట్ఠానం న గచ్ఛతి, చేతియం వా బోధిం వా న వన్దతి, చేతియఙ్గణే సఛత్తో సఉపాహనో చరతి, నత్థేతస్స బుద్ధే గారవోతి వేదితబ్బో. యో పన సక్కోన్తోయేవ ధమ్మస్సవనం న గచ్ఛతి, సరభఞ్ఞం న భణతి, ధమ్మకథం న కథేతి, ధమ్మస్సవనగ్గం భిన్దిత్వా గచ్ఛతి, విక్ఖిత్తో వా అనాదరో వా నిసీదతి, నత్థేతస్స ధమ్మే గారవో. యో థేరనవమజ్ఝిమేసు చిత్తీకారం న పచ్చుపట్ఠాపేతి, ఉపోసథాగారవితక్కమాళకాదీసు కాయప్పాగబ్భియం దస్సేతి, యథావుడ్ఢం న వన్దతి, నత్థేతస్స సఙ్ఘే గారవో. తిస్సో సిక్ఖా సమాదాయ అసిక్ఖమానోయేవ పన సిక్ఖాయ అగారవోతి వేదితబ్బో. పమాదే చ సతివిప్పవాసే తిట్ఠమానోయేవ అప్పమాదలక్ఖణం అబ్రూహయమానో అప్పమాదే అగారవోతి వేదితబ్బో. తథా ఆమిసప్పటిసన్థారం ధమ్మప్పటిసన్థారన్తి ఇమం దువిధం పటిసన్థారం అకరోన్తోయేవ **పటిసన్థారే అగారవోతి** వేదితబ్బో. గారవనిద్దేసే వుత్తవిపరియాయేన అత్థో వేదితబ్బో.

౨౭౨. వివాదమూలనిద్దేసే "**సత్థరిపి అగారవో**"తిఆదీనం బుద్ధే అగారవాదీసు వుత్తనయేనేవ అత్థో వేదితబ్బో. **అప్పతిస్సోతి** అనీచవుత్తి; న సత్థారం జేట్ఠకం కత్వా విహరతి. **అజ్ఝత్తం వాతి** అత్తనో సన్తానే వా అత్తనో పక్ఖే వా; సకాయ పరిసాయాతి అత్థో. **బహిద్ధా వాతి** పరసన్తానే వా పరపక్ఖే వా. **తత్ర తుమ్హేతి** తస్మిం అజ్ఝత్తబహిద్ధాభేదే సపరసన్తానే వా సపరపరిసాయ వా. **పహానాయ వాయమేయ్యాథాతి** మేత్తాభావనాదీహి నయేహి పహానత్థం వాయమేయ్యాథ; మేత్తాభావనాదినయేన హి తం అజ్ఝత్తమ్పి బహిద్ధాపి పహీయతి. **అనవస్సవాయాతి** అప్పవత్తిభావాయ.

సన్దిట్ఠిపరామాసీతి సకమేవ దిట్ఠిం పరామసతి; యం అత్తనా దిట్ఠిగతం గహితం, ఇదమేవ సచ్చన్తి గణ్హాతి . **ఆధానగ్గాహీతి** దళ్హగ్గాహీ.

౨౭౩. అనువాదమూలనిద్దేసో కిఞ్చాపి వివాదమూలనిద్దేసేనేవ సమానో, అథ ఖో అట్ఠారస భేదకరవత్థూని నిస్సాయ వివదన్తానం కోధూపనాహాదయో వివాదమూలాని. తథా వివదన్తా పన సీలవిపత్తిఆదీసు అఞ్ఞతరవిపత్తిం ఆపజ్జిత్వా "అసుకో భిక్ఖు అసుకం నామ విపత్తిం ఆపన్నో"తి వా, "పారాజికం ఆపన్నోసి, సఙ్ఘాదిసేసం ఆపన్నోసీ"తి వా అనువదన్తి. ఏవం అనువదన్తానం కోధూపనాహాదయో అనువాదమూలానీతి అయమేత్థ విసేసో.

౨౭౪. సారణీయధమ్మనిద్దేసే మేత్తచిత్తేన కతం కాయకమ్మం మేత్తం కాయకమ్మం నామ. **ఆవి చేవ రహో చాతి** సమ్ముఖా చ పరమ్ముఖా చ. తత్థ నవకానం చీవరకమ్మాదీసు సహాయభావగమనం సమ్ముఖా మేత్తం కాయకమ్మం నామ. థేరానం పన పాదధోవనబీజనవాతదానాదిభేదమ్పి సబ్బం సామీచికమ్మం సమ్ముఖా మేత్తం కాయకమ్మం నామ. ఉభయేహిపి దున్నిక్ఖిత్తానం దారుభణ్డాదీనం తేసు అవమఞ్ఞం అకత్వా అత్తనా దున్నిక్ఖిత్తానం వియ పటిసామనం పరమ్ముఖా మేత్తం కాయకమ్మం నామ. **అయమ్పి ధమ్మో సారణీయోతి** అయం మేత్తాకాయకమ్మసఙ్ఖాతో ధమ్మో సరితబ్బో సతిజనకో; యో నం కరోతి, తం పుగ్గలం; యేసం కతో హోతి, తే పసన్నచిత్తా "అహో సప్పురిసో"తి అనుస్సరన్తీతి అధిప్పాయో. **పియకరణోతి** తం పుగ్గలం సబ్రహ్మచారీనం పియం కరోతి. **గరుకరణోతి** తం పుగ్గలం సబ్రహ్మచారీనం గరుం కరోతి. **సఙ్గహాయాతిఆదీసు** సబ్రహ్మచారీహి సఙ్గహేతబ్బభావాయ. తేహి సద్ధిం అవివాదాయ సమగ్గభావాయ ఏకీభావాయ చ సంవత్తతి.

మేత్తం వచీకమ్మన్తిఆదీసు దేవత్థేరో తిస్సత్థేరోతి ఏవం పగ్గయ్హ వచనం సమ్ముఖా మేత్తం వచీకమ్మం నామ. విహారే అసన్తే పన తం పటిపుచ్ఛన్తస్స "కుహిం అమ్హాకం దేవత్థేరో, కుహిం అమ్హాకం తిస్సత్థేరో, కదా ను ఖో ఆగమిస్సతీ"తి ఏవం మమాయనవచనం పరమ్ముఖా మేత్తం వచీకమ్మం నామ. మేత్తాసినేహసినిద్ధాని పన నయనాని ఉమ్మీలేత్వా పసన్నేన ముఖేన ఓలోకనం సమ్ముఖా మేత్తం మనోకమ్మం నామ. "దేవత్థేరో తిస్సత్థేరో అరోగో హోతు, అప్పాబాధో"తి సమన్నాహరణం పరమ్ముఖా మేత్తం మనోకమ్మం నామ.

అప్పటివిభత్తభోగీతి నేవ ఆమిసం పటివిభజిత్వా భుఞ్జతి, న పుగ్గలం. యో హి "ఏత్తకం పరేసం దస్సామి, ఏత్తకం అత్తనా భుఞ్జిస్సామి, ఏత్తకం వా అసుకస్స చ అసుకస్స చ దస్సామి, ఏత్తకం అత్తనా భుఞ్జిస్సామీ"తి విభజిత్వా భుఞ్జతి, అయం పటివిభత్తభోగీ నామ. అయం పన ఏవం అకత్వా ఆభతం పిణ్డపాతం థేరాసనతో పట్ఠాయ దత్వా గహితావసేసం భుఞ్జతి. "సీలవన్తేహీ"తి వచనతో దుస్సీలస్స అదాతుమ్పి వట్టతి, సారణీయధమ్మపూరకేన పన సబ్బేసం దాతబ్బమేవాతి

వుత్తం. గిలాన-గిలానుపట్ఠాక-ఆగన్తుక-గమికచీవరకమ్మాదిపసుతానం విచేయ్య దాతుమ్పి వట్టతి. న హి ఏతే విచినిత్వా దేన్తేన పుగ్గలవిభాగో కతో హోతి, ఈదిసానఞ్హి కిచ్చలాభత్తా విసేసో కాతబ్బోయేవాతి అయం కరోతి.

అఖణ్డానీతిఆదీసు యస్స సత్తసు ఆపత్తిక్ఖన్ధేసు ఆదిమ్హి వా అన్తే వా సిక్ఖాపదం భిన్నం హోతి, తస్స సీలం పరియన్తే ఛిన్నసాటకో వియ ఖణ్డం నామ. యస్స పన వేమజ్ఝే భిన్నం, తస్స మజ్ఝే ఛిద్దసాటకో వియ ఛిద్దం నామ హోతి. యస్స పటిపాటియా ద్వే తీణి భిన్నాని, తస్స పిట్ఠియం వా కుచ్ఛియం వా ఉట్ఠితేన విసభాగవణ్ణేన కాళరత్తాదీనం అఞ్ఞతరసరీరవణ్ణా గావీ వియ సబలం నామ హోతి. యస్స అన్తరన్తరా భిన్నాని, తస్స అన్తరన్తరా విసభాగవణ్ణబిన్దువిచిత్రా గావీ వియ కమ్మాసం నామ హోతి. యస్స పన సబ్బేన సబ్బం అభిన్నాని సీలాని, తస్స తాని సీలాని అఖణ్డాని అచ్ఛిద్దాని అసబలాని అకమ్మాసాని నామ హోన్తి. తాని పనేతాని భుజిస్సభావకరణతో **భుజిస్సాని**. విఞ్ఞూహి పసత్థత్తా **విఞ్ఞుప్పసత్థాని**. తణ్హాదిట్ఠీహి అపరామట్ఠత్తా **అపరామట్ఠాని**. ఉపచారసమాధిం అప్పనాసమాధిం వా సంవత్తయన్తీతి **సమాధిసంవత్తనికానీ**తి వుచ్చన్తి. **సీలసామఞ్ఞగతో విహరతీ**తి తేసు తేసు దిసాభాగేసు విహరన్తేహి కల్యాణసీలేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం సమానభావూపగతసీలో విహరతి.

యాయం దిట్ఠీతి మగ్గసమ్పయుత్తా సమ్మాదిట్ఠి. **అరియా**తి నిద్దోసా. నియ్యాతీతి **నియ్యానికా**. **తక్కరస్సా**తి యో తథాకారీ హోతి, తస్స. **దుక్ఖక్ఖయాయా**తి సబ్బదుక్ఖస్స ఖయత్థం. సేసం యావ సమథభేదపరియోసానా ఉత్తానత్థమేవ.

కతిపుచ్ఛావారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

ఖన్ధకపుచ్ఛావారో

పుచ్ఛావిస్సజ్జనావణ్ణనా

౩౨౦. ఉపసమ్పదం పుచ్ఛిస్సన్తి ఉపసమ్పదక్ఖన్ధకం పుచ్ఛిస్సం. **సనిదానం సనిద్దేసన్తి** నిదానేన చ నిద్దేసేన చ సద్ధిం పుచ్ఛిస్సామి. **సముక్కట్ఠపదానం కతి ఆపత్తియోతి** యాని తత్థ సముక్కట్ఠాని ఉత్తమాని పదాని వుత్తాని, తేసం సముక్కట్ఠపదానం ఉత్తమపదానం సఙ్ఖేపతో కతి ఆపత్తియో హోన్తీతి. యేన యేన హి పదేన యా యా ఆపత్తి పఞ్ఞత్తా, సా సా తస్స తస్స పదస్స ఆపత్తీతి వుచ్చతి. తేన వుత్తం "సముక్కట్ఠపదానం కతి ఆపత్తియో"తి. **ద్వే ఆపత్తియోతి** ఊనవీసతివస్సం ఉపసమ్పాదేన్తస్స పాచిత్తియం, సేసేసు సబ్బపదేసు దుక్కటం.

తిస్సోతి "నస్సన్తేతే వినస్సన్తేతే, కో తేహి అత్థో"తి భేదపురేక్ఖారానం ఉపోసథకరణే థుల్లచ్చయం, ఉక్ఖిత్తకేన సద్ధిం ఉపోసథకరణే పాచిత్తియం, సేసేసు దుక్కటన్తి ఏవం ఉపోసథక్ఖన్ధకే తిస్సో ఆపత్తియో. **ఏకాతి** వస్సూపనాయికక్ఖన్ధకే ఏకా దుక్కటాపత్తియేవ.

తిస్సోతి భేదపురేక్ఖారస్స పవారయతో థుల్లచ్చయం, ఉక్ఖిత్తకేన సద్ధిం పాచిత్తియం, సేసేసు దుక్కటన్తి ఏవం పవారణాక్ఖన్ధకేపి తిస్సో ఆపత్తియో.

తిస్సోతి వచ్ఛతరిం ఉగ్గహేత్వా మారేన్తానం పాచిత్తియం, రత్తేన చిత్తేన అఙ్గజాతఛుపనే థుల్లచ్చయం, సేసేసు దుక్కటన్తి ఏవం చమ్మసంయుత్తేపి తిస్సో ఆపత్తియో. భేసజ్జక్ఖన్ధకేపి సమన్తా ద్వఙ్గులే థుల్లచ్చయం, భోజ్జయాగుయా పాచిత్తియం, సేసేసు దుక్కటన్తి ఏవం తిస్సో ఆపత్తియో.

కథినం కేవలం పఞ్ఞత్తిమేవ, నత్థి తత్థ ఆపత్తి. **చీవరసంయుత్తే** కుసచీరవాకచీరేసు థుల్లచ్చయం, అతిరేకచీవరే నిస్సగ్గియం, సేసేసు దుక్కటన్తి ఇమా తిస్సో ఆపత్తియో.

చమ్పేయ్యకే ఏకా దుక్కటాపత్తియేవ. కోసమ్బక-కమ్మక్ఖన్ధక-పారివాసికసముచ్చయక్ఖన్ధకేసుపి ఏకా దుక్కటాపత్తియేవ.

సమథక్ఖన్ధకే ఛన్దదాయకో ఖియ్యతి, ఖియ్యనకం పాచిత్తియం, సేసేసు దుక్కటన్తి ఇమా ద్వే ఆపత్తియో. **ఖుద్దకవత్థుకే** అత్తనో అఙ్గజాతం ఛిన్దతి, థుల్లచ్చయం, రోమట్ఠే పాచిత్తియం, సేసేసు దుక్కటన్తి ఇమా తిస్సో ఆపత్తియో. **సేనాసనక్ఖన్ధకే** గరుభణ్డవిస్సజ్జనే థుల్లచ్చయం, సఙ్ఘికా విహారా నిక్కడ్ఢనే పాచిత్తియం, సేసేసు దుక్కటన్తి ఇమా తిస్సో ఆపత్తియో.

సఙ్ఘభేదేభేదకానువత్తకానం థుల్లచ్చయం, గణభోజనే పాచిత్తియన్తి ఇమా ద్వే ఆపత్తియో. **సమాచారం పుచ్ఛిస్సన్తి** వుత్తే వత్తక్ఖన్ధకే ఏకా దుక్కటాపత్తియేవ. సా సబ్బవత్తేసు అనాదరియేన హోతి. తథా **పాతిమోక్ఖట్ఠపనే. భిక్ఖునిక్ఖన్ధకే** అప్పవారణాయ పాచిత్తియం, సేసేసు దుక్కటన్తి ద్వే ఆపత్తియో. పఞ్చసతికసత్తసతికేసు కేవలం ధమ్మో సఙ్గహం ఆరోపితో, నత్థి తత్థ ఆపత్తీతి.

ఖన్ధకపుచ్ఛావారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

ఏకుత్తరికనయో

ఏకకవారవణ్ణనా

౩౨౧. **ఆపత్తికరా ధమ్మా జానితబ్బాతి**ఆదిమ్హి ఏకుత్తరికనయే ఆపత్తికరా ధమ్మా నామ ఛ ఆపత్తిసముట్ఠానాని. ఏతేసఞ్హి వసేన పుగ్గలో ఆపత్తిం ఆపజ్జతి, తస్మా ''ఆపత్తికరా''తి వుత్తా. **అనాపత్తికరా** నామ సత్త సమథా. **ఆపత్తి జానితబ్బాతి** తస్మిం తస్మిం సిక్ఖాపదే చ విభఙ్గే చ వుత్తా ఆపత్తి జానితబ్బా. **అనాపత్తీతి** ''అనాపత్తి భిక్ఖు అసాదియన్తస్సా''తిఆదినా నయేన అనాపత్తి జానితబ్బా. **లహుకాతి** లహుకేన వినయకమ్మేన విసుజ్ఝనతో పఞ్చవిధా ఆపత్తి. **గరుకాతి** గరుకేన వినయకమ్మేన విసుజ్ఝనతో సఙ్ఘాదిసేసా ఆపత్తి. కేనచి ఆకారేన అనాపత్తిభావం ఉపనేతుం అసక్కుణేయ్యతో పారాజికాపత్తి చ. **సావసేసాతి** ఠపేత్వా పారాజికం సేసా. **అనవసేసాతి** పారాజికాపత్తి. ద్వే ఆపత్తిక్ఖన్ధా **దుట్ఠుల్లా**; అవసేసా **అదుట్ఠుల్లా. సప్పటికమ్మదుకం** సావసేసదుకసదిసం. **దేసనాగామినిదుకం** లహుకదుకసఙ్గహితం.

అన్తరాయికాతి సత్తపి ఆపత్తియో సఞ్చిచ్చ వీతిక్కన్తా సగ్గన్తరాయఞ్చేవ మోక్ఖన్తరాయఞ్చ కరోన్తీతి అన్తరాయికా. అజానన్తేన వీతిక్కన్తా పన పణ్ణత్తివజ్జాపత్తి నేవ సగ్గన్తరాయం న మోక్ఖన్తరాయం కరోతీతి **అనన్తరాయికా**. అన్తరాయికం ఆపన్నస్సాపి దేసనాగామినిం దేసేత్వా వుట్ఠానగామినితో వుట్ఠాయ సుద్ధిపత్తస్స సామణేరభూమియం ఠితస్స చ అవారితో సగ్గమోక్ఖమగ్గోతి. **సావజ్జపఞ్ఞత్తీతి** లోకవజ్జా. **అనవజ్జపఞ్ఞత్తీతి** పణ్ణత్తివజ్జా. **కిరియతో సముట్ఠితా** నామ యం కరోన్తో ఆపజ్జతి పారాజికాపత్తి వియ. **అకిరియతోతి** యం అకరోన్తో ఆపజ్జతి, చీవరఅనధిట్ఠానాపత్తి వియ. **కిరియాకిరియతోతి** యం కరోన్తో చ అకరోన్తో చ ఆపజ్జతి, కుటికారాపత్తి వియ.

పుబ్బాపత్తీతి పఠమం ఆపన్నాపత్తి. **అపరాపత్తీతి** పారివాసికాదీహి పచ్ఛా ఆపన్నాపత్తి. **పుబ్బాపత్తీనం అన్తరాపత్తి** నామ మూలవిసుద్ధియా అన్తరాపత్తి. **అపరాపత్తీనం అన్తరాపత్తి** నామ అగ్ఘవిసుద్ధియా అన్తరాపత్తి. కురున్దియం పన ''**పుబ్బాపత్తి** నామ పఠమం ఆపన్నా. **అపరాపత్తి** నామ మానత్తారహకాలే ఆపన్నా. **పుబ్బాపత్తీనం అన్తరాపత్తి** నామ పరివాసే ఆపన్నా. **అపరాపత్తీనం అన్తరాపత్తి** నామ మానత్తచారే ఆపన్నా''తి వుత్తం. ఇదమ్పి ఏకేన పరియాయేన యుజ్జతి.

దేసితా గణనూపగా నామ యా ధురనిక్ఖేపం కత్వా పున న ఆపజ్జిస్సామీతి దేసితా హోతి. **అగణనూపగా** నామ యా ధురనిక్ఖేపం అకత్వా సఉస్సాహేనేవ చిత్తేన అపరిసుద్ధేన దేసితా హోతి. అయఞ్హి దేసితాపి దేసితగణనం న ఉపేతి. అట్ఠమే వత్థుస్మిం భిక్ఖునియా పారాజికమేవ హోతి. **పఞ్ఞత్తి జానితబ్బాతి**ఆదీసు నవసు పదేసు పఠమపారాజికపుచ్ఛాయ వుత్తనయేనేవ వినిచ్ఛయో వేదితబ్బో.

థుల్లవజ్జాతి థుల్లదోసే పఞ్ఞత్తా గరుకాపత్తి. **అథుల్లవజ్జాతి** లహుకాపత్తి. **గిహిపటిసంయుత్తాతి** సుధమ్మత్థేరస్స ఆపత్తి, యా చ ధమ్మికస్స పటిస్సవస్స అసచ్చాపనే ఆపత్తి, అవసేసా **న గిహిపటిసంయుత్తా**. పఞ్చానన్తరియకమ్మాపత్తి **నియతా**, సేసా **అనియతా**. **ఆదికరోతి** సుదిన్నత్థేరాది ఆదికమ్మికో. **అనాదికరోతి** మక్కటిసమణాది అనుపఞ్ఞత్తికారకో. **అధిచ్చాపత్తికో** నామ యో కదాచి కరహచి ఆపత్తిం ఆపజ్జతి. **అభిణ్హాపత్తికో** నామ యో నిచ్చం ఆపజ్జతి.

చోదకో నామ యో వత్థునా వా ఆపత్తియా వా పరం చోదేతి. యో పన ఏవం చోదితో అయం **చుదితకో** నామ. పఞ్చదససు ధమ్మేసు అప్పతిట్ఠహిత్వా అభూతేన వత్థునా చోదేన్తో **అధమ్మచోదకో** నామ, తేన తథా చోదితో **అధమ్మచుదితకో** నామ. విపరియాయేన **ధమ్మచోదకచుదితకా** వేదితబ్బా. మిచ్ఛత్తనియతేహి వా సమ్మత్తనియతేహి వా ధమ్మేహి సమన్నాగతో **నియతో**, విపరీతో **అనియతో**.

సావకా **భబ్బాపత్తికా** నామ, బుద్ధా చ పచ్చేకబుద్ధా చ **అభబ్బాపత్తికా** నామ. ఉక్ఖేపనీయకమ్మకతో **ఉక్ఖిత్తకో** నామ, అవసేసచతుబ్బిధతజ్జనీయాదికమ్మకతో **అనుక్ఖిత్తకో** నామ. అయఞ్హి ఉపోసథం వా పవారణం వా ధమ్మపరిభోగం వా ఆమిసపరిభోగం వా న కోపేతి. "మేత్తియం భిక్ఖునిం నాసేథ, దూసకో నాసేతబ్బో, కణ్టకో సమణుద్దేసో నాసేతబ్బో"తి ఏవం లిఙ్గదణ్డకమ్మ-సంవాసనాసనాహి నాసితబ్బో **నాసితకో** నామ. సేసా సబ్బే **అనాసితకా**. యేన సద్ధిం ఉపోసథాదికో సంవాసో అత్థి, అయం **సమానసంవాసకో**, ఇతరో **నానాసంవాసకో** . సో కమ్మనానాసంవాసకో లద్ధినానాసంవాసకోతి దువిధో హోతి. **ఠపనం జానితబ్బన్తి** "ఏకం భిక్ఖవే అధమ్మికం పాతిమోక్ఖట్ఠపన"న్తిఆదినా నయేన వుత్తం పాతిమోక్ఖట్ఠపనం జానితబ్బన్తి అత్థో.

ఏకకవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

దుకవారవణ్ణనా

౩౨౨. దుకేసు సచిత్తకా ఆపత్తి **సఞ్ఞావిమోక్ఖా**, అచిత్తకా **నోసఞ్ఞావిమోక్ఖా**. **లద్ధసమాపత్తికస్స ఆపత్తి** నామ భూతారోచనాపత్తి, **అలద్ధసమాపత్తికస్స ఆపత్తి** నామ అభూతారోచనాపత్తి. **సద్ధమ్మపటిసఞ్ఞుత్తా** నామ పదసోధమ్మాదికా, **అసద్ధమ్మపటిసఞ్ఞుత్తా** నామ దుట్ఠుల్లవాచాపత్తి. **సపరిక్ఖారపటిసఞ్ఞుత్తా** నామ నిస్సగ్గియవత్థునో అనిస్సజ్జిత్వా పరిభోగే, పత్తచీవరానం నిదహనే, కిలిట్ఠచీవరానం అధోవనే, మలగ్గహితపత్తస్స అపచనేతి ఏవం అయుత్తపరిభోగే ఆపత్తి. **పరపరిక్ఖారపటిసఞ్ఞుత్తా** నామ సఙ్ఘికమఞ్చపీఠాదీనం అజ్ఝోకాసే సన్థరణఅనాపుచ్ఛాగమనాదీసు ఆపజ్జితబ్బా ఆపత్తి. **సపుగ్గలపటిసఞ్ఞుత్తా** నామ "ముదుపిట్ఠికస్స లమ్బిస్స ఊరునా అఙ్గజాతం పీళేన్తస్సా"తిఆదినా నయేన వుత్తాపత్తి. **పరపుగ్గలపటిసఞ్ఞుత్తా** నామ మేథునధమ్మకాయసంసగ్గపహారదానాదీసు వుత్తాపత్తి, "సిఖరణీసీ"తి **సచ్చం భణన్తో గరుకం** ఆపజ్జతి, "సమ్పజానముసావాదే పాచిత్తియ"న్తి **ముసా భణన్తో లహుకం**. అభూతారోచనే **ముసా భణన్తో గరుకం**. భూతారోచనే **సచ్చం భణన్తో లహుకం**.

"సఙ్ఘకమ్మం వగ్గం కరిస్సామీ"తి అన్తోసీమాయ ఏకమన్తే నిసీదన్తో **భూమిగతో ఆపజ్జతి** నామ. సచే పన అఙ్గులిమత్తమ్పి ఆకాసే తిట్ఠేయ్య, న ఆపజ్జేయ్య, తేన వుత్తం "నో వేహాసగతో"తి. వేహాసకుటియా ఆహచ్చపాదకం మఞ్చం వా పీఠం వా అభినిసీదన్తో **వేహాసగతో ఆపజ్జతి** నామ. సచే పన తం భూమియం పఞ్ఞాపేత్వా నిపజ్జేయ్య న ఆపజ్జేయ్య, తేన వుత్తం – "నో భూమిగతో"తి. గమియో గమియవత్తం అపూరేత్వా గచ్ఛన్తో **నిక్ఖమన్తో ఆపజ్జతి నామ, నో పవిసన్తో**. ఆగన్తుకో ఆగన్తుకవత్తం అపూరేత్వా సఛత్తుపాహనో పవిసన్తో **పవిసన్తో ఆపజ్జతి నామ, నో నిక్ఖమన్తో**.

ఆదియన్తో ఆపజ్జతి నామ భిక్ఖునీ అతిగమ్భీరం ఉదకసుద్ధికం ఆదియమానా; దుబ్బణ్ణకరణం అనాదియిత్వా చీవరం పరిభుఞ్జన్తో పన **అనాదియన్తో ఆపజ్జతి** నామ. మూగబ్బతాదీని తిత్థియవత్తాని సమాదియన్తో **సమాదియన్తో ఆపజ్జతి** నామ. పారివాసికాదయో పన తజ్జనీయాదికమ్మకతా వా అత్తనో వత్తం అసమాదియన్తా ఆపజ్జన్తి, తే సన్ధాయ వుత్తం "అత్థాపత్తి న సమాదియన్తో ఆపజ్జతీ"తి. అఞ్ఞాతికాయ భిక్ఖునియా చీవరం సిబ్బన్తో వేజ్జకమ్మభణ్డాగారికకమ్మచిత్తకమ్మాదీని వా కరోన్తో

కరోన్తో ఆపజ్జతి నామ. ఉపజ్ఝాయవత్తాదీని అకరోన్తో **అకరోన్తో ఆపజ్జతి** నామ. అఞ్ఞాతికాయ భిక్ఖునియా చీవరం దదమానో **దేన్తో ఆపజ్జతి** నామ. సద్ధివిహారికఅన్తేవాసికానం చీవరాదీని అదేన్తో **అదేన్తో ఆపజ్జతి** నామ. అఞ్ఞాతికాయ భిక్ఖునియా చీవరం గణ్హన్తో **పటిగ్గణ్హన్తో ఆపజ్జతి** నామ. "న భిక్ఖవే ఓవాదో న గహేతబ్బో"తి వచనతో ఓవాదం అగణ్హన్తో **న పటిగ్గణ్హన్తో ఆపజ్జతి** నామ.

నిస్సగ్గియవత్థుం అనిస్సజ్జిత్వా పరిభుఞ్జన్తో **పరిభోగేన ఆపజ్జతి** నామ. పఞ్చాహికం సఙ్ఘాటిచారం అతిక్కామయమానా **అపరిభోగేన ఆపజ్జతి** నామ. సహాగారసేయ్యం **రత్తిం ఆపజ్జతి నామ, నో దివా,** ద్వారం అసంవరిత్వా పటిసల్లీయన్తో **దివా ఆపజ్జతి, నో రత్తిం.** ఏకరత్తఛారత్తసత్తాహదసాహమాసాతిక్కమేసు వుత్తఆపత్తిం ఆపజ్జన్తో **అరుణుగ్గే ఆపజ్జతి** నామ, పవారేత్వా భుఞ్జన్తో **న అరుణుగ్గే ఆపజ్జతి** నామ.

భూతగామఞ్చేవ అఙ్గజాతఞ్చ ఛిన్దన్తో **ఛిన్దన్తో ఆపజ్జతి** నామ, కేసే వా నఖే వా న ఛిన్దన్తో **న ఛిన్దన్తో ఆపజ్జతి** నామ. ఆపత్తిం ఛాదేన్తో **ఛాదేన్తో ఆపజ్జతి** నామ, "తిణేన వా పణ్ణేన వా పటిచ్ఛాదేత్వా ఆగన్తబ్బం, నత్వేవ నగ్గేన ఆగన్తబ్బం, యో ఆగచ్ఛేయ్య ఆపత్తి దుక్కటస్సా"తి ఇమం పన ఆపత్తిం **న ఛాదేన్తో ఆపజ్జతి** నామ. కుసచీరాదీని ధారేన్తో **ధారేన్తో ఆపజ్జతి** నామ, "అయం తే భిక్ఖు పత్తో యావ భేదనాయ ధారేతబ్బో"తి ఇమం ఆపత్తిం **న ధారేన్తో ఆపజ్జతి** నామ.

''అత్తనా వా అత్తానం నానాసంవాసకం కరోతీ''తి ఏకసీమాయం ద్వీసు సఙ్ఘేసు నిసిన్నేసు ఏకస్మిం పక్ఖే నిసీదిత్వా పరపక్ఖస్స లద్ధిం గణ్హన్తో యస్మిం పక్ఖే నిసిన్నో తేసం అత్తనావ అత్తానం నానాసంవాసకం కరోతి నామ. యేసం సన్తికే నిసిన్నో తేసం గణపూరకో హుత్వా కమ్మం కోపేతి, ఇతరేసం హత్థపాసం అనాగతత్తా. సమానసంవాసకేపి ఏసేవ నయో. యేసఞ్హి సో లద్ధిం రోచేతి, తేసం సమానసంవాసకో హోతి, ఇతరేసం నానాసంవాసకో. **సత్త ఆపత్తియో సత్త ఆపత్తిక్ఖన్ధా**తి ఆపజ్జితబ్బతో ఆపత్తియో, రాసట్ఠేన ఖన్ధాతి ఏవం ద్వేయేవ నామాని హోన్తీతి నామవసేన దుకం దస్సితం. **కమ్మేన వా సలాకగ్గాహేన వా**తి ఏత్థ ఉద్దేసో చేవ కమ్మఞ్చ ఏకం, వోహారో చేవ అనుస్సావనా చ సలాకగ్గాహో చ ఏకం, వోహారానుస్సావనసలాకగ్గాహా పుబ్బభాగా, కమ్మఞ్చేవ ఉద్దేసో చ పమాణం.

అద్ధానహీనో నామ ఊనవీసతివస్సో. **అఙ్గహీనో** నామ హత్థచ్ఛిన్నాదిభేదో. **వత్థువిపన్నో** నామ పణ్డకో తిరచ్ఛానగతో ఉభతోబ్యఞ్జనకో చ. అవసేసా థేయ్యసంవాసకాదయో అట్ఠ అభబ్బపుగ్గలా **కరణదుక్కటకా** నామ. దుక్కటకిరియా దుక్కటకమ్మా, ఇమస్మింయేవ అత్తభావే కతేన అత్తనో కమ్మేన అభబ్బట్ఠానం పత్తాతి అత్థో. **అపరిపూరో** నామ అపరిపుణ్ణపత్తచీవరో. **నో చ యాచతి** నామ ఉపసమ్పదం న యాచతి. **అలజ్జిస్స చ బాలస్స చా**తి అలజ్జీ సచేపి తేపిటకో హోతి, బాలో చ సచేపి సట్ఠివస్సో హోతి, ఉభోపి నిస్సాయ న వత్థబ్బం. **బాలస్స చ లజ్జిస్స చా**తి ఏత్థ బాలస్స "త్వం నిస్సయం గణ్హా"తి ఆణాయపి నిస్సయో దాతబ్బో, లజ్జిస్స పన యాచన్తస్సేవ. **సాతిసారన్తి** సదోసం; యం అజ్ఝాచరన్తో ఆపత్తిం ఆపజ్జతి.

కాయేన పటిక్కోసనా నామ హత్థవికారాదీహి పటిక్కోసనా. **కాయేన పటిజానాతీ**తి హత్థవికారాదీహి పటిజానాతి. **ఉపఘాతికా** నామ ఉపఘాతా. **సిక్ఖూపఘాతికా** నామ సిక్ఖూపఘాతో. **భోగూపఘాతికా** నామ పరిభోగూపఘాతో, తత్థ తిస్సో సిక్ఖా అసిక్ఖతో సిక్ఖూపఘాతికాతి వేదితబ్బా. సఙ్ఘికం వా పుగ్గలికం వా దుప్పరిభోగం భుఞ్జతో భోగూపఘాతికాతి వేదితబ్బా. **ద్వే వేనయికా**తి ద్వే అత్థా వినయసిద్ధా. **పఞ్ఞత్తం** నామ సకలే వినయపిటకే కప్పియాకప్పియవసేన పఞ్ఞత్తం. **పఞ్ఞత్తానులోమం** నామ చతూసు మహాపదేసేసు దట్ఠబ్బం. **సేతుఘాతో**తి పచ్చయఘాతో; యేన చిత్తేన అకప్పియం

కరేయ్య, తస్స చిత్తస్సాపి అనుప్పాదనన్తి అత్థో. **మత్తకారితాతి** మత్తాయ పమాణేన కరణం; పమాణే ఠానన్తి అత్థో. **కాయేన ఆపజ్జతీతి** కాయద్వారికం కాయేన ఆపజ్జతి; వచీద్వారికం వాచాయ. **కాయేన వుట్ఠాతీతి** తిణవత్థారకసమథే వినాపి దేసనాయ కాయేనేవ వుట్ఠాతి; దేసేత్వా వుట్ఠహన్తో పన వాచాయ వుట్ఠాతి. **అబ్భన్తరపరిభోగో** నామ అజ్ఝోహరణపరిభోగో. **బాహిరపరిభోగో** నామ సీసమక్ఖనాది.

అనాగతం భారం వహతీతి అథేరోవ సమానో థేరేహి వహితబ్బం బీజనగాహధమ్మజ్ఝేసనాదిభారం వహతి; తం నిత్థరితుం వీరియం ఆరభతి. **ఆగతం భారం న వహతీతి** థేరో థేరకిచ్చం న కరోతి, ''అనుజానామి భిక్ఖవే థేరేన భిక్ఖునా సామం వా ధమ్మం భాసితుం, పరం వా అజ్ఝేసితుం, అనుజానామి భిక్ఖవే థేరాధేయ్యం పాతిమోక్ఖ''న్తి ఏవమాది సబ్బం పరిహాపేతీతి అత్థో. **న కుక్కుచ్చాయితబ్బం కుక్కుచ్చాయతీతి** న కుక్కుచ్చాయితబ్బం కుక్కుచ్చాయిత్వా కరోతి. **కుక్కుచ్చాయితబ్బం న కుక్కుచ్చాయతీతి** కుక్కుచ్చాయితబ్బం న కుక్కుచ్చాయిత్వా కరోతి. ఏతేసం ద్విన్నం దివా చ రత్తో చ ఆసవా వడ్ఢన్తీతి అత్థో. అనన్తరదుకేపి వుత్తపటిపక్ఖవసేన అత్థో వేదితబ్బో. సేసం తత్థ తత్థ వుత్తనయత్తా ఉత్తానమేవాతి.

దుకవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

తికవారవణ్ణనా

౩౨౩. తికేసు **అత్థాపత్తి తిట్ఠన్తే భగవతి ఆపజ్జతీతి** అత్థి ఆపత్తి, యం తిట్ఠన్తే భగవతి ఆపజ్జతీతి అత్థో. ఏసేవ నయో సబ్బత్థ. తత్థ లోహితుప్పాదాపత్తిం తిట్ఠన్తే ఆపజ్జతి. ''ఏతరహి ఖో పనానన్ద, భిక్ఖూ అఞ్ఞమఞ్ఞం ఆవుసోవాదేన సముదాచరన్తి, న వో మమచ్చయేన ఏవం సముదాచరితబ్బం, నవకేన, ఆనన్ద, భిక్ఖునా థేరో భిక్ఖు 'భన్తే'తి వా 'ఆయస్మా'తి వా సముదాచరితబ్బో''తి వచనతో థేరం ఆవుసోవాదేన సముదాచరణపచ్చయా ఆపత్తిం పరినిబ్బుతే భగవతి ఆపజ్జతి, నో తిట్ఠన్తే. ఇమా ద్వే ఆపత్తియో ఠపేత్వా అవసేసా ధరన్తేపి భగవతి ఆపజ్జతి, పరినిబ్బుతేపి.

పవారేత్వా అనతిరిత్తం భుఞ్జన్తో ఆపత్తిం కాలే ఆపజ్జతి నో వికాలే. వికాలభోజనాపత్తిం పన వికాలే ఆపజ్జతి నో కాలే. అవసేసా కాలే చేవ ఆపజ్జతి వికాలే చ. సహగారసేయ్యం రత్తిం ఆపజ్జతి, ద్వారం అసంవరిత్వా పటిసల్లీయనం దివా. సేసా రత్తిఞ్చేవ దివా చ. ''దసవస్సోమ్హి అతిరేకదసవస్సోమ్హీ''తి బాలో అబ్యత్తో పరిసం ఉపట్ఠాపేన్తో దసవస్సో ఆపజ్జతి నో ఊనదసవస్సో . ''అహం పణ్డితో బ్యత్తో''తి నవో వా మజ్ఝిమో వా పరిసం ఉపట్ఠాపేన్తో ఊనదసవస్సో ఆపజ్జతి నో దసవస్సో. సేసా దసవస్సో చేవ ఆపజ్జతి ఊనదసవస్సో చ. ''పఞ్చవస్సోమ్హీ''తి బాలో అబ్యత్తో అనిస్సాయ వసన్తో పఞ్చవస్సో ఆపజ్జతి. ''అహం పణ్డితో బ్యత్తో''తి నవకో అనిస్సాయ వసన్తో ఊనపఞ్చవస్సో ఆపజ్జతి. సేసం పఞ్చవస్సో చేవ ఆపజ్జతి ఊనపఞ్చవస్సో చ. అనుపసమ్పన్నం పదసోధమ్మం వాచేన్తో, మాతుగామస్స ధమ్మం దేసేన్తో ఏవరూపం ఆపత్తిం కుసలచిత్తో ఆపజ్జతి, పారాజిక-సుక్కవిస్సట్ఠి-కాయసంసగ్గ-దుట్ఠుల్ల-అత్తకామపారిచరియ-దుట్ఠదోస-సఙ్ఘభేదపహారదాన-తలసత్తికాదిభేదం అకుసలచిత్తో ఆపజ్జతి, అసఞ్చిచ్చ సహగారసేయ్యాదిం అబ్యాకతచిత్తో ఆపజ్జతి, యం అరహావ ఆపజ్జతి, సబ్బం అబ్యాకతచిత్తోవ ఆపజ్జతి, మేథునధమ్మాదిభేదమాపత్తిం సుఖవేదనాసమఙ్గీ ఆపజ్జతి, దుట్ఠదోసాదిభేదం దుక్ఖవేదనాసమఙ్గీ, యం సుఖవేదనాసమఙ్గీ ఆపజ్జతి, తంయేవ మజ్ఝత్తో హుత్వా ఆపజ్జన్తో అదుక్ఖమసుఖవేదనాసమఙ్గీ ఆపజ్జతి.

తయో పటిక్ఖేపాతి బుద్ధస్స భగవతో తయో పటిక్ఖేపా. చతూసు పచ్చయేసు మహిచ్ఛతా అసన్తుట్ఠితా కిలేససల్లేఖనపటిపత్తియా అగోపాయనా, ఇమే హి తయో ధమ్మా బుద్ధేన భగవతా పటిక్ఖిత్తా. అప్పిచ్ఛతాదయో పన తయో బుద్ధేన భగవతా అనుఞ్ఞాతా, తేన వుత్తం "తయో అనుఞ్ఞాతా"తి.

"దసవస్సోమ్హీ"తి పరిసం ఉపట్ఠాపేన్తో "పఞ్చవస్సోమ్హీ"తి నిస్సయం అగణ్హన్తో బాలో ఆపజ్జతి నో పణ్డితో, ఊనదసవస్సో "బ్యత్తోమ్హీ"తి బహుస్సుతత్తా పరిసం ఉపట్ఠాపేన్తో ఊనపఞ్చవస్సో చ నిస్సయం అగణ్హన్తో పణ్డితో ఆపజ్జతి నో బాలో; అవసేసం పణ్డితో చేవ ఆపజ్జతి బాలో చ. వస్సం అనుపగచ్ఛన్తో కాళే ఆపజ్జతి నో జుణ్హే; మహాపవారణాయ అప్పవారేన్తో జుణ్హే ఆపజ్జతి నో కాళే; అవసేసం కాళే చేవ ఆపజ్జతి జుణ్హే చ. వస్సూపగమనం కాళే కప్పతి నో జుణ్హే; మహాపవారణాయ పవారణా జుణ్హే కప్పతి నో కాళే; సేసం అనుఞ్ఞాతకం కాళే చేవ కప్పతి జుణ్హే చ.

కత్తికపుణ్ణమాసియా పచ్ఛిమే పాటిపదదివసే వికప్పేత్వా ఠపితం వస్సికసాటికం నివాసేన్తో హేమన్తే ఆపజ్జతి. కురున్దియం పన "కత్తికపుణ్ణమదివసే అపచ్చుద్ధరిత్వా హేమన్తే ఆపజ్జతీ"తి వుత్తం, తమ్పి సువుత్తం. "చాతుమాసం అధిట్ఠాతుం తతో పరం వికప్పేతు"న్తి హి వుత్తం. అతిరేకమాసే సేసే గిమ్హానే పరియేసన్తో అతిరేకడ్ఢమాసే సేసే కత్వా నివాసేన్తో చ గిమ్హే ఆపజ్జతి నామ. సతియా వస్సికసాటికాయ నగ్గో కాయం ఓవస్సాపేన్తో వస్సే ఆపజ్జతి నామ. పారిసుద్ధిఉపోసథం వా అధిట్ఠానుపోసథం వా కరోన్తో సఙ్ఘో ఆపజ్జతి. సుత్తుద్దేసఞ్చ అధిట్ఠానుపోసథఞ్చ కరోన్తో గణో ఆపజ్జతి. ఏకకో సుత్తుద్దేసం పారిసుద్ధిఉపోసథఞ్చ కరోన్తో పుగ్గలో ఆపజ్జతి. పవారణాయపి ఏసేవ నయో.

సఙ్ఘుపోసథో చ సఙ్ఘపవారణా చ సఙ్ఘస్సేవ కప్పతి. గణుపోసథో చ గణపవారణా చ గణస్సేవ కప్పతి. అధిట్ఠానుపోసథో చ అధిట్ఠానపవారణా చ పుగ్గలస్సేవ కప్పతి. "పారాజికం ఆపన్నోమ్హీ"తిఆదీని భణన్తో వత్థుం ఛాదేతి న ఆపత్తిం, "మేథునం ధమ్మం పటిసేవి"న్తిఆదీని భణన్తో ఆపత్తిం ఛాదేతి నో వత్థుం, యో నేవ వత్థుం న ఆపత్తిం ఆరోచేతి, అయం వత్థుఞ్చేవ ఛాదేతి ఆపత్తిఞ్చ.

పటిచ్ఛాదేతీతి పటిచ్ఛాది. జన్తాఘరమేవ పటిచ్ఛాది **జన్తాఘరపటిచ్ఛాది**. ఇతరాసుపి ఏసేవ నయో. ద్వారం పిదహిత్వా అన్తోజన్తాఘరే ఠితేన పరికమ్మం కాతుం వట్టతి. ఉదకే ఓతిణ్ణేనాపి ఏతదేవ వట్టతి. ఉభయత్థ ఖాదితుం భుఞ్జితుం వా న వట్టతి. వత్థపటిచ్ఛాది సబ్బకప్పియతాయ పటిచ్ఛన్నేన సబ్బం కాతుం వట్టతి. **వహన్తీతి** యన్తి నియ్యన్తి; నిన్దం వా పటిక్కోసం వా న లభన్తి. చన్దమణ్డలం అబ్భామహికాధూమరజరాహువిముత్తం వివటంయేవ విరోచతి, న తేసు అఞ్ఞతరేన పటిచ్ఛన్నం. తథా సూరియమణ్డలం, ధమ్మవినయోపి వివరిత్వా విభజిత్వా దేసియమానోవ విరోచతి నో పటిచ్ఛన్నో.

అఞ్ఞేన భేసజ్జేన కరణీయేన అఞ్ఞం విఞ్ఞాపేన్తో గిలానో ఆపజ్జతి, న భేసజ్జేన కరణీయేన భేసజ్జం విఞ్ఞాపేన్తో అగిలానో ఆపజ్జతి, అవసేసం ఆపత్తిం గిలానో చేవ ఆపజ్జతి అగిలానో చ.

అన్తో ఆపజ్జతి నో బహీతి అనుపఖజ్జ సేయ్యం కప్పేన్తో అన్తో ఆపజ్జతి నో బహి, **బహి ఆపజ్జతి నో అన్తోతి** సఙ్ఘికం మఞ్చాదిం అజ్ఝోకాసే సన్థరిత్వా పక్కమన్తో బహి ఆపజ్జతి నో అన్తో, అవసేసం పన **అన్తో చేవ ఆపజ్జతి బహి చ. అన్తోసీమాయాతి** ఆగన్తుకో ఆగన్తుకవత్తం అదస్సేత్వా సఛత్తుపాహనో విహారం పవిసన్తో ఉపచారసీమం ఓక్కన్తమత్తోవ ఆపజ్జతి. **బహిసీమాయాతి** గమికో దారుభణ్డపటిసామనాదిగమికవత్తం అపూరేత్వా పక్కమన్తో ఉపచారసీమం అతిక్కన్తమత్తోవ ఆపజ్జతి. అవసేసం అన్తోసీమాయ చేవ ఆపజ్జతి బహిసీమాయ చ. సతి వుడ్ఢతరే అనజ్ఝిట్ఠో ధమ్మం భాసన్తో

సఙ్ఘమజ్ఝే ఆపజ్జతి నామ. గణమజ్ఝేపి పుగ్గలసన్తికేపి ఏసేవ నయో. **కాయేన వుట్ఠాతీ**తి తిణవత్థారకసమథేన వుట్ఠాతి. కాయం అచాలేత్వా వాచాయ దేసేన్తస్స వాచాయ వుట్ఠాతి. వచీసమ్పయుత్తం కాయకిరియం కత్వా దేసేన్తస్స కాయేన వాచాయ వుట్ఠాతి నామ. సఙ్ఘమజ్ఝే దేసనాగామినీపి వుట్ఠానగామినీపి వుట్ఠాతి. గణపుగ్గలమజ్ఝే పన దేసనాగామినీయేవ వుట్ఠాతి.

ఆగాళ్హాయ చేతేయ్యాతి ఆగాళ్హాయ దళ్హభావాయ చేతేయ్య; తజ్జనీయకమ్మాదికతస్స వత్తం న పూరయతో ఇచ్ఛమానో సఙ్ఘో ఉక్ఖేపనీయకమ్మం కరేయ్యాతి అత్థో. **అలజ్జీ చ హోతి బాలో చ అపకతత్తో చా**తి ఏత్థ బాలో "అయం ధమ్మాధమ్మం న జానాతి" అపకతత్తో వా "ఆపత్తానాపత్తిం న జానాతీ"తి న ఏత్తావతా కమ్మం కాతబ్బం; బాలభావమూలకం పన అపకతత్తభావమూలకఞ్చ ఆపత్తిం ఆపన్నస్స కమ్మం కాతబ్బన్తి అత్థో. అధిసీలే సీలవిపన్నో నామ ద్వే ఆపత్తిక్ఖన్ధే ఆపన్నో; ఆచారవిపన్నో నామ పఞ్చ ఆపత్తిక్ఖన్ధే ఆపన్నో; దిట్ఠివిపన్నో నామ అన్తగ్గాహికాయ దిట్ఠియా సమన్నాగతో. తేసం ఆపత్తిం అపస్సన్తానం అప్పటికరోన్తానం దిట్ఠిఞ్చ అనిస్సజ్జన్తానంయేవ కమ్మం కాతబ్బం.

కాయికో దవో నామ పాసకాదీహి జూతకీళనాదిభేదో అనాచారో; వాచసికో దవో నామ ముఖాలమ్బరకరణాదిభేదో అనాచారో; కాయికవాచసికో నామ నచ్చనగాయనాదిభేదో ద్వీహిపి ద్వారేహి అనాచారో . కాయికో అనాచారో నామ కాయద్వారే పఞ్ఞత్తసిక్ఖాపదవీతిక్కమో; వాచసికో అనాచారో నామ వచీద్వారే పఞ్ఞత్తసిక్ఖాపదవీతిక్కమో; కాయికవాచసికో నామ ద్వారద్వయేపి పఞ్ఞత్తసిక్ఖాపదవీతిక్కమో. **కాయికేన ఉపఘాతికేనా**తి కాయద్వారే పఞ్ఞత్తస్స సిక్ఖాపదస్స అసిక్ఖనేన, యో హి తం న సిక్ఖతి, సో నం ఉపఘాతేతి, తస్మా తస్స తం అసిక్ఖనం "కాయికం ఉపఘాతిక"న్తి వుచ్చతి. సేసపదద్వయేపి ఏసేవ నయో. **కాయికేన మిచ్ఛాజీవేనా**తి జఙ్ఘపేసనికాదినా వా గణ్డఫాలనాదినా వా వేజ్జకమ్మేన ; **వాచసికేనా**తి సాసనఉగ్గహణఆరోచనాదినా; తతియపదం ఉభయసమ్పయోగవసేన వుత్తం.

అలం భిక్ఖు మా భణ్డనన్తి అలం భిక్ఖు మా భణ్డనం కరి, మా కలహం, మా వివాదం కరీతి అత్థో. **న వోహరితబ్బ**న్తి న కిఞ్చి వత్తబ్బం; వదతోపి హి తాదిసస్స వచనం న సోతబ్బం మఞ్ఞన్తి. **న కిస్మిఞ్చి పచ్చేకట్ఠానే**తి కిస్మిఞ్చి బీజనగ్గాహాదికే ఏకస్మిమ్పి జేట్ఠకట్ఠానే న ఠపేతబ్బోతి అత్థో. **ఓకాసకమ్మం కారేన్తస్సా**తి "కరోతు ఆయస్మా ఓకాసం, అహం తం వత్తుకామో"తి ఏవం ఓకాసం కారేన్తస్స. **నాలం ఓకాసకమ్మం కాతు**న్తి "కిం త్వం కరిస్ససీ"తి ఓకాసో న కాతబ్బో. **సవచనీయం నాదాతబ్బ**న్తి వచనం న ఆదాతబ్బం, వచనమ్పి న సోతబ్బం; యత్థ గహేత్వా గన్తుకామో హోతి, న తత్థ గన్తబ్బన్తి అత్థో.

తీహఙ్గేహి సమన్నాగతస్స భిక్ఖునో వినయోతి యం సో జానాతి, సో తస్స వినయో నామ హోతి; సో న పుచ్ఛితబ్బోతి అత్థో. **అనుయోగో న దాతబ్బో**తి "ఇదం కప్పతీ"తి పుచ్ఛన్తస్స పుచ్ఛాయ ఓకాసో న దాతబ్బో, "అఞ్ఞం పుచ్ఛా"తి వత్తబ్బో. ఇతి సో నేవ పుచ్ఛితబ్బో నాస్స పుచ్ఛా సోతబ్బాతి అత్థో. **వినయో న సాకచ్ఛాతబ్బో**తి వినయపఞ్హో న సాకచ్ఛితబ్బో, కప్పియాకప్పియకథా న సంసన్దేతబ్బా.

ఇదమప్పహాయాతి ఏతం బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞాతాదికం లద్ధిం అవిజహిత్వా. **సుద్ధం బ్రహ్మచారి**న్తి ఖీణాసవం భిక్ఖుం. **''పాతబ్యతం ఆపజ్జతీ''**తి పాతబ్యభావం పటిసేవనం ఆపజ్జతి. "ఇదమప్పహాయా"తి వచనతో పన తం బ్రహ్మచారిపటిఞ్ఞాతం పహాయ ఖీణాసవం "ముసా మయా భణితం, ఖమథ మే"తి ఖమాపేత్వా "నత్థి కామేసు దోసో"తి లద్ధిం విజహిత్వా

గతివినోధనం కరేయ్య. **అకుసలమూలానీ**తి అకుసలాని చేవ మూలాని చ, అకుసలానం వా మూలాని అకుసలమూలాని. కుసలమూలేసుపి ఏసేవ నయో. దుట్ఠు చరితాని విరూపాని వా చరితాని **దుచ్చరితాని**. సుట్ఠు చరితాని సున్దరాని వా చరితాని **సుచరితాని**. కాయేన కరణభూతేన కతం దుచ్చరితం **కాయదుచ్చరితం**. ఏస నయో సబ్బత్థ. సేసం తత్థ తత్థ వుత్తనయత్తా ఉత్తానమేవాతి.

తికవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

చతుక్కవారవణ్ణనా

౩౨౪. చతుక్కేసు **సకవాచాయ ఆపజ్జతి పరవాచాయ వుట్ఠాతీ**తి వచీద్వారికం పదసోధమ్మాదిభేదం ఆపత్తిం ఆపజ్జిత్వా తిణవత్థారకసమథట్ఠానం గతో పరస్స కమ్మవాచాయ వుట్ఠాతి . **పరవాచాయ ఆపజ్జతి సకవాచాయ వుట్ఠాతీ**తి పాపికాయ దిట్ఠియా అప్పటినిస్సగ్గే పరస్స కమ్మవాచాయ ఆపజ్జతి, పుగ్గలస్స సన్తికే దేసేన్తో సకవాచాయ వుట్ఠాతి. **సకవాచాయ ఆపజ్జతి సకవాచాయ వుట్ఠాతీ**తి వచీద్వారికం పదసోధమ్మాదిభేదం ఆపత్తిం సకవాచాయ ఆపజ్జతి, దేసేత్వా వుట్ఠహన్తోపి సకవాచాయ వుట్ఠాతి. **పరవాచాయ ఆపజ్జతి పరవాచాయ వుట్ఠాతీ**తి యావతతియకం సఙ్ఘాదిసేసం పరస్స కమ్మవాచాయ ఆపజ్జతి, వుట్ఠహన్తోపి పరస్స పరివాసకమ్మవాచాదీహి వుట్ఠాతి. తతో పరేసు కాయద్వారికం **కాయేన ఆపజ్జతి,** దేసేన్తో **వాచాయ వుట్ఠాతి**. వచీద్వారికం **వాచాయ ఆపజ్జతి,** తిణవత్థారకే **కాయేన వుట్ఠాతి**. కాయద్వారికం కాయేనఆపజ్జతి, తమేవ తిణవత్థారకే కాయేన వుట్ఠాతి. వచీద్వారికం వాచాయ ఆపజ్జతి, తమేవ దేసేన్తో వాచాయ వుట్ఠాతి. సఙ్ఘికమఞ్చస్స అత్తనో పచ్చత్థరణేన అనత్థరతో కాయసమ్ఫుసనే లోమగణనాయ ఆపజ్జితబ్బాపత్తిం సహగారసేయ్యాపత్తిఞ్చ **పసుత్తో ఆపజ్జతి,** పబుజ్ఝిత్వా పన ఆపన్నభావం ఞత్వా దేసేన్తో **పటిబుద్ధో వుట్ఠాతి**. జగ్గన్తో ఆపజ్జిత్వా పన తిణవత్థారకసమథట్ఠానే సయన్తో **పటిబుద్ధో ఆపజ్జతి పసుత్తో వుట్ఠాతి** నామ. పచ్ఛిమపదద్వయమ్పి వుత్తానుసారేనేవ వేదితబ్బం.

అచిత్తకాపత్తిం **అచిత్తకో ఆపజ్జతి** నామ. పచ్ఛా దేసేన్తో **సచిత్తకో వుట్ఠాతి**. సచిత్తకాపత్తిం **సచిత్తకో ఆపజ్జతి** నామ. తిణవత్థారకట్ఠానే సయన్తో **అచిత్తకో వుట్ఠాతి**. సేసపదద్వయమ్పి వుత్తానుసారేనేవ వేదితబ్బం. యో సభాగం ఆపత్తిం దేసేతి, అయం దేసనాపచ్చయా దుక్కటం ఆపజ్జన్తో పాచిత్తియాదీసు అఞ్ఞతరం దేసేతి, తఞ్చ దేసేన్తో దుక్కటం ఆపజ్జతి. తం పన దుక్కటం ఆపజ్జన్తో పాచిత్తియాదితో వుట్ఠాతి. పాచిత్తియాదితో చ వుట్ఠహన్తో తం ఆపజ్జతి. ఇతి ఏకస్స పుగ్గలస్స ఏకమేవ పయోగం సన్ధాయ "ఆపత్తిం ఆపజ్జన్తో దేసేతీ"తి ఇదం చతుక్కం వుత్తన్తి వేదితబ్బం.

కమ్మచతుక్కే పాపికాయ దిట్ఠియా అప్పటినిస్సగ్గాపత్తిం **కమ్మేన ఆపజ్జతి,** దేసేన్తో **అకమ్మేన వుట్ఠాతి**. విస్సట్ఠిఆదికం **అకమ్మేన ఆపజ్జతి,** పరివాసాదినా కమ్మేన వుట్ఠాతి. సమనుభాసనం **కమ్మేనేవ ఆపజ్జతి, కమ్మేన వుట్ఠాతి**. సేసం **అకమ్మేన ఆపజ్జతి, అకమ్మేన వుట్ఠాతి.**

పరిక్ఖారచతుక్కే పఠమో సకపరిక్ఖారో, దుతియో సఙ్ఘికోవ తతియో చేతియసన్తకో, చతుత్థో గిహిపరిక్ఖారో. సచే పన నో పత్తచీవరనవకమ్మభేసజ్జానం అత్థాయ ఆహటో హోతి, అవాపురణం దాతుం అన్తో ఠపాపేతుఞ్చ వట్టతి.

సమ్ముఖాచతుక్కే పాపికాయ దిట్ఠియా అప్పటినిస్సగ్గాపత్తిం సఙ్ఘస్స **సమ్ముఖా ఆపజ్జతి,** వుట్ఠానకాలే పన సఙ్ఘేన కిచ్చం నత్థీతి **పరమ్ముఖా వుట్ఠాతి**. విస్సట్ఠిఆదికం **పరమ్ముఖా ఆపజ్జతి,** సఙ్ఘస్స **సమ్ముఖా వుట్ఠాతి**. సమనుభాసనం

సఙ్ఘస్స **సమ్ముఖా ఏవ ఆపజ్జతి, సమ్ముఖా వుట్ఠాతి**. సేసం సమ్పజానముసావాదాదిభేదం **పరమ్ముఖావ ఆపజ్జతి, పరమ్ముఖావ వుట్ఠాతి**. అజానన్తచతుక్కం అచిత్తకచతుక్కసదిసం.

లిఙ్గపాతుభావేనాతి సయితస్సేవ భిక్ఖుస్స వా భిక్ఖునియా వా లిఙ్గపరివత్తే జాతే సహగారసేయ్యాపత్తి హోతి ఇదమేవ తం పటిచ్చ వుత్తం. ఉభిన్నమ్పి పన అసాధారణాపత్తి లిఙ్గపాతుభావేన వుట్ఠాతి. సహపటిలాభచతుక్కే యస్స భిక్ఖునో లిఙ్గం పరివత్తతి, సో సహ లిఙ్గపటిలాభేన పఠమం ఉప్పన్నవసేన సేట్ఠభావేన చ పురిమం పురిసలిఙ్గం జహతి, పచ్ఛిమే ఇత్థిలిఙ్గే పతిట్ఠాతి, పురిసకుత్తపురిసాకారాదివసేన పవత్తా కాయవచీవిఞ్ఞత్తియో పటిప్పస్సమ్భన్తి, భిక్ఖూతి వా పురిసోతి వా ఏవం పవత్తా పణ్ణత్తియో నిరుజ్ఝన్తి, యాని భిక్ఖునీహి అసాధారణాని ఛచత్తాలీస సిక్ఖాపదాని తేహి అనాపత్తియేవ హోతి. దుతియచతుక్కే పన యస్సా భిక్ఖునియా లిఙ్గం పరివత్తతి, సా పచ్ఛాసముప్పత్తియా వా హీనభావేన వా పచ్ఛిమన్తి సఙ్ఖ్యం గతం ఇత్థిలిఙ్గం జహతి, వుత్తప్పకారేన పురిమన్తి సఙ్ఖ్యం గతే పురిసలిఙ్గే పతిట్ఠాతి. వుత్తవిపరీతా విఞ్ఞత్తియో పటిప్పస్సమ్భన్తి, భిక్ఖునీతి వా ఇత్థీతి వా ఏవం పవత్తా పణ్ణత్తియోపి నిరుజ్ఝన్తి, యాని భిక్ఖూహి అసాధారణాని సతం తింసఞ్చ సిక్ఖాపదాని, తేహి అనాపత్తియేవ హోతి.

చత్తారో సాముక్కంసాతి చత్తారో మహాపదేసా, తే హి భగవతా అనుప్పన్నే వత్థుమ్హి సయం ఉక్కంసిత్వా ఉక్ఖిపిత్వా ఠపితత్తా "సాముక్కంసా"తి వుచ్చన్తి. **పరిభోగాతి** అజ్ఝోహరణీయపరిభోగా , ఉదకం పన అకాలికత్తా అప్పటిగ్గహితకం వట్టతి. యావకాలికాదీని అప్పటిగ్గహితకాని అజ్ఝోహరితుం న వట్టన్తి. **చత్తారి మహావికటాని** కాలోదిస్సత్తా యథావుత్తే కాలే వట్టన్తి. **ఉపాసకో సీలవాతి** పఞ్చ వా దస వా సీలాని గోపయమానో.

ఆగన్తుకాదిచతుక్కే సఛత్తుపాహనో ససీసం పారుతో విహారం పవిసన్తో తత్థ విచరన్తో చ **ఆగన్తుకోవ ఆపజ్జతి, నో ఆవాసికో**. ఆవాసికవత్తం అకరోన్తో పన **ఆవాసికో ఆపజ్జతి, నో ఆగన్తుకో**. సేసం కాయవచీద్వారికం ఆపత్తిం ఉభోపి ఆపజ్జన్తి, అసాధారణం ఆపత్తిం **నేవ ఆగన్తుకో ఆపజ్జతి, నో ఆవాసికో**. గమియచతుక్కేపి గమియవత్తం అపూరేత్వా గచ్ఛన్తో **గమికో ఆపజ్జతి, నో ఆవాసికో**. ఆవాసికవత్తం అకరోన్తో పన **ఆవాసికో ఆపజ్జతి, నో గమికో**. సేసం ఉభోపి ఆపజ్జన్తి, అసాధారణం ఉభోపి నాపజ్జన్తి. వత్థునానత్తతాదిచతుక్కే చతున్నం పారాజికానం అఞ్ఞమఞ్ఞం **వత్థునానత్తతావ హోతి,**నఆపత్తినానత్తతా. సబ్బాపి హి సా పారాజికాపత్తియేవ. సఙ్ఘాదిసేసాదీసుపి ఏసేవ నయో. భిక్ఖుస్స చ భిక్ఖునియా చ అఞ్ఞమఞ్ఞం కాయసంసగ్గే భిక్ఖుస్స సఙ్ఘాదిసేసో భిక్ఖునియా పారాజికన్తి ఏవం **ఆపత్తినానత్తతావ** హోతి, న వత్థునానత్తతా, ఉభిన్నమ్పి హి కాయసంసగ్గోవ వత్థు. తథా "లసుణక్ఖాదనే భిక్ఖునియా పాచిత్తియం, భిక్ఖుస్స దుక్కట"న్తి ఏవమాదినాపేత్థ నయేన యోజనా వేదితబ్బా. చతున్నం పారాజికానం తేరసహి సఙ్ఘాదిసేసేహి సద్ధిం **వత్థునానత్తతా చేవ ఆపత్తినానత్తతా చ**. ఏవం సఙ్ఘాదిసేసాదీనం అనియతాదీహి. ఆదితో పట్ఠాయ చత్తారి పారాజికాని ఏకతో ఆపజ్జన్తానం భిక్ఖుభిక్ఖునీనం **నేవ వత్థునానత్తతా నో ఆపత్తినానత్తతా**. విసుం ఆపజ్జన్తేసుపి సేసా సాధారణాపత్తియో ఆపజ్జన్తేసుపి ఏసేవ నయో.

వత్థుసభాగాదిచతుక్కే భిక్ఖుస్స చ భిక్ఖునియా చ కాయసంసగ్గే **వత్థుసభాగతా, నో ఆపత్తిసభాగతా,** చతూసు పారాజికేసు **ఆపత్తిసభాగతా, నో వత్థుసభాగతా**. ఏస నయో సఙ్ఘాదిసేసాదీసు. భిక్ఖుస్స చ భిక్ఖునియా చ చతూసు పారాజికేసు **వత్థుసభాగతా చేవ ఆపత్తిసభాగతా చ**. ఏస నయో సబ్బాసు సాధారణాపత్తీసు. అసాధారణాపత్తియం **నేవ వత్థుసభాగతా నో ఆపత్తిసభాగతా**. యో హి పురిమచతుక్కే పఠమో పఞ్హో, సో ఇధ దుతియో; యో చ తత్థ దుతియో, సో ఇధ పఠమో. తతియచతుత్థేసు నానాకరణం నత్థి.

ఉపజ్ఝాయచతుక్కే సద్ధివిహారికస్స ఉపజ్ఝాయేన కత్తబ్బవత్తస్స అకరణే ఆపత్తిం **ఉపజ్ఝాయో ఆపజ్జతి, నో సద్ధివిహారికో** ఉపజ్ఝాయస్స కత్తబ్బవత్తం అకరోన్తో **సద్ధివిహారికో ఆపజ్జతి, నో ఉపజ్ఝాయో;** సేసం ఉభోపి ఆపజ్జన్తి, అసాధారణం ఉభోపి నాపజ్జన్తి. ఆచరియచతుక్కేపి ఏసేవ నయో.

ఆదియన్తచతుక్కే పాదం వా అతిరేకపాదం వా సహత్థా ఆదియన్తో **గరుకం ఆపజ్జతి**, ఊనకపాదం గణ్హాహీతి ఆణత్తియా అఞ్ఞం పయోజేన్తో **లహుకం ఆపజ్జతి**. ఏతేన నయేన సేసపదత్తయం వేదితబ్బం.

అభివాదనారహచతుక్కే భిక్ఖునీనం తావ భత్తగ్గే నవమభిక్ఖునితో పట్ఠాయ ఉపజ్ఝాయాపి **అభివాదనారహా నో పచ్చుట్ఠానారహా**. అవిసేసేన చ విప్పకతభోజనస్స భిక్ఖుస్స యో కోచి వుడ్ఢతరో. సట్ఠివస్సస్సాపి పారివాసికస్స సమీపగతో తదహుపసమ్పన్నోపి **పచ్చుట్ఠానారహో నో అభివాదనారహో**. అప్పటిక్ఖిత్తేసు ఠానేసు వుడ్ఢో నవకస్స **అభివాదనారహో చేవ పచ్చుట్ఠానారహో చ**. నవకో పన వుడ్ఢస్స **నేవ అభివాదనారహో న పచ్చుట్ఠానారహో**. ఆసనారహచతుక్కస్స పఠమపదం పురిమచతుక్కే దుతియపదేన, దుతియపదఞ్చ పఠమపదేన అత్థతో సదిసం.

కాలచతుక్కే పవారేత్వా భుఞ్జన్తో **కాలే ఆపజ్జతి నో వికాలే**, వికాలభోజనాపత్తిం **వికాలే ఆపజ్జతి నో కాలే**, సేసం **కాలే చేవ ఆపజ్జతి వికాలే చ**, అసాధారణం **నేవ కాలే నో వికాలే**. పటిగ్గహితచతుక్కే పురేభత్తం పటిగ్గహితామిసం **కాలే కప్పతి నో వికాలే**. పానకం **వికాలే కప్పతి, పునదివసమ్హి నో కాలే**. సత్తాహకాలికం యావజీవికం **కాలే చేవ కప్పతి వికాలే చ**. అత్తనో అత్తనో కాలాతీతం యావకాలికాదిత్తయం అకప్పియమంసం ఉగ్గహితకమప్పటిగ్గహితకఞ్చ **నేవ కాలే కప్పతి నో వికాలే**.

పచ్చన్తిమచతుక్కే సముద్దే సీమం బన్ధన్తో **పచ్చన్తిమేసు జనపదేసు ఆపజ్జతి, నో మజ్ఝిమేసు;** పఞ్చవగ్గేన గణేన ఉపసమ్పాదేన్తో గుణఙ్గుణూపాహనం ధువనహానం చమ్మత్థరణాని చ **మజ్ఝిమేసు జనపదేసు ఆపజ్జతి నో పచ్చన్తిమేసు**. ఇమాని చత్తారి "ఇధ న కప్పన్తీ"తి వదన్తోపి పచ్చన్తిమేసు ఆపజ్జతి, "ఇధ కప్పన్తీ"తి వదన్తో పన మజ్ఝిమేసు ఆపజ్జతి. సేసాపత్తిం ఉభయత్థ ఆపజ్జతి, అసాధారణం న కత్థచి ఆపజ్జతి. దుతియచతుక్కే పఞ్చవగ్గేన గణేన ఉపసమ్పదాది చతుబ్బిధమ్పి వత్థు **పచ్చన్తిమేసు జనపదేసు కప్పతి**. "ఇదం కప్పతీ"తి దీపేతుమ్పి తత్థేవ కప్పతి నో మజ్ఝిమేసు. "ఇదం న కప్పతీ"తి దీపేతుం పన **మజ్ఝిమేసు జనపదేసు కప్పతి నో పచ్చన్తిమేసు** . సేసం "అనుజానామి భిక్ఖవే పఞ్చ లోణానీ"తిఆది అనుఞ్ఞాతకం ఉభయత్థ కప్పతి. యం పన అకప్పియన్తి పటిక్ఖిత్తం, తం ఉభయత్థాపి న కప్పతి.

అన్తోఆదిచతుక్కే అనుపఖజ్జ సేయ్యాదిం **అన్తో ఆపజ్జతి నో బహి,** అజ్ఝోకాసే సఙ్ఘికమఞ్చాదీని నిక్ఖిపిత్వా పక్కమన్తో **బహి ఆపజ్జతి నో అన్తో**, సేసం **అన్తో చేవ బహి చ**, అసాధారణం **నేవ అన్తో న బహి**. అన్తోసీమాదిచతుక్కే ఆగన్తుకో వత్తం అపూరేన్తో **అన్తోసీమాయ ఆపజ్జతి,** గమియో **బహిసీమాయ** ముసావాదాదిం **అన్తోసీమాయ చ బహిసీమాయ చ ఆపజ్జతి**,అసాధారణం న కత్థచి.గామచతుక్కే అన్తరఘరపటిసంయుత్తం సేఖియపఞ్ఞత్తిం **గామే ఆపజ్జతి నో అరఞ్ఞే**. భిక్ఖునీ అరుణం ఉట్ఠాపయమానా **అరఞ్ఞే ఆపజ్జతి నో గామే**. ముసావాదాదిం **గామే చేవ ఆపజ్జతి అరఞ్ఞే చ**, అసాధారణం న కత్థచి.

చత్తారో పుబ్బకిచ్చాతి "సమ్మజ్జనీ పదీపో చ ఉదకం ఆసనేన చా"తి ఇదం చతుబ్బిధం పుబ్బకరణన్తి వుచ్చతీతి వుత్తం. "ఛన్దపారిసుద్ధిఉతుక్ఖానం భిక్ఖుగణనా చ ఓవాదో"తి ఇమే పన "చత్తారో పుబ్బకిచ్చా"తి వేదితబ్బా. **చత్తారో పత్తకల్లాతి** ఉపోసథో యావతికా చ భిక్ఖూ కమ్మప్పత్తా తే ఆగతా హోన్తి, సభాగాపత్తియో న విజ్జన్తి, వజ్జనీయా చ పుగ్గలా తస్మిం న హోన్తి, పత్తకల్లన్తి వుచ్చతీతి. **చత్తారి అనఞ్ఞపాచిత్తియానీతి** "ఏతదేవ పచ్చయం కరిత్వా అనఞ్ఞం పాచిత్తియ"న్తి ఏవం వుత్తాని

అనుపఖజ్జసేయ్యాకప్పనసిక్ఖాపదం “ఏహావుసో గామం వా నిగమం వా”తి సిక్ఖాపదం, సఞ్చిచ్చ కుక్కుచ్చఉపదహనం, ఉపస్సుతితిట్ఠనన్తి ఇమాని చత్తారి. **చతస్సో భిక్ఖుసమ్ముతియోతి** “ఏకరత్తమ్పి చే భిక్ఖు తిచీవరేన విప్పవసేయ్య అఞ్ఞత్ర భిక్ఖుసమ్ముతియా, అఞ్ఞం నవం సన్థతం కారాపేయ్య అఞ్ఞత్ర భిక్ఖుసమ్ముతియా, తతో చే ఉత్తరి విప్పవసేయ్య అఞ్ఞత్ర భిక్ఖుసమ్ముతియా, దుట్ఠుల్లం ఆపత్తిం అనుపసమ్పన్నస్స ఆరోచేయ్య అఞ్ఞత్ర భిక్ఖుసమ్ముతియా”తి ఏవం ఆగతా తేరసహి సమ్ముతీహి ముత్తా **సమ్ముతియో**. గిలానచతుక్కే అఞ్ఞభేసజ్జేన కరణీయేన లోలతాయ అఞ్ఞం విఞ్ఞాపేన్తో **గిలానో ఆపజ్జతి,** అభేసజ్జకరణీయేన భేసజ్జం విఞ్ఞాపేన్తో **అగిలానో ఆపజ్జతి,** ముసావాదాదిం ఉభోపి ఆపజ్జన్తి, అసాధారణం ఉభోపి నాపజ్జన్తి. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

చతుక్కవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

పఞ్చకవారవణ్ణనా

౩౨౫. పఞ్చకేసు పఞ్చ పుగ్గలా నియతాతి ఆనన్తరియానమేవేతం గహణం. **పఞ్చ ఛేదనకా ఆపత్తియో** నామ పమాణాతిక్కన్తే మఞ్చపీఠే నిసీదనకణ్డుప్పటిచ్ఛాదివస్సికసాటికాసు సుగతచీవరే చ వేదితబ్బా. **పఞ్చహాకారేహీతి** అలజ్జితా, అఞ్ఞాణతా, కుక్కుచ్చప్పకతతా, అకప్పియే కప్పియసఞ్ఞితా, కప్పియే అకప్పియసఞ్ఞితాతి ఇమేహి పఞ్చహి. **పఞ్చ ఆపత్తియో ముసావాదపచ్చయాతి** పారాజికథుల్లచ్చయదుక్కటసఙ్ఘాదిసేసపాచిత్తియా. **అనామన్తచారోతి** “సన్తం భిక్ఖుం అనాపుచ్ఛా పురేభత్తం పచ్ఛాభత్తం కులేసు చారిత్తం ఆపజ్జేయ్యా”తి ఇమస్స ఆపుచ్ఛిత్వా చారస్స అభావో. **అనధిట్ఠానన్తి** “గణభోజనే అఞ్ఞత్ర సమయా”తి వుత్తం సమయం అధిట్ఠహిత్వా భోజనం అధిట్ఠానం నామ; తథా అకరణం **అనధిట్ఠానం**. **అవికప్పనా** నామ యా పరమ్పరభోజనే వికప్పనా వుత్తా, తస్సా అకరణం. ఇమాని హి పఞ్చ పిణ్డపాతికస్స ధుతఙ్గేనేవ పటిక్ఖిత్తాని. **ఉస్సఙ్కితపరిసఙ్కితోతి** యే పస్సన్తి, యే సుణన్తి, తేహి ఉస్సఙ్కితో చేవ పరిసఙ్కితో చ. అపి అకుప్పధమ్మో ఖీణాసవోపి సమానో, తస్మా అగోచరా పరిహరితబ్బా. న హి ఏతేసు సన్దిస్సమానో అయసతో వా గరహతో వా ముచ్చతి. **సోసానికన్తి** సుసానే పతితకం. **పాపణికన్తి** ఆపణద్వారే పతితకం. **థూపచీవరన్తి** వమ్మికం పరిక్ఖిపిత్వా బలికమ్మకతం. **అభిసేకికన్తి** నహానట్ఠానే వా రఞ్ఞో అభిసేకట్ఠానే వా ఛడ్డితచీవరం. **భతపటియాభతన్తి** సుసానం నేత్వా పున ఆనీతకం. **పఞ్చ మహాచోరా** ఉత్తరిమనుస్సధమ్మే వుత్తా.

పఞ్చాపత్తియో కాయతో సముట్ఠన్తీతి పఠమేన ఆపత్తిసముట్ఠానేన పఞ్చ ఆపత్తియో ఆపజ్జతి, “భిక్ఖు కప్పియసఞ్ఞీ సఞ్ఞాచికాయ కుటిం కరోతీ”తి ఏవం అన్తరపేయ్యాలే వుత్తాపత్తియో. **పఞ్చ ఆపత్తియో కాయతో చ వాచతో చాతి** తతియేన ఆపత్తిసముట్ఠానేన పఞ్చ ఆపత్తియో ఆపజ్జతి, “భిక్ఖు కప్పియసఞ్ఞీ సంవిదహిత్వా కుటిం కరోతీ”తి ఏవం తత్థేవ వుత్తా ఆపత్తియో. **దేసనాగామినియోతి** ఠపేత్వా పారాజికఞ్చ సఙ్ఘాదిసేసఞ్చ అవసేసా.

పఞ్చ కమ్మానీతి తజ్జనీయనియస్సపబ్బాజనీయపటిసారణీయాని చత్తారి ఉక్ఖేపనీయఞ్చ తివిధమ్పి ఏకన్తి పఞ్చ. **యావతతియకే పఞ్చాతి** ఉక్ఖిత్తానువత్తికాయ భిక్ఖునియా యావతతియం సమనుభాసనాయ అప్పటినిస్సజ్జన్తియా పారాజికం థుల్లచ్చయం దుక్కటన్తి తిస్సో , భేదకానువత్తకాదిసమనుభాసనాసు సఙ్ఘాదిసేసో, పాపికాయ దిట్ఠియా అప్పటినిస్సగ్గే పాచిత్తియం. **అదిన్నన్తి** అఞ్ఞేన అదిన్నం. **అవిదితన్తి** పటిగ్గణ్హామీతి చేతనాయ అభావేన అవిదితం. **అకప్పియన్తి** పఞ్చహి సమణకప్పేహి అకప్పియకతం; యం వా పనఞ్ఞమ్పి అకప్పియమంసం అకప్పియభోజనం.

అకతాతిరిత్తన్తి పవారేత్వా అతిరిత్తం అకతం. **సమజ్జదాన**న్తి నటసమజ్జాదిదానం. **ఉసభదాన**న్తి గోగణస్స అన్తరే ఉసభవిస్సజ్జనం. **చిత్తకమ్మదాన**న్తి ఆవాసం కారేత్వా తత్థ చిత్తకమ్మం కారేతుం వట్టతి. ఇదం పన పటిభానచిత్తకమ్మదానం సన్ధాయ వుత్తం. ఇమాని హి పఞ్చ కిఞ్చాపి లోకస్స పుఞ్ఞసమ్మతాని, అథ ఖో అపుఞ్ఞాని అకుసలానియేవ . **ఉప్పన్నం పటిభాన**న్తి ఏత్థ పటిభానన్తి కథేతుకమ్యతా వుచ్చతి. **ఇమే పఞ్చ దుప్పటివినోదయా**తి న సుపటివినోదయా; ఉపాయేన పన కారణేన అనురూపాహి పచ్చవేక్ఖనాఅనుసాసనాదీహి సక్కా పటివినోదేతున్తి అత్థో.

సకచిత్తం పసీదతీతి ఏత్థ ఇమాని వత్థూని – కటఅన్ధకారవాసీ **ఫుస్సదేవత్థేరో** కిర చేతియఙ్గణం సమ్మజ్జిత్వా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా సిన్దువారకుసుమసన్థతమివ సమవిప్పకిణ్ణవాలికం చేతియఙ్గణం ఓలోకేన్తో బుద్ధారమ్మణం పీతిపామోజ్జం ఉప్పాదేత్వా అట్ఠాసి. తస్మిం ఖణే మారో పబ్బతపాదే నిబ్బత్తకాళమక్కటో వియ హుత్వా చేతియఙ్గణే గోమయం విప్పకిరన్తో గతో. థేరో నాసక్ఖి అరహత్తం పాపుణితుం, సమ్మజ్జిత్వా అగమాసి. దుతియదివసేపి జరగ్గవో హుత్వా తాదిసమేవ విప్పకారం అకాసి. తతియదివసే వఙ్కపాదం మనుస్సత్తభావం నిమ్మినిత్వా పాదేన పరికసన్తో అగమాసి. థేరో "ఏవరూపో బీభచ్ఛపురిసో సమన్తా యోజనప్పమాణేసు గోచరగామేసు నత్థి, సియా ను ఖో మారో"తి చిన్తేత్వా "మారోసి త్వ"న్తి ఆహ. "ఆమ, భన్తే, మారోమ్హి, న దాని తే వఞ్చేతుం అసక్ఖి"న్తి. "దిట్ఠపుబ్బో తయా తథాగతో"తి? "ఆమ, దిట్ఠపుబ్బో"తి. "మారో నామ మహానుభావో హోతి, ఇఙ్ఘ తావ బుద్ధస్స భగవతో అత్తభావసదిసం అత్తభావం నిమ్మినాహీ"తి? "న సక్కా, భన్తే, తాదిసం రూపం నిమ్మినితుం; అపిచ ఖో పన తంసరిక్ఖకం పతిరూపకం నిమ్మినిస్సామీ"తి సకభావం విజహిత్వా బుద్ధరూపసదిసేన అత్తభావేన అట్ఠాసి . థేరో మారం ఓలోకేత్వా "అయం తావ సరాగదోసమోహో ఏవం సోభతి, కథం ను ఖో భగవా న సోభతి సబ్బసో వీతరాగదోసమోహో"తి బుద్ధారమ్మణం పీతిం పటిలభిత్వా విపస్సనం వడ్ఢేత్వా అరహత్తం పాపుణి. మారో "వఞ్చితోమ్హి తయా, భన్తే"తి ఆహ. థేరోపి "కిం అత్థి జరమార, తాదిసం వఞ్చేతు"న్తి ఆహ. లోకన్తరవిహారేపి దత్తో నామ దహరభిక్ఖు చేతియఙ్గణం సమ్మజ్జిత్వా ఓలోకేన్తో ఓదాతకసిణం పటిలభి. అట్ఠ సమాపత్తియో నిబ్బత్తేసి. తతో విపస్సనం వడ్ఢేత్వా ఫలత్తయం సచ్ఛాకాసి.

పరచిత్తం పసీదతీతి ఏత్థ ఇమాని వత్థూని – **తిస్సో** నామ దహరభిక్ఖు జమ్బుకోలచేతియఙ్గణం సమ్మజ్జిత్వా సఙ్కారఛడ్డనిం హత్థేన గహేత్వావ అట్ఠాసి . తస్మిం ఖణే **తిస్సదత్తత్థేరో** నామ నావాతో ఓరుయ్హ చేతియఙ్గణం ఓలోకేన్తో భావితచిత్తేన సమ్మట్ఠట్ఠానన్తి ఞత్వా పఞ్హాసహస్సం పుచ్ఛి, ఇతరో సబ్బం విస్సజ్జేసి. అఞ్ఞతరస్మిమ్పి విహారే థేరో చేతియఙ్గణం సమ్మజ్జిత్వా వత్తం పరిచ్ఛిన్ది. యోనకవిసయతో చేతియవన్దకా చత్తారో థేరా ఆగన్త్వా చేతియఙ్గణం దిస్వా అన్తో అప్పవిసిత్వా ద్వారేయేవ ఠత్వా ఏకో థేరో అట్ఠ కప్పే అనుస్సరి, ఏకో సోళస, ఏకో వీసతి, ఏకో తింస కప్పే అనుస్సరి.

దేవతా అత్తమనా హోన్తీతి ఏత్థ ఇదం వత్థు – ఏకస్మిం కిర విహారే ఏకో భిక్ఖు చేతియఙ్గణఞ్చ బోధియఙ్గణఞ్చ సమ్మజ్జిత్వా నహాయితుం గతో. దేవతా "ఇమస్స విహారస్స కతకాలతో పట్ఠాయ ఏవం వత్తం పూరేత్వా సమ్మట్ఠపుబ్బో భిక్ఖు నత్థీ"తి పసన్నచిత్తా పుప్ఫహత్థా అట్ఠంసు. థేరో ఆగన్త్వా "కతరగామవాసికాత్థా"తి ఆహ. "భన్తే, ఇధేవ వసామ, ఇమస్స విహారస్స కతకాలతో పట్ఠాయ ఏవం వత్తం పూరేత్వా సమ్మట్ఠపుబ్బో భిక్ఖు నత్థీతి తుమ్హాకం, భన్తే, వత్తే పసీదిత్వా పుప్ఫహత్థా ఠితామ్హా"తి దేవతా ఆహంసు.

పాసాదికసంవత్తనికన్తి ఏత్థ ఇదం వత్థు – ఏకం కిర అమచ్చపుత్తం అభయత్థేరఞ్చ ఆరబ్భ అయం కథా ఉదపాది "కిం ను ఖో అమచ్చపుత్తో పాసాదికో, అభయత్థేరోతి ఉభోపి నే ఏకస్మిం ఠానే ఓలోకేస్సామా"తి. ఞాతకా అమచ్చపుత్తం

అలఙ్కరిత్వా మహాచేతియం వన్దాపేస్సామాతి అగమంసు. థేరమాతాపి పాసాదికం చీవరం కారేత్వా పుత్తస్స పహిణి, "పుత్తో మే కేసే ఛిన్దాపేత్వా ఇమం చీవరం పారుపిత్వా భిక్ఖుసఙ్ఘపరివుతో మహాచేతియం వన్దతూ"తి. అమచ్చపుత్తో ఞాతిపరివుతో పాచీనద్వారేన చేతియఙ్గణం ఆరుళ్హో, అభయత్థేరో భిక్ఖుసఙ్ఘపరివుతో దక్ఖిణద్వారేన చేతియఙ్గణం ఆరుహిత్వా చేతియఙ్గణే తేన సద్ధిం సమాగన్త్వా ఆహ – "కిం త్వం, ఆవుసో, మహల్లకత్థేరస్స సమ్మట్ఠట్ఠానే కచవరం ఛడ్డేత్వా మయా సద్ధిం యుగగ్గాహం గణ్హాసీ"తి. అతీతత్తభావే కిర అభయత్థేరో మహల్లకత్థేరో నామ హుత్వా గోచరగామే చేతియఙ్గణం సమ్మజ్జి, అమచ్చపుత్తో మహాఉపాసకో హుత్వా సమ్మట్ఠట్ఠానే కచవరం గహేత్వా ఛడ్డేసి.

సత్థుసాసనం కతం హోతీతి ఇదం సమ్మజ్జనవత్తం నామ బుద్ధేహి వణ్ణితం, తస్మా తం కరోన్తేన సత్థుసాసనం కతం హోతి. తత్రిదం వత్థు – ఆయస్మా కిర **సారిపుత్తో** హిమవన్తం గన్త్వా ఏకస్మిం పబ్భారే అసమ్మజ్జిత్వావ నిరోధం సమాపజ్జిత్వా నిసీది. భగవా ఆవజ్జన్తో థేరస్స అసమ్మజ్జిత్వా నిసిన్నభావం ఞత్వా ఆకాసేన గన్త్వా థేరస్స పురతో అసమ్మట్ఠట్ఠానే పాదాని దస్సేత్వా పచ్చాగఞ్ఛి. థేరో సమాపత్తితో వుట్ఠితో భగవతో పాదాని దిస్వా బలవహిరోత్తప్పం పచ్చుపట్ఠాపేత్వా జణ్ణుకేహి పతిట్ఠాయ "అసమ్మజ్జిత్వా నిసిన్నభావం వత మే సత్థా అఞ్ఞాసి, సఙ్ఘమజ్ఝే దాని చోదనం కారేస్సామీ"తి దసబలస్స సన్తికం గన్త్వా వన్దిత్వా నిసీది. భగవా "కుహిం గతోసి, సారిపుత్తా"తి వత్వా "న పతిరూపం దాని తే మయ్హం అనన్తరే ఠానే ఠత్వా విచరన్తస్స అసమ్మజ్జిత్వా నిసీదితు"న్తి ఆహ. తతో పట్ఠాయ థేరో గణ్ఠికపటిముఞ్చనట్ఠానేపి తిట్ఠన్తో పాదేన కచవరం వియూహిత్వావ తిట్ఠతి.

అత్తనో భాసపరియన్తం న ఉగ్గణ్హాతీతి "ఇమస్మిం వత్థుస్మిం ఏత్తకం సుత్తం ఉపలబ్భతి, ఏత్తకో వినిచ్ఛయో, ఏత్తకం సుత్తఞ్చ వినిచ్ఛయఞ్చ వక్ఖామీ"తి ఏవం అత్తనో భాసపరియన్తం న ఉగ్గణ్హాతి. "అయం చోదకస్స పురిమకథా, అయం పచ్ఛిమకథా, అయం చుదితకస్స పురిమకథా, అయం పచ్ఛిమకథా, ఏత్తకం గయ్హూపగం, ఏత్తకం న గయ్హూపగ"న్తి ఏవం అనుగ్గణ్హన్తో పన **పరస్స భాసపరియన్తం న ఉగ్గణ్హాతి** నామ. **ఆపత్తిం న జానాతీ**తి పారాజికం వా సఙ్ఘాదిసేసం వాతి సత్తన్నం ఆపత్తిక్ఖన్ధానం నానాకరణం న జానాతి. **మూల**న్తి ద్వే ఆపత్తియా మూలాని కాయో చ వాచా చ, తాని న జానాతి. **సముదయ**న్తి ఛ ఆపత్తిసముట్ఠానాని ఆపత్తిసముదయో నామ, తాని న జానాతి. పారాజికాదీనం వత్థుం న జానాతీతిపి వుత్తం హోతి. **నిరోధ**న్తి అయం ఆపత్తి దేసనాయ నిరుజ్ఝతి, వూపసమ్మతి, అయం వుట్ఠానేనాతి ఏవం ఆపత్తినిరోధం న జానాతి. సత్త సమథే అజానన్తో పన **ఆపత్తినిరోధగామినిపటిపదం** న జానాతి.

అధికరణపఞ్చకే **అధికరణం** నామ చత్తారి అధికరణాని. **అధికరణస్స మూలం** నామ తేత్తింస మూలాని – వివాదాధికరణస్స ద్వాదస మూలాని, అనువాదాధికరణస్స చుద్దస, ఆపత్తాధికరణస్స ఛ, కిచ్చాధికరణస్స ఏకం; తాని పరతో ఆవి భవిస్సన్తి. **అధికరణసముదయో** నామ అధికరణసముట్ఠానం. వివాదాధికరణం అట్ఠారస భేదకరవత్థూని నిస్సాయ ఉప్పజ్జతి; అనువాదాధికరణం చతస్సో విపత్తియో; ఆపత్తాధికరణం సత్తాపత్తిక్ఖన్ధే; కిచ్చాధికరణం చత్తారి సఙ్ఘకిచ్చానీతి ఇమం విభాగం న జానాతీతి అత్థో . **అధికరణనిరోధం న జానాతీ**తి ధమ్మేన వినయేన సత్థుసాసనేన మూలామూలం గన్త్వా వినిచ్ఛయసమథం పాపేతుం న సక్కోతి ; "ఇదం అధికరణం ద్వీహి, ఇదం చతూహి, ఇదం తీహి ఇదం ఏకేన సమథేన సమ్మతీ"తి ఏవం సత్త సమథే అజానన్తో పన **అధికరణనిరోధగామినిపటిపదం** న జానాతి నామ. **వత్థుం న జానాతీ**తి "ఇదం పారాజికస్స వత్థు, ఇదం సఙ్ఘాదిసేసస్సా"తి ఏవం సత్తన్నం ఆపత్తిక్ఖన్ధానం వత్థుం న జానాతి. **నిదాన**న్తి "సత్తన్నం నిదానానం ఇదం సిక్ఖాపదం ఏత్థ పఞ్ఞత్తం, ఇదం ఏత్థా"తి న జానాతి. **పఞ్ఞత్తిం న జానాతీ**తి తస్మిం

తస్మిం సిక్ఖాపదే పఠమపఞ్ఞత్తిం న జానాతి. **అనుపఞ్ఞత్తి**న్తి పునప్పునం పఞ్ఞత్తిం న జానాతి. **అనుసన్ధివచనపథ**న్తి కథానుసన్ధి-వినిచ్ఛయానుసన్ధివసేన వత్తుం న జానాతి. **ఞత్తిం న జానాతీ**తి సబ్బేన సబ్బం ఞత్తిం న జానాతి. **ఞత్తియా కరణం న జానాతీ**తి ఞత్తికిచ్చం న జానాతి, ఓసారణాదీసు నవసు ఠానేసు ఞత్తికమ్మం నామ హోతి, ఞత్తిదుతియఞత్తిచతుత్థకమ్మేసు ఞత్తియా కమ్మప్పత్తో హుత్వా తిట్ఠతీతి న జానాతి. **న పుబ్బకుసలో హోతి న అపరకుసలో**తి పుబ్బే కథేతబ్బఞ్చ పచ్ఛా కథేతబ్బఞ్చ న జానాతి, ఞత్తి నామ పుబ్బే ఠపేతబ్బా, పచ్ఛా న ఠపేతబ్బాతిపి న జానాతి. **అకాలఞ్ఞూ చ హోతీ**తి కాలం న జానాతి, అనజ్ఝిట్ఠో అయాచితో భాసతి, ఞత్తికాలమ్పి ఞత్తిఖేత్తమ్పి ఞత్తిఓకాసమ్పి న జానాతి.

మన్దత్తా మోమూహత్తాతి కేవలం అఞ్ఞాణేన మోమూహభావేన ధుతఙ్గే ఆనిసంసం అజానిత్వా. **పాపిచ్ఛో**తి తేన అరఞ్ఞవాసేన పచ్చయలాభం పత్థయమానో. **పవివేక**న్తి కాయచిత్తఉపధివివేకం. **ఇదమత్థిత**న్తి ఇమాయ కల్యాణాయ పటిపత్తియా అత్థో ఏతస్సాతి ఇదమత్థి, ఇదమత్థినో భావో ఇదమత్థితా; తం ఇదమత్థితంయేవ నిస్సాయ న అఞ్ఞం కిఞ్చి లోకామిసన్తి అత్థో.

ఉపోసథం న జానాతీతి నవవిధం ఉపోసథం న జానాతి. **ఉపోసథకమ్మ**న్తి అధమ్మేనవగ్గాదిభేదం చతుబ్బిధం ఉపోసథకమ్మం న జానాతి. **పాతిమోక్ఖ**న్తి ద్వే మాతికా న జానాతి. **పాతిమోక్ఖుద్దేస**న్తి సబ్బమ్పి నవవిధం పాతిమోక్ఖుద్దేసం న జానాతి. **పవారణ**న్తి నవవిధం పవారణం న జానాతి. పవారణాకమ్మం ఉపోసథకమ్మసదిసమేవ.

అపాసాదికపఞ్చకే – **అపాసాదిక**న్తి కాయదుచ్చరితాది అకుసలకమ్మం వుచ్చతి. **పాసాదిక**న్తి కాయసుచరితాది కుసలకమ్మం వుచ్చతి. **అతివేల**న్తి వేలం అతిక్కమ్మ బహుతరం కాలం కులేసు అప్పం విహారేతి అత్థో. **ఓతారో**తి కిలేసానం అన్తో ఓతరణం. **సంకిలిట్ఠ**న్తి దుట్ఠుల్లాపత్తికాయసంసగ్గాదిభేదం . **విసుద్ధిపఞ్చకే**పవారణాగ్గహణేన నవవిధాపి పవారణా వేదితబ్బా. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

పఞ్చకవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

ఛక్కవారవణ్ణనా

౩౨౬. ఛక్కేసు – **ఛ సామీచియో**తి "సో చ భిక్ఖు అనబ్భితో, తే చ భిక్ఖూ గారయ్హా, అయం తత్థ సామీచి", "యుఞ్జన్తాయస్మన్తో సకం, మా వో సకం వినస్సాతి అయం తత్థ సామీచి", "అయం తే భిక్ఖు పత్తో యావ భేదనాయ ధారేతబ్బో'తి అయం తత్థ సామీచి", "తతో నీహరిత్వా భిక్ఖూహి సద్ధిం సంవిభజితబ్బం, అయం తత్థ సామీచి", "అఞ్ఞాతబ్బం పరిపుచ్ఛితబ్బం పరిపఞ్హితబ్బం, అయం తత్థ సామీచి", "యస్స భవిస్సతి సో హరిస్సతీతి అయం తత్థ సామీచీ"తి ఇమా భిక్ఖుపాతిమోక్ఖేయేవ **ఛ సామీచియో. ఛ ఛేదనకా**తి పఞ్చకే వుత్తా పఞ్చ భిక్ఖునీనం ఉదకసాటికాయ సద్ధిం ఛ. **ఛహాకారేహీ**తి అలజ్జితా అఞ్ఞాణతా కుక్కుచ్చపకతతా అకప్పియే కప్పియసఞ్ఞితా కప్పియే అకప్పియసఞ్ఞితా సతిసమ్మోసాతి. తత్థ ఏకరత్తఛారత్తసత్తాహాతిక్కమాదీసు ఆపత్తిం సతిసమ్మోసేన ఆపజ్జతి. సేసం వుత్తనయమేవ. **ఛ ఆనిసంసా వినయధరే**తి పఞ్చకే వుత్తా పఞ్చ తస్సాధేయ్యో ఉపోసథోతి ఇమినా సద్ధిం ఛ.

ఛ పరమానీతి “దసాహపరమం అతిరేకచీవరం ధారేతబ్బం, మాసపరమం తేన భిక్ఖునా తం చీవరం నిక్ఖిపితబ్బం, సన్తరుత్తరపరమం తేన భిక్ఖునా తతో చీవరం సాదితబ్బం, ఛక్ఖత్తుపరమం తుణ్హీభూతేన ఉద్దిస్స ఠాతబ్బం, నవం పన భిక్ఖునా సన్థతం కారాపేత్వా ఛబ్బస్సాని ధారేతబ్బం ఛబ్బస్సపరమతా ధారేతబ్బం, తియోజనపరమం సహత్థా ధారేతబ్బాని, దసాహపరమం అతిరేకపత్తో ధారేతబ్బో, సత్తాహపరమం సన్నిధికారకం పరిభుఞ్జితబ్బాని, ఛారత్తపరమం తేన భిక్ఖునా తేన చీవరేన విప్పవసితబ్బం, చతుక్కంసపరమం, అడ్ఢతేయ్యకంసపరమం, ద్వఙ్గులపబ్బపరమం ఆదాతబ్బం, అట్ఠఙ్గులపరమం మఞ్చపటిపాదకం , అట్ఠఙ్గులపరమం దన్తకట్ఠ”న్తి ఇమాని **చుద్దస పరమాని**. తత్థ పఠమాని ఛ ఏకం ఛక్కం, తతో ఏకం అపనేత్వా సేసేసు ఏకేకం పక్ఖిపిత్వాతిఆదినా నయేన అఞ్ఞానిపి ఛక్కాని కాతబ్బాని.

ఛ ఆపత్తియోతి తీణి ఛక్కాని అన్తరపేయ్యాలే వుత్తాని. **ఛ కమ్మానీ**తి తజ్జనీయ-నియస్స-పబ్బాజనీయ-పటిసారణీయాని చత్తారి, ఆపత్తియా అదస్సనే చ అప్పటికమ్మే చ వుత్తద్వయమ్పి ఏకం, పాపికాయ దిట్ఠియా అప్పటినిస్సగ్గే ఏకన్తి ఛ. **నహానే**తి ఓరేనడ్ఢమాసం నహానే; విప్పకతచీవరాదిఛక్కద్వయం కథినక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠం. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

ఛక్కవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

సత్తకవారవణ్ణనా

౩౨౭. సత్తకేసు – **సత్త సామీచియోతి** పుబ్బే వుత్తేసు ఛసు “సా చ భిక్ఖునీ అనబ్భితా, తా చ భిక్ఖునియో గారయ్హా, అయం తత్థ సామీచీ”తి ఇమం పక్ఖిపిత్వా సత్త వేదితబ్బా. **సత్త అధమ్మికా పటిఞ్ఞాతకరణా**తి “భిక్ఖు పారాజికం అజ్ఝాపన్నో హోతి, పారాజికేన చోదియమానో ‘సఙ్ఘాదిసేసం అజ్ఝాపన్నో మ్హీ’తి పటిజానాతి, తం సఙ్ఘో సఙ్ఘాదిసేసేన కారేతి, అధమ్మికం పటిఞ్ఞాతకరణ”న్తి ఏవం సమథక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠా. ధమ్మికాపి తత్థేవ నిద్దిట్ఠా. **సత్తన్నం అనాపత్తి సత్తాహకరణీయేన గన్తు**న్తి వస్సూపనాయికక్ఖన్ధకే వుత్తం . **సత్తానిసంసా వినయధరే**తి “తస్సాధేయ్యో ఉపోసథో పవారణా”తి ఇమేహి సద్ధిం పఞ్చకే వుత్తా పఞ్చ సత్త హోన్తి. **సత్త పరమానీ**తి ఛక్కే వుత్తానియేవ సత్తకవసేన యోజేతబ్బాని. **కతచీవర**న్తిఆదీని ద్వే సత్తకాని కథినక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠాని.

భిక్ఖుస్స న హోతి ఆపత్తి దట్ఠబ్బా, భిక్ఖుస్స హోతి ఆపత్తి దట్ఠబ్బా, భిక్ఖుస్స హోతి ఆపత్తి పటికాతబ్బాతి ఇమాని తీణి సత్తకాని, ద్వే అధమ్మికాని, ఏకం ధమ్మికం; తాని తీణిపి చమ్పేయ్యకే నిద్దిట్ఠాని. **అసద్ధమ్మా**తి అసతం ధమ్మా, అసన్తో వా ధమ్మా; అసోభనా హీనా లామకాతి అత్థో. **సద్ధమ్మా**తి సతం బుద్ధాదీనం ధమ్మా; సన్తో వా ధమ్మా సున్దరా ఉత్తమాతి అత్థో. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

సత్తకవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

అట్ఠకవారవణ్ణనా

౩౨౮. అట్ఠకేసు – **అట్ఠానిసంసే**తి “న మయం ఇమినా భిక్ఖునా సద్ధిం ఉపోసథం కరిస్సామ, వినా ఇమినా భిక్ఖునా ఉపోసథం కరిస్సామ, న మయం ఇమినా భిక్ఖునా సద్ధిం పవారేస్సామ, సఙ్ఘకమ్మం కరిస్సామ, ఆసనే నిసీదిస్సామ,

యాగుపానే నిసీదిస్సామ, భత్తగ్గే నిసీదిస్సామ, ఏకచ్ఛన్నే వసిస్సామ, యథావుడ్ఢం అభివాదనం పచ్చుట్ఠానం అఞ్జలికమ్మం సామీచికమ్మం కరిస్సామ, వినా ఇమినా భిక్ఖునా కరిస్సామా"తి ఏవం కోసమ్బకక్ఖన్ధకే వుత్తే ఆనిసంసే. దుతియఅట్ఠకేపి ఏసేవ నయో, తస్మిం హి ఏవమేవ కోసమ్బకక్ఖన్ధకే వుత్తం.

అట్ఠ యావతతియకాతి భిక్ఖూనం తేరసకే చత్తారో, భిక్ఖునీనం సత్తరసకే భిక్ఖూహి అసాధారణా చత్తారోతి అట్ఠ. **అట్ఠహాకారేహి కులాని దూసేతీతి** కులాని దూసేతి పుప్ఫేన వా ఫలేన వా చుణ్ణేన వా మత్తికాయ వా దన్తకట్ఠేన వా వేళుయా వా వేజ్జికాయ వా జఙ్ఘపేసనికేన వాతి ఇమేహి అట్ఠహి. **అట్ఠ మాతికా** చీవరక్ఖన్ధకే, అపరా అట్ఠ కథినక్ఖన్ధకే వుత్తా. **అట్ఠహి అసద్ధమ్మేహీతి** లాభేన అలాభేన యసేన అయసేన సక్కారేన అసక్కారేన పాపిచ్ఛతాయ పాపమిత్తతాయ. **అట్ఠ లోకధమ్మా** నామ లాభే సారాగో, అలాభే పటివిరోధో; ఏవం యసే అయసే, పసంసాయ నిన్దాయ, సుఖే సారాగో, దుక్ఖే పటివిరోధోతి. **అట్ఠఙ్గికో ముసావాదోతి** "వినిధాయ సఞ్ఞ"న్తి ఇమినా సద్ధిం పాళియం ఆగతేహి సత్తహీతి అట్ఠహి అఙ్గేహి అట్ఠఙ్గికో.

అట్ఠ ఉపోసథఙ్గానీతి –

"పాణం న హనే న చాదిన్నమాదియే,
ముసా న భాసే న చ మజ్జపో సియా;
అబ్రహ్మచరియా విరమేయ్య మేథునా,
రత్తిం న భుఞ్జేయ్య వికాలభోజనం.

"మాలం న ధారే న చ గన్ధమాచరే,
మఞ్చే ఛమాయంవ సయేథ సన్థతే;
ఏతఞ్హి అట్ఠఙ్గికమాహుపోసథం,
బుద్ధేన దుక్ఖన్తగునా పకాసిత"న్తి. (అ॰ ని॰ ౩.౭౧);

ఏవం వుత్తాని అట్ఠ. **అట్ఠ దూతేయ్యఙ్గానీతి** "ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సోతా చ హోతి సావేతా చా"తిఆదినా నయేన సఙ్ఘభేదకే వుత్తాని. **తిత్థియవత్తాని** మహాఖన్ధకే నిద్దిట్ఠాని. **అనతిరిత్తా** చ **అతిరిత్తా** చ పవారణాసిక్ఖాపదే నిద్దిట్ఠా. **అట్ఠన్నం పచ్చుట్ఠాతబ్బన్తి** భత్తగ్గే వుడ్ఢభిక్ఖునీనం, ఆసనమ్పి తాసంయేవ దాతబ్బం. **ఉపాసికాతి** విసాఖా. **అట్ఠానిసంసా వినయధరేతి** పఞ్చకే వుత్తేసు పఞ్చసు "తస్సాధేయ్యో ఉపోసథో, పవారణా, సఙ్ఘకమ్మ"న్తి ఇమే తయో పక్ఖిపిత్వా అట్ఠ వేదితబ్బా. **అట్ఠ పరమానీతి** పుబ్బే వుత్తపరమానేవ అట్ఠకవసేన యోజేత్వా వేదితబ్బాని. **అట్ఠసు ధమ్మేసు సమ్మా వత్తితబ్బన్తి** "న పకతత్తస్స భిక్ఖునో ఉపోసథో ఠపేతబ్బో, న పవారణా ఠపేతబ్బా"తిఆదినా నయేన సమథక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠేసు అట్ఠసు. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

అట్ఠకవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

నవకవారవణ్ణనా

౩౨౯. నవకేసు – **నవ ఆఘాతవత్థూనీ**తి “అనత్థం మే అచరీ”తిఆదీని నవ. **నవ ఆఘాతపటివినయా**తి “అనత్థం మే అచరి, తం కుతేత్థ లబ్భాతి ఆఘాతం పటివినేతీ”తిఆదీని నవ. **నవ వినీతవత్థూనీ**తి నవహి ఆఘాతవత్థూహి ఆరతి విరతి పటివిరతి సేతుఘాతో. **నవహి సఙ్ఘో భిజ్జతీ**తి “నవన్నం వా, ఉపాలి, అతిరేకనవన్నం వా సఙ్ఘరాజి చేవ హోతి సఙ్ఘభేదో చా”తి. **నవ పరమానీ**తి పుబ్బే వుత్తపరమానేవ నవకవసేన యోజేత్వా వేదితబ్బాని. **నవ తణ్హామూలకా** నామ తణ్హం పటిచ్చ పరియేసనా, పరియేసనం పటిచ్చ లాభో, లాభం పటిచ్చ వినిచ్ఛయో, వినిచ్ఛయం పటిచ్చ ఛన్దరాగో, ఛన్దరాగం పటిచ్చ అజ్ఝోసానం, అజ్ఝోసానం పటిచ్చ పరిగ్గహో, పరిగ్గహం పటిచ్చ మచ్ఛరియం, మచ్ఛరియం పటిచ్చ ఆరక్ఖా, ఆరక్ఖాధికరణం దణ్డాదానసత్థాదానకలహవిగ్గహవివాదతువంతువంపేసుఞ్ఞముసావాదా. **నవ విధమానా**తి “సేయ్యస్స సేయ్యోహమస్మీ”తిమానాదయో. **నవ చీవరానీ**తి తిచీవరన్తి వా వస్సికసాటికాతి వాతిఆదినా నయేన వుత్తాని. **న వికప్పేతబ్బానీ**తి అధిట్ఠితకాలతో పట్ఠాయ న వికప్పేతబ్బాని . **నవ అధమ్మికాని దానానీ**తి సఙ్ఘస్స పరిణతం అఞ్ఞసఙ్ఘస్స వా చేతియస్స వా పుగ్గలస్స వా పరిణామేతి, చేతియస్స పరిణతం అఞ్ఞచేతియస్స వా సఙ్ఘస్స వా పుగ్గలస్స వా పరిణామేతి , పుగ్గలస్స పరిణతం అఞ్ఞపుగ్గలస్స వా సఙ్ఘస్స వా చేతియస్స వా పరిణామేతీతి ఏవం వుత్తాని.

నవ పటిగ్గహపరిభోగాతి ఏతేసంయేవ దానానం పటిగ్గహా చ పరిభోగా చ. **తీణి ధమ్మికాని దానానీ**తి సఙ్ఘస్స నిన్నం సఙ్ఘస్సేవ దేతి, చేతియస్స నిన్నం చేతియస్సేవ, పుగ్గలస్స నిన్నం పుగ్గలస్సేవ దేతీతి ఇమాని తీణి. పటిగ్గహపటిభోగాపి తేసంయేవ పటిగ్గహా చ పరిభోగా చ. **నవ అధమ్మికా సఞ్ఞత్తియో**తి అధమ్మవాదిపుగ్గలో, అధమ్మవాదిసమ్బహులా, అధమ్మవాదిసఙ్ఘోతి ఏవం తీణి తికాని సమథక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠాని. **ధమ్మికా సఞ్ఞత్తియో**పి ధమ్మవాదీ పుగ్గలోతిఆదినా నయేన తత్థేవ నిద్దిట్ఠా. **అధమ్మకమ్మే ద్వే నవకాని** ఓవాదవగ్గస్స పఠమసిక్ఖాపదనిద్దేసే పాచిత్తియవసేన వుత్తాని. **ధమ్మకమ్మే ద్వే నవకాని** తత్థేవ దుక్కటవసేన వుత్తాని. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

నవకవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

దసకవారవణ్ణనా

౩౩౦. దసకేసు – **దస ఆఘాతవత్థూనీ**తి నవకేసు వుత్తాని నవ “అట్ఠానే వా పన ఆఘాతో జాయతీ”తి ఇమినా సద్ధిం దస హోన్తి. **ఆఘాతపటివినయా**పి తత్థ వుత్తా నవ “అట్ఠానే వా పన ఆఘాతో జాయతి, తం కుతేత్థ లబ్భాతి ఆఘాతం పటివినేతీ”తి ఇమినా సద్ధిం దస వేదితబ్బా. **దస వినీతవత్థూనీ**తి దసహి ఆఘాతవత్థూహి విరతిసఙ్ఖాతాని దస. **దసవత్థుకా మిచ్ఛాదిట్ఠీ**తి “నత్థి దిన్న”న్తిఆదివసేన వేదితబ్బా, “అత్థి దిన్న”న్తిఆదివసేన **సమ్మాదిట్ఠి,** “సస్సతో లోకో”తిఆదినా వసేన పన **అన్తగ్గాహికా దిట్ఠి** వేదితబ్బా. **దస మిచ్ఛత్తా**తి మిచ్ఛాదిట్ఠిఆదయో మిచ్ఛావిముత్తిపరియోసానా, విపరీతా **సమ్మత్తా. సలాకగ్గాహా** సమథక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠా.

దసహఙ్గేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఉబ్బాహికాయ సమ్మన్నితబ్బోతి “సీలవా హోతీ”తిఆదినా నయేన సమథక్ఖన్ధకే వుత్తేహి దసహి. **దస ఆదీనవా రాజన్తేపురప్పవేసనే** రాజసిక్ఖాపదే నిద్దిట్ఠా. **దస దానవత్థూనీ**తి అన్నం పానం వత్థం యానం మాలా గన్ధం విలేపనం సేయ్యావసథం పదీపేయ్యం. **దస రతనానీ**తి ముత్తామణివేళురియాదీని. **దస పంసుకూలానీ**తి సోసానికం, పాపణికం , ఉన్దూరక్ఖాయితం, ఉపచికక్ఖాయితం, అగ్గిదడ్ఢం, గోఖాయితం, అజికక్ఖాయితం, థూపచీవరం, అభిసేకియం, భతపటియాభతన్తి ఏతేసు ఉపసమ్పన్నేన ఉస్సుక్కం కాతబ్బం. **దస చీవరధారణా**తి “సబ్బనీలకాని చీవరాని

ధారేన్తీ”తి వుత్తవసేన దసాతి కురున్దియం వుత్తం. మహాఅట్ఠకథాయం పన “నవసు కప్పియచీవరేసు ఉదకసాటికం వా సఙ్కచ్చికం వా పక్ఖిపిత్వా దసా”తి వుత్తం.

అవన్దనీయపుగ్గలా సేనాసనక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠా. **దస అక్కోసవత్థూని** ఓమసవాదే నిద్దిట్ఠాని. **దస ఆకారా** పేసుఞ్ఞసిక్ఖాపదే నిద్దిట్ఠా. **దస సేనాసనానీ**తి మఞ్చో, పీఠం, భిసి, బిమ్బోహనం, చిమిలికా, ఉత్తరత్థరణం, తట్టికా, చమ్మఖణ్డో, నిసీదనం, తిణసన్థారో, పణ్ణసన్థారోతి. **దస వరాని యాచింసూ**తి విసాఖా అట్ఠ, సుద్ధోదనమహారాజా ఏకం, జీవకో ఏకం. **యాగుఆనిసంసా** చ **అకప్పియమంసాని** చ భేసజ్జక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠాని. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

దసకవారవణ్ణనా నిట్ఠితా.

ఏకాదసకవారవణ్ణనా

౩౩౧. ఏకాదసకేసు – **ఏకాదసా**తి పణ్డకాదయో ఏకాదస. **ఏకాదస పాదుకా**తి దస రతనమయా, ఏకా కట్ఠపాదుకా. తిణపాదుకముఞ్జపాదుకపబ్బజపాదుకాదయో పన కట్ఠపాదుకసఙ్గహమేవ గచ్ఛన్తి. **ఏకాదస పత్తా**తి తమ్బలోహమయేన వా దారుమయేన వా సద్ధిం దస రతనమయా. **ఏకాదస చీవరానీ**తి సబ్బనీలకాదీని ఏకాదస. **యావతతియకా**తి ఉక్ఖిత్తానువత్తికా భిక్ఖునీ, సఙ్ఘాదిసేసా అట్ఠ, అరిట్ఠో, చణ్డకాళీతి. **ఏకాదస అన్తరాయికా** నామ “నసి అనిమిత్తా”తి ఆదయో. **ఏకాదస చీవరాని అధిట్ఠాతబ్బానీ**తి తిచీవరం, వస్సికసాటికా, నిసీదనం, పచ్చత్థరణం, కణ్డుప్పటిచ్ఛాది, ముఖపుఞ్ఛనచోళం, పరిక్ఖారచోళం, ఉదకసాటికా, సఙ్కచ్చికాతి. **న వికప్పేతబ్బానీ**తి ఏతానేవ అధిట్ఠితకాలతో పట్ఠాయ న వికప్పేతబ్బాని. **గణ్ఠికా** చ **విధా** చ సుత్తమయేన సద్ధిం ఏకాదస హోన్తి, తే సబ్బే ఖుద్దకక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠా. **పథవియో** పథవిసిక్ఖాపదే నిద్దిట్ఠా. **నిస్సయపటిపస్సద్ధియో** ఉపజ్ఝాయమ్హా పఞ్చ, ఆచరియమ్హా ఛ; ఏవం ఏకాదస. **అవన్దియపుగ్గలా** నగ్గేన సద్ధిం ఏకాదస, తే సబ్బే సేనాసనక్ఖన్ధకే నిద్దిట్ఠా . **ఏకాదస పరమాని** పుబ్బే వుత్తేసు చుద్దససు ఏకాదసకవసేన యోజేత్వా వేదితబ్బాని. **ఏకాదస వరానీ**తి మహాపజాపతియా యాచితవరేన సద్ధిం పుబ్బే వుత్తాని దస. **ఏకాదస సీమాదోసా**తి “అతిఖుద్దకం సీమం సమ్మన్నన్తీ”తిఆదినా నయేన కమ్మవగ్గే ఆగమిస్సన్తి.

అక్కోసకపరిభాసకే పుగ్గలే ఏకాదసాదీనవా నామ “యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అక్కోసకో పరిభాసకో అరియూపవాదీ, సబ్రహ్మచారీనం అట్ఠానమేతం అనవకాసో యం సో ఏకాదసన్నం బ్యసనానం అఞ్ఞతరం బ్యసనం న నిగచ్ఛేయ్య. కతమేసం ఏకాదసన్నం? అనధిగతం నాధిగచ్ఛతి, అధిగతా పరిహాయతి, సద్ధమ్మస్స న వోదాయన్తి, సద్ధమ్మేసు వా అధిమానికో హోతి, అనభిరతో వా బ్రహ్మచరియం చరతి, అఞ్ఞతరం వా సంకిలిట్ఠం ఆపత్తిం ఆపజ్జతి, సిక్ఖం వా పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తతి, గాళ్హం వా రోగాతఙ్కం ఫుసతి, ఉమ్మాదం వా పాపుణాతి చిత్తక్ఖేపం వా, సమ్మూళ్హో కాలం కరోతి, కాయస్స భేదా పరమ్మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతీ”తి (అ. ని. ౧౧.౬). ఏత్థ చ **సద్ధమ్మో**తి బుద్ధవచనం అధిప్పేతం.

ఆసేవితాయాతి ఆదితో పట్ఠాయ సేవితాయ. **భావితాయా**తి నిప్ఫాదితాయ వడ్ఢితాయ

వా. **బహులీకతాయా**తి పునప్పునం కతాయ. **యానీకతాయా**తి సుయుత్తయానసదిసాయ కతాయ. **వత్థుకతాయా**తి యథా పతిట్ఠా హోతి; ఏవం కతాయ. **అనుట్ఠితాయా**తి అను అను పవత్తితాయ; నిచ్చాధిట్ఠితాయాతి అత్థో. **పరిచితాయా**తి

సమన్తతో చితాయ; సబ్బదిసాసు చితాయ ఆచితాయ భావితాయ అభివడ్ఢితాయాతి అత్థో. **సుసమారద్ధాయాతి** సుట్ఠు సమారద్ధాయ; వసీభావం ఉపనీతాయాతి అత్థో. **న పాపకం సుపినన్తి** పాపకమేవ న పస్సతి, భద్రకం పన వుడ్ఢికారణభూతం పస్సతి. **దేవతా రక్ఖన్తీతి** ఆరక్ఖదేవతా ధమ్మికం రక్ఖం పచ్చుపట్ఠాపేన్తి. **తువటం చిత్తం సమాధియతీతి** ఖిప్పం చిత్తం సమాధియతి. **ఉత్తరి అప్పటివిజ్ఝన్తోతి** మేత్తాఝానతో ఉత్తరిం అరహత్తం అసచ్ఛికరోన్తో సేఖో వా పుథుజ్జనో వా హుత్వా కాలం కరోన్తో బ్రహ్మలోకూపగో హోతి. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

ఏకాదసకవారవణ్ణనా పరియోసానా

ఏకుత్తరికవణ్ణనా నిట్ఠితా.

ఉపోసథాదిపుచ్ఛావిస్సజ్జనా

౩౩౨. "ఉపోసథకమ్మస్స కో ఆదీ"తిఆదీనం పుచ్ఛానం విస్సజ్జనే **సామగ్గీ ఆదీ**తి "ఉపోసథం కరిస్సామా"తి సీమం సోధేత్వా ఛన్దపారిసుద్ధిం ఆహరిత్వా సన్నిపతితానం కాయసామగ్గీ ఆది. **కిరియా మజ్ఝే**తి పుబ్బకిచ్చం కత్వా పాతిమోక్ఖఓసారణకిరియా మజ్ఝే. **నిట్ఠానం పరియోసాన**న్తి "తత్థ సబ్బేహేవ సమగ్గేహి సమ్మోదమానేహి అవివదమానేహి సిక్ఖితబ్బ"న్తి ఇదం పాతిమోక్ఖనిట్ఠానం పరియోసానం. **పవారణాకమ్మస్స సామగ్గీ ఆదీ**తి "పవారణం కరిస్సామా"తి సీమం సోధేత్వా ఛన్దపవారణం ఆహరిత్వా సన్నిపతితానం కాయసామగ్గీ ఆది. **కిరియా మజ్ఝే**తి పవారణాఞత్తి చ పవారణాకథా చ మజ్ఝే, సఙ్ఘనవకస్స "పస్సన్తో పటికరిస్సామీ"తి వచనం పరియోసానం. తజ్జనీయకమ్మాదీసు **వత్థు** నామ యేన వత్థునా కమ్మారహో హోతి, తం వత్థు. **పుగ్గలో**తి యేన తం వత్థు కతం, సో పుగ్గలో. **కమ్మవాచా పరియోసాన**న్తి "కతం సఙ్ఘేన ఇత్థన్నామస్స భిక్ఖునో తజ్జనీయకమ్మం, ఖమతి సఙ్ఘస్స, తస్మా తుణ్హీ, ఏవమేతం ధారయామీ"తి ఏవం తస్సా తస్సా కమ్మవాచాయ అవసానవచనం పరియోసానం. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి

ఉపోసథాదిపుచ్ఛావిస్సజ్జనావణ్ణనా నిట్ఠితా.

అత్థవసపకరణావణ్ణనా

౩౩౪. అత్థవసపకరణే – **దస అత్థవసే**తిఆదీసు యం వత్తబ్బం తం పఠమపారాజికవణ్ణనాయమేవ వుత్తం. **యం సఙ్ఘసుట్ఠు తం సఙ్ఘఫాసూ**తిఆదీసు ఉపరిమం ఉపరిమం పదం హేట్ఠిమస్స హేట్ఠిమస్స పదస్స అత్థో.

అత్థసతం ధమ్మసతన్తిఆదిమ్హి పన యదేతం దససు పదేసు ఏకేకం మూలం కత్వా దసక్ఖత్తుం యోజనాయ పదసతం వుత్తం. తత్థ పచ్ఛిమస్స పచ్ఛిమస్స పదస్స వసేన అత్థసతం పురిమస్స పురిమస్స వసేన ధమ్మసతం వేదితబ్బం. అథ వా యే దస అత్థవసే పటిచ్చ తథాగతేన సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్తం, యే పుబ్బే పఠమపారాజికవణ్ణనాయం "తత్థ సఙ్ఘసుట్ఠుతా నామ సఙ్ఘస్స సుట్ఠుభావో 'సుట్ఠు దేవా'తి ఆగతట్ఠానే వియ 'సుట్ఠు భన్తే'తి వచనసమ్పటిచ్ఛనభావో, యో చ తథాగతస్స వచనం సమ్పటిచ్ఛతి, తస్స తం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ హోతి, తస్మా సఙ్ఘస్స 'సుట్ఠు భన్తే'తి మమ వచనసమ్పటిచ్ఛనత్థం పఞ్ఞపేస్సామి అసమ్పటిచ్ఛనే ఆదీనవం సమ్పటిచ్ఛనే చ ఆనిసంసం దస్సేత్వా న బలక్కారేన అభిభవిత్వాతి ఏతమత్థం ఆవికరోన్తో ఆహ – సఙ్ఘసుట్ఠుతాయా"తి ఏవమాదినా నయేన వణ్ణితా, తేసం ఇధ దసక్ఖత్తుం ఆగతత్తా అత్థసతం తదత్థజోతకానఞ్చ పదానం వసేన ధమ్మసతం వేదితబ్బం. ఇదాని అత్థజోతకానం నిరుత్తీనం వసేన నిరుత్తిసతం, ధమ్మభూతానం నిరుత్తీనం వసేన నిరుత్తిసతన్తి ద్వే నిరుత్తిసతాని, అత్థసతే ఞాణసతం, ధమ్మసతే ఞాణసతం, ద్వీసు నిరుత్తిసతేసు ద్వే ఞాణసతానీతి చత్తారి ఞాణసతాని చ వేదితబ్బాని.

"అత్థసతం ధమ్మసతం, ద్వే నిరుత్తిసతాని;
చత్తారి ఞాణసతాని, అత్థవసే పకరణే"తి.

ఇతి హి యం వుత్తం, ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తన్తి.

ఇతి సమన్తపాసాదికాయ వినయసంవణ్ణనాయ

మహావగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

పఠమగాథాసఙ్గణికం

సత్తనగరేసు పఞ్ఞత్తసిక్ఖాపదవణ్ణనా

౩౩౫. ఏకంసం చీవరం కత్వాతి ఏకస్మిం అంసకూటే చీవరం కత్వా; సాధుకం ఉత్తరాసఙ్గం కత్వాతి అత్థో. **పగ్గణ్హిత్వాన అఞ్జలిన్తి** దసనఖసమోధానసముజ్జలం అఞ్జలిం ఉక్ఖిపిత్వా. **ఆసీసమానరూపో వాతి** పచ్చాసీసమానరూపో వియ. **కిస్స త్వం ఇధ మాగతోతి** కేన కారణేన కిమత్థం పత్థయమానో త్వం ఇధ ఆగతో. కో ఏవమాహ? సమ్మాసమ్బుద్ధో. కం ఏవమాహ? ఆయస్మన్తం ఉపాలిం. ఇతి ఆయస్మా ఉపాలి భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా "ద్వీసు వినయేసూ"తి ఇమం గాథం పుచ్ఛి. అథస్స భగవా "భద్దకో తే ఉమ్మఙ్గో"తిఆదీని వత్వా తం విస్సజ్జేసి. ఏస నయో సబ్బత్థ. ఇతి ఇమే సబ్బపఞ్హే బుద్ధకాలే ఉపాలిత్థేరో పుచ్ఛి. భగవా బ్యాకాసి. సఙ్గీతికాలే పన మహాకస్సపత్థేరో పుచ్ఛి. ఉపాలిత్థేరో బ్యాకాసి.

తత్థ **భద్దకో తే ఉమ్మఙ్గోతి** భద్దకా తే పఞ్హా; పఞ్హా హి అవిజ్జన్ధకారతో ఉమ్ముజ్జిత్వా ఠితత్తా "ఉమ్మఙ్గో"తి వుచ్చతి. **తఙ్ఘాతి** కారణత్థే నిపాతో. యస్మా మం పుచ్ఛసి, తస్మా తే అహమక్ఖిస్సన్తి అత్థో. సమ్పటిచ్ఛనత్థే వా, "తఙ్ఘా"తి హి ఇమినా వచనం సమ్పటిచ్ఛిత్వా అక్ఖిస్సన్తి ఆహ. "సమాదహిత్వా విసిబ్బేన్తి, సామిసేన, ససిత్థక"న్తి ఇమాని తీణియేవ సిక్ఖాపదాని భగ్గేసు పఞ్ఞత్తాని.

చతువిపత్తివణ్ణనా

౩౩౬. యం తం పుచ్ఛిమ్హాతి యం త్వం అపుచ్ఛిమ్హా. **అకిత్తయీతి** అభాసి. **నోతి** అమ్హాకం . **తం తం బ్యాకతన్తి** యం యం పుట్ఠం, తం తదేవ బ్యాకతం. **అనఞ్ఞథాతి** అఞ్ఞథా అకత్వా బ్యాకతం.

యే దుట్ఠుల్లా సా సీలవిపత్తీతి ఏత్థ కిఞ్చాపి సీలవిపత్తి నామ పఞ్హో నత్థి, అథ ఖో దుట్ఠుల్లం విస్సజ్జేతుకామతాయేతం వుత్తం. చతూసు హి విపత్తీసు దుట్ఠుల్లం ఏకాయ విపత్తియా సఙ్గహితం, అదుట్ఠుల్లం తీహి విపత్తీహి సఙ్గహితం. తస్మా "యే దుట్ఠుల్లా సా సీలవిపత్తీ"తి వత్వా తమేవ విత్థారతో దస్సేతుం "పారాజికం సఙ్ఘాదిసేసో సీలవిపత్తీతి వుచ్చతీ"తి ఆహ.

ఇదాని తిస్సన్నం విపత్తీనం వసేన అదుట్ఠుల్లం దస్సేతుం "థుల్లచ్చయ"న్తిఆదిమాహ. తత్థ **యో చాయం, అక్కోసతి హసాధిప్పాయోతి** ఇదం దుబ్భాసితస్స వత్థుదస్సనత్థం వుత్తం.

అబ్భాచిక్ఖన్తీతి "తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామీ"తి వదన్తా అబ్భాచిక్ఖన్తి.

అయం సా ఆజీవవిపత్తిసమ్మతాతి అయం ఛహి సిక్ఖాపదేహి సఙ్గహితా ఆజీవవిపత్తి నామ చతుత్థా విపత్తి సమ్మతాతి ఏత్తావతా "అదుట్ఠుల్ల"న్తి ఇదం విస్సజ్జితం హోతి.

ఇదాని "యే చ యావతతియకా"తి పఞ్హం విస్సజ్జేతుం "ఏకాదసా"తిఆదిమాహ.

ఛేదనకాదివణ్ణనా

౩౩౭. యస్మా పన "యే చ యావతతియకా"తి అయం పఞ్హో "ఏకాదస యావతతియకా"తి ఏవం సఙ్ఖావసేన విస్సజ్జితో, తస్మా సఙ్ఖానుసన్ధివసేనేవ **"కతి ఛేదనకానీ"**తిఆదికే అఞ్ఞే అన్తరాపఞ్హే పుచ్ఛి. తేసం విస్సజ్జనత్థం **"ఛ ఛేదనకానీ"**తిఆది వుత్తం. తత్థ "ఏకం భేదనకం, ఏకం ఉద్దాలనకం, సోళస జానన్తి పఞ్ఞత్తా"తి ఇదమేవ అపుబ్బం. సేసం మహావగ్గే విభత్తమేవ. యం పనేతం అపుబ్బం తత్థ **ఏకం భేదనక**న్తి సూచిఘరం. **ఏకం ఉద్దాలనక**న్తి తూలోనద్ధమఞ్చపీఠం. **సోళసాతి** సోళస. **జానన్తి పఞ్ఞత్తాతి** "జాన"న్తి ఏవం వత్వా పఞ్ఞత్తా, తే ఏవం వేదితబ్బా – "జానం సఙ్ఘికం లాభం పరిణతం అత్తనో పరిణామేయ్య, జానం పుబ్బుపగతం భిక్ఖుం అనుపఖజ్జ నిసజ్జం కప్పేయ్య, జానం సప్పాణకం ఉదకం తిణం వా మత్తికం వా సిఞ్చేయ్య వా సిఞ్చాపేయ్య వా, జానం భిక్ఖునిపరిపాచితం పిణ్డపాతం భుఞ్జేయ్య, జానం ఆసాదనాపేక్ఖో భుత్తస్మిం పాచిత్తియం, జానం సప్పాణకం ఉదకం పరిభుఞ్జేయ్య, జానం యథాధమ్మం నిహతాధికరణం, జానం దుట్ఠుల్లం ఆపత్తిం పటిచ్ఛాదేయ్య, జానం ఊనవీసతివస్సం పుగ్గలం ఉపసమ్పాదేయ్య, జానం థేయ్యసత్థేన సద్ధిం, జానం తథావాదినా భిక్ఖునా అకతానుధమ్మేన, జానం తథానాసితం సమణుద్దేసం, జానం సఙ్ఘికం లాభం పరిణతం పుగ్గలస్స పరిణామేయ్య, జానం పారాజికం ధమ్మం అజ్ఝాపన్నం భిక్ఖునిం నేవ అత్తనా పటిచోదేయ్య, జానం చోరిం వజ్ఝం విదితం అనపలోకేత్వా, జానం సభిక్ఖుకం ఆరామం అనాపుచ్ఛా పవిసేయ్యా"తి.

అసాధారణాదివణ్ణనా

౩౩౮. ఇదాని "సాధారణం అసాధారణ"న్తి ఇమం పురిమపఞ్హం విస్సజ్జేన్తో **"వీసం ద్వే సతానీ"**తిఆదిమాహ. తత్థ భిక్ఖునీహి అసాధారణేసు **ఛ సఙ్ఘాదిసేసాతి** విస్సట్ఠి, కాయసంసగ్గో, దుట్ఠుల్లం, అత్తకామ, కుటి, విహారోతి. **ద్వే అనియతేహి అట్ఠాతి** ద్వీహి అనియతేహి సద్ధిం అట్ఠ ఇమే.

నిస్సగ్గియాని ద్వాదసాతి –

ధోవనఞ్చ పటిగ్గహో, కోసేయ్యసుద్ధద్వేభాగా;
ఛబ్బస్సాని నిసీదనం, ద్వే లోమా పఠమో పత్తో;
వస్సికా ఆరఞ్ఞకేన చాతి – ఇమే ద్వాదస.

ద్వేవీసతి ఖుద్దకాతి –

సకలో భిక్ఖునీవగ్గో, పరమ్పరఞ్చ భోజనం;
అనతిరిత్తం అభిహటం, పణీతఞ్చ అచేలకం;
ఊనం దుట్ఠుల్లఛాదనం.

మాతుగామేన సద్ధిఞ్చ, యా చ అనిక్ఖన్తరాజకే;
సన్తం భిక్ఖుం అనాపుచ్ఛా, వికాలే గామప్పవేసనా.

నిసీదనే చ యా సిక్ఖా, వస్సికా యా చ సాటికా;
ద్వావీసతి ఇమా సిక్ఖా, ఖుద్దకేసు పకాసితాతి.

భిక్ఖూహి అసాధారణేసుపి **సఙ్ఘమ్హా దస నిస్సరే**తి "సఙ్ఘమ్హా నిస్సారీయతీ"తి ఏవం విభఙ్గే వుత్తా, మాతికాయం పన "నిస్సారణీయం సఙ్ఘాదిసేస"న్తి ఏవం ఆగతా దస. **నిస్సగ్గియాని ద్వాదసా**తి భిక్ఖునివిభఙ్గే విభత్తాని నిస్సగ్గియానేవ. ఖుద్దకాపి తత్థ విభత్తఖుద్దకా ఏవ. తథా చత్తారో పాటిదేసనీయా, ఇతి సతఞ్చేవ తింసఞ్చ సిక్ఖా విభఙ్గే భిక్ఖునీనం భిక్ఖూహి అసాధారణా. సేసం ఇమస్మిం సాధారణాసాధారణవిస్సజ్జనే ఉత్తానమేవ.

ఇదాని విపత్తియో చ "యేహి సమథేహి సమ్మన్తీ"తి ఇదం పఞ్హం విస్సజ్జేన్తో **అట్ఠేవ పారాజికా**తిఆదిమాహ. తత్థ **దురాసదా**తి ఇమినా తేసం సప్పటిభయతం దస్సేతి. కణ్హసప్పాదయో వియ హి ఏతే దురాసదా దురూపగమనా దురాసజ్జనా, ఆపజ్జియమానా మూలచ్ఛేదాయ సంవత్తన్తి. **తాలవత్థుసమూపమా**తి సబ్బం తాలం ఉద్ధరిత్వా తాలస్స వత్థుమత్తకరణేన సమూపమా. యథా వత్థుమత్తకతో తాలో న పున పాకతికో హోతి, ఏవం న పున పాకతికా హోన్తి.

ఏవం సాధారణం ఉపమం దస్సేత్వా పున ఏకేకస్స వుత్తం ఉపమం దస్సేన్తో **పణ్డుపలాసో**తిఆదిమాహ. **అవిరుళ్హీ భవన్తి తే**తి యథా ఏతే పణ్డుపలాసాదయో పునహరితాదిభావేన అవిరుళ్హిధమ్మా హోన్తి; ఏవం పారాజికాపి పున పకతిసీలాభావేన అవిరుళ్హిధమ్మా హోన్తీతి అత్థో. ఏత్తావతా "విపత్తియో చ యేహి సమథేహి సమ్మన్తీ"తి ఏత్థ ఇమా తావ అట్ఠ పారాజికవిపత్తియో కేహిచి సమథేహి న సమ్మన్తీతి ఏవం దస్సితం హోతి. యా పన విపత్తియో సమ్మన్తి, తా దస్సేతుం **తేవీసతి సఙ్ఘాదిసేసా**తిఆది వుత్తం. తత్థ **తీహి సమథేహీ**తి సబ్బసఙ్గాహికవచనమేతం. సఙ్ఘాదిసేసా హి ద్వీహి సమథేహి సమ్మన్తి, న తిణవత్థారకేన. సేసా తీహిపి సమ్మన్తి.

ద్వే ఉపోసథా ద్వే పవారణాతి ఇదం భిక్ఖూనఞ్చ భిక్ఖునీనఞ్చ వసేన వుత్తం. విభత్తిమత్తదస్సనేనేవ చేతం వుత్తం, న సమథేహి వూపసమనవసేన. భిక్ఖుఉపోసథో, భిక్ఖునిఉపోసథో, భిక్ఖుపవారణా, భిక్ఖునిపవారణాతి ఇమాపి హి చతస్సో విభత్తియో ; విభజనానీతి అత్థో. **చత్తారి కమ్మానీ**తి అధమ్మేనవగ్గాదీని ఉపోసథకమ్మాని. **పఞ్చేవ ఉద్దేసా చతురో భవన్తి అనఞ్ఞథా**తి భిక్ఖూనం పఞ్చ ఉద్దేసా భిక్ఖునీనం చతురో భవన్తి, అఞ్ఞథా న భవన్తి; ఇమా అపరాపి విభత్తియో. **ఆపత్తిక్ఖన్ధా చ భవన్తి సత్త, అధికరణాని చత్తారీ**తి ఇమా పన విభత్తియో సమథేహి సమ్మన్తి, తస్మా **సత్తహి సమథేహీ**తిఆదిమాహ. అథ వా "ద్వే ఉపోసథా ద్వే పవారణా చత్తారి కమ్మాని పఞ్చేవ ఉద్దేసా చతురో భవన్తి, అనఞ్ఞథా"తి ఇమాపి చతస్సో విభత్తియో నిస్సాయ "నస్సన్తేతే వినస్సన్తేతే"తిఆదినా నయేన యా ఆపత్తియో ఆపజ్జన్తి, తా యస్మా వుత్తప్పకారేహేవ సమథేహి సమ్మన్తి, తస్మా తంమూలకానం ఆపత్తీనం సమథదస్సనత్థమ్పి తా విభత్తియో వుత్తాతి వేదితబ్బా. **కిచ్చం ఏకేనా**తి కిచ్చాధికరణం ఏకేన సమథేన సమ్మతి.

పారాజికాదిఆపత్తివణ్ణనా

339. ఏవం పుచ్ఛానుక్కమేన సబ్బపఞ్హే విస్సజ్జేత్వా ఇదాని "ఆపత్తిక్ఖన్ధా చ భవన్తి సత్తా"తి ఏత్థ సఙ్గహితఆపత్తిక్ఖన్ధానం పచ్చేకం నిబ్బచనమత్తం దస్సేన్తో **పారాజికన్తి**ఆదిమాహ. తత్థ **పారాజికన్తి** గాథాయ అయమత్థో – యదిదం పుగ్గలాపత్తిసిక్ఖాపదపారాజికేసు **ఆపత్తిపారాజికం** నామ వుత్తం, తం ఆపజ్జన్తో పుగ్గలో యస్మా పరాజితో పరాజయమాపన్నో సద్ధమ్మా చుతో పరద్ధో భట్ఠో నిరఙ్కతో చ హోతి, అనిహతే తస్మిం పుగ్గలే పున ఉపోసథప్పవారణాదిభేదో సంవాసో నత్థి. **తేనేతం ఇతి వుచ్చతీ**తి తేన కారణేన ఏతం ఆపత్తిపారాజికన్తి వుచ్చతి. అయఞ్హేత్థ సఙ్ఖేపత్థో – యస్మా పరాజితో హోతి తేన, తస్మా ఏతం పారాజికన్తి వుచ్చతి.

దుతియగాథాయపి బ్యఞ్జనం అనాదియిత్వా అత్థమత్తమేవ దస్సేతుం **సఙ్ఘోవ దేతి పరివాసన్తి**ఆది వుత్తం. అయం పనేత్థ అత్థో – ఇమం ఆపత్తిం ఆపజ్జిత్వా వుట్ఠాతుకామస్స యం తం ఆపత్తివుట్ఠానం తస్స ఆదిమ్హి చేవ పరివాసదానత్థాయ ఆదితో సేసే మజ్ఝే మానత్తదానత్థాయ మూలాయపటికస్సనేన వా సహ మానత్తదానత్థాయ, అవసానే అబ్భానత్థాయ చ సఙ్ఘో ఇచ్ఛితబ్బో, న హేత్థ ఏకమ్పి కమ్మం వినా సఙ్ఘేన సక్కా కాతున్తి సఙ్ఘో, ఆదిమ్హి చేవ సేసే చ ఇచ్ఛితబ్బో అస్సాతి **సఙ్ఘాదిసేసో**.

తతియగాథాయ **అనియతో న నియతో**తి యస్మా న నియతో, తస్మా అనియతో అయమాపత్తిక్ఖన్ధోతి అత్థో. కిం కారణా న నియతోతి? **అనేకంసికతం పదం,** యస్మా ఇదం సిక్ఖాపదం అనేకంసేన కతన్తి అత్థో. కథం అనేకంసేన? **తిణ్ణమఞ్ఞతరం ఠానం,** తిణ్ణం ధమ్మానం అఞ్ఞతరేన కారేతబ్బోతి హి తత్థ వుత్తం, తస్మా “అనియతో”తి పవుచ్చతి, సో ఆపత్తిక్ఖన్ధో అనియతోతి వుచ్చతి. యథా చ తిణ్ణం అఞ్ఞతరం ఠానం, ఏవం ద్విన్నం ధమ్మానం అఞ్ఞతరం ఠానం యత్థ వుత్తం, సోపి అనియతో ఏవ.

చతుత్థగాథాయ **అచ్చయో తేన సమో నత్థీ**తి దేసనాగామినీసు అచ్చయేసు తేన సమో థూలో అచ్చయో నత్థి, తేనేతం ఇతి వుచ్చతి; థూలత్తా అచ్చయస్స ఏతం **థుల్లచ్చయ**న్తి వుచ్చతీతి అత్థో.

పఞ్చమగాథాయ **నిస్సజ్జిత్వాన దేసేతి తేనేత**న్తి నిస్సజ్జిత్వా దేసేతబ్బతో **నిస్సగ్గియ**న్తి వుచ్చతీతి అత్థో.

ఛట్ఠగాథాయ **పాతేతి కుసలం ధమ్మ**న్తి సఞ్చిచ్చ ఆపజ్జన్తస్స కుసలధమ్మసఙ్ఖాతం కుసలచిత్తం పాతేతి, తస్మా పాతేతి చిత్తన్తి **పాచిత్తియం**. యం పన చిత్తం పాతేతి, తం యస్మా అరియమగ్గం అపరజ్ఝతి, చిత్తసమ్మోహకారణఞ్చ హోతి, తస్మా “అరియమగ్గం అపరజ్ఝతి, చిత్తసమ్మోహనట్ఠాన”న్తి చ వుత్తం.

పాటిదేసనీయగాథాసు “గారయ్హం ఆవుసో ధమ్మం ఆపజ్జి”న్తి వుత్తగారయ్హభావకారణదస్సనత్థమేవ **భిక్ఖు అఞ్ఞాతకో సన్తో**తిఆది వుత్తం. పటిదేసేతబ్బతో పన సా ఆపత్తి **పాటిదేసనీయా**తి వుచ్చతి.

దుక్కటగాథాయ **అపరద్ధం విరద్ధఞ్చ ఖలిత**న్తి సబ్బమేతం “యఞ్చ దుక్కట”న్తి ఏత్థ వుత్తస్స దుక్కటస్స పరియాయవచనం. యఞ్హి దుట్ఠు కతం విరూపం వా కతం, తం **దుక్కటం**. తం పనేతం యథా సత్థారా వుత్తం; ఏవం అకతత్తా **అపరద్ధం,** కుసలం విరజ్ఝిత్వా పవత్తత్తా **విరద్ధం,** అరియవత్తపటిపదం అనారుళ్హత్తా **ఖలితం**. యం **మనుస్సో కరే**తి ఇదం పనస్స ఓపమ్మనిదస్సనం. తస్సత్థో – యథా హి యం లోకే మనుస్సో ఆవి వా యది వా రహో పాపం కరోతి, తం దుక్కటన్తి పవేదేన్తి; ఏవమిదమ్పి బుద్ధప్పటికుట్ఠేన లామకభావేన పాపం, తస్మా దుక్కటన్తి వేదితబ్బం.

దుబ్భాసితగాథాయ **దుబ్భాసితం దురాభట్ఠ**న్తి దుట్ఠు ఆభట్ఠం భాసితం లపితన్తి **దురాభట్ఠం**. యం దురాభట్ఠం, తం **దుబ్భాసిత**న్తి అత్థో. కిఞ్చ భియ్యో? **సంకిలిట్ఠఞ్చ యం పదం,** సంకిలిట్ఠం యస్మా తం పదం హోతీతి అత్థో. తథా **యఞ్చ విఞ్ఞూ గరహన్తి,** యస్మా చ నం విఞ్ఞూ గరహన్తీతి అత్థో. **తేనేతం ఇతి వుచ్చతీ**తి తేన సంకిలిట్ఠభావేన చ విఞ్ఞూగరహనేనాపి చ ఏతం ఇతి వుచ్చతి; “దుబ్భాసిత”న్తి ఏవం వుచ్చతీతి అత్థో.

సేఖియగాథాయ "ఆది చేతం చరణఞ్చా"తిఆదినా నయేన సేఖస్స సన్తకభావం దీపేతి. తస్మా సేఖస్స ఇదం **సేఖియన్తి** అయమేత్థ సఙ్ఖేపత్థో. ఇదం "గరుకలహుకఞ్చాపీ"తిఆదిపఞ్హేహి అసఙ్గహితస్స "హన్ద వాక్యం సుణోమ తే"తి ఇమినా పన ఆయాచనవచనేన సఙ్గహితస్స అత్థస్స దీపనత్థం వుత్తన్తి వేదితబ్బం.

ఛన్నమతివస్సతీతిఆదిమ్హిపి ఏసేవ నయో. తత్థ **ఛన్నమతివస్సతీతి** గేహం తావ తిణాదీహి అచ్ఛన్నం అతివస్సతి. ఇదం పన ఆపత్తిసఙ్ఖాతం గేహం ఛన్నం అతివస్సతి; మూలాపత్తిఞ్హి ఛాదేన్తో అఞ్ఞం నవం ఆపత్తిం ఆపజ్జతి. **వివటం నాతివస్సతీతి** గేహం తావ అవివటం సుచ్ఛన్నం నాతివస్సతి. ఇదం పన ఆపత్తిసఙ్ఖాతం గేహం వివటం నాతివస్సతి; మూలాపత్తిఞ్హి వివరన్తో దేసనాగామినిం దేసేత్వా వుట్ఠానగామినితో వుట్ఠహిత్వా సుద్ధన్తే పతిట్ఠాతి. ఆయతిం సంవరన్తో అఞ్ఞం ఆపత్తిం నాపజ్జతి. **తస్మా ఛన్నం వివరేథాతి** తేన కారణేన దేసనాగామినిం దేసేన్తో వుట్ఠానగామినితో చ వుట్ఠహన్తో ఛన్నం వివరేథ. **ఏవం తం నాతివస్సతీతి** ఏవఞ్చేతం వివటం నాతివస్సతీతి అత్థో.

గతి మిగానం పవనన్తి అజ్ఝోకాసే బ్యగ్ఘాదీహి పరిపాతియమానానం మిగానం పవనం రుక్ఖాదిగహనం అరఞ్ఞం గతి పటిసరణం హోతి, తం పత్వా తే అస్సాసన్తి. ఏతేనేవ నయేన **ఆకాసో పక్ఖీనం గతి**. అవస్సం ఉపగమనట్ఠేన పన **విభవో గతి ధమ్మానం,** సబ్బేసమ్పి సఙ్ఖతధమ్మానం వినాసోవ తేసం గతి. న హి తే వినాసం అగచ్ఛన్తా ఠాతుం సక్కోన్తి. సుచిరమ్పి ఠత్వా పన **నిబ్బానం అరహతో గతి,** ఖీణాసవస్స అరహతో అనుపాదిసేసనిబ్బానధాతు ఏకంసేన గతీతి అత్థో.

పఠమగాథాసఙ్గణికవణ్ణనా నిట్ఠితా.

అధికరణభేదం

ఉక్కోటనభేదాదివణ్ణనా

౩౪౦. అధికరణభేదే **ఇమే దస ఉక్కోటా**తి అధికరణానం ఉక్కోటేత్వా పున అధికరణఉక్కోటేన సమథానం ఉక్కోటం దస్సేతుం "వివాదాధికరణం ఉక్కోటేన్తో కతి సమథే ఉక్కోటేతీ"తిఆదిమాహ. తత్థ **వివాదాధికరణం ఉక్కోటేన్తో ద్వే సమథే ఉక్కోటేతీ**తి సమ్ముఖావినయఞ్చ యేభుయ్యసికఞ్చ ఇమే ద్వే ఉక్కోటేతి, పటిసేధేతి; పటిక్కోసతీతి అత్థో. **అనువాదాధికరణం ఉక్కోటేన్తో చత్తారో**తి సమ్ముఖావినయం, సతివినయం, అమూళ్హవినయం, తస్సపాపియసికన్తి ఇమే చత్తారో సమథే ఉక్కోటేతి. **ఆపత్తాధికరణం ఉక్కోటేన్తో తయో**తి సమ్ముఖావినయం, పటిఞ్ఞాతకరణం, తిణవత్థారకన్తి ఇమే తయో సమథే ఉక్కోటేతి. **కిచ్చాధికరణం ఉక్కోటేన్తో ఏక**న్తి సమ్ముఖావినయం ఇమం ఏకం సమథం ఉక్కోటేతి.

౩౪౧. కతి ఉక్కోటాతిఆదిపుచ్ఛానం విస్సజ్జనే పన ద్వాదససు ఉక్కోటేసు **అకతం కమ్మ**న్తిఆదయో తావ తయో ఉక్కోటా విసేసతో దుతియే అనువాదాధికరణే లబ్భన్తి. **అనిహతం కమ్మ**న్తిఆదయో తయో పఠమే వివాదాధికరణే లబ్భన్తి. **అవినిచ్ఛిత**న్తిఆదయో తయో తతియే ఆపత్తాధికరణే లబ్భన్తి. **అవూపసన్త**న్తిఆదయో తయో చతుత్థే కిచ్చాధికరణే లబ్భన్తి; అపిచ ద్వాదసాపి చ ఏకేకస్మిం అధికరణే లబ్భన్తియేవ.

తత్థజాతకం అధికరణం ఉక్కోటేతీతి యస్మిం విహారే "మయ్హం ఇమినా పత్తో గహితో, చీవరం గహిత"న్తిఆదినా నయేన పత్తచీవరాదీనం అత్థాయ అధికరణం ఉప్పన్నం హోతి, తస్మింయేవ చ నం విహారే ఆవాసికా సన్నిపతిత్వా "అలం ఆవుసో"తి అత్తపచ్చత్థికే సఞ్ఞాపేత్వా పాళిముత్తకవినిచ్ఛయేనేవ వూపసమేన్తి, ఇదం తత్థజాతకం అధికరణం నామ. యేనాపి వినిచ్ఛయేన సమితం, సోపి ఏకో సమథోయేవ. ఇమం ఉక్కోటేన్తస్సాపి పాచిత్తియం.

తత్థజాతకం వూపసన్తన్తి సచే పన తం అధికరణం నేవాసికా వూపసమేతుం న సక్కోన్తి, అథఞ్ఞో వినయధరో ఆగన్త్వా "కిం ఆవుసో ఇమస్మిం విహారే ఉపోసథో వా పవారణా వా ఠితా"తి పుచ్ఛతి, తేహి చ తస్మిం కారణే కథితే తం అధికరణం ఖన్ధకతో చ పరివారతో చ సుత్తేన వినిచ్ఛినిత్వా వూపసమేతి, ఇదం తత్థజాతకం వూపసన్తం నామ అధికరణం. ఏతం ఉక్కోటేన్తస్సాపి పాచిత్తియమేవ.

అన్తరామగ్గేతి తే అత్తపచ్చత్థికా "న మయం ఏతస్స వినిచ్ఛయే తిట్ఠామ, నాయం వినయే కుసలో, అసుకస్మిం నామ గామే వినయధరా థేరా వసన్తి, తత్థ గన్త్వా వినిచ్ఛినిస్సామా"తి గచ్ఛన్తా అన్తరామగ్గేయేవ కారణం సల్లక్ఖేత్వా అఞ్ఞమఞ్ఞం వా సఞ్ఞాపేన్తి, అఞ్ఞే వా తే భిక్ఖూ నిజ్ఝాపేన్తి, ఇదమ్పి వూపసన్తమేవ హోతి. ఏవం వూపసన్తం అన్తరామగ్గే అధికరణం ఉక్కోటేతి యో, తస్సాపి పాచిత్తియమేవ.

అన్తరామగ్గే వూపసన్తన్తి న హేవ ఖో పన అఞ్ఞమఞ్ఞం సఞ్ఞత్తియా వా సభాగభిక్ఖునిజ్ఝాపనేన వా వూపసన్తం హోతి; అపిచ ఖో పటిపథం ఆగచ్ఛన్తో ఏకో వినయధరో దిస్వా "కత్థ ఆవుసో గచ్ఛథా"తి పుచ్ఛిత్వా "అసుకం నామ గామం, ఇమినా నామ కారణేనా"తి వుత్తే "అలం, ఆవుసో, కిం తత్థ గతేనా"తి తత్థేవ ధమ్మేన వినయేన తం అధికరణం వూపసమేతి, ఇదం అన్తరామగ్గే వూపసన్తం నామ. ఏతం ఉక్కోటేన్తస్సాపి పాచిత్తియమేవ.

తత్థ గతన్తి సచే పన “అలం, ఆవుసో, కిం తత్థ గతేనా”తి వుచ్చమానాపి “మయం తత్థేవ గన్త్వా వినిచ్ఛయం పాపేస్సామా”తి వినయధరస్స వచనం అనాదియిత్వా గచ్ఛన్తియేవ, గన్త్వా సభాగానం భిక్ఖూనం ఏతమత్థం ఆరోచేన్తి. సభాగా భిక్ఖూ “అలం, ఆవుసో, సఙ్ఘసన్నిపాతం నామ గరుక”న్తి తత్థేవ నిసీదాపేత్వా వినిచ్ఛినిత్వా సఞ్ఞాపేన్తి, ఇదమ్పి వూపసన్తమేవ హోతి. ఏవం వూపసన్తం తత్థ గతం అధికరణం ఉక్కోటేతి యో, తస్సాపి పాచిత్తియమేవ.

తత్థ గతం వూపసన్తన్తి న హేవ ఖో పన సభాగభిక్ఖూనం సఞ్ఞత్తియా వూపసన్తం హోతి; అపిచ ఖో సఙ్ఘం సన్నిపాతేత్వా ఆరోచితం సఙ్ఘమజ్ఝే వినయధరా వూపసమేన్తి, ఇదం తత్థ గతం వూపసన్తం నామ. ఏతం ఉక్కోటేన్తస్సాపి పాచిత్తియమేవ.

సతివినయన్తి ఖీణాసవస్స దిన్నం సతివినయం ఉక్కోటేతి, పాచిత్తియమేవ. ఉమ్మత్తకస్స దిన్నే అమూళ్హవినయే పాపుస్సన్నస్స దిన్నాయ తస్సపాపియసికాయపి ఏసేవ నయో.

తిణవత్థారకం ఉక్కోటేతీతి సఙ్ఘేన తిణవత్థారకసమథేన వూపసమితే అధికరణే “ఆపత్తి నామ ఏకం భిక్ఖుం ఉపసఙ్కమిత్వా ఉక్కుటికం నిసీదిత్వా అఞ్జలిం పగ్గహేత్వా దేసియమానా వుట్ఠాతి, యం పనేతం నిద్దాయన్తస్సాపి ఆపత్తివుట్ఠానం నామ, ఏతం మయ్హం న ఖమతీ”తి ఏవం వదన్తోపి తిణవత్థారకం ఉక్కోటేతి నామ, తస్సాపి పాచిత్తియమేవ.

ఛన్దాగతిం గచ్ఛన్తో అధికరణం ఉక్కోటేతీతి వినయధరో హుత్వా అత్తనో ఉపజ్ఝాయాదీనం అత్థాయ “అధమ్మం ధమ్మో”తిఆదీని దీపేత్వా పుబ్బే వినిచ్ఛితం అధికరణం ద్వాదససు ఉక్కోటేసు యేన కేనచి ఉక్కోటేన్తో ఛన్దాగతిం గచ్ఛన్తో అధికరణం ఉక్కోటేతి నామ. ద్వీసు పన అత్తపచ్చత్థికేసు ఏకస్మిం “అనత్థం మే అచరీ”తిఆదినా నయేన సముప్పన్నాఘాతో, తస్స పరాజయం ఆరోపనత్థం “అధమ్మం ధమ్మో”తిఆదీని దీపేత్వా పుబ్బే వినిచ్ఛితం అధికరణం ద్వాదససు ఉక్కోటేసు యేన కేనచి ఉక్కోటేన్తో దోసాగతిం గచ్ఛన్తో అధికరణం ఉక్కోటేతి నామ. మన్దో పన మోమూహో మోమూహత్తా ఏవ “అధమ్మం ధమ్మో”తిఆదీని దీపేత్వా వుత్తనయేనేవ ఉక్కోటేన్తో మోహాగతిం గచ్ఛన్తో అధికరణం ఉక్కోటేతి నామ. సచే పన ద్వీసు అత్తపచ్చత్థికేసు ఏకో విసమాని కాయకమ్మాదీని గహనమిచ్ఛాదిట్ఠిం బలవన్తే చ పక్ఖన్తరియే అభిఞ్ఞాతే భిక్ఖూ నిస్సితత్తా విసమనిస్సితో గహననిస్సితో బలవనిస్సితో చ హోతి, తస్స భయేన “అయం మే జీవితన్తరాయం వా బ్రహ్మచరియన్తరాయం వా కరేయ్యా”తి “అధమ్మం ధమ్మో”తిఆదీని దీపేత్వా వుత్తనయేనేవ ఉక్కోటేన్తో భయాగతిం గచ్ఛన్తో అధికరణం ఉక్కోటేతి నామ.

తదహుపసమ్పన్నోతి ఏకో సామణేరో బ్యత్తో హోతి బహుస్సుతో, సో వినిచ్ఛయే పరాజయం పత్వా మఙ్కుభూతే భిక్ఖూ దిస్వా పుచ్ఛతి “కస్మా మఙ్కుభూతాత్థా”తి? తే తస్స తం అధికరణం ఆరోచేన్తి. సో తే ఏవం వదేతి “హోతు, భన్తే, మం ఉపసమ్పాదేథ, అహం తం అధికరణం వూపసమేస్సామీ”తి . తే తం ఉపసమ్పాదేన్తి. సో దుతియదివసే భేరిం పహరిత్వా సఙ్ఘం సన్నిపాతేతి. తతో భిక్ఖూహి “కేన సఙ్ఘో సన్నిపాతితో”తి వుత్తే “మయా”తి వదతి. “కస్మా సన్నిపాతితో”తి? “హియ్యో అధికరణం దుబ్బినిచ్ఛితం, తమహం వినిచ్ఛినిస్సామీ”తి. “త్వం పన హియ్యో కుహిం గతో”తి? “అనుపసమ్పన్నోమ్హి, భన్తే, అజ్జ పన ఉపసమ్పన్నోమ్హీ”తి. సో వత్తబ్బో “ఇదం ఆవుసో తుమ్హాదిసానం భగవతా సిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్తం, ‘తదహూపసమ్పన్నో ఉక్కోటేతి, ఉక్కోటనకం పాచిత్తియ’న్తి, గచ్ఛ ఆపత్తిం దేసేహీ”తి. ఆగన్తుకేపి ఏసేవ నయో.

కారకోతి ఏకం సఙ్ఘేన సద్ధిం అధికరణం వినిచ్ఛినిత్వా పరివేణగతం పరాజితా భిక్ఖూ వదన్తి “కిస్స, భన్తే, తుమ్హేహి ఏవం వినిచ్ఛితం అధికరణం, నను ఏవం వినిచ్ఛినితబ్బ”న్తి. సో “కస్మా పఠమంయేవ ఏవం న వదిత్థా”తి తం అధికరణం

ఉక్కోటేతి. ఏవం యో కారకో ఉక్కోటేతి, తస్సాపి ఉక్కోటనకం పాచిత్తియం. **ఛన్దదాయకో**తి ఏకో అధికరణవినిచ్ఛయే ఛన్దం దత్వా సభాగే భిక్ఖూ పరాజయం పత్వా ఆగతే మజ్ఝత్తభూతే దిస్వా "స్వే దాని అహం వినిచ్ఛినిస్సామీ"తి సఙ్ఘం సన్నిపాతేత్వా "కస్మా సన్నిపాతేసీ"తి వుత్తే "హియ్యో అధికరణం దుబ్బినిచ్ఛితం, తమహం అజ్జ వినిచ్ఛినిస్సామీ"తి. "హియ్యో పన త్వం కత్థ గతో"తి. "ఛన్దం దత్వా నిసిన్నోమ్హీ"తి. సో వత్తబ్బో "ఇదం ఆవుసో తుమ్హాదిసానం భగవతా సిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్తం, 'ఛన్దదాయకో ఉక్కోటేతి, ఉక్కోటనకం పాచిత్తియ'న్తి, గచ్ఛ ఆపత్తిం దేసేహీ"తి.

అధికరణనిదానాదివణ్ణనా

౩౪౨. వివాదాధికరణం కింనిదానన్తిఆదీసు కిం నిదానమస్సాతి **కింనిదానం**. కో సముదయో అస్సాతి **కింసముదయం**. కా జాతి అస్సాతి **కింజాతికం**. కో పభవో అస్సాతి **కింపభవం**. కో సమ్భారో అస్సాతి **కింసమ్భారం**. కిం సముట్ఠానం అస్సాతి **కింసముట్ఠానం**. సబ్బానేతాని కారణవేవచనానియేవ.

వివాదనిదానన్తిఆదీసుపి అట్ఠారసభేదకరవత్థుసఙ్ఖాతో వివాదో నిదానమేతస్సాతి **వివాదనిదానం**. వివాదం నిస్సాయ ఉప్పజ్జనకవివాదవసేనేతం వుత్తం. అనువాదో నిదానం అస్సాతి **అనువాదనిదానం** . ఇదమ్పి అనువాదం నిస్సాయ ఉప్పజ్జనకఅనువాదవసేన వుత్తం. ఆపత్తి నిదానం అస్సాతి **ఆపత్తినిదానం**. ఆపత్తాధికరణపచ్చయా చతస్సో ఆపత్తియో ఆపజ్జతీతి ఏవం ఆపత్తిం నిస్సాయ ఉప్పజ్జనకఆపత్తివసేనేతం వుత్తం. కిచ్చయం నిదానమస్సాతి **కిచ్చయనిదానం;** చతుబ్బిధం సఙ్ఘకమ్మం కారణమస్సాతి అత్థో. ఉక్ఖిత్తానువత్తికాయ భిక్ఖునియా యావతతియం సమనుభాసనాదీనం కిచ్చం నిస్సాయ ఉప్పజ్జనకకిచ్చానం వసేనేతం వుత్తం. అయం చతున్నమ్పి అధికరణానం విస్సజ్జనపక్ఖే ఏకపదయోజనా. ఏతేనానుసారేన సబ్బపదాని యోజేతబ్బాని.

దుతియపుచ్ఛాయ **హేతునిదాన**న్తిఆదిమ్హి విస్సజ్జనే నవన్నం కుసలాకుసలాబ్యాకతహేతూనం వసేన హేతునిదానాదితా వేదితబ్బా. తతియపుచ్ఛాయ విస్సజ్జనే బ్యఞ్జనమత్తం నానం. హేతుయేవ హి ఏత్థ పచ్చయోతి వుత్తో.

౩౪౩. మూలపుచ్ఛాయ విస్సజ్జనే **ద్వాదస మూలానీ**తి కోధఉపనాహయుగళకాదీని ఛ వివాదమూలాని, లోభదోసమోహా తయో, అలోభాదోసామోహా తయోతి ఇమాని అజ్ఝత్తసన్తానప్పవత్తాని ద్వాదస మూలాని. **చుద్దస మూలానీ**తి తానేవ ద్వాదస కాయవాచాహి సద్ధిం చుద్దస హోన్తి. **ఛ మూలానీ**తి కాయాదీని ఛ సముట్ఠానాని.

సముట్ఠానపుచ్ఛాయ విస్సజ్జనే **అట్ఠారస భేదకరవత్థూని** సముట్ఠానాని, తఞ్హి ఏతేసు అట్ఠారససు భేదకరవత్థూసు సముట్ఠాతి, ఏతేహి వా కారణభూతేహి సముట్ఠాతి. తేనస్సేతాని సముట్ఠానాని వుచ్చన్తి. ఏస నయో సబ్బత్థ.

౩౪౪. వివాదాధికరణం ఆపత్తీతిఆదిభేదే **ఏకేన అధికరణేన కిచ్చాధికరణేనా**తి ఇదం యేన అధికరణేన సమ్మన్తి, తం దస్సేతుం వుత్తం, న పనేతాని ఏకంసతో కిచ్చాధికరణేనేవ సమ్మన్తి. న హి పుగ్గలస్స సన్తికే దేసేన్తస్స కిచ్చాధికరణం నామ అత్థి.

న కతమేన సమథేనాతి పారాజికాపత్తి వియ న సమ్మతి. న హి సక్కా సా దేసేతుం, న తతో వుట్ఠాయ సుద్ధన్తే పతిట్ఠాతుం.

౩౪౮. వివాదాధికరణం హోతి అనువాదాధికరణన్తిఆది నయో ఉత్తానోయేవ.

౩౪౯. తతో పరం **యత్థ సతివినయోతి**ఆదికా సమ్ముఖావినయం అముఞ్చిత్వా ఛ యమకపుచ్ఛా వుత్తా, తాసం విస్సజ్జనేనేవ అత్థో పకాసితో.

౩౫౧. సంసట్ఠాదిపుచ్ఛానం విస్సజ్జనే **సంసట్ఠాతి** సతివినయకమ్మవాచాక్ఖణస్మింయేవ ద్విన్నమ్పి సమథానం సిద్ధత్తా సమ్ముఖావినయోతి వా సతివినయోతి వా ఇమే ధమ్మా సంసట్ఠా, నో విసంసట్ఠా. యస్మా పన కదలిక్ఖన్ధే పత్తవట్టీనం వియ న సక్కా తేసం వినిబ్భుజిత్వా నానాకరణం దస్సేతుం, తేన వుత్తం "న చ లబ్భా ఇమేసం ధమ్మానం వినిబ్భుజిత్వా వినిబ్భుజిత్వా నానాకరణం పఞ్ఞాపేతు"న్తి. ఏస నయో సబ్బత్థ.

సత్తసమథనిదానవణ్ణనా

౩౫౨. కింనిదానోతి పుచ్ఛావిస్సజ్జనే నిదానం నిదానమస్సాతి **నిదాననిదానో.** తత్థ సఙ్ఘసమ్ముఖతా, ధమ్మసమ్ముఖతా, వినయసమ్ముఖతా, పుగ్గలసమ్ముఖతాతి ఇదం సమ్ముఖావినయస్స నిదానం. సతివేపుల్లపత్తో ఖీణాసవో లద్ధుపవాదో సతివినయస్స నిదానం. ఉమ్మత్తకో భిక్ఖు అమూళ్హవినయస్స నిదానం. యో చ దేసేతి, యస్స చ దేసేతి, ఉభిన్నం సమ్ముఖీభావో పటిఞ్ఞాతకరణస్స నిదానం. భణ్డనజాతానం అధికరణం వూపసమేతుం అసక్కుణేయ్యతా యేభుయ్యసికాయ నిదానం. పాపుస్సన్నో పుగ్గలో తస్సపాపియసికాయ నిదానం. భణ్డనజాతానం బహు అస్సామణకఅజ్ఝాచారో తిణవత్థారకస్స నిదానం. **హేతుపచ్చయవారా** వుత్తనయా ఏవ.

౩౫౩. మూలపుచ్ఛాయ విస్సజ్జనం ఉత్తానమేవ. సముట్ఠానపుచ్ఛాయ కిఞ్చాపి "సత్తన్నం సమథానం కతమే ఛత్తింస సముట్ఠానా"తి వుత్తం, సమ్ముఖావినయస్స పన కమ్మసఙ్గహాభావేన సముట్ఠానాభావతో ఛన్నంయేవ సమథానం ఛ సముట్ఠానాని విభత్తాని. తత్థ **కమ్మస్స కిరియాతి** ఇత్తి వేదితబ్బా. **కరణన్తి** తస్సాయేవ ఇత్తియా ఠపేతబ్బకాలే ఠపనం. **ఉపగమనన్తి** సయం ఉపగమనం; అత్తనాయేవ తస్స కమ్మస్స కరణన్తి అత్థో. **అజ్ఝుపగమనన్తి** అజ్ఝేసనుపగమనం; అఞ్ఞం సద్ధివిహారికాదికం "ఇదం కమ్మం కరోహీ"తి అజ్ఝేసనన్తి అత్థో. **అధివాసనాతి** "రుచ్చతి మే ఏతం, కరోతు సఙ్ఘో"తి ఏవం అధివాసనా; ఛన్దదానన్తి అత్థో. **అప్పటిక్కోసనాతి** "న మేతం ఖమతి, మా ఏవం కరోథా"తి అప్పటిసేధనా. ఇతి ఛన్నం ఛక్కానం వసేన ఛత్తింస సముట్ఠానా వేదితబ్బా.

సత్తసమథనానాత్థాదివణ్ణనా

౩౫౪. నానాత్థపుచ్ఛావిస్సజ్జనం ఉత్తానమేవ. అధికరణపుచ్ఛావిస్సజ్జనే **అయం వివాదో నో అధికరణన్తి** అయం మాతాపుత్తాదీనం వివాదో విరుద్ధవాదత్తా వివాదో నామ హోతి, సమథేహి పన అధికరణీయతాయ అభావతో అధికరణం న హోతి. అనువాదాదీసుపి ఏసేవ నయో. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

అధికరణభేదవణ్ణనా నిట్ఠితా.

దుతియగాథాసఙ్గణికం

చోదనాదిపుచ్ఛావిస్సజ్జనావణ్ణనా

౩౭౯. దుతియగాథాసఙ్గణియం **చోదనాతి** వత్థుఞ్చ ఆపత్తిఞ్చ దస్సేత్వా చోదనా. **సారణాతి** దోససారణా. **సఙ్ఘో కిమత్థాయాతి** సఙ్ఘసన్నిపాతో కిమత్థాయ. **మతికమ్మం పన కిస్స కారణాతి** మతికమ్మం వుచ్చతి మన్తగ్గహణం; తం కిస్స కారణాతి అత్థో.

చోదనా సారణత్థాయాతి వుత్తప్పకారా చోదనా, తేన చుదితకపుగ్గలేన చోదకదోససారణత్థాయ. **నిగ్గహత్థాయ సారణాతి** దోససారణా పన తస్స పుగ్గలస్స నిగ్గహత్థాయ. **సఙ్ఘో పరిగ్గహత్థాయాతి** తత్థ సన్నిపతితో సఙ్ఘో వినిచ్ఛయపరిగ్గహణత్థాయ; ధమ్మాధమ్మం తులనత్థాయ సువినిచ్ఛితదుబ్బినిచ్ఛితం జాననత్థాయాతి అత్థో. **మతికమ్మం పన పాటియేక్కన్తి** సుత్తన్తికత్థేరానఞ్చ వినయధరత్థేరానఞ్చ మన్తగ్గహణం పాటేక్కం పాటేక్కం వినిచ్ఛయసన్నిట్ఠాపనత్థం.

మా ఖో పటిఘన్తి చుదితకే వా చోదకే వా కోపం మా జనయి. **సచే అనువిజ్జకో తువన్తి** సచే త్వం సఙ్ఘమజ్ఝే ఓతిణ్ణం అధికరణం వినిచ్ఛితుం నిసిన్నో వినయధరో.

విగ్గాహికన్తి “న త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానాసీ”తిఆదినయప్పవత్తం. **అనత్థసంహితన్తి** యా అనత్థం జనయతి, పరిసం ఖోభేత్వా ఉట్ఠాపేతి, ఏవరూపిం కథం మా అభణి. **సుత్తే వినయే వాతిఆదీసు సుత్తం** నామ ఉభతోవిభఙ్గో. **వినయో** నామ ఖన్ధకో. **అనులోమో** నామ పరివారో. **పఞ్ఞత్తం** నామ సకలం వినయపిటకం. **అనులోమికం** నామ చత్తారో మహాపదేసా.

అనుయోగవత్తం నిసామయాతి అనుయుఞ్జనవత్తం నిసామేహి. **కుసలేన బుద్ధిమతా కతన్తి** ఛేకేన పణ్డితేన ఞాణపారమిప్పత్తేన భగవతా నీహరిత్వా ఠపితం. **సువుత్తన్తి** సుపఞ్ఞాపితం. **సిక్ఖాపదానులోమికన్తి** సిక్ఖాపదానం అనులోమం. అయం తావ పదత్థో, అయం పనేత్థ సాధిప్పాయసఙ్ఖేపవణ్ణనా – “సచే త్వం అనువిజ్జకో, మా సహసా భణి, మా అనత్థసంహితం విగ్గాహికకథం భణి. యం పన కుసలేన బుద్ధిమతా లోకనాథేన ఏతేసు సుత్తాదీసు అనుయోగవత్తం కథం సుపఞ్ఞత్తం సబ్బసిక్ఖాపదానం అనులోమం, తం నిసామయ తం ఉపధారేహీ”తి. **గతిం న నాసేన్తో సమ్పరాయికన్తి** అత్తనో సమ్పరాయే సుగతినిబ్బత్తిం అనాసేన్తో అనుయోగవత్తం నిసామయ. యో హి తం అనిసామేత్వా అనుయుఞ్జతి, సో సమ్పరాయికం అత్తనో గతిం నాసేతి, తస్మా త్వం అనాసేన్తో నిసామయాతి అత్థో. ఇదాని తం అనుయోగవత్తం దస్సేతుం **హితేసీతిఆదిమాహ**. తత్థ **హితేసీతి** హితం ఏసన్తో గవేసన్తో; మేత్తఞ్చ మేత్తాపుబ్బభాగఞ్చ ఉపట్ఠపేత్వాతి అత్థో. **కాలేనాతి** యుత్తపత్తకాలేన; అజ్ఝేసితకాలేయేవ తవ భారే కతే అనుయుఞ్జాతి అత్థో.

సహసా వోహారం మా పధారేసీతి యో ఏతేసం సహసా వోహారో హోతి, సహసా భాసితం, తం మా పధారేసి, మా గణ్హిత్థ.

పటిఞ్ఞానుసన్ధితేన కారయేతి ఏత్థ **అనుసన్ధితన్తి** కథానుసన్ధి వుచ్చతి, తస్మా పటిఞ్ఞానుసన్ధినా కారయే; కథానుసన్ధిం సల్లక్ఖేత్వా పటిఞ్ఞాయ కారయేతి అత్థో. అథ వా పటిఞ్ఞాయ చ అనుసన్ధితేన చ కారయే, లజ్జిం పటిఞ్ఞాయ కారయే; అలజ్జిం వత్తానుసన్ధినాతి అత్థో. తస్మా ఏవ **పటిఞ్ఞా లజ్జీసూతి** గాథమాహ. తత్థ **వత్తానుసన్ధితేన కారయేతి** వత్తానుసన్ధినా కారయే, యా అస్స వత్తేన సద్ధిం పటిఞ్ఞా సన్ధియతి, తాయ పటిఞ్ఞాయ కారయేతి అత్థో.

సఞ్చిచ్చాతి జానన్తో ఆపజ్జతి. **పరిగూహతీ**తి నిగూహతి న దేసేతి న వుట్ఠాతి.

సా అహమ్పి జానామీతి యం తుమ్హేహి వుత్తం, తం సచ్చం, అహమ్పి నం ఏవమేవ జానామి. **అఞ్ఞఞ్చ తాహన్తి** అఞ్ఞఞ్చ తం అహం పుచ్ఛామి.

పుబ్బాపరం న జానాతీతి పురేకథితఞ్చ పచ్ఛాకథితఞ్చ న జానాతి. **అకోవిదో**తి తస్మిం పుబ్బాపరే అకుసలో. **అనుసన్ధివచనపథం న జానాతీ**తి కథానుసన్ధివచనం వినిచ్ఛయానుసన్ధివచనఞ్చ న జానాతి.

సీలవిపత్తియా చోదేతీతి ద్వీహి ఆపత్తిక్ఖన్ధేహి చోదేతి. **ఆచారదిట్ఠియా**తి ఆచారవిపత్తియా చేవ దిట్ఠివిపత్తియా చ. ఆచారవిపత్తియా చోదేన్తో పఞ్చహాపత్తిక్ఖన్ధేహి చోదేతి, దిట్ఠివిపత్తియా చోదేన్తో మిచ్ఛాదిట్ఠియా చేవ అన్తగ్గాహికదిట్ఠియా చ చోదేతి. **ఆజీవేనపి చోదేతీ**తి ఆజీవహేతుపఞ్ఞత్తేహి ఛహి సిక్ఖాపదేహి చోదేతి. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

దుతియగాథాసఙ్గణికవణ్ణనా నిట్ఠితా.

చోదనాకణ్డం

అనువిజ్జకకిచ్చవణ్ణనా

౩౬౦-౩౬౧. ఇదాని ఏవం ఉప్పన్నాయ చోదనాయ వినయధరేన కత్తబ్బకిచ్చం దస్సేతుం **అనువిజ్జకేనా**తిఆది ఆరద్ధం. తత్థ **దిట్ఠం దిట్ఠేనా**తి గాథాయ అయమత్థో – ఏకేనేకో మాతుగామేన సద్ధిం ఏకట్ఠానతో నిక్ఖమన్తో వా పవిసన్తో వా దిట్ఠో, సో తం పారాజికేన చోదేతి, ఇతరో తస్స దస్సనం అనుజానాతి. తం పన దస్సనం పటిచ్చ పారాజికం న ఉపేతి, న పటిజానాతి. ఏవమేత్థ యం తేన దిట్ఠం, తం తస్స "దిట్ఠో మయా"తి ఇమినా దిట్ఠవచనేన సమేతి. యస్మా పన ఇతరో తం దస్సనం పటిచ్చ దోసం న పటిజానాతి, తస్మా అసుద్ధపరిసఙ్కితో హోతి; అమూలకపరిసఙ్కితోతి అత్థో. తస్స పుగ్గలస్స "సుద్ధో అహ"న్తి పటిఞ్ఞాయ తేన సద్ధిం ఉపోసథో కాతబ్బో. సేసగాథాద్వయేపి ఏసేవ నయో. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

అనువిజ్జకకిచ్చవణ్ణనా నిట్ఠితా.

చోదకపుచ్ఛావిస్సజ్జనావణ్ణనా

౩౬౨-౩౬౩. చోదనాయ కో ఆదీతిఆదిపుచ్ఛానం విస్సజ్జనే **సచ్చే చ అకుప్పే చా**తి సచ్చే పతిట్ఠాతబ్బం అకుప్పే చ. యం కతం వా న కతం వా, తదేవ వత్తబ్బం, న చ చోదకే వా అనువిజ్జకే వా సఙ్ఘే వా కోపో ఉప్పాదేతబ్బో. **ఓతిణ్ణానోతిణ్ణం జానితబ్బ**న్తి ఓతిణ్ణఞ్చ అనోతిణ్ణఞ్చ వచనం జానితబ్బం. తత్రాయం జాననవిధి – ఏత్తకా చోదకస్స పుబ్బకథా, ఏత్తకా పచ్ఛిమకథా, ఏత్తకా చుదితకస్స పుబ్బకథా, ఏత్తకా పచ్ఛిమకథాతి జానితబ్బా . చోదకస్స పమాణం గణ్హితబ్బం, చుదితకస్స పమాణం గణ్హితబ్బం, అనువిజ్జకస్స పమాణం గణ్హితబ్బం, అనువిజ్జకో అప్పమత్తకమ్పి అహాపేన్తో "ఆవుసో సమన్నాహరిత్వా ఉజుం కత్వా ఆహరా"తి వత్తబ్బో, సఙ్ఘేన ఏవం పటిపజ్జితబ్బం. **యేన ధమ్మేన యేన వినయేన యేన సత్థుసాసనేన తం అధికరణం వూపసమ్మతీ**తి ఏత్థ **ధమ్మో**తి భూతం వత్థు. **వినయో**తి చోదనా చేవ సారణా చ. **సత్థుసాసన**న్తి ఞత్తిసమ్పదా చేవ అనుస్సావనసమ్పదా చ. ఏతేన హి ధమ్మేన చ వినయేన చ సత్థుసాసనేన చ అధికరణం వూపసమతి, తస్మా అనువిజ్జకేన భూతేన వత్థునా చోదేత్వా ఆపత్తిం సారేత్వా ఞత్తిసమ్పదాయ చేవ అనుస్సావనసమ్పదాయ చ తం అధికరణం వూపసమేతబ్బం, అనువిజ్జకేన ఏవం పటిపజ్జితబ్బం. సేసమేత్థ ఉత్తానమేవ.

౩౬౪. ఉపోసథో కిమత్థాయాతిఆదిపుచ్ఛావిస్సజ్జనమ్పి ఉత్తానమేవ. అవసానగాథాసు **థేరే చ పరిభాసతీ**తి అవమఞ్ఞం కరోన్తో "కిం ఇమే జానన్తీ"తి పరిభాసతి. **ఖతో ఉపహతిన్ద్రియో**తి తాయ ఛన్దాదిగామితాయ తేన చ పరిభాసనేన అత్తనా అత్తనో ఖతత్తా **ఖతో**. సద్ధాదీనఞ్చ ఇన్ద్రియానం ఉపహతత్తా **ఉపహతిన్ద్రియో. నిరయం గచ్ఛతి దుమ్మేధో, న చ సిక్ఖాయ గారవో**తి సో ఖతో ఉపహతిన్ద్రియో పఞ్ఞాయ అభావతో దుమ్మేధో తీసు సిక్ఖాసు అసిక్ఖనతో న చ సిక్ఖాయ గారవో కాయస్స భేదా నిరయమేవ ఉపగచ్ఛతి, తస్మా **న చ ఆమిసం నిస్సాయ…పే… యథా ధమ్మో తథా కరే**తి. తస్సత్థో న చ ఆమిసం నిస్సాయ కరే, చుదితకచోదకేసు హి అఞ్ఞతరేన దిన్నం చీవరాదిఆమిసం గణ్హన్తో ఆమిసం నిస్సాయ కరోతి, ఏవం న కరేయ్య. **న చ నిస్సాయ పుగ్గల**న్తి "అయం మే ఉపజ్ఝాయో వా ఆచరియో వా"తిఆదినా నయేన ఛన్దాదీహి గచ్ఛన్తో పుగ్గలం నిస్సాయ కరోతి, ఏవం న కరేయ్య. అథ ఖో **ఉభోపేతే వివజ్జేత్వా** యథా ధమ్మో ఠితో, తథేవ కరేయ్యాతి.

ఉపకణ్ణకం జప్పతీతి “ఏవం కథేహి, మా ఏవం కథయిత్థా”తి కణ్ణమూలే మన్తేతి. **జిమ్హం పేక్ఖతీతి** దోసమేవ గవేసతి. **వీతిహరతీతి** వినిచ్ఛయం హాపేతి. **కుమ్మగ్గం పటిసేవతీతి** ఆపత్తిం దీపేతి.

అకాలేన చ చోదేతీతి అనోకాసే అనజ్ఝిట్ఠోవ చోదేతి. **పుబ్బాపరం న జానాతీతి** పురిమకథఞ్చ పచ్ఛిమకథఞ్చ న జానాతి.

అనుసన్ధివచనపథం న జానాతీతి కథానుసన్ధివినిచ్ఛయానుసన్ధివసేన వచనం న జానాతి. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

చోదనాకణ్డవణ్ణనా నిట్ఠితా.

చూళసఙ్గామో

అనువిజ్జకస్స పటిపత్తివణ్ణనా

౩౬౩. చూళసఙ్గామే **సఙ్గామావచరేన భిక్ఖునాతి** సఙ్గామో వుచ్చతి అధికరణవినిచ్ఛయత్థాయ సఙ్ఘసన్నిపాతో. తత్ర హి అత్తపచ్చత్థికా చేవ సాసనపచ్చత్థికా చ ఉద్ధమ్మం ఉబ్బినయం సత్థు సాసనం దీపేన్తా సమోసరన్తి వేసాలికా వజ్జిపుత్తకా వియ. యో భిక్ఖు తేసం పచ్చత్థికానం లద్ధిం మద్దిత్వా సకవాదదీపనత్థాయ తత్థ అవచరతి, అజ్ఝోగాహేత్వా వినిచ్ఛయం పవత్తేతి, సో సఙ్గామావచరో నామ యసత్థేరో వియ. తేన సఙ్గామావచరేన భిక్ఖునా సఙ్ఘం ఉపసఙ్కమన్తేన నీచచిత్తేన సఙ్ఘో ఉపసఙ్కమితబ్బో. **నీచచిత్తేనాతి** మానద్ధజం నిపాతేత్వా నిహతమానచిత్తేన. **రజోహరణసమేనాతి** పాదపుఞ్ఛనసమేన; యథా రజోహరణస్స సంకిలిట్ఠే వా అసంకిలిట్ఠే వా పాదే పుఞ్ఛియమానే నేవ రాగో న దోసో; ఏవం ఇట్ఠానిట్ఠేసు అరజ్జన్తేన అదుస్సన్తేనాతి అత్థో. **యథాపతిరూపే ఆసనేతి** యథాపతిరూపం ఆసనం ఞత్వా అత్తనో పాపుణనట్ఠానే థేరానం భిక్ఖూనం పిట్ఠిం అదస్సేత్వా నిసీదితబ్బం. **అనానాకథికేనాతి** నానావిధం తం తం అనత్థకథం అకథేన్తేన. **అతిరచ్ఛానకథికేనాతి** దిట్ఠసుతముతమ్పి రాజకథాదికం తిరచ్ఛానకథం అకథేన్తేన. **సామం వా ధమ్మో భాసితబ్బోతి** సఙ్ఘసన్నిపాతట్ఠానే కప్పియాకప్పియనిస్సితా వా రూపారూపపరిచ్ఛేదసమథాచారవిపస్సనాచారట్ఠాననిసజ్జవత్తాదినిస్సితా వా కథా ధమ్మో నామ. ఏవరూపో ధమ్మో సయం వా భాసితబ్బో, పరో వా అజ్ఝేసితబ్బో. యో భిక్ఖు తథారూపిం కథం కథేతుం పహోతి, సో వత్తబ్బో – “ఆవుసో సఙ్ఘమజ్ఝమ్హి పఞ్హో ఉప్పన్నే త్వం కథేయ్యాసీ”తి. **అరియో వా తుణ్హీభావో నాతిమఞ్ఞితబ్బోతి** అరియా తుణ్హీ నిసీదన్తా న బాలపుథుజ్జనా వియ నిసీదన్తి. అఞ్ఞతరం కమ్మట్ఠానం గహేత్వావ నిసీదన్తి. ఇతి కమ్మట్ఠానమనసికారవసేన తుణ్హీభావో అరియో తుణ్హీభావో నామ, సో నాతిమఞ్ఞితబ్బో, కిం కమ్మట్ఠానానుయోగేనాతి నావజానితబ్బో; అత్తనో పతిరూపం కమ్మట్ఠానం గహేత్వావ నిసీదితబ్బన్తి అత్థో.

న ఉపజ్ఝాయో పుచ్ఛితబ్బోతి “కో నామో తుయ్హం ఉపజ్ఝాయో”తి న పుచ్ఛితబ్బో. ఏస నయో సబ్బత్థ. **న జాతీతి** “ఖత్తియజాతియో త్వం బ్రాహ్మణజాతియో”తి ఏవం జాతి న పుచ్ఛితబ్బా. **న ఆగమోతి** “దీఘభాణకోసి త్వం మజ్ఝిమభాణకో”తి ఏవం ఆగమో న పుచ్ఛితబ్బో. **కులపదేసోతి** ఖత్తియకులాదివసేనేవ వేదితబ్బో. **అత్రస్స పేమం వా దోసో వాతి** అత్ర పుగ్గలే ఏతేసం కారణానం అఞ్ఞతరవసేన పేమం వా భవేయ్య దోసో వా.

నో పరిసకప్పికేనాతి పరిసకప్పకేన పరిసానువిధాయకేన న భవితబ్బం; యం పరిసాయ రుచ్చతి, తదేవ చేతేత్వా కప్పేత్వా న కథేతబ్బన్తి అత్థో. **న హత్థముద్దా దస్సేతబ్బాతి** కథేతబ్బే చ అకథేతబ్బే చ సఞ్ఞాజననత్థం హత్థవికారో న కాతబ్బో.

అత్థం అనువిధియన్తేనాతి వినిచ్ఛయపటివేధమేవ సల్లక్ఖేన్తేన “ఇదం సుత్తం ఉపలబ్భతి, ఇమస్మిం వినిచ్ఛయే ఇదం వక్ఖామీ”తి ఏవం పరితులయన్తేన నిసీదితబ్బన్తి అత్థో. **న చ ఆసనా వుట్ఠాతబ్బన్తి** న ఆసనా వుట్ఠాయ సన్నిపాతమణ్డలే విచరితబ్బం, వినయధరే ఉట్ఠితే సబ్బా పరిసా ఉట్ఠహతి. **న వీతిహాతబ్బన్తి** న వినిచ్ఛయో హాపేతబ్బో. **న కుమ్మగ్గో సేవితబ్బోతి** న ఆపత్తి దీపేతబ్బా. **అసాహసికేన భవితబ్బన్తి** న సహసాకారినా భవితబ్బం; సహసా దురుత్తవచనం న కథేతబ్బన్తి అత్థో. **వచనక్ఖమేనాతి** దురుత్తవాచం ఖమనసీలేన. **హితపరిసక్కినాతి** హితేసినా హితగవేసినా కరుణా చ

కరుణాపుబ్బభాగో చ ఉపట్ఠాపేతబ్బోతి అయం పదద్వయేపి అధిప్పాయో. **అనసురుత్తేనాతి** న అసురుత్తేన. అసురుత్తం వుచ్చతి విగ్గాహికకథాసఙ్ఖాతం అసున్దరవచనం; తం న కథేతబ్బన్తి అత్థో. **అత్తా పరిగ్గహేతబ్బోతి** "వినిచ్ఛినితుం వూపసమేతుం సక్ఖిస్సామి ను ఖో నో"తి ఏవం అత్తా పరిగ్గహేతబ్బో; అత్తనో పమాణం జానితబ్బన్తి అత్థో. **పరో పరిగ్గహేతబ్బోతి** "లజ్జియా ను ఖో అయం పరిసా, సక్కా సఞ్ఞాపేతుం ఉదాహు నో"తి ఏవం పరో పరిగ్గహేతబ్బో.

చోదకో పరిగ్గహేతబ్బోతి "ధమ్మచోదకో ను ఖో నో"తి ఏవం పరిగ్గహేతబ్బో. **చుదితకో పరిగ్గహేతబ్బోతి** "ధమ్మచుదితకో ను ఖో నో"తి ఏవం పరిగ్గహేతబ్బో. **అధమ్మచోదకో పరిగ్గహేతబ్బోతి** తస్స పమాణం జానితబ్బం. సేసేసుపి ఏసేవ నయో. **వుత్తం అహాపేన్తేనాతి** చోదకచుదితకేహి వుత్తవచనం అహాపేన్తేన. **అవుత్తం అపకాసేన్తేనాతి** అనోసటం వత్థుం అప్పకాసేన్తేన. **మన్దో హాసేతబ్బోతి** మన్దో మోమూహో పగ్గణ్హితబ్బో, "నను త్వం కులపుత్తో"తి ఉత్తేజేత్వా అనుయోగవత్తం కథాపేత్వా తస్స అనుయోగో గణ్హితబ్బో. **భీరూ అస్సాసేతబ్బోతి** యస్స సఙ్ఘమజ్ఝం వా గణమజ్ఝం వా అనోసటపుబ్బత్తా సారజ్జం ఉప్పజ్జతి, తాదిసో "మా భాయి, విస్సట్ఠో కథేహి, మయం తే ఉపత్థమ్భా భవిస్సామా"తి వత్వాపి అనుయోగవత్తం కథాపేతబ్బో. **చణ్డో నిసేధేతబ్బోతి** అపసాదేతబ్బో తజ్జేతబ్బో. **అసుచి విభావేతబ్బోతి** అలజ్జిం పకాసేత్వా ఆపత్తిం దేసాపేతబ్బో. **ఉజుమద్దవేనాతి** యో భిక్ఖు ఉజు సీలవా కాయవఙ్కాదిరహితో, సో మద్దవేనేవ ఉపచరితబ్బో. **ధమ్మేసు చ పుగ్గలేసు చాతి** ఏత్థ యో ధమ్మగరుకో హోతి న పుగ్గలగరుకో, అయమేవ ధమ్మేసు చ పుగ్గలేసు చ మజ్ఝత్తోతి వేదితబ్బో.

౩౬౬. సుత్తం సంసన్దనత్థాయాతిఆదీసు తేన చ పన ఏవం సబ్రహ్మచారీనం పియమనాపగరుభావనీయేన అనువిజ్జకేన సముదాహటేసు సుత్తాదీసు సుత్తం సంసన్దనత్థాయ; ఆపత్తానాపత్తీనం సంసన్దనత్థన్తి వేదితబ్బం. **ఓపమ్మం నిదస్సనత్థాయాతి** ఓపమ్మం అత్థదస్సనత్థాయ. **అత్థో విఞ్ఞాపనత్థాయాతి** అత్థో జానాపనత్థాయ. **పటిపుచ్ఛా ఠపనత్థాయాతి** పుచ్ఛా పుగ్గలస్స ఠపనత్థాయ. **ఓకాసకమ్మం చోదనత్థాయాతి** వత్థునా వా ఆపత్తియా వా చోదనత్థాయ. **చోదనా సారణత్థాయాతి** దోసాదోసం సరాపనత్థాయ. **సారణా సవచనీయత్థాయాతి** దోసాదోససారణా సవచనీయకరణత్థాయ. **సవచనీయం పలిబోధత్థాయాతి** సవచనీయం "ఇమమ్హా ఆవాసా పరం మా పక్కమీ"తి ఏవం పలిబోధత్థాయ. **పలిబోధో వినిచ్ఛయత్థాయాతి** వినిచ్ఛయం పాపనత్థాయ. **వినిచ్ఛయో సన్తీరణత్థాయాతి** దోసాదోసం సన్తీరణత్థాయ తులనత్థాయ. **సన్తీరణం ఠానాట్ఠానగమనత్థాయాతి** ఆపత్తిఅనాపత్తిగరుకలహుకాపత్తిజాననత్థాయ . **సఙ్ఘో సమ్పరిగ్గహసమ్పటిచ్ఛనత్థాయాతి** వినిచ్ఛయసమ్పటిగ్గహణత్థాయ చ; సువినిచ్ఛితదుబ్బినిచ్ఛితభావజాననత్థాయ చాతి అత్థో. **పచ్చేకట్ఠాయినో అవిసంవాదకట్ఠాయినోతి** ఇస్సరియాధిపచ్చజేట్ఠకట్ఠానే చ అవిసంవాదకట్ఠానే చ ఠితా; న తే అపసాదేతబ్బాతి అత్థో.

ఇదాని యే మన్దా మన్దబుద్ధినో ఏవం వదేయ్యుం "వినయో నామ కిమత్థాయా"తి తేసం వచనోకాసపిదహనత్థమత్తం దస్సేతుం **వినయో సంవరత్థాయాతి**ఆదిమాహ. తత్థ **వినయో సంవరత్థాయాతి** సకలాపి వినయపఞ్ఞత్తి కాయవచీద్వారసంవరత్థాయ. ఆజీవవిసుద్ధిపరియోసానస్స సీలస్స ఉపనిస్సయో హోతి; పచ్చయో హోతీతి అత్థో. ఏస నయో సబ్బత్థ. అపిచేత్థ **అవిప్పటిసారోతి** పాపపుఞ్ఞానం కతాకతవసేన చిత్తవిప్పటిసారాభావో. **పాముజ్జన్తి** దుబ్బలా తరుణపీతి. **పీతీతి** బలవా బహలపీతి. **పస్సద్ధీతి** కాయచిత్తదరథపటిప్పస్సద్ధి. **సుఖన్తి** కాయికచేతసికసుఖం. తఞ్హి దువిధమ్పి సమాధిస్స ఉపనిస్సయపచ్చయో హోతి. **సమాధీతి** చిత్తేకగ్గతా. **యథాభూతఞాణదస్సనన్తి** తరుణవిపస్సనా; ఉదయబ్బయఞాణస్సేతం అధివచనం. చిత్తేకగ్గతా హి తరుణవిపస్సనాయ ఉపనిస్సయపచ్చయో హోతి. **నిబ్బిదాతి**

సిఖాపత్తా వుట్ఠానగామినిబలవవిపస్సనా. **విరాగో**తి అరియమగ్గో. **విముత్తీ**తి అరహత్తఫలం. చతుబ్బిధోపి హి అరియమగ్గో అరహత్తఫలస్స ఉపనిస్సయపచ్చయో హోతి. **విముత్తిఞాణదస్సన**న్తి పచ్చవేక్ఖణాఞాణం. **విముత్తిఞాణదస్సనం అనుపాదాపరినిబ్బానత్థాయా**తి అపచ్చయపరినిబ్బానత్థాయ. అపచ్చయపరినిబ్బానస్స హి తం పచ్చయో హోతి, తస్మిం అనుప్పత్తే అవస్సం పరినిబ్బాయితబ్బతోతి. **ఏతదత్థా కథా**తి అయం వినయకథా నామ ఏతదత్థా. **మన్తనా**తి వినయమన్తనా ఏవ. **ఉపనిసా**తి అయం "వినయో సంవరత్థాయా"తిఆదికా పరమ్పరపచ్చయతాపి ఏతదత్థాయ. **సోతావధాన**న్తి ఇమిస్సా పరమ్పరపచ్చయకథాయ సోతావధానం. ఇమం కథం సుత్వా యం ఉప్పజ్జతి ఞాణం, తమ్పి ఏతదత్థాయ. **యదిదం అనుపాదా చిత్తస్స విమోక్ఖో**తి యో అయం చతూహి ఉపాదానేహి అనుపాదియిత్వా చిత్తస్స అరహత్తఫలసఙ్ఖాతో విమోక్ఖో, సోపి ఏతదత్థాయ; అపచ్చయపరినిబ్బానత్థాయ ఏవాతి అత్థో.

౩౬౭. అనుయోగవత్తగాథాసు **పఠమగాథా** వుత్తత్థా ఏవ.

వత్థుం విపత్తిం ఆపత్తిం, నిదానం ఆకారఅకోవిదో పుబ్బాపరం న జానాతీతి "వత్థు"న్తిఆదీని "న జానాతీ"తి పదేన సమ్బన్ధో. "అకోవిదో"తి పదస్స "స వే తాదిసకో"తి ఇమినా సమ్బన్ధో. తస్మా అయమేత్థ యోజనా – యో భిక్ఖు పారాజికాదీనం వత్థుం న జానాతి, చతుబ్బిధం విపత్తిం న జానాతి, సత్తవిధం ఆపత్తిం న జానాతి, "ఇదం సిక్ఖాపదం అసుకస్మిం నామ నగరే పఞ్ఞత్త"న్తి ఏవం నిదానం న జానాతి, "ఇదం పురిమవచనం ఇదం పచ్ఛిమవచన"న్తి పుబ్బాపరం న జానాతి, "ఇదం కతం ఇదం అకత"న్తి కతాకతం న జానాతి. **సమేన చా**తి తేనేవ పుబ్బాపరం అజాననస్స సమేన అఞ్ఞాణేన, "కతాకతం న జానాతీ"తి వుత్తం హోతి; ఏవం తావ నజానాతి-పదేన సద్ధిం సమ్బన్ధో వేదితబ్బో. యం పనేతం "ఆకారఅకోవిదో"తి వుత్తం, తత్థ **ఆకారఅకోవిదో**తి కారణాకారణే అకోవిదో. ఇతి య్వాయం వత్థుఆదీనిపి న జానాతి, ఆకారస్స చ అకోవిదో, స వే తాదిసకో భిక్ఖు అపటిక్ఖోతి వుచ్చతి.

కమ్మఞ్చ అధికరణఞ్చాతి ఇమేసమ్పి పదానం "న జానాతీ"తి పదేనేవ సమ్బన్ధో. అయం పనేత్థ యోజనా – తథేవ ఇతి య్వాయం కమ్మఞ్చ న జానాతి, అధికరణఞ్చ న జానాతి, సత్తప్పకారే సమథే చాపి అకోవిదో, రాగాదీహి పన రత్తో దుట్ఠో చ మూళ్హో చ, భయేన భయా గచ్ఛతి, సమ్మోహేన మోహా గచ్ఛతి, రత్తత్తా పన దుట్ఠత్తా చ ఛన్దా దోసా చ గచ్ఛతి, పరం సఞ్ఞాపేతుం అసమత్థతాయ న చ సఞ్ఞత్తికుసలో, కారణాకారణదస్సనే అసమత్థతాయ నిజ్ఝత్తియా చ అకోవిదో అత్తనో సదిసాయ పరిసాయ లద్ధత్తా లద్ధపక్ఖో, హిరియా పరిబాహిరత్తా అహిరికో, కాళకేహి కమ్మేహి సమన్నాగతత్తా కణ్హకమ్మో, ధమ్మాదరియపుగ్గలాదరియానం అభావతో అనాదరో, స వే తాదిసకో భిక్ఖు అపటిక్ఖోతి వుచ్చతి, న పటిక్ఖితబ్బో న ఓలోకేతబ్బో, న సమ్మన్నిత్వా ఇస్సరియాధిపచ్చజేట్ఠకట్ఠానే ఠపేతబ్బోతి అత్థో. సుక్కపక్ఖగాథానమ్పి యోజనానయో వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బోతి.

చూళసఙ్గామవణ్ణనా నిట్ఠితా.

మహాసఙ్గామో

వోహరన్తేన జానితబ్బాదివణ్ణనా

౩౬౮-౩౭౪. మహాసఙ్గామే – **వత్థుతో వా వత్థుం సఙ్కమతీ**తి “పఠమపారాజికవత్థు మయా దిట్ఠం వా సుతం వా”తి వత్వా పున పుచ్ఛియమానో నిఘంసియమానో “న మయా పఠమపారాజికస్స వత్థు దిట్ఠం, న సుతం; దుతియపారాజికస్స వత్థు దిట్ఠం వా సుతం వా”తి వదతి. ఏతేనేవ నయేన సేసవత్థుసఙ్కమనం, విపత్తితో విపత్తిసఙ్కమనం ఆపత్తితో ఆపత్తిసఙ్కమనఞ్చ వేదితబ్బం. యో పన “నేవ మయా దిట్ఠం, న సుత”న్తి వత్వా పచ్ఛా “మయాపేతం దిట్ఠం వా సుతం వా”తి వదతి, “దిట్ఠం వా సుతం వా”తి వత్వా పచ్ఛా “న దిట్ఠం వా న సుతం వా”తి వదతి, అయం **అవజానిత్వా పటిజానాతి, పటిజానిత్వా అవజానాతీ**తి వేదితబ్బో. ఏసేవ **అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి** నామ.

౩౭౫. వణ్ణావణ్ణోతి నీలాదివణ్ణావణ్ణవసేన సుక్కవిస్సట్ఠిసిక్ఖాపదం వుత్తం. **వచనమనుప్పదాన**న్తి సఞ్చరిత్తం వుత్తం. కాయసంసగ్గాదిత్తయం సరూపేనేవ వుత్తం. ఇతి ఇమాని పఞ్చ మేథునధమ్మస్స పుబ్బభాగో పుబ్బపయోగోతి వేదితబ్బాని.

౩౭౬. చత్తారి అపలోకనకమ్మానీతి అధమ్మేనవగ్గాదీని. సేసేసుపి ఏసేవ నయో. ఇతి చత్తారి చతుక్కాని సోళస హోన్తి.

అగతిఅగన్తబ్బవణ్ణనా

౩౭౯. బహుజనఅహితాయ పటిపన్నో హోతీతి వినయధరేన హి ఏవం ఛన్దాదిగతియా అధికరణే వినిచ్ఛితే తస్మిం విహారే సఙ్ఘో ద్విధా భిజ్జతి. ఓవాదూపజీవినియో భిక్ఖునియోపి ద్వే భాగా హోన్తి. ఉపాసకాపి ఉపాసికాయోపి దారకాపి దారికాయోపి తేసం ఆరక్ఖదేవతాపి తథేవ ద్విధా భిజ్జన్తి. తతో భుమ్మదేవతా ఆదిం కత్వా యావ అకనిట్ఠబ్రహ్మానో ద్విధావ హోన్తి. తేన వుత్తం – “బహుజనఅహితాయ పటిపన్నో హోతి...పే.... దుక్ఖాయ దేవమనుస్సాన”న్తి.

౩౮౨. విసమనిస్సితోతి విసమాని కాయకమ్మాదీని నిస్సితో. **గహననిస్సితో**తి మిచ్ఛాదిట్ఠిఅన్తగ్గాహికదిట్ఠిసఙ్ఖాతం గహనం నిస్సితో. **బలవనిస్సితో**తి బలవన్తే అభిఞ్ఞాతే భిక్ఖూ నిస్సితో.

౩౯౩. తస్స అవజానన్తోతి తస్స వచనం అవజానన్తో. ఉపయోగత్థే వా సామివచనం, తం అవజానన్తోతి అత్థో.

౩౯౪. యం అత్థాయాతి యదత్థాయ. **తం అత్థ**న్తి సో అత్థో. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

మహాసఙ్గామవణ్ణనా నిట్ఠితా.

కథినభేదం

కథినఅత్థతాదివణ్ణనా

౪౦౩. కథినే – **అట్ఠ మాతికాతి** ఖన్ధకే వుత్తా పక్కమనన్తికాదికా అట్ఠ. **పలిబోధానిసంసాపి** పుబ్బే వుత్తా ఏవ.

౪౦౪. **పయోగస్సాతి** చీవరధోవనాదినో సత్తవిధస్స పుబ్బకరణస్సత్థాయ యో ఉదకాహరణాదికో పయోగో కయిరతి, తస్స పయోగస్స. **కతమే ధమ్మా అనన్తరపచ్చయేన పచ్చయోతి** అనాగతవసేన అనన్తరా హుత్వా కతమే ధమ్మా పచ్చయా హోన్తీతి అత్థో. **సమనన్తరపచ్చయేనాతి** సుట్ఠు అనన్తరపచ్చయేన, అనన్తరపచ్చయమేవ ఆసన్నతరం కత్వా పుచ్ఛతి. **నిస్సయపచ్చయేనాతి** ఉప్పజ్జమానస్స పయోగస్స నిస్సయం ఆధారభావం ఉపగతా వియ హుత్వా కతమే ధమ్మా పచ్చయా హోన్తీతి అత్థో. **ఉపనిస్సయపచ్చయేనాతి** ఉపేతేన నిస్సయపచ్చయేన; నిస్సయపచ్చయమేవ ఉపగతతరం కత్వా పుచ్ఛతి. **పురేజాతపచ్చయేనాతి** ఇమినా పఠమం ఉప్పన్నస్స పచ్చయభావం పుచ్ఛతి. **పచ్ఛాజాతపచ్చయేనాతి** ఇమినా పచ్ఛా ఉప్పజ్జనకస్స పచ్చయభావం పుచ్ఛతి. **సహజాతపచ్చయేనాతి** ఇమినా అపుబ్బం అచరిమం ఉప్పజ్జమానానం పచ్చయభావం పుచ్ఛతి. **పుబ్బకరణస్సాతి** ధోవనాదినో పుబ్బకరణస్స. **పచ్చుద్ధారస్సాతి** పురాణసఙ్ఘాటిఆదీనం పచ్చుద్ధరణస్స. **అధిట్ఠానస్సాతి** కథినచీవరాధిట్ఠానస్స. **అత్థారస్సాతి** కథినత్థారస్స. **మాతికానఞ్చ పలిబోధానఞ్చాతి** అట్ఠన్నం మాతికానం ద్విన్నఞ్చ పలిబోధానం. **వత్థుస్సాతి** సఙ్ఘాటిఆదినో కథినవత్థుస్స; సేసం వుత్తనయమేవ.

ఏవం యఞ్చ లబ్భతి యఞ్చ న లబ్భతి, సబ్బం పుచ్ఛిత్వా ఇదాని యం యస్స లబ్భతి, తదేవ దస్సేన్తో **పుబ్బకరణం పయోగస్సాతిఆదినా** నయేన విస్సజ్జనమాహ. తస్సత్థో – యం వుత్తం "పయోగస్స కతమే ధమ్మా"తిఆది, తత్థ వుచ్చతే, పుబ్బకరణం పయోగస్స అనన్తరపచ్చయేన పచ్చయో, సమనన్తరనిస్సయఉపనిస్సయపచ్చయేన పచ్చయో. పయోగస్స హి సత్తవిధమ్పి పుబ్బకరణం యస్మా తేన పయోగేన నిప్ఫాదేతబ్బస్స పుబ్బకరణస్సత్థాయ సో పయోగో కయిరతి, తస్మా ఇమేహి చతూహి పచ్చయేహి పచ్చయో హోతి. పురేజాతపచ్చయే పనేస ఉద్దిట్ఠధమ్మేసు ఏకధమ్మమ్పి న లభతి, అఞ్ఞదత్థు పుబ్బకరణస్స సయం పురేజాతపచ్చయో హోతి, పయోగే సతి పుబ్బకరణస్స నిప్ఫజ్జనతో . తేన వుత్తం – "పయోగో పుబ్బకరణస్స పురేజాతపచ్చయేన పచ్చయో"తి. పచ్ఛాజాతపచ్చయం పన లభతి, తేన వుత్తం – "పుబ్బకరణం పయోగస్స పచ్ఛాజాతపచ్చయేన పచ్చయో"తి. పచ్ఛా ఉప్పజ్జనకస్స హి పుబ్బకరణస్స అత్థాయ సో పయోగో కయిరతి. సహజాతపచ్చయం పన మాతికాపలిబోధానిసంససఙ్ఖాతే పన్నరస ధమ్మే ఠపేత్వా అఞ్ఞో పయోగాదీసు ఏకోపి ధమ్మో న లభతి, తే ఏవ హి పన్నరస ధమ్మా సహ కథినత్థారేన ఏకతో నిప్ఫజ్జన్తీతి అఞ్ఞమఞ్ఞం సహజాతపచ్చయా హోన్తి. తేన వుత్తం – "పన్నరస ధమ్మా సహజాతపచ్చయేన పచ్చయో"తి. ఏతేనుపాయేన సబ్బపదవిస్సజ్జనాని వేదితబ్బాని.

పుబ్బకరణనిదానాదివిభాగవణ్ణనా

౪౦౫. **పుబ్బకరణం కింనిదానన్తిఆదిపుచ్ఛావిస్సజ్జనం** ఉత్తానమేవ.

౪౦౬-౭. “పయోగో కింనిదానో”తిఆదీసు పుచ్ఛాద్వయవిస్సజ్జనేసు **హేతునిదానో పచ్చయనిదానో**తి ఏత్థ ఛ చీవరాని హేతు చేవ పచ్చయో చాతి వేదితబ్బాని. పుబ్బపయోగాదీనఞ్హి సబ్బేసం తానియేవ హేతు, తాని పచ్చయో. న హి ఛబ్బిధే చీవరే అసతి పయోగో అత్థి, న పుబ్బకరణాదీని, తస్మా “పయోగో హేతునిదానో”తిఆది వుత్తం.

౪౦౮. సఙ్గహవారే – **వచీభేదేనా**తి “ఇమాయ సఙ్ఘాటియా, ఇమినా ఉత్తరాసఙ్గేన, ఇమినా అన్తరవాసకేన కథినం అత్థరామీ”తి ఏతేన వచీభేదేన. కతిమూలాదిపుచ్ఛావిస్సజ్జనే – **కిరియా మజ్ఝే**తి పచ్చుద్ధారో చేవ అధిట్ఠానఞ్చ.

౪౧౧. వత్థువిపన్నం హోతీతి అకప్పియదుస్సం హోతి. **కాలవిపన్నం** నామ అజ్జ దాయకేహి దిన్నం స్వే సఙ్ఘో కథినత్థారకస్స దేతి. **కరణవిపన్నం** నామ తదహేవ ఛిన్దిత్వా అకతం.

కథినాదిజానితబ్బవిభాగవణ్ణనా

౪౧౨. కథినం జానితబ్బన్తిఆదిపుచ్ఛాయ విస్సజ్జనే – **తేసఞ్ఞేవ ధమ్మాన**న్తి యేసు రూపాదిధమ్మేసు సతి కథినం నామ హోతి, తేసం సమోధానం మిస్సీభావో. **నామం నామకమ్మ**న్తిఆదినా పన “కథిన”న్తి ఇదం బహూసు ధమ్మేసు నామమత్తం, న పరమత్థతో ఏకో ధమ్మో అత్థీతి దస్సేతి.

చతువీసతియా ఆకారేహీతి “న ఉల్లిఖితమత్తేనా”తిఆదీహి పుబ్బే వుత్తకారణేహి. **సత్తరసహి ఆకారేహీ**తి “అహతేన అత్థతం హోతి కథిన”న్తిఆదీహి పుబ్బే వుత్తకారణేహి. నిమిత్తకమ్మాదీసు యం వత్తబ్బం సబ్బం కథినక్ఖన్ధకవణ్ణనాయం వుత్తం.

౪౧౬. ఏకుప్పాదా ఏకనిరోధాతి ఉప్పజ్జమానాపి ఏకతో ఉప్పజ్జన్తి, నిరుజ్ఝమానాపి ఏకతో నిరుజ్ఝన్తి. **ఏకుప్పాదా నానానిరోధా**తి ఉప్పజ్జమానా ఏకతో ఉప్పజ్జన్తి, నిరుజ్ఝమానా నానా నిరుజ్ఝన్తి. కిం వుత్తం హోతి ? సబ్బేపి అత్థారేన సద్ధిం ఏకతో ఉప్పజ్జన్తి, అత్థారే హి సతి ఉద్ధారో నామ. నిరుజ్ఝమానా పనేత్థ పురిమా ద్వే అత్థారేన సద్ధిం ఏకతో నిరుజ్ఝన్తి, ఉద్ధారభావం పాపుణన్తి. అత్థారస్స హి నిరోధో ఏతేసఞ్చ ఉద్ధారభావో ఏకక్ఖణే హోతి, ఇతరే నానా నిరుజ్ఝన్తి. తేసు ఉద్ధారభావం పత్తేసుపి అత్థారో తిట్ఠతియేవ. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

సమన్తపాసాదికాయ వినయసంవణ్ణనాయ

కథినభేదవణ్ణనా నిట్ఠితా.

పఞ్ఞత్తివగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

ఉపాలిపఞ్చకం

అనిస్సితవగ్గవణ్ణనా

౪౧౭. ఉపాలిపఞ్హేసు **కతిహి ను ఖో భన్తే**తి పుచ్ఛాయ అయం సమ్బన్ధో. థేరో కిర రహోగతో సబ్బాని ఇమాని పఞ్చకాని ఆవజ్జేత్వా "భగవన్తం దాని పుచ్ఛిత్వా ఇమేసం నిస్సాయ వసనకాదీనం అత్థాయ తన్తిం ఠపేస్సామీ"తి భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా "కతిహి ను ఖో భన్తే"తిఆదినా నయేన పఞ్హే పుచ్ఛి. తేసం విస్సజ్జనే **ఉపోసథం న జానాతీ**తి నవవిధం ఉపోసథం న జానాతి. **ఉపోసథకమ్మం న జానాతీ**తి అధమ్మేనవగ్గాదిభేదం చతుబ్బిధం ఉపోసథకమ్మం న జానాతి. **పాతిమోక్ఖం న జానాతీ**తి ద్వే మాతికా న జానాతి. **పాతిమోక్ఖుద్దేసం న జానాతీ**తి భిక్ఖూనం పఞ్చవిధం భిక్ఖునీనం చతుబ్బిధన్తి నవవిధం పాతిమోక్ఖుద్దేసం న జానాతి.

పవారణం న జానాతీతి నవవిధం పవారణం న జానాతి. **పవారణాకమ్మం న జానాతీ**తి అధమ్మేనవగ్గాదిభేదం చతుబ్బిధం పవారణాకమ్మం న జానాతి.

ఆపత్తానాపత్తిం న జానాతీతి తస్మిం తస్మిం సిక్ఖాపదే నిద్దిట్ఠం ఆపత్తిఞ్చ అనాపత్తిఞ్చ న జానాతి.

ఆపన్నో కమ్మకతోతి ఆపత్తిం ఆపన్నో తప్పచ్చయావ సఙ్ఘేన కమ్మం కతం హోతి.

నప్పటిప్పస్సమ్భనవగ్గవణ్ణనా

౪౨౦. **కమ్మం నప్పటిప్పస్సమ్భేతబ్బ**న్తి అయం యస్మా అనులోమవత్తే న వత్తతి, తస్మా నాస్స కమ్మం పటిప్పస్సమ్భేతబ్బం; సరజ్జుకోవ విస్సజ్జేతబ్బోతి అత్థో.

౪౨౧. **సచే ఉపాలి సఙ్ఘో సమగ్గకరణీయాని కమ్మాని కరోతీ**తి సచే సమగ్గేహి కరణీయాని ఉపోసథాదీని కమ్మాని కరోతి, ఉపోసథపవారణాదీసు హి ఠితాసు ఉపత్థమ్భో న దాతబ్బో. సచే హి సఙ్ఘో అచ్చయం దేసాపేత్వా సఙ్ఘసామగ్గిం కరోతి, తిణవత్థారకసమథం వా కత్వా ఉపోసథపవారణం కరోతి , ఏవరూపం సమగ్గకరణీయం నామ కమ్మం హోతి. **తత్ర చే**తి సచే తాదిసే కమ్మే భిక్ఖునో నక్ఖమతి, దిట్ఠావికమ్మమ్పి కత్వా తథారూపా సామగ్గీ ఉపేతబ్బా, ఏవం విలోమగ్గాహో న గణ్హితబ్బో. యత్ర పన ఉద్ధమ్మం ఉబ్బినయం సత్థు సాసనం దీపేన్తి, తత్థ దిట్ఠావికమ్మం న వట్టతి, పటిబాహిత్వా పక్కమితబ్బం.

ఉస్సితమన్తీ చాతి లోభదోసమోహమానుస్సన్నం వాచం భాసితా కణ్హవాచో అనత్థకదీపనో. **నిస్సితజప్పీ**తి అత్తనో ధమ్మతాయ ఉస్సదయుత్తం భాసితుం న సక్కోతి; అథ ఖో "మయా సద్ధిం రాజా ఏవం కథేసి, అసుకమహామత్తో ఏవం కథేసి, అసుకో నామ మయ్హం ఆచరియో వా ఉపజ్ఝాయో వా తేపిటకో మయా సద్ధిం ఏవం కథేసీ"తి ఏవం అఞ్ఞం నిస్సాయ జప్పతి. **న చ భాసానుసన్ధికుసలో**తి కథానుసన్ధివచనే చ వినిచ్ఛయానుసన్ధివచనే చ అకుసలో హోతి. **న యథాధమ్మే యథావినయే**తి న భూతేన వత్థునా ఆపత్తిం సారేత్వా చోదేతా హోతి.

ఉస్సాదేతా హోతీతి "అమ్హాకం ఆచరియో మహాతేపిటకో పరమధమ్మకథికో"తిఆదినా నయేన ఏకచ్చం ఉస్సాదేతి. దుతియపదే "ఆపత్తిం కిం నో న జానాతీ"తిఆదినా ఏకచ్చం అపసాదేతి. **అధమ్మం గణ్హాతీ**తి అనియ్యానికపక్ఖం గణ్హాతి. **ధమ్మం పటిబాహతీ**తి నియ్యానికపక్ఖం పటిబాహతి. **సమ్ఫఞ్చ బహుం భాసతీ**తి బహుం నిరత్థకకథం కథేతి.

పసయ్హ పవత్తా హోతీతి అనజ్ఝిట్ఠో భారే అనారోపితే కేవలం మానం నిస్సాయ అజ్ఝోత్థరిత్వా అనధికారే కథేతా హోతి. **అనోకాసకమ్మం కారేత్వా**తి ఓకాసకమ్మం అకారేత్వా పవత్తా హోతి. **న యథాదిట్ఠియా బ్యాకతా హోతీ**తి యస్స అత్తనో దిట్ఠి తం పురక్ఖత్వా న బ్యాకతా ; లద్ధిం నిక్ఖిపిత్వా అయథాభుచ్చం అధమ్మాదీసు ధమ్మాదిలద్ధికో హుత్వా కథేతా హోతీతి అత్థో.

వోహారవగ్గవణ్ణనా

౪౨౪. **ఆపత్తియా పయోగం న జానాతీ**తి "అయం ఆపత్తి కాయప్పయోగా, అయం వచీపయోగా"తి న జానాతి. **ఆపత్తియా వూపసమం న జానాతీ**తి "అయం ఆపత్తి దేసనాయ వూపసమతి, అయం వుట్ఠానేన, అయం నేవ దేసనాయ న వుట్ఠానేనా"తి న జానాతి. **ఆపత్తియా న వినిచ్ఛయకుసలో హోతీ**తి "ఇమస్మిం వత్థుస్మిం అయం ఆపత్తీ"తి న జానాతి, దోసానురూపం ఆపత్తిం ఉద్ధరిత్వా పతిట్ఠాపేతుం న సక్కోతి.

అధికరణసముట్ఠానం న జానాతీతి "ఇదం అధికరణం అట్ఠారస భేదకరవత్థూని నిస్సాయ సముట్ఠాతి, ఇదం చతస్సో విపత్తియో, ఇదం పఞ్చ వా సత్త వా ఆపత్తిక్ఖన్ధే, ఇదం చత్తారి సఙ్ఘకిచ్చాని నిస్సాయ సముట్ఠాతీ"తి న జానాతి. **పయోగం న జానాతీ**తి "ఇదం అధికరణం ద్వాదసమూలప్పయోగం, ఇదం చుద్దసమూలప్పయోగం, ఇదం ఛమూలపయోగం, ఇదం ఏకమూలపయోగ"న్తి న జానాతి. అధికరణానఞ్హి యథాసకంమూలమేవ పయోగా నామ హోన్తి, తం సబ్బమ్పి న జానాతీతి అత్థో. **వూపసమం న జానాతీ**తి "ఇదం అధికరణం ద్వీహి సమథేహి వూపసమతి, ఇదం తీహి, ఇదం చతూహి, ఇదం ఏకేన సమథేన వూపసమతీ"తి న జానాతి. **న వినిచ్ఛయకుసలో హోతీ**తి అధికరణం వినిచ్ఛినిత్వా సమథం పాపేతుం న జానాతి.

కమ్మం న జానాతీతి తజ్జనీయాది సత్తవిధం కమ్మం న జానాతి. **కమ్మస్స కరణం న జానాతీ**తి "ఇదం కమ్మం ఇమినా నీహారేన కాతబ్బ"న్తి న జానాతి. **కమ్మస్స వత్థుం న జానాతీ**తి "ఇదం తజ్జనీయస్స వత్థు, ఇదం నియస్సాదీన"న్తి న జానాతి. **వత్త**న్తి సత్తసు కమ్మేసు హేట్ఠా చతున్నం కమ్మానం అట్ఠారసవిధం తివిధస్స చ ఉక్ఖేపనీయకమ్మస్స తేచత్తాలీసవిధం వత్తం న జానాతి. **కమ్మస్స వూపసమం న జానాతీ**తి "యో భిక్ఖు వత్తే వత్తిత్వా యాచతి, తస్స కమ్మం పటిప్పస్సమ్భేతబ్బం, అచ్చయో దేసాపేతబ్బో"తి న జానాతి.

వత్థుం న జానాతీతి సత్తన్నం ఆపత్తిక్ఖన్ధానం వత్థుం న జానాతి. **నిదానం న జానాతీ**తి "ఇదం సిక్ఖాపదం ఇమస్మిం నగరే పఞ్ఞత్తం, ఇదం ఇమస్మి"న్తి న జానాతి. **పఞ్ఞత్తిం న జానాతీ**తి పఞ్ఞత్తిఅనుపఞ్ఞత్తిఅనుప్పన్నపఞ్ఞత్తివసేన తివిధం పఞ్ఞత్తిం న జానాతి. **పదపచ్చాభట్ఠం న జానాతీ**తి సమ్ముఖా కాతబ్బం పదం న జానాతి. "బుద్ధో భగవా"తి వత్తబ్బే "భగవా బుద్ధో"తి హేట్ఠుపరియం కత్వా పదం యోజేతి.

అకుసలో చ హోతి వినయేతి వినయపాళియఞ్చ అట్ఠకథాయఞ్చ అకుసలో హోతి.

ఇత్థిం న జానాతీతి సఙ్ఖేపతో హి దువిధా ఇత్తి – "ఏసా ఇత్తీ"తి ఏవం నిద్దిట్ఠా చ అనిద్దిట్ఠా చ. తత్థ యా ఏవం అనిద్దిట్ఠా, సా "కమ్మఇత్తి" నామ హోతి. యా నిద్దిట్ఠా, సా "కమ్మపాదఇత్తి" నామ, తం సబ్బేన సబ్బం ఇత్తిం న జానాతి. **ఇత్తియా కరణం న జానాతీ**తి నవసు ఠానేసు కమ్మఇత్తియా కరణం న జానాతి, ద్వీసు ఠానేసు కమ్మపాదఇత్తియా. **ఇత్తియా అనుస్సావనన్తి** "ఇమిస్సా ఇత్తియా ఏకా అనుస్సావనా, ఇమిస్సా తిస్సో"తి న జానాతి. **ఇత్తియా సమథం న జానాతీ**తి య్వాయం సతివినయో, అమూళ్హవినయో, తస్సపాపియసికా, తిణవత్థారకోతి చతుబ్బిధో సమథో ఇత్తియా వినా న హోతి, తం ఇత్తియా సమథోతి న జానాతి. **ఇత్తియా వూపసమం న జానాతీ**తి యం అధికరణం ఇమినా చతుబ్బిధేన ఇత్తిసమథేన వూపసమతి, తస్స తం వూపసమం "అయం ఇత్తియా వూపసమో కతో"తి న జానాతి.

సుత్తం న జానాతీతి ఉభతోవిభఙ్గం న జానాతి. **సుత్తానులోమం న జానాతీ**తి చత్తారో మహాపదేసే న జానాతి. **వినయం న జానాతీ**తి ఖన్ధకపరివారం న జానాతి. **వినయానులోమం న జానాతీ**తి చత్తారో మహాపదేసేయేవ న జానాతి. **న చ ఠానాఠానకుసలో**తి కారణాకారణకుసలో న హోతి.

ధమ్మం న జానాతీతి ఠపేత్వా వినయపిటకం అవసేసం పిటకద్వయం న జానాతి. **ధమ్మానులోమం న జానాతీ**తి సుత్తన్తికే చత్తారో మహాపదేసే న జానాతి. **వినయం న జానాతీ**తి ఖన్ధకపరివారమేవ న జానాతి. **వినయానులోమం న జానాతీ**తి చత్తారో మహాపదేసే న జానాతి. ఉభతోవిభఙ్గా పనేత్థ అసఙ్గహితా హోన్తి, తస్మాయం కురున్దియం వుత్తం – "వినయన్తి సకలం వినయపిటకం న జానాతీ"తి తం న గహేతబ్బం. **న చ పుబ్బాపరకుసలో హోతీ**తి పురేకథాయ చ పచ్ఛాకథాయ చ అకుసలో హోతి. సేసం సబ్బత్థ వుత్తపటిపక్ఖవసేన ఞేయ్యత్తా పుబ్బే పకాసితత్తా చ ఉత్తానమేవాతి.

అనిస్సితవగ్గనప్పటిప్పస్సమ్భనవగ్గవోహారవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

దిట్ఠావికమ్మవగ్గవణ్ణనా

४३०. దిట్ఠావికమ్మవగ్గే – **దిట్ఠావికమ్మా**తి దిట్ఠీనం ఆవికమ్మాని; లద్ధిప్పకాసనాని ఆపత్తిదేసనాసఙ్ఖాతానం వినయకమ్మానమేతం అధివచనం. **అనాపత్తియా దిట్ఠిం ఆవి కరోతీ**తి అనాపత్తిమేవ ఆపత్తీతి దేసేతీతి అత్థో . **అదేసనాగామినియా**తి గరుకాపత్తియా దిట్ఠిం ఆవికరోతి; సఙ్ఘాదిసేసఞ్చ పారాజికఞ్చ దేసేతీతి అత్థో. **దేసితాయా**తి లహుకాపత్తియాపి దేసితాయ దిట్ఠిం ఆవికరోతి; దేసితం పున దేసేతీతి అత్థో.

చతూహి పఞ్చహి దిట్ఠిన్తి యథా చతూహి పఞ్చహి దిట్ఠి ఆవికతా హోతి, ఏవం ఆవికరోతి; చత్తారో పఞ్చ జనా ఏకతో ఆపత్తిం దేసేన్తీతి అత్థో. **మనోమానసేనా**తి మనసఙ్ఖాతేన మానసేన దిట్ఠిం ఆవికరోతి; వచీభేదం అకత్వా చిత్తేనేవ ఆపత్తిం దేసేతీతి అత్థో.

నానాసంవాసకస్సాతి లద్ధినానాసంవాసకస్స వా కమ్మనానాసంవాసకస్స వా సన్తికే దిట్ఠిం ఆవికరోతి; ఆపత్తిం దేసేతీతి అత్థో. **నానాసీమాయా**తి సమానసంవాసకస్సాపి నానాసీమాయ ఠితస్స సన్తికే ఆవికరోతి. మాళకసీమాయ హి ఠితేన సీమన్తరికాయ ఠితస్స సీమన్తరికాయ వా ఠితేన అవిప్పవాససీమాయ ఠితస్సాపి ఆపత్తిం దేసేతుం న వట్టతి. **అపకతత్తస్సా**తి ఉక్ఖిత్తకస్స వా, యస్స వా ఉపోసథపవారణా ఠపితా హోన్తి, తస్స సన్తికే దేసేతీతి అత్థో.

౪౩౦. నాలం ఓకాసకమ్మం కాతున్తి న పరియత్తం కాతుం; న కాతబ్బన్తి అత్థో. ఇధాపి అపకతత్తో ఉక్ఖిత్తకో చ ఠపితఉపోసథపవారణో చ. **చావనాధిప్పాయో**తి సాసనతో చావేతుకామో.

౪౩౨. మన్దత్తా మోమూహత్తాతి మన్దభావేన మోమూహభావేన విస్సజ్జితమ్పి జానితుం అసమత్థో, కేవలం అత్తనో మోమూహభావం పకాసేన్తోయేవ పుచ్ఛతి ఉమ్మత్తకో వియ. **పాపిచ్ఛో**తి ''ఏవం మం జనో సమ్భావేస్సతీ''తి పాపికాయ ఇచ్ఛాయ పుచ్ఛతి. **పరిభవా**తి పరిభవం ఆరోపేతుకామో హుత్వా పుచ్ఛతి. అఞ్ఞబ్యాకరణేసుపి ఏసేవ నయో. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి. అత్తాదానవగ్గే చ ధుతఙ్గవగ్గే చ యం వత్తబ్బం సియా, తం సబ్బం హేట్ఠా వుత్తమేవ.

దిట్ఠావికమ్మవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

ముసావాదవగ్గవణ్ణనా

౪౪౪. ముసావాదవగ్గే – పారాజికం గచ్ఛతీతి **పారాజికగామీ;** పారాజికాపత్తిభావం పాపుణాతీతి అత్థో. ఇతరేసుపి ఏసేవ నయో. తత్థ అసన్తఉత్తరిమనుస్సధమ్మారోచనముసావాదో పారాజికగామీ, అమూలకేన పారాజికేన అనుద్ధంసనముసావాదో **సఙ్ఘాదిసేసగామీ,** ''యో తే విహారే వసతీ''తిఆదినా పరియాయేన జానన్తస్స వుత్తముసావాదో **థుల్లచ్చయగామీ,** అజానన్తస్స **దుక్కటగామీ,** ''సమ్పజానముసావాదే పాచిత్తియ''న్తి ఆగతో **పాచిత్తియగామీ**తి వేదితబ్బో.

అదస్సనేనాతి వినయధరస్స అదస్సనేన. కప్పియాకప్పియేసు హి కుక్కుచ్చే ఉప్పన్నే వినయధరం దిస్వా కప్పియాకప్పియభావం పటిపుచ్ఛిత్వా అకప్పియం పహాయ కప్పియం కరేయ్య, తం అపస్సన్తో పన అకప్పియమ్పి కప్పియన్తి కరోన్తో ఆపజ్జతి. ఏవం ఆపజ్జితబ్బం ఆపత్తిం వినయధరస్స దస్సనేన నాపజ్జతి, అదస్సనేనేవ ఆపజ్జతి, తేన వుత్తం ''అదస్సనేనా''తి. **అస్సవనేనా**తి ఏకవిహారేపి వసన్తో పన వినయధరస్స ఉపట్ఠానం గన్త్వా కప్పియాకప్పియం అపుచ్ఛిత్వా వా అఞ్ఞేసఞ్చ వుచ్చమానం అసుణన్తో ఆపజ్జతియేవ, తేన వుత్తం ''అస్సవనేనా''తి. **పసుత్తకతా**తి పసుత్తకతాయ. సహాగారసేయ్యఞ్హి పసుత్తకభావేనపి ఆపజ్జతి. అకప్పియే కప్పియసఞ్ఞితాయ ఆపజ్జన్తో పన **తథాసఞ్ఞీ** ఆపజ్జతి. **సతిసమ్మోసా** ఏకరత్తాతిక్కమాదివసేన ఆపజ్జితబ్బం ఆపజ్జతి. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

ముసావాదవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

భిక్ఖునోవాదవగ్గవణ్ణనా

౪౫౦. భిక్ఖునివగ్గే – **అలాభాయా**తి చతున్నం పచ్చయానం అలాభత్థాయ; యథా పచ్చయే న లభన్తి, తథా పరిసక్కతి వాయమతీతి అత్థో. **అనత్థాయా**తి అనత్థం కలిసాసనం ఆరోపేన్తో పరిసక్కతి. **అవాసాయా**తి అవాసత్థాయ; యస్మిం గామఖేత్తే వసన్తి, తతో నీహరణత్థాయ. **సమ్పయోజేతీ**తి అసద్ధమ్మపటిసేవనత్థాయ సమ్పయోజేతి.

౪౫౧. ''కతిహి ను ఖో భన్తే అఙ్గేహి సమన్నాగతాయ భిక్ఖునియా కమ్మం కాతబ్బ''న్తి సత్తన్నం కమ్మానం అఞ్ఞతరం సన్ధాయ పుచ్ఛతి.

౪౩౪. న సాకచ్ఛాతబ్బోతి కప్పియాకప్పియనామరూపపరిచ్ఛేదసమథవిపస్సనాదిభేదో కథామగ్గో న కథేతబ్బో. యస్మా పన ఖీణాసవో భిక్ఖు న విసంవాదేతి, తథారూపస్స కథామగ్గస్స సామీ హుత్వా కథేతి, న ఇతరో; తస్మా పఠమపఞ్చకే "న అసేక్ఖేనా"తి పటిక్ఖిపిత్వా దుతియపఞ్చకే "అసేక్ఖేనా"తిఆది వుత్తం.

న అత్థపటిసమ్భిదాపత్తోతి అట్ఠకథాయ పటిసమ్భిదాపత్తో పభేదగతఞాణప్పత్తో న హోతి. **న ధమ్మపటిసమ్భిదాపత్తోతి** పాళిధమ్మే పటిసమ్భిదాపత్తో న హోతి. **న నిరుత్తిపటిసమ్భిదాపత్తోతి** వోహారనిరుత్తియం పటిసమ్భిదాపత్తో న హోతి. **న పటిభానపటిసమ్భిదాపత్తోతి** యాని తాని పటిభానసఙ్ఖాతాని అత్థపటిసమ్భిదాదీని ఞాణాని, తేసు పటిసమ్భిదాపత్తో న హోతి. **యథావిముత్తం చిత్తం న పచ్చవేక్ఖితాతి** చతున్నం ఫలవిముత్తీనం వసేన యథావిముత్తం చిత్తం ఏకూనవీసతిభేదాయ పచ్చవేక్ఖణాయ న పచ్చవేక్ఖితా హోతి. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

భిక్ఖునోవాదవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

ఉబ్బాహికవగ్గవణ్ణనా

౪౩౫. ఉబ్బాహికవగ్గే – **న అత్థకుసలోతి** న అట్ఠకథాకుసలో; అత్థుద్ధారే ఛేకో న హోతి. **న ధమ్మకుసలోతి** ఆచరియముఖతో అనుగ్గహితత్తా పాళియం న కుసలో, న పాళిసూరో. **న నిరుత్తికుసలోతి** భాసన్తరవోహారే న కుసలో. **న బ్యఞ్జనకుసలోతి** సిథిలధనితాదివసేన పరిమణ్డలబ్యఞ్జనారోపనే కుసలో న హోతి; న అక్ఖరపరిచ్ఛేదే నిపుణోతి అత్థో. **న పుబ్బాపరకుసలోతి** అత్థపుబ్బాపరే ధమ్మపుబ్బాపరే నిరుత్తిపుబ్బాపరే బ్యఞ్జనపుబ్బాపరే పురేకథాపచ్ఛాకథాసు చ న కుసలో హోతి.

కోధనోతిఆదీని యస్మా కోధాదీహి అభిభూతో కారణాకారణం న జానాతి, వినిచ్ఛితుం న సక్కోతి, తస్మా వుత్తాని. **పసారేతా హోతి నో సారేతాతి** మోహేతా హోతి, న సతిఉప్పాదేతా; చోదకచుదితకానం కథం మోహేతి పిదహతి న సారేతీతి అత్థో. సేసమేత్థ ఉబ్బాహికవగ్గే ఉత్తానమేవాతి.

ఉబ్బాహికవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

అధికరణవూపసమవగ్గవణ్ణనా

౪౩౬. అధికరణవూపసమవగ్గే – **పుగ్గలగరు హోతీతి** "అయం మే ఉపజ్ఝాయో, అయం మే ఆచరియో"తిఆదీని చిన్తేత్వా తస్స జయం ఆకఙ్ఖమానో "అధమ్మం ధమ్మో"తి దీపేతి. **సఙ్ఘగరు హోతీతి** ధమ్మఞ్చ వినయఞ్చ అముఞ్చిత్వా వినిచ్ఛినన్తో సఙ్ఘగరుకో నామ హోతి. చీవరాదీని గహేత్వా వినిచ్ఛినన్తో **ఆమిసగరుకో** నామ హోతి, తాని అగ్గహేత్వా యథాధమ్మం వినిచ్ఛినన్తో **సద్ధమ్మగరుకో** నామ హోతి.

౪౩౮. పఞ్చహుపాలి ఆకారేహీతి పఞ్చహి కారణేహి సఙ్ఘో భిజ్జతి – **కమ్మేన, ఉద్దేసేన, వోహరన్తో, అనుస్సావనేన, సలాకగ్గాహేనాతి.** ఏత్థ **కమ్మేనాతి** అపలోకనాదీసు చతూసు కమ్మేసు అఞ్ఞతరేన కమ్మేన. **ఉద్దేసేనాతి** పఞ్చసు పాతిమోక్ఖుద్దేసేసు అఞ్ఞతరేన ఉద్దేసేన. **వోహరన్తోతి** కథయన్తో; తాహి తాహి ఉపపత్తీహి "అధమ్మం ధమ్మో"తిఆదీని అట్ఠారస భేదకరవత్థూని దీపేన్తో . **అనుస్సావనేనాతి** "నను తుమ్హే జానాథ మయ్హం ఉచ్చాకులా పబ్బజితభావం బహుస్సుతభావఞ్చ,

మాదిసో నామ ఉద్ధమ్మం ఉబ్బినయం సత్థు సాసనం గాహేయ్యాతి చిత్తమ్పి ఉప్పాదేతుం తుమ్హాకం యుత్తం, కిం మయ్హం అవీచి నీలుప్పలవనమివ సీతలో, కిమహం అపాయతో న భాయామీ"తిఆదినా నయేన కణ్ణమూలే వచీభేదం కత్వా అనుస్సావనేన. **సలాకగ్గాహేనాతి** ఏవం అనుస్సావేత్వా తేసం చిత్తం ఉపత్థమ్భేత్వా అనివత్తిధమ్మే కత్వా "గణ్హథ ఇమం సలాక"న్తి సలాకగ్గాహేన.

ఏత్థ చ కమ్మమేవ ఉద్దేసో వా పమాణం, వోహారానుస్సావనసలాకగ్గాహా పన పుబ్బభాగా. అట్ఠారసవత్థుదీపనవసేన హి వోహరన్తే తత్థ రుచిజననత్థం అనుస్సావేత్వా సలాకాయ గాహితాయపి అభిన్నోవ హోతి సఙ్ఘో. యదా పన ఏవం చత్తారో వా అతిరేకే వా సలాకం గాహేత్వా ఆవేణికం కమ్మం వా ఉద్దేసం వా కరోతి, తదా సఙ్ఘో భిన్నో నామ హోతి. ఇతి యం **సఙ్ఘభేదకక్ఖన్ధకవణ్ణనాయం** అవోచుమ్హా "ఏవం అట్ఠారససు వత్థూసు యంకిఞ్చి ఏకమ్పి వత్థుం దీపేత్వా తేన తేన కారణేన 'ఇమం గణ్హథ, ఇమం రోచేథా'తి సఞ్ఞాపేత్వా సలాకం గాహేత్వా విసుం సఙ్ఘకమ్మే కతే సఙ్ఘో భిన్నో హోతి. పరివారే పన 'పఞ్చహి, ఉపాలి, ఆకారేహి సఙ్ఘో భిజ్జతీ'తిఆది వుత్తం. తస్స ఇమినా ఇధ వుత్తేన సఙ్ఘభేదలక్ఖణేన అత్థతో నానాకరణం నత్థి. తం పనస్స నానాకరణాభావం తత్థేవ పకాసయిస్సామా"తి, స్వాయం పకాసితో హోతి.

పఞ్ఞత్తేతన్తి పఞ్ఞత్తం ఏతం. క్వ పఞ్ఞత్తం? వత్తక్ఖన్ధకే. తత్ర హి చుద్దస ఖన్ధకవత్తాని పఞ్ఞత్తాని. తేనాహ – "పఞ్ఞత్తేతం, ఉపాలి, మయా ఆగన్తుకానం భిక్ఖూనం ఆగన్తుకవత్త"న్తిఆది. **ఏవమ్పి ఖో ఉపాలి సఙ్ఘరాజి హోతి, నో చ సఙ్ఘభేదోతి** ఏత్తావతా హి సఙ్ఘరాజిమత్తమేవ హోతి, న తావ సఙ్ఘభేదో; అనుపుబ్బేన పన అయం సఙ్ఘరాజి వడ్ఢమానా సఙ్ఘభేదాయ సంవత్తతీతి అత్థో. **యథారత్తన్తి** రత్తిపరిమాణానురూపం; యథాథేరన్తి అత్థో. **ఆవేనిభావం కరిత్వాతి** విసుం వవత్థానం కరిత్వా. **కమ్మాకమ్మాని కరోన్తీతి** అపరాపరం సఙ్ఘకమ్మం ఉపాదాయ ఖుద్దకాని చేవ మహన్తాని చ కమ్మాని కరోన్తి. సేసమేత్థాపి అధికరణవూపసమవగ్గే ఉత్తానమేవ.

సఙ్ఘభేదకవగ్గద్వయవణ్ణనా

౪౩౯. సఙ్ఘభేదవగ్గద్వయే – **వినిధాయ దిట్ఠిం కమ్మేనాతి** తేసు అధమ్మాదీసు అధమ్మాదయో ఏతేతి ఏవందిట్ఠికోవ హుత్వా తం దిట్ఠిం వినిధాయ తే ధమ్మాదివసేన దీపేత్వా విసుం కమ్మం కరోతి. ఇతి యం వినిధాయ దిట్ఠిం కమ్మం కరోతి, తేన ఏవం కతేన వినిధాయ దిట్ఠిం కమ్మేన సద్ధిం పఞ్చఙ్గాని హోన్తి, "ఇమేహి ఖో ఉపాలి పఞ్చహఙ్గేహీ"తి అయమేకస్మిం పఞ్చకే అత్థయోజనా . ఏతేన నయేన సబ్బపఞ్చకాని వేదితబ్బాని. ఏత్థాపి చ వోహారాది అఙ్గత్తయం పుబ్బభాగవసేనేవ వుత్తం. కమ్ముద్దేసవసేన పన అతేకిచ్ఛతా వేదితబ్బా. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవ. న హేత్థ కిఞ్చి అత్థి యం పుబ్బే అవుత్తనయం.

ఆవాసికవగ్గవణ్ణనా

౪౬౧. ఆవాసికవగ్గే – **యథాభతం నిక్ఖిత్తోతి** యథా ఆహరిత్వా ఠపితో.

౪౬౨. **వినయబ్యాకరణాతి** వినయపఞ్హే విస్సజ్జనా. **పరిణామేతీతి** నియామేతి దీపేతి కథేతి. సేసమేత్థ ఉత్తానమేవ.

కథినత్థారవగ్గవణ్ణనా

౪౬౭. కథినత్థారవగ్గే – **ఓతమసికోతి** అన్ధకారగతో; తఞ్హి వన్దన్తస్స మఞ్చపాదాదీసుపి నలాటం పటిహఞ్ఞేయ్య. **అసమన్నాహరన్తోతి** కిచ్చయపసుతత్తా వన్దనం అసమన్నాహరన్తో. **సుత్తోతి** నిద్దం ఓక్కన్తో. **ఏకావత్తోతి** ఏకతో ఆవత్తో సపత్తపక్ఖే ఠితో వేరీ విసభాగపుగ్గలో వుచ్చతి; అయం అవన్దియో. అయఞ్హి వన్దియమానో పాదేనపి పహరేయ్య. **అఞ్ఞవిహితోతి** అఞ్ఞం చిన్తయమానో.

ఖాదన్తోతి పిట్ఠఖజ్జకాదీని ఖాదన్తో. **ఉచ్చారఞ్చ పస్సావఞ్చ కరోన్తో** అనోకాసగతత్తా అవన్దియో. **ఉక్ఖిత్తకోతి** తివిధేనపి ఉక్ఖేపనీయకమ్మేన ఉక్ఖిత్తకో అవన్దియో. తజ్జనీయాదికమ్మకతా పన చత్తారో వన్దితబ్బా. ఉపోసథపవారణాపి తేహి సద్ధిం లబ్భన్తి. ఆదితో పట్ఠాయ చ వుత్తేసు అవన్దియేసు నగ్గఞ్చ ఉక్ఖిత్తకఞ్చ వన్దన్తస్సేవ ఆపత్తి. ఇతరేసం పన అసారుప్పట్ఠేన చ అన్తరా వుత్తకారణేన చ వన్దనా పటిక్ఖిత్తా. ఇతో పరం **పచ్ఛాఉపసమ్పన్నాదయో** దసపి ఆపత్తివత్థుభావేనేవ అవన్దియా. తే వన్దన్తస్స హి నియమేనేవ ఆపత్తి. ఇతి ఇమేసు పఞ్చసు పఞ్చకేసు తేరస జనే వన్దన్తస్స అనాపత్తి, ద్వాదసన్నం వన్దనాయ ఆపత్తి.

౪౬౮. ఆచరియో వన్దియోతి పబ్బజ్జాచరియో ఉపసమ్పదాచరియో నిస్సయాచరియో ఉద్దేసాచరియో ఓవాదాచరియోతి అయం పఞ్చవిధోపి ఆచరియో వన్దియో. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

కథినత్థారవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

నిట్ఠితా చ ఉపాలిపఞ్చకవణ్ణనా.

ఆపత్తిసముట్ఠానవణ్ణనా

౪౨౦. అచిత్తకో ఆపజ్జతీతిఆదీసు సహసేయ్యాదిపణ్ణత్తివజ్జం అసఞ్చిచ్చ ఆపజ్జన్తో అచిత్తకో ఆపజ్జతి, దేసేన్తో సచిత్తకో వుట్ఠాతి. యంకిఞ్చి సఞ్చిచ్చ ఆపజ్జన్తో సచిత్తకో ఆపజ్జతి, తిణవత్థారకేన వుట్ఠహన్తో అచిత్తకో వుట్ఠాతి. పుబ్బే వుత్తమేవ తిణవత్థారకేన వుట్ఠహన్తో అచిత్తకో ఆపజ్జతి, అచిత్తకో వుట్ఠాతి. ఇతరం దేసేన్తో సచిత్తకో ఆపజ్జతి, సచిత్తకో వుట్ఠాతి. "ధమ్మదానం కరోమీ"తి పదసోధమ్మాదీని కరోన్తో కుసలచిత్తో ఆపజ్జతి, "బుద్ధానం అనుసాసనిం కరోమీ"తి ఉదగ్గచిత్తో దేసేన్తో కుసలచిత్తో వుట్ఠాతి. దోమనస్సికో హుత్వా దేసేన్తో అకుసలచిత్తో వుట్ఠాతి, తిణవత్థారకేన నిద్దాగతోవ వుట్ఠహన్తో అబ్యాకతచిత్తో వుట్ఠాతి. భింసాపనాదీని కత్వా "బుద్ధానం సాసనం కరోమీ"తి సోమనస్సికో దేసేన్తో అకుసలచిత్తో ఆపజ్జతి, కుసలచిత్తో వుట్ఠాతి. దోమనస్సికోవ దేసేన్తో అకుసలచిత్తో వుట్ఠాతి, వుత్తనయేనేవ తిణవత్థారకేన వుట్ఠహన్తో అబ్యాకతచిత్తో వుట్ఠాతి. నిద్దోక్కన్తసమయే సహగారసేయ్యం ఆపజ్జన్తో అబ్యాకతచిత్తో ఆపజ్జతి, వుత్తనయేనేవ పనేత్థ "కుసలచిత్తో వుట్ఠాతీ"తిఆది వేదితబ్బం.

పఠమం పారాజికం కతిహి సముట్ఠానేహీతిఆది పుబ్బే వుత్తనయత్తా ఉత్తానమేవ.

౪౨౩. చత్తారో పారాజికా కతిహి సముట్ఠానేహీతిఆదీసు ఉక్కట్ఠపరిచ్ఛేదతో యం యం సముట్ఠానం యస్స యస్స లబ్భతి, తం సబ్బం వుత్తమేవ హోతి.

ఆపత్తిసముట్ఠానవణ్ణనా నిట్ఠితా.

అపరదుతియగాథాసఙ్గణికం

(౧) కాయికాదిఆపత్తివణ్ణనా

౪౭౪. “కతి ఆపత్తియో కాయికా”తిఆదిగాథానం విస్సజ్జనే **ఛ ఆపత్తియో కాయికాతి** అన్తరపేయ్యాలే చతుత్థేన ఆపత్తిసముట్ఠానేన ఛ ఆపత్తియో ఆపజ్జతి, “భిక్ఖు మేథునం ధమ్మం పటిసేవతి, ఆపత్తి పారాజికస్సా”తిఆదినా నయేన వుత్తాపత్తియో. కాయద్వారే సముట్ఠితత్తా హి ఏతా కాయికాతి వుచ్చన్తి. **ఛ వాచసికాతి** తస్మింయేవ అన్తరపేయ్యాలే పఞ్చమేన ఆపత్తిసముట్ఠానేన ఛ ఆపత్తియో ఆపజ్జతి, “భిక్ఖు పాపిచ్ఛో ఇచ్ఛాపకతో”తిఆదినా నయేన వుత్తాపత్తియో. **ఛాదేన్తస్స తిస్సోతి** వజ్జపటిచ్ఛాదికాయ భిక్ఖునియా పారాజికం, భిక్ఖుస్స సఙ్ఘాదిసేసపటిచ్ఛాదనే పాచిత్తియం, అత్తనో దుట్ఠుల్లాపత్తిపటిచ్ఛాదనే దుక్కటం. **పఞ్చ సంసగ్గపచ్చయాతి** భిక్ఖునియా కాయసంసగ్గే పారాజికం, భిక్ఖునో సఙ్ఘాదిసేసో, కాయేన కాయపటిబద్ధే థుల్లచ్చయం, నిస్సగ్గియేన కాయపటిబద్ధే దుక్కటం, అఙ్గులిపతోదకే పాచిత్తియన్తి ఇమా కాయసంసగ్గపచ్చయా పఞ్చాపత్తియో.

అరుణుగ్గే తిస్సోతి ఏకరత్తఛారత్తసత్తాహదసాహమాసాతిక్కమవసేన నిస్సగ్గియం పాచిత్తియం, భిక్ఖునియా రత్తివిప్పవాసే సఙ్ఘాదిసేసో, “పఠమమ్పి యామం ఛాదేతి, దుతియమ్పి తతియమ్పి యామం ఛాదేతి, ఉద్ధస్తే అరుణే ఛన్నా హోతి ఆపత్తి, యో ఛాదేతి సో దుక్కటం దేసాపేతబ్బో”తి ఇమా అరుణుగ్గే తిస్సో ఆపత్తియో ఆపజ్జతి. **ద్వే యావతతియకాతి** ఏకాదస యావతతియకా నామ, పఞ్ఞత్తివసేన పన ద్వే హోన్తి భిక్ఖూనం యావతతియకా భిక్ఖునీనం యావతతియకాతి. **ఏకేత్థ అట్ఠవత్థుకాతి** భిక్ఖునీనంయేవ ఏకా ఏత్థ ఇమస్మిం సాసనే అట్ఠవత్థుకా నామ. **ఏకేన సబ్బసఙ్గహోతి** “యస్స సియా ఆపత్తి, సో ఆవికరేయ్యా”తి ఇమినా ఏకేన నిదానుద్దేసేన సబ్బసిక్ఖాపదానఞ్చ సబ్బపాతిమోక్ఖుద్దేసానఞ్చ సఙ్గహో హోతి.

వినయస్స ద్వే మూలానీతి కాయో చేవ వాచా చ. **గరుకా ద్వే వుత్తాతి** పారాజికసఙ్ఘాదిసేసా . **ద్వే దుట్ఠుల్లచ్ఛాదనాతి** వజ్జపటిచ్ఛాదికాయ పారాజికం సఙ్ఘాదిసేసం పటిచ్ఛాదకస్స పాచిత్తియన్తి ఇమా ద్వే దుట్ఠుల్లచ్ఛాదనాపత్తియో నామ.

గామన్తరే చతస్సోతి “భిక్ఖు భిక్ఖునియా సద్ధిం సంవిదహతి, దుక్కటం; అఞ్ఞస్స గామస్స ఉపచారం ఓక్కమతి, పాచిత్తియం; భిక్ఖునియా గామన్తరం గచ్ఛన్తియా పరిక్ఖిత్తే గామే పఠమపాదే థుల్లచ్చయం, దుతియపాదే సఙ్ఘాదిసేసో; అపరిక్ఖిత్తస్స పఠమపాదే ఉపచారోక్కమనే థుల్లచ్చయం, దుతియపాదే సఙ్ఘాదిసేసో”తి ఇమా గామన్తరే దుక్కటపాచిత్తియథుల్లచ్చయసఙ్ఘఆదిసేసవసేన చతస్సో ఆపత్తియో. **చతస్సో నదిపారపచ్చయాతి** “భిక్ఖు భిక్ఖునియా సద్ధిం సంవిదహతి, దుక్కటం; నావం అభిరుహతి, పాచిత్తియం; భిక్ఖునియా నదిపారం గచ్ఛన్తియా ఉత్తరణకాలే పఠమపాదే థుల్లచ్చయం, దుతియపాదే సఙ్ఘాదిసేసో”తి ఇమా చతస్సో. **ఏకమంసే థుల్లచ్చయన్తి** మనుస్సమంసే. **నవమంసేసు దుక్కటన్తి** సేసఅకప్పియమంసేసు.

ద్వే వాచసికా రత్తిన్తి భిక్ఖునీ రత్తన్ధకారే అప్పదీపే పురిసేన సద్ధిం హత్థపాసే ఠితా సల్లపతి , పాచిత్తియం; హత్థపాసం విజహిత్వా ఠితా సల్లపతి, దుక్కటం. **ద్వే వాచసికా దివాతి** భిక్ఖునీ దివా పటిచ్ఛన్నే ఓకాసే పురిసేన సద్ధిం హత్థపాసే ఠితా సల్లపతి, పాచిత్తియం; హత్థపాసం విజహిత్వా సల్లపతి, దుక్కటం. **దదమానస్స తిస్సోతి** మరణాధిప్పాయో మనుస్సస్స విసం దేతి, సో చే తేన మరతి, పారాజికం; యక్ఖపేతానం దేతి, తే చే మరన్తి, థుల్లచ్చయం; తిరచ్ఛానగతస్స దేతి, సో చే

మరతి, పాచిత్తియం; అఞ్ఞాతికాయ భిక్ఖునియా చీవరదానే పాచిత్తియన్తి ఏవం దదమానస్స తిస్సో ఆపత్తియో. **చత్తారో చ పటిగ్గహేతి** హత్థగ్గాహ-వేణిగ్గాహేసు సఙ్ఘాదిసేసో, ముఖేన అఙ్గజాతగ్గహణే పారాజికం, అఞ్ఞాతికాయ భిక్ఖునియా చీవరపటిగ్గహణే నిస్సగ్గియం పాచిత్తియం, అవస్సుతాయ అవస్సుతస్స హత్థతో ఖాదనీయం భోజనీయం పటిగ్గణ్హన్తియా థుల్లచ్చయం; ఏవం పటిగ్గహే చత్తారో ఆపత్తిక్ఖన్ధా హోన్తి.

(౨) దేసనాగామినియాదివణ్ణనా

౪౭౫. **పఞ్చ దేసనాగామినియోతి** లహుకా పఞ్చ. **ఛ సప్పటికమ్మాతి** పారాజికం ఠపేత్వా అవసేసా. **ఏకేత్థ అప్పటికమ్మాతి** ఏకా పారాజికాపత్తి.

వినయగరుకా ద్వే వుత్తాతి పారాజికఞ్చేవ సఙ్ఘాదిసేసఞ్చ. **కాయవాచసికాని చాతి** సబ్బానేవ సిక్ఖాపదాని కాయవాచసికాని, మనోద్వారే పఞ్ఞత్తం ఏకసిక్ఖాపదమ్పి నత్థి. **ఏకో వికాలే ధఞ్ఞరసోతి** లోణసోవీరకం. అయమేవ హి ఏకో ధఞ్ఞరసో వికాలే వట్టతి. **ఏకా ఞత్తిచతుత్థేన సమ్ముతీతి** భిక్ఖునోవాదకసమ్ముతి. అయమేవ హి ఏకా ఞత్తిచతుత్థకమ్మేన సమ్ముతి అనుఞ్ఞాతా.

పారాజికా కాయికా ద్వేతి భిక్ఖూనం మేథునపారాజికం భిక్ఖునీనఞ్చ కాయసంసగ్గపారాజికం. **ద్వే సంవాసభూమియోతి** అత్తనా వా అత్తానం సమానసంవాసకం కరోతి, సమగ్గో వా సఙ్ఘో ఉక్ఖిత్తం ఓసారేతి. కురున్దియం పన "సమానసంవాసకభూమి చ నానాసంవాసకభూమి చా"తి ఏవం ద్వే సంవాసభూమియో వుత్తా. **ద్విన్నం రత్తిచ్ఛేదోతి** పారివాసికస్స చ మానత్తచారికస్స చ పఞ్ఞత్తా. **ద్వఙ్గులా దువేతి** ద్వే ద్వఙ్గులపఞ్ఞత్తియో, "ద్వఙ్గులపబ్బపరమం ఆదాతబ్బ"న్తి అయమేకా, "ద్వఙ్గులం వా ద్వేమాసం వా"తి అయమేకా.

ద్వే అత్తానం వధిత్వానాతి భిక్ఖునీ అత్తానం వధిత్వా ద్వే ఆపత్తియో ఆపజ్జతి; వధతి రోదతి, ఆపత్తి పాచిత్తియస్స; వధతి న రోదతి, ఆపత్తి దుక్కటస్స. **ద్వీహి సఙ్ఘో భిజ్జతీతి** కమ్మేన చ సలాకగ్గాహేన చ. **ద్వేత్థ పఠమాపత్తికాతి** ఏత్థ సకలేపి వినయే ద్వే పఠమాపత్తికా ఉభిన్నం పఞ్ఞత్తివసేన. ఇతరథా పన నవ భిక్ఖూనం నవ భిక్ఖునీనన్తి అట్ఠారస హోన్తి. **ఞత్తియా కరణా దువేతి** ద్వే ఞత్తికిచ్చాని – కమ్మఞ్చ కమ్మపాదకా చ. నవసు ఠానేసు కమ్మం హోతి, ద్వీసు కమ్మపాదభావేన తిట్ఠతి.

పాణాతిపాతే తిస్సోతి "అనోదిస్స ఓపాతం ఖణతి, సచే మనుస్సో మరతి, పారాజికం; యక్ఖపేతానం మరణే థుల్లచ్చయం; తిరచ్ఛానగతస్స మరణే పాచిత్తియ"న్తి ఇమా తిస్సో హోన్తి. **వాచా పారాజికా తయోతి** వజ్జపటిచ్ఛాదికాయ ఉక్ఖిత్తానువత్తికాయ అట్ఠవత్థుకాయాతి. కురున్దియం పన "ఆణత్తియా అదిన్నాదానే, మనుస్సమరణే, ఉత్తరిమనుస్సధమ్మఉల్లపనే చా"తి ఏవం తయో వుత్తా. **ఓభాసనా తయోతి** వచ్చమగ్గం పస్సావమగ్గం ఆదిస్స వణ్ణావణ్ణభాసనే సఙ్ఘాదిసేసో, వచ్చమగ్గం పస్సావమగ్గం ఠపేత్వా అధక్ఖకం ఉబ్భజాణుమణ్డలం ఆదిస్స వణ్ణావణ్ణభణనే థుల్లచ్చయం, ఉబ్భక్ఖకం అధోజాణుమణ్డలం ఆదిస్స వణ్ణావణ్ణభణనే దుక్కటం. **సఞ్చరిత్తేన వా తయోతి** పటిగ్గణ్హాతి వీమంసతి పచ్చాహరతి , ఆపత్తి సఙ్ఘాదిసేసస్స; పటిగ్గణ్హాతి వీమంసతి న పచ్చాహరతి, ఆపత్తి థుల్లచ్చయస్స; పటిగ్గణ్హాతి న వీమంసతి న పచ్చాహరతి, ఆపత్తి దుక్కటస్సాతి ఇమే సఞ్చరిత్తేన కారణభూతేన తయో ఆపత్తిక్ఖన్ధా హోన్తి.

తయో పుగ్గలా న ఉపసమ్పాదేతబ్బాతి అద్ధానహీనో అఙ్గహీనో వత్థువిపన్నో చ తేసం నానాకరణం వుత్తమేవ. అపిచేత్థ యో పత్తచీవరేన అపరిపూరో, పరిపూరో చ న యాచతి, ఇమేపి అఙ్గహీనేనేవ సఙ్గహితా. మాతుఘాతకాదయో చ కరణదుక్కటకా పణ్డకఉభతోబ్యఞ్జనకతిరచ్ఛానగతసఙ్ఖాతేన వత్థువిపన్నేనేవ సఙ్గహితాతి వేదితబ్బా. ఏస నయో కురున్దియం వుత్తో. **తయో కమ్మానం సఙ్గహా**తి ఇత్తికప్పనా, విప్పకతపచ్చత్తం, అతీతకరణన్తి. తత్థ "దదేయ్య కరేయ్యా"తిఆదిభేదా ఇత్తికప్పనా; "దేతి కరోతీ"తిఆదిభేదం విప్పకతపచ్చత్తం; "దిన్నం కత"న్తిఆదిభేదం అతీతకరణం నామాతి ఇమేహి తీహి కమ్మాని సఙ్గయ్హన్తి. అపరేహిపి తీహి కమ్మాని సఙ్గయ్హన్తి – వత్థునా, ఇత్తియా, అనుస్సావనాయాతి. వత్థుసమ్పన్నఞ్హి ఇత్తిసమ్పన్నం అనుస్సావనసమ్పన్నఞ్చ కమ్మం నామ హోతి, తేన వుత్తం "తయో కమ్మానం సఙ్గహా"తి. **నాసితకా తయో** నామ మేత్తియం భిక్ఖునిం నాసేథ, దూసకో నాసేతబ్బో, దసహఙ్గేహి సమన్నాగతో సామణేరో నాసేతబ్బో, కణ్టకం సమణుద్దేసం నాసేథాతి ఏవం లిఙ్గసంవాసదణ్డకమ్మనాసనావసేన తయో నాసితకా వేదితబ్బా. **తిణ్ణన్నం ఏకవాచికా**తి "అనుజానామి భిక్ఖవే ద్వే తయో ఏకానుస్సావనే కాతు"న్తి వచనతో తిణ్ణం జనానం ఏకుపజ్ఝాయేన నానాచరియేన ఏకానుస్సావనా వట్టతి.

అదిన్నాదానే తిస్సోతి పాదే వా అతిరేకపాదే వా పారాజికం, అతిరేకమాసకే థుల్లచ్చయం, మాసకే వా ఊనమాసకే వా దుక్కటం. **చతస్సో మేథునపచ్చయా**తి అక్ఖయితే పారాజికం, యేభుయ్యేన ఖయితే థుల్లచ్చయం, వివటకతే ముఖే దుక్కటం, జతుమట్ఠకే పాచిత్తియం. **ఛిన్దన్తస్స తిస్సో**తి వనప్పతిం ఛిన్దన్తస్స పారాజికం, భూతగామే పాచిత్తియం, అఙ్గజాతే థుల్లచ్చయం. **పఞ్చ ఛడ్డితపచ్చయా**తి అనోదిస్స విసం ఛడ్డేతి, సచే తేన మనుస్సో మరతి, పారాజికం; యక్ఖపేతేసు థుల్లచ్చయం; తిరచ్ఛానగతే పాచిత్తియం; విస్సట్ఠిఛడ్డనే సఙ్ఘాదిసేసో; సేఖియేసు హరితే ఉచ్చారపస్సావఛడ్డనే దుక్కటం – ఇమా ఛడ్డితపచ్చయా పఞ్చాపత్తియో హోన్తి.

పాచిత్తియేన దుక్కటా కతాతి భిక్ఖునోవాదకవగ్గస్మిం దససు సిక్ఖాపదేసు పాచిత్తియేన సద్ధిం దుక్కటా కతా ఏవాతి అత్థో. **చతురేత్థ నవకా వుత్తా**తి పఠమసిక్ఖాపదస్మియేవ అధమ్మకమ్మే ద్వే, ధమ్మకమ్మే ద్వేతి ఏవం చత్తారో నవకా వుత్తాతి అత్థో. **ద్విన్నం చీవరేన చా**తి భిక్ఖూనం సన్తికే ఉపసమ్పన్నాయ చీవరం దేన్తస్స పాచిత్తియం, భిక్ఖునీనం సన్తికే ఉపసమ్పన్నాయ దేన్తస్స దుక్కటన్తి ఏవం ద్విన్నం భిక్ఖునీనం చీవరం దేన్తస్స చీవరేన కారణభూతేన ఆపత్తి హోతీతి అత్థో.

అట్ఠ పాటిదేసనీయాతి పాళియం ఆగతా ఏవ. **భుఞ్జన్తామకధఞ్ఞేన పాచిత్తియేన దుక్కటా కతా**తి ఆమకధఞ్ఞం విఞ్ఞాపేత్వా భుఞ్జన్తియా పాచిత్తియేన సద్ధిం దుక్కటా కతాయేవ.

గచ్ఛన్తస్స చతస్సోతి భిక్ఖునియా వా మాతుగామేన వా సద్ధిం సంవిధాయ గచ్ఛన్తస్స దుక్కటం, గామూపచారోక్కమనే పాచిత్తియం, యా భిక్ఖునీ ఏకా గామన్తరం గచ్ఛతి, తస్సా గామూపచారం ఓక్కమన్తియా పఠమపాదే థుల్లచ్చయం, దుతియపాదే సఙ్ఘాదిసేసోతి గచ్ఛన్తస్స ఇమా చతస్సో ఆపత్తియో హోన్తి. **ఠితస్స చాపి తత్తకా**తి ఠితస్సపి చతస్సో ఏవాతి అత్థో. కథం? భిక్ఖునీ అన్ధకారే వా పటిచ్ఛన్నే వా ఓకాసే మిత్తసన్థవవసేన పురిసస్స హత్థపాసే తిట్ఠతి, పాచిత్తియం; హత్థపాసం విజహిత్వా తిట్ఠతి, దుక్కటం; అరుణుగ్గమనకాలే దుతియికాయ హత్థపాసం విజహన్తీ తిట్ఠతి, థుల్లచ్చయం; విజహిత్వా తిట్ఠతి, సఙ్ఘాదిసేసోతి నిసిన్నస్స చతస్సో ఆపత్తియో. **నిపన్నస్సాపి తత్తకా**తి సచేపి హి సా నిసీదతి వా నిపజ్జతి వా, ఏతాయేవ చతస్సో ఆపత్తియో ఆపజ్జతి.

(౩) పాచిత్తియవణ్ణనా

౪౭౬. పఞ్చ పాచిత్తియానీతి పఞ్చ భేసజ్జాని పటిగ్గహేత్వా నానాభాజనేసు వా ఏకభాజనే వా అమిస్సేత్వా ఠపితాని హోన్తి, సత్తాహాతిక్కమే నో భిక్ఖు పఞ్చ పాచిత్తియాని సబ్బాని నానావత్థుకాని ఏకక్ఖణే ఆపజ్జతి, "ఇమం పఠమం ఆపన్నో, ఇమం పచ్ఛా"తి న వత్తబ్బో.

నవ పాచిత్తియానీతి యో భిక్ఖు నవ పణీతభోజనాని విఞ్ఞాపేత్వా తేహి సద్ధిం ఏకతో ఏకం కబళం ఓమద్దిత్వా ముఖే పక్ఖిపిత్వా పరగళం అతిక్కామేతి, అయం నవ పాచిత్తియాని సబ్బాని నానావత్థుకాని ఏకక్ఖణే ఆపజ్జతి "ఇమం పఠమం ఆపన్నో, ఇమం పచ్ఛా"తి న వత్తబ్బో. **ఏకవాచాయ దేసేయ్యా**తి "అహం, భన్తే, పఞ్చ భేసజ్జాని పటిగ్గహేత్వా సత్తాహం అతిక్కామేత్వా పఞ్చ ఆపత్తియో ఆపన్నో, తా తుమ్హమూలే పటిదేసేమీ"తి ఏవం ఏకవాచాయ దేసేయ్య, దేసితావ హోన్తి, ద్వీహి తీహి వాచాహి కిచ్చం నామ నత్థి. దుతియవిస్సజ్జనేపి "అహం, భన్తే, నవ పణీతభోజనాని విఞ్ఞాపేత్వా భుఞ్జిత్వా నవ ఆపత్తియో ఆపన్నో, తా తుమ్హమూలే పటిదేసేమీ"తి వత్తబ్బం.

వత్థుం కిత్తేత్వా దేసేయ్యాతి "అహం, భన్తే, పఞ్చ భేసజ్జాని పటిగ్గహేత్వా సత్తాహం అతిక్కామేసిం, యథావత్థుకం తం తుమ్హమూలే పటిదేసేమీ"తి ఏవం వత్థుం కిత్తేత్వా దేసేయ్య, దేసితావ హోన్తి ఆపత్తియో, ఆపత్తియా నామగ్గహణేన కిచ్చం నత్థి. దుతియవిస్సజ్జనేపి "అహం, భన్తే, నవ పణీతభోజనాని విఞ్ఞాపేత్వా భుత్తో, యథావత్థుకం తం తుమ్హమూలే పటిదేసేమీ"తి వత్తబ్బం.

యావతతియకే తిస్సోతి ఉక్ఖిత్తానువత్తికాయ పారాజికం భేదకానువత్తకానం కోకాలికాదీనం సఙ్ఘాదిసేసం, పాపికాయ దిట్ఠియా అప్పటినిస్సగ్గే చణ్డకాళికాయ చ భిక్ఖునియా పాచిత్తియన్తి ఇమా యావతతియకా తిస్సో ఆపత్తియో. **ఛ వోహారపచ్చయా**తి పయుత్తవాచాపచ్చయా ఛ ఆపత్తియో ఆపజ్జతీతి అత్థో. కథం? ఆజీవహేతు ఆజీవకారణా పాపిచ్ఛో ఇచ్ఛాపకతో అసన్తం అభూతం ఉత్తరిమనుస్సధమ్మం ఉల్లపతి, ఆపత్తి పారాజికస్స. ఆజీవహేతు ఆజీవకారణా సఞ్చరిత్తం సమాపజ్జతి, ఆపత్తి సఙ్ఘాదిసేసస్స. ఆజీవహేతు ఆజీవకారణా యో తే విహారే వసతి సో అరహాతి వదతి, ఆపత్తి థుల్లచ్చయస్స. ఆజీవహేతు ఆజీవకారణా భిక్ఖు పణీతభోజనాని అత్తనో అత్థాయ విఞ్ఞాపేత్వా భుఞ్జతి, ఆపత్తి పాచిత్తియస్స. ఆజీవహేతు ఆజీవకారణా భిక్ఖునీ పణీతభోజనాని అత్తనో అత్థాయ విఞ్ఞాపేత్వా భుఞ్జతి, ఆపత్తి పాటిదేసనీయస్స. ఆజీవహేతు ఆజీవకారణా సూపం వా ఓదనం వా అగిలానో అత్తనో అత్థాయ విఞ్ఞాపేత్వా భుఞ్జతి, ఆపత్తి దుక్కటస్సాతి.

ఖాదన్తస్స తిస్సోతి మనుస్సమంసే థుల్లచ్చయం, అవసేసేసు అకప్పియమంసేసు దుక్కటం, భిక్ఖునియా లసుణే పాచిత్తియం. **పఞ్చ భోజనపచ్చయా**తి అవస్సుతా అవస్సుతస్స పురిసస్స హత్థతో భోజనం గహేత్వా తత్థేవ మనుస్సమంసం లసుణం అత్తనో అత్థాయ విఞ్ఞాపేత్వా గహితపణీతభోజనాని అవసేసఞ్చ అకప్పియమంసం పక్ఖిపిత్వా వోమిస్సకం ఓమద్దిత్వా అజ్ఝోహరమానా సఙ్ఘాదిసేసం, థుల్లచ్చయం, పాచిత్తియం, పాటిదేసనీయం, దుక్కటన్తి ఇమా పఞ్చ ఆపత్తియో భోజనపచ్చయా ఆపజ్జతి.

పఞ్చ ఠానానీతి "ఉక్ఖిత్తానువత్తికాయ భిక్ఖునియా యావతతియం సమనుభాసనాయ అప్పటినిస్సజ్జన్తియా ఞత్తియా దుక్కటం, ద్వీహి కమ్మవాచాహి థుల్లచ్చయం, కమ్మవాచాపరియోసానే ఆపత్తి పారాజికస్స, సఙ్ఘభేదాయ పరక్కమనాదీసు సఙ్ఘాదిసేసో, పాపికాయ దిట్ఠియా అప్పటినిస్సగ్గే పాచిత్తియ"న్తి ఏవం సబ్బా యావతతియకా పఞ్చ ఠానాని గచ్ఛన్తి.

పఞ్చన్నఞ్చేవ ఆపత్తీతి ఆపత్తి నామ పఞ్చన్నం సహధమ్మికానం హోతి, తత్థ ద్విన్నం నిప్పరియాయేన ఆపత్తియేవ, సిక్ఖమానసామణేరిసామణేరానం పన అకప్పియత్తా న వట్టతి. ఇమినా పరియాయేన తేసం ఆపత్తి న దేసాపేతబ్బా, దణ్డకమ్మం పన తేసం కాతబ్బం. **పఞ్చన్నం అధికరణేన చా**తి అధికరణఞ్చ పఞ్చన్నమేవాతి అత్థో. ఏతేసంయేవ హి పఞ్చన్నం పత్తచీవరాదీనం అత్థాయ వినిచ్ఛయవోహారో అధికరణన్తి వుచ్చతి, గిహీనం పన అడ్డకమ్మం నామ హోతి.

పఞ్చన్నం వినిచ్ఛయో హోతీతి పఞ్చన్నం సహధమ్మికానంయేవ వినిచ్ఛయో నామ హోతి. **పఞ్చన్నం వూపసమేన చా**తి ఏతేసంయేవ పఞ్చన్నం అధికరణం వినిచ్ఛితం వూపసన్తం నామ హోతీతి అత్థో. **పఞ్చన్నఞ్చేవ అనాపత్తీ**తి ఏతేసంయేవ పఞ్చన్నం అనాపత్తి నామ హోతీతి అత్థో. **తీహి ఠానేహి సోభతీ**తి సఙ్ఘాదీహి తీహి కారణేహి సోభతి. కతవీతిక్కమో హి పుగ్గలో సప్పటికమ్మం ఆపత్తిం సఙ్ఘమజ్ఝే గణమజ్ఝే పుగ్గలసన్తికే వా పటికరిత్వా అబ్భుణ్హసీలో పాకతికో హోతి, తస్మా తీహి ఠానేహి సోభతీతి వుచ్చతి.

ద్వే కాయికా రత్తిన్తి భిక్ఖునీ రత్తన్ధకారే పురిసస్స హత్థపాసే ఠాననిసజ్జసయనాని కప్పయమానా పాచిత్తియం, హత్థపాసం విజహిత్వా ఠానాదీని కప్పయమానా దుక్కటన్తి ద్వే కాయద్వారసమ్భవా ఆపత్తియో రత్తిం ఆపజ్జతి. **ద్వే కాయికా దివా**తి ఏతేనేవ ఉపాయేన దివా పటిచ్ఛన్నే ఓకాసే ద్వే ఆపత్తియో ఆపజ్జతి. **నిజ్ఝాయన్తస్స ఏకా ఆపత్తీ**తి "న చ, భిక్ఖవే, సారత్తేన మాతుగామస్స అఙ్గజాతం ఉపనిజ్ఝాయితబ్బం . యో ఉపనిజ్ఝాయేయ్య, ఆపత్తి దుక్కటస్సా"తి (పారా. ౨౬౬) నిజ్ఝాయన్తస్స అయమేకా ఆపత్తి. **ఏకా పిణ్డపాతపచ్చయా**తి "న చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖాదాయికాయ ముఖం ఓలోకేతబ్బ"న్తి (చూళవ. ౩౬౬) ఏత్థ దుక్కటాపత్తి, అన్తమసో యాగుం వా బ్యఞ్జనం వా దేన్తస్స సామణేరస్సాపి హి ముఖం ఉల్లోకయతో దుక్కటమేవ. కురున్దియం పన "**ఏకా పిణ్డపాతపచ్చయా**తి భిక్ఖునిపరిపాచితం పిణ్డపాతం భుఞ్జన్తస్స పాచిత్తియ"న్తి వుత్తం.

అట్ఠానిసంసే సమ్పస్సన్తి కోసమ్బకక్ఖన్ధకే వుత్తానిసంసే. **ఉక్ఖిత్తకా తయో వుత్తా**తి ఆపత్తియా అదస్సనే అప్పటికమ్మే పాపికాయ చ దిట్ఠియా అప్పటినిస్సగ్గేతి. **తేచత్తాలీస సమ్మావత్తనా**తి తేసంయేవ ఉక్ఖిత్తకానం ఏత్తకేసు వత్తేసు వత్తనా.

పఞ్చఠానే ముసావాదోతి పారాజికసఙ్ఘాదిసేసథుల్లచ్చయపాచిత్తియదుక్కటసఙ్ఖాతే పఞ్చట్ఠానే ముసావాదో గచ్ఛతి. **చుద్దస పరమన్తి వుచ్చతీ**తి దసాహపరమాదినయేన హేట్ఠా వుత్తం. **ద్వాదస పాటిదేసనీయా**తి భిక్ఖూనం చత్తారి భిక్ఖునీనం అట్ఠ. **చతున్నం దేసనాయ చా**తి చతున్నం అచ్చయదేసనాయాతి అత్థో. కతమా పన సాతి? దేవదత్తేన పయోజితానం అభిమారానం అచ్చయదేసనా, అనురుద్ధత్థేరస్స ఉపట్ఠాయికాయ అచ్చయదేసనా, వడ్ఢస్స లిచ్ఛవినో అచ్చయదేసనా, వాసభగామియత్థేరస్స ఉక్ఖేపనీయకమ్మం కత్వా ఆగతానం భిక్ఖూనం అచ్చయదేసనాతి అయం చతున్నం అచ్చయదేసనా నామ.

అట్ఠఙ్గికో ముసావాదోతి "పుబ్బేవస్స హోతి ముసా భణిస్స"న్తి ఆదిం కత్వా "వినిధాయ సఞ్ఞ"న్తి పరియోసానేహి (పాచి. ౪-౫; పరి. ౪౨౫) అట్ఠహి అఙ్గేహి అట్ఠఙ్గికో. ఉపోసథఙ్గానిపి పాణం న హనేతిఆదినా నయేన వుత్తానేవ. **అట్ఠ దూతేయ్యఙ్గానీ**తి "ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సోతా చ హోతి సావేతా చా"తిఆదినా (చూళవ. ౩౪౭) నయేన సఙ్ఘభేదకే వుత్తాని. **అట్ఠ తిత్థియవత్తాని** మహాఖన్ధకే వుత్తాని.

అట్ఠవాచికా ఉపసమ్పదాతి భిక్ఖునీనం ఉపసమ్పదం సన్ధాయ వుత్తం. **అట్ఠన్నం పచ్చుట్ఠాతబ్బన్తి** భత్తగ్గే అట్ఠన్నం భిక్ఖునీనం ఇతరాహి పచ్చుట్ఠాయ ఆసనం దాతబ్బం . **భిక్ఖునోవాదకో అట్ఠహీతి** అట్ఠహఙ్గేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు భిక్ఖునోవాదకో సమ్మన్నితబ్బో.

ఏకస్స ఛేజ్జన్తి గాథాయ నవసు జనేసు యో సలాకం గాహేత్వా సఙ్ఘం భిన్దతి, తస్సేవ ఛేజ్జం హోతి, దేవదత్తో వియ పారాజికం ఆపజ్జతి. భేదకానువత్తకానం చతున్నం థుల్లచ్చయం కోకాలికాదీనం వియ, ధమ్మవాదీనం చతున్నం అనాపత్తి. ఇమా పన ఆపత్తియో చ అనాపత్తియో చ సబ్బేసం ఏకవత్థుకా సఙ్ఘభేదవత్థుకా ఏవ.

నవ ఆఘాతవత్థూనీతి గాథాయ **నవహీతి** నవహి భిక్ఖూహి సఙ్ఘో భిజ్జతి. **ఇత్తియా కరణా నవాతి** ఇత్తియా కాతబ్బాని కమ్మాని నవాతి అత్థో. సేసం ఉత్తానమేవ.

(౪) అవన్దనీయపుగ్గలాదివణ్ణనా

౪౭౭. దస పుగ్గలా నాభివాదేతబ్బాతి సేనాసనక్ఖన్ధకే వుత్తా దస జనా. **అఞ్జలి సామీచేన చాతి** సామీచికమ్మేన సద్ధిం అఞ్జలి చ తేసం న కాతబ్బో, నేవ పానీయాపుచ్ఛనతాలవణ్టగ్గహణాది ఖన్ధకవత్తం తేసం దస్సేతబ్బం, న అఞ్జలి పగ్గణ్హితబ్బోతి అత్థో. **దసన్నం దుక్కటన్తి** తేసంయేవ దసన్నం ఏవం కరోన్తస్స దుక్కటం హోతి. **దస చీవరధారణాతి** దస దివసాని అతిరేకచీవరస్స ధారణా అనుఞ్ఞాతాతి అత్థో.

పఞ్చన్నం వస్సంవుట్ఠానం, దాతబ్బం ఇధ చీవరన్తి పఞ్చన్నం సహధమ్మికానం సమ్ముఖావ దాతబ్బం. **సత్తన్నం సన్తేతి** దిసాపక్కన్తఉమ్మత్తకఖిత్తచిత్తవేదనాట్టానం తిణ్ణఞ్చ ఉక్ఖిత్తకానన్తి ఇమేసం సత్తన్నం సన్తే పతిరూపే గాహకే పరమ్ముఖాపి దాతబ్బం. **సోళసన్నం న దాతబ్బన్తి** సేసానం చీవరక్ఖన్ధకే వుత్తానం పణ్డకాదీనం సోళసన్నం న దాతబ్బం.

కతిసతం రత్తిసతం, ఆపత్తియో ఛాదయిత్వానాతి కతిసతం ఆపత్తియో రత్తిసతం ఛాదయిత్వాన. **దససతం రత్తిసతం, ఆపత్తియో ఛాదయిత్వానాతి** దససతం ఆపత్తియో రత్తిసతం ఛాదయిత్వాన. అయఞ్హేత్థ సఙ్ఖేపత్థో – యో దివసే సతం సతం సఙ్ఘాదిసేసాపత్తియో ఆపజ్జిత్వా దస దస దివసే పటిచ్ఛాదేతి, తేన రత్తిసతం ఆపత్తిసహస్సం పటిచ్ఛాదితం హోతి, సో సబ్బావ తా ఆపత్తియో దసాహపటిచ్ఛన్నాతి పరివాసం యాచిత్వా దస రత్తియో వసిత్వాన ముచ్చేయ్య పారివాసికోతి.

ద్వాదస కమ్మదోసా వుత్తాతి అపలోకనకమ్మం అధమ్మేనవగ్గం, అధమ్మేనసమగ్గం, ధమ్మేనవగ్గం, తథా ఞత్తికమ్మఞత్తిదుతియకమ్మఞత్తిచతుత్థకమ్మానిపీతి ఏవం ఏకేకస్మిం కమ్మే తయో తయో కత్వా ద్వాదస కమ్మదోసా వుత్తా.

చతస్సో కమ్మసమ్పత్తియోతి అపలోకనకమ్మం ధమ్మేనసమగ్గం, తథా సేసానిపీతి ఏవం చతస్సో కమ్మసమ్పత్తియో వుత్తా.

ఛ కమ్మానీతి అధమ్మేనవగ్గకమ్మం, అధమ్మేనసమగ్గకమ్మం, ధమ్మపతిరూపకేనవగ్గకమ్మం, ధమ్మపతిరూపకేనసమగ్గకమ్మం, ధమ్మేనవగ్గకమ్మం, ధమ్మేనసమగ్గకమ్మన్తి ఏవం ఛ కమ్మాని వుత్తాని. **ఏకేత్థ ధమ్మికా కతాతి** ఏకం ధమ్మేన సమగ్గకమ్మమేవేత్థ ధమ్మికం కతన్తి అత్థో. దుతియగాథావిస్సజ్జనేపి ఏతదేవ ధమ్మికం.

యం దేసితాతి యాని దేసితాని వుత్తాని పకాసితాని. **అనన్తజినేనాతి**ఆదీసు పరియన్తపరిచ్ఛేదభావరహితత్తా అనన్తం వుచ్చతి నిబ్బానం, తం భగవతా రఞ్ఞా సపత్తగణం అభిమద్దిత్వా రజ్జం వియ కిలేసగణం అభిమద్దిత్వా జితం విజితం అధిగతం సమ్పత్తం, తస్మా భగవా "అనన్తజినో"తి వుచ్చతి. స్వేవ ఇట్ఠానిట్ఠేసు నిబ్బికారతాయ తాది, విక్ఖమ్భనతదఙ్గసముచ్ఛేదపటిపస్సద్ధినిస్సరణవివేకసఙ్ఖాతం వివేకపఞ్చకం అద్దసాతి వివేకదస్సీ; తేన **అనన్తజినేన తాదినా వివేకదస్సినా** యాని ఆపత్తిక్ఖన్ధాని దేసితాని వుత్తాని. **ఏకేత్థ సమ్మతి వినా సమథేహీ**తి అయమేత్థ పదసమ్బన్ధో, యాని సత్థారా సత్త ఆపత్తిక్ఖన్ధాని దేసితాని, తత్థ ఏకాపి ఆపత్తి వినా సమథేహి న సమ్మతి, అథ ఖో ఛ సమథా చత్తారి అధికరణానీతి సబ్బేపిమే ధమ్మా సమ్ముఖావినయేన సమ్మన్తి, సమాయోగం గచ్ఛన్తి. ఏత్థ పన ఏకో సమ్ముఖావినయోవ వినా సమథేహి సమ్మతి, సమథభావం గచ్ఛతి. న హి తస్స అఞ్ఞేన సమథేన వినా అనిప్ఫత్తి నామ అత్థి. తేన వుత్తం – "ఏకేత్థ సమ్మతి వినా సమథేహీ"తి. ఇమినా తావ అధిప్పాయేన అట్ఠకథాసు అత్థో వుత్తో. మయం పన "వినా"తి నిపాతస్స పటిసేధనమత్తమత్థం గహేత్వా "ఏకేత్థ సమ్మతి వినా సమథేహీ"తి ఏతేసు సత్తసు ఆపత్తిక్ఖన్ధేసు ఏకో పారాజికాపత్తిక్ఖన్ధో వినా సమథేహి సమ్మతీతి ఏతమత్థం రోచేయ్యామ. వుత్తమ్పి చేతం "యా సా ఆపత్తి అనవసేసా, సా ఆపత్తి న కతమేన అధికరణేన కతమమ్హి ఠానే న కతమేన సమథేన సమ్మతీ"తి.

ఛఊనదియడ్ఢసతాతి "ఇధ, ఉపాలి, భిక్ఖు అధమ్మం ధమ్మోతి దీపేతి, తస్మిం అధమ్మదిట్ఠి భేదే అధమ్మదిట్ఠి, తస్మిం అధమ్మదిట్ఠి భేదే ధమ్మదిట్ఠి, తస్మిం అధమ్మదిట్ఠి భేదే వేమతికో, తస్మిం ధమ్మదిట్ఠి భేదే అధమ్మదిట్ఠి, తస్మిం ధమ్మదిట్ఠి భేదే వేమతికో, తస్మిం వేమతికో భేదే అధమ్మదిట్ఠి, తస్మిం వేమతికో భేదే ధమ్మదిట్ఠి, తస్మిం వేమతికో భేదే వేమతికో"తి ఏవం యాని అట్ఠారసన్నం భేదకరవత్థూనం వసేన అట్ఠారస అట్ఠకాని సఙ్ఘభేదకక్ఖన్ధకే వుత్తాని, తేసం వసేన ఛఊనదియడ్ఢసతం ఆపాయికా వేదితబ్బా.

అట్ఠారస అనాపాయికాతి "ఇధ, ఉపాలి, భిక్ఖు అధమ్మం ధమ్మోతి దీపేతి, తస్మిం ధమ్మదిట్ఠి భేదే ధమ్మదిట్ఠి అవినిధాయ దిట్ఠిం అవినిధాయ ఖన్తిం అవినిధాయ రుచిం అవినిధాయ భావం అనుస్సావేతి, సలాకం గాహేతి 'అయం ధమ్మో, అయం వినయో, ఇదం సత్థుసాసనం, ఇమం గణ్హథ, ఇమం రోచేథా'తి, అయమ్పి ఖో, ఉపాలి, సఙ్ఘభేదకో న ఆపాయికో న నేరయికో న కప్పట్ఠో న అతేకిచ్ఛో"తి ఏవం ఏకేకస్మిం వత్థుస్మిం ఏకేకం కత్వా సఙ్ఘభేదకక్ఖన్ధకావసానే వుత్తా అట్ఠారస జనా. అట్ఠారస అట్ఠకా ఛఊనదియడ్ఢసతవిస్సజ్జనే వుత్తాయేవ.

(౧౫) సోళసకమ్మాదివణ్ణనా

౪౭౮. **కతి కమ్మానీ**తిఆదీనం సబ్బగాథానం విస్సజ్జనం ఉత్తానమేవాతి.

అపరదుతియగాథాసఙ్గణికవణ్ణనా నిట్ఠితా.

సేదమోచనగాథా

(౧) అవిప్పవాసపఞ్హావణ్ణనా

౪౭౯. సేదమోచనగాథాసు **అసంవాసో**తి ఉపోసథపవారణాదినా సంవాసేన అసంవాసో. **సమ్భోగో ఏకచ్చో తహిం న లబ్భతీ**తి అకప్పియసమ్భోగో న లబ్భతి, నహాపనభోజనాదిపటిజగ్గనం పన మాతరాయేవ కాతుం లబ్భతి. **అవిప్పవాసేన అనాపత్తీ**తి సహగారసేయ్యాయ అనాపత్తి. **పఞ్హా మేసా కుసలేహి చిన్తితా**తి ఏసా పఞ్హా కుసలేహి పణ్డితేహి చిన్తితా. అస్సా విస్సజ్జనం దారకమాతుయా భిక్ఖునియా వేదితబ్బం, తస్సా హి పుత్తం సన్ధాయేతం వుత్తన్తి.

అవిస్సజ్జితగాథా గరుభణ్డం సన్ధాయ వుత్తా, అత్థో పనస్సా గరుభణ్డవినిచ్ఛయే వుత్తోయేవ.

దస పుగ్గలే న వదామీతి సేనాసనక్ఖన్ధకే వుత్తే దస పుగ్గలే న వదామి. **ఏకాదస వివజ్జియా**తి యే మహాఖన్ధకే ఏకాదస వివజ్జనీయపుగ్గలా వుత్తా, తేపి న వదామి. అయం పఞ్హా నగ్గం భిక్ఖుం సన్ధాయ వుత్తా.

కథం ను సిక్ఖాయ అసాధారణోతి పఞ్హా నహాపితపుబ్బకం భిక్ఖుం సన్ధాయ వుత్తా. అయఞ్హి ఖురభణ్డం పరిహరితుం న లభతి, అఞ్ఞే లభన్తి; తస్మా సిక్ఖాయ అసాధారణో.

తం పుగ్గలం కతమం వదన్తి బుద్ధాతి అయం పఞ్హా నిమ్మితబుద్ధం సన్ధాయ వుత్తా.

అధోనాభిం వివజ్జియాతి అధోనాభిం వివజ్జేత్వా. అయం పఞ్హా యం తం అసీసకం కబన్ధం, యస్స ఉరే అక్ఖీని చేవ ముఖఞ్చ హోతి, తం సన్ధాయ వుత్తా.

భిక్ఖు సఞ్ఞాచికాయ కుటిన్తి అయం పఞ్హా తిణచ్ఛాదనం కుటిం సన్ధాయ వుత్తా. దుతియపఞ్హా సబ్బమత్తికామయం కుటిం సన్ధాయ వుత్తా.

ఆపజ్జేయ్య గరుకం ఛేజ్జవత్థున్తి అయం పఞ్హా వజ్జపటిచ్ఛాదికం భిక్ఖునిం సన్ధాయ వుత్తా. దుతియపఞ్హా పణ్డకాదయో అభబ్బపుగ్గలే సన్ధాయ వుత్తా. ఏకాదసపి హి తే గిహిభావేయేవ పారాజికం పత్తా.

వాచాతి వాచాయ అనాలపన్తో. **గిరం నో చ పరే భణేయ్యా**తి "ఇతి ఇమే సోస్సన్తీ"తి పరపుగ్గలే సన్ధాయ సద్దమ్పి న నిచ్ఛారేయ్య. అయం పఞ్హా "సన్తిం ఆపత్తిం నావికరేయ్య, సమ్పజానముసావాదస్స హోతీ"తి ఇమం ముసావాదం సన్ధాయ వుత్తా. తస్స హి భిక్ఖునో అధమ్మికాయ పటిఞ్ఞాయ తుణ్హీభూతస్స నిసిన్నస్స మనోద్వారే ఆపత్తి నామ నత్థి. యస్మా పన ఆవికాతబ్బం న ఆవికరోతి, తేనస్స వచీద్వారే అకిరియతో అయం ఆపత్తి సముట్ఠాతీతి వేదితబ్బా.

సఙ్ఘాదిసేసా చతురోతి అయం పఞ్హా అరుణుగ్గే గామన్తరపరియాపన్నం నదిపారం ఓక్కన్తభిక్ఖునిం సన్ధాయ వుత్తా, సా హి సకగామతో పచ్చూససమయే నిక్ఖమిత్వా అరుణుగ్గమనకాలే వుత్తప్పకారం నదిపారం ఓక్కన్తమత్తావ రత్తివిప్పవాసగామన్తరనదిపారగణమ్హాఓహీయనలక్ఖణేన ఏకప్పహారేనేవ చతురో సఙ్ఘాదిసేసే ఆపజ్జతి.

సియా ఆపత్తియో నానాతి అయం పఞ్హో ఏకతోఉపసమ్పన్నా ద్వే భిక్ఖునియో సన్ధాయ వుత్తా. తాసు హి భిక్ఖూనం సన్తికే ఏకతోఉపసమ్పన్నాయ హత్థతో గణ్హన్తస్స పాచిత్తియం, భిక్ఖునీనం సన్తికే ఏకతోఉపసమ్పన్నాయ హత్థతో గణ్హన్తస్స దుక్కటం.

చతురో జనా సంవిధాయాతి ఆచరియో చ తయో చ అన్తేవాసికా ఛమాసకం భణ్డం అవహరింసు, ఆచరియస్స సాహత్థికా తయో మాసకా, ఆణత్తియాపి తయోవ తస్మా థుల్లచ్చయం ఆపజ్జతి , ఇతరేసం సాహత్థికో ఏకేకో, ఆణత్తికా పఞ్చాతి తస్మా పారాజికం ఆపజ్జింసు. అయమేత్థ సఙ్ఖేపో. విత్థారో పన అదిన్నాదానపారాజికే సంవిదావహారవణ్ణనాయం వుత్తో.

(౨) పారాజికాదిపఞ్హావణ్ణనా

౪౮౦. ఛిద్దం తస్మిం ఘరే నత్థీతి అయం పఞ్హో దుస్సకుటిఆదీని సన్ధాయ పేయ్యాలఞ్చ సన్ధాయ వుత్తో.

తేలం మధుం ఫాణితన్తి గాథా లిఙ్గపరివత్తం సన్ధాయ వుత్తా.

నిస్సగ్గియేనాతి గాథా పరిణామనం సన్ధాయ వుత్తా. యో హి సఙ్ఘస్స పరిణతలాభతో ఏకం చీవరం అత్తనో, ఏకం అఞ్ఞస్సాతి ద్వే చీవరాని "ఏకం మయ్హం, ఏకం తస్స దేహీ"తి ఏకపయోగేన పరిణామేతి, సో నిస్సగ్గియపాచిత్తియఞ్చేవ సుద్ధికపాచిత్తియఞ్చ ఏకతో ఆపజ్జతి.

కమ్మఞ్చ తం కుప్పేయ్య వగ్గపచ్చయాతి అయం పఞ్హో ద్వాదసయోజనపమాణేసు బారాణసిఆదీసు నగరేసు గామసీమం సన్ధాయ వుత్తో.

పదవీతిహారమత్తేనాతి గాథా సఞ్చరిత్తం సన్ధాయ వుత్తా, అత్థోపి చస్సా సఞ్చరిత్తవణ్ణనాయమేవ వుత్తో.

సబ్బాని తాని నిస్సగ్గియానీతి అయం పఞ్హో అఞ్ఞాతికాయ భిక్ఖునియా ధోవాపనం సన్ధాయ వుత్తో. సచే హి తిణ్ణమ్పి చీవరానం కాకఊహదనం వా కద్దమమక్ఖితం వా కణ్ణం గహేత్వా భిక్ఖునీ ఉదకేన ధోవతి, భిక్ఖుస్స కాయగతానేవ నిస్సగ్గియాని హోన్తి.

సరణగమనమ్పి న తస్స అత్థీతి సరణగమనఉపసమ్పదాపి నత్థి. అయం పన పఞ్హో మహాపజాపతియా ఉపసమ్పదం సన్ధాయ వుత్తో.

హనేయ్య అనరియం మన్దోతి తత్థ ఇత్థిం వా పురిసం వా అనరియం హనేయ్య. అయం పఞ్హో లిఙ్గపరివత్తేన ఇత్థిభూతం పితరం పురిసభూతఞ్చ మాతరం సన్ధాయ వుత్తో.

న తేనానన్తరం ఫుసేతి అయం పఞ్హో మిగసిఙ్గతాపససీహకుమారాదీనం వియ తిరచ్ఛానమాతాపితరో సన్ధాయ వుత్తో.

అచోదయిత్వాతి గాథా దూతేనుపసమ్పదం సన్ధాయ వుత్తా. **చోదయిత్వాతి** గాథా పణ్డకాదీనం ఉపసమ్పదం సన్ధాయ వుత్తా. కురున్దియం పన "పఠమగాథా అట్ఠ అసమ్ముఖాకమ్మాని, దుతియా అనాపత్తికస్స కమ్మం సన్ధాయ వుత్తా"తి

ఆగతం.

ఛిన్దన్తస్స ఆపత్తీతి వనప్పతిం ఛిన్దన్తస్స పారాజికం, తిణలతాదిం ఛిన్దన్తస్స పాచిత్తియం, అఙ్గజాతం ఛిన్దన్తస్స థుల్లచ్చయం. **ఛిన్దన్తస్స అనాపత్తీ**తి కేసే చ నఖే చ ఛిన్దన్తస్స అనాపత్తి. **ఛాదేన్తస్స ఆపత్తీ**తి అత్తనో ఆపత్తిం ఛాదేన్తస్స అఞ్ఞస్సం వా ఆపత్తిం. **ఛాదేన్తస్స అనాపత్తీ**తి గేహాదీని ఛాదేన్తస్స అనాపత్తి.

సచ్చం భణన్తోతి గాథాయ "సిఖరణీసి ఉభతోబ్యఞ్జనాసీ"తి సచ్చం భణన్తో గరుకం ఆపజ్జతి, సమ్పజానముసావాదే పన ముసా భాసతో లహుకాపత్తి హోతి, అభూతారోచనే ముసా భణన్తో గరుకం ఆపజ్జతి, భూతారోచనే సచ్చం భాసతో లహుకాపత్తి హోతీతి.

(౩) పాచిత్తియాదిపఞ్హావణ్ణనా

౪౮౧. **అధిట్ఠిత**న్తి గాథా నిస్సగ్గియచీవరం అనిస్సజ్జిత్వా పరిభుఞ్జన్తం సన్ధాయ వుత్తా.

అత్థఙ్గతే సూరియేతి గాథా రోమన్థకం సన్ధాయ వుత్తా.

న రత్తచిత్తోతి గాథాయ అయమత్థో – రత్తచిత్తో మేథునధమ్మపారాజికం ఆపజ్జతి. థేయ్యచిత్తో అదిన్నాదానపారాజికం, పరం మరణాయ చేతేన్తో మనుస్సవిగ్గహపారాజికం, సఙ్ఘభేదకో పన న రత్తచిత్తో న చ పన థేయ్యచిత్తో న చాపి సో పరం మరణాయ చేతయి, సలాకం పనస్స దేన్తస్స హోతి ఛేజ్జం, పారాజికం హోతి, సలాకం పటిగ్గణ్హన్తస్స భేదకానువత్తకస్స థుల్లచ్చయం.

గచ్ఛేయ్య అడ్ఢయోజనన్తి అయం పఞ్హా సుప్పతిట్ఠితనిగ్రోధసదిసం ఏకకులస్స రుక్ఖమూలం సన్ధాయ వుత్తా.

కాయికానీతి అయం గాథా సమ్బహులానం ఇత్థీనం కేసే వా అఙ్గులియో వా ఏకతో గణ్హన్తం సన్ధాయ వుత్తా.

వాచసికానీతి అయం గాథా "సబ్బా తుమ్హే సిఖరణియో"తిఆదినా నయేన దుట్ఠుల్లభాణిం సన్ధాయ వుత్తా.

తిస్సిత్థియో మేథునం తం న సేవేతి తిస్సో ఇత్థియో వుత్తా, తాసుపి యం తం మేథునం నామ, తం న సేవతి. **తయో పురిసే**తి తయో పురిసేపి ఉపగన్త్వా మేథునం న సేవతి. **తయో అనరియపణ్డకే**తి ఉభతోబ్యఞ్జనసఙ్ఖాతే తయో అనరియే తయో చ పణ్డకేతి ఇమేపి ఛ జనే ఉపగన్త్వా మేథునం న సేవతి. **న చాచరే మేథునం బ్యఞ్జనస్మి**న్తి అనులోమపారాజికవసేనపి మేథునం నాచరతి. **ఛేజ్జం సియా మేథునధమ్మపచ్చయా**తి సియా మేథునధమ్మపచ్చయా పారాజికన్తి. అయం పఞ్హా అట్ఠవత్థుకం సన్ధాయ వుత్తా, తస్సా హి మేథునధమ్మస్స పుబ్బభాగం కాయసంసగ్గం ఆపజ్జితుం వాయమన్తియా మేథునధమ్మపచ్చయా ఛేజ్జం హోతి.

మాతరం చీవరన్తి అయం గాథా పిట్ఠిసమయే వస్సికసాటికత్థం సతుప్పాదకరణం సన్ధాయ వుత్తా. వినిచ్ఛయో పనస్సా వస్సికసాటికసిక్ఖాపదవణ్ణనాయమేవ వుత్తో.

కుద్ధో ఆరాధకో హోతీతి గాథా తిత్థియవత్తం సన్ధాయ వుత్తా. తిత్థియో హి వత్తం పూరయమానో తిత్థియానం వణ్ణే భఞ్ఞమానే కుద్ధో ఆరాధకో హోతి, వత్థుత్తయస్స వణ్ణే భఞ్ఞమానే కుద్ధో గారయ్హో హోతీతి తత్థేవస్సా విత్థారో వుత్తో. దుతియగాథాపి తమేవ సన్ధాయ వుత్తా.

సఙ్ఘాదిసేసన్తిఆది గాథా యా భిక్ఖునీ అవస్సుతావ అవస్సుతస్స పురిసస్స హత్థతో పిణ్డపాతం గహేత్వా మనుస్సమంసలసుణపణీతభోజనసేసఅకప్పియమంసేహి సద్ధిం ఓమద్దిత్వా అజ్ఝోహరతి, తం సన్ధాయ వుత్తా.

ఏకో ఉపసమ్పన్నో ఏకో అనుపసమ్పన్నోతి గాథా ఆకాసగతం సన్ధాయ వుత్తా. సచే హి ద్వీసు సామణేరేసు ఏకో ఇద్ధియా కేసగ్గమత్తమ్పి పథవిం ముఞ్చిత్వా నిసిన్నో హోతి, సో అనుపసమ్పన్నో నామ హోతి. సఙ్ఘేనాపి ఆకాసే నిసీదిత్వా భూమిగతస్స కమ్మం న కాతబ్బం. సచే కరోతి, కుప్పతి.

అకప్పకతన్తి గాథా అచ్ఛిన్నచీవరకం భిక్ఖుం సన్ధాయ వుత్తా. తస్మింయేవ చస్సా సిక్ఖాపదే విత్థారేన వినిచ్ఛయోపి వుత్తో.

న దేతి న పటిగ్గణ్హాతీతి నాపి ఉయ్యోజికా దేతి, న ఉయ్యోజితా తస్సా హత్థతో గణ్హాతి. **పటిగ్గహో తేన న విజ్జతీ**తి తేనేవ కారణేన ఉయ్యోజికాయ హత్థతో ఉయ్యోజితాయ పటిగ్గహో న విజ్జతి. **ఆపజ్జతి గరుక**న్తి ఏవం సన్తేపి అవస్సుతస్స హత్థతో పిణ్డపాతగ్గహణే ఉయ్యోజేన్తీ సఙ్ఘాదిసేసాపత్తిం ఆపజ్జతి. **తఞ్చ పరిభోగపచ్చయా**తి తఞ్చ పన ఆపత్తిం ఆపజ్జమానా తస్సా ఉయ్యోజితాయ పరిభోగపచ్చయా ఆపజ్జతి . తస్సా హి భోజనపరియోసానే ఉయ్యోజికాయ సఙ్ఘాదిసేసో హోతీతి. దుతియగాథా తస్సాయేవ ఉదకదన్తపోనగ్గహణే ఉయ్యోజనం సన్ధాయ వుత్తా.

న భిక్ఖునీ నో చ ఫుసేయ్య వజ్జన్తి సత్తరసకేసు హి అఞ్ఞతరం ఆపత్తిం ఆపజ్జిత్వా అనాదరియేన ఛాదయమానాపి భిక్ఖునీ ఛాదనపచ్చయా వజ్జం న ఫుసతి, అఞ్ఞం నవం ఆపత్తిం నాపజ్జతి, పటిచ్ఛన్నాయ వా అప్పటిచ్ఛన్నాయ వా ఆపత్తియా పక్ఖమానత్తమేవ లభతి. అయం పన భిక్ఖునీపి న హోతి, సావసేసఞ్చ గరుకం ఆపజ్జిత్వా ఛాదేత్వా వజ్జం న ఫుసతి. **పఞ్హా మేసా కుసలేహి చిన్తితా**తి అయం కిర పఞ్హా ఉక్ఖిత్తకభిక్ఖుం సన్ధాయ వుత్తా. తేన హి సద్ధిం వినయకమ్మం నత్థి, తస్మా సో సఙ్ఘాదిసేసం ఆపజ్జిత్వా ఛాదేన్తో వజ్జం న ఫుసతీతి.

సేదమోచనగాథావణ్ణనా నిట్ఠితా.

పఞ్చవగ్గో

కమ్మవగ్గవణ్ణనా

౪౮౨. కమ్మవగ్గే చతున్నం కమ్మానం నానాకరణం సమథక్ఖన్ధకే వుత్తమేవ. కిఞ్చాపి వుత్తం, అథ ఖో అయం కమ్మవినిచ్ఛయో నామ ఆదితో పట్ఠాయ వుచ్చమానో పాకటో హోతి, తస్మా ఆదితో పట్ఠాయేవేత్థ వత్తబ్బం వదిస్సామ. **చత్తారీ**తి కమ్మానం గణనపరిచ్ఛేదవచనమేతం. **కమ్మానీ**తి పరిచ్ఛిన్నకమ్మనిదస్సనం. **అపలోకనకమ్మం** నామ సీమట్ఠకసఙ్ఘం సోధేత్వా ఛన్దారహానం ఛన్దం ఆహరిత్వా సమగ్గస్స సఙ్ఘస్స అనుమతియా తిక్ఖత్తుం సావేత్వా కత్తబ్బం కమ్మం. **ఞత్తికమ్మం** నామ వుత్తనయేనేవ సమగ్గస్స సఙ్ఘస్స అనుమతియా ఏకాయ ఞత్తియా కత్తబ్బం కమ్మం. **ఞత్తిదుతియకమ్మం** నామ వుత్తనయేనేవ సమగ్గస్స సఙ్ఘస్స అనుమతియా ఏకాయ ఞత్తియా ఏకాయ చ అనుస్సావనాయాతి ఏవం ఞత్తిదుతియాయ అనుస్సావనాయ కత్తబ్బం కమ్మం. **ఞత్తిచతుత్థకమ్మం** నామ వుత్తనయేనేవ సమగ్గస్స సఙ్ఘస్స అనుమతియా ఏకాయ ఞత్తియా తీహి చ అనుస్సావనాహీతి ఏవం ఞత్తిచతుత్థాహి తీహి అనుస్సావనాహి కత్తబ్బం కమ్మం.

తత్థ అపలోకనకమ్మం అపలోకేత్వావ కాతబ్బం, ఞత్తికమ్మాదివసేన న కాతబ్బం. ఞత్తికమ్మమ్పి ఏకం ఞత్తిం ఠపేత్వావ కాతబ్బం, అపలోకనకమ్మాదివసేన న కాతబ్బం. ఞత్తిదుతియకమ్మం పన అపలోకేత్వా కాతబ్బమ్పి అత్థి, అకాతబ్బమ్పి అత్థి.

తత్థ సీమాసమ్ముతి, సీమాసమూహననం, కథినదానం, కథినుద్ధారో, కుటివత్థుదేసనా, విహారవత్థుదేసనాతి ఇమాని ఛ కమ్మాని గరుకాని అపలోకేత్వా కాతుం న వట్టన్తి, ఞత్తిదుతియకమ్మవాచం సావేత్వావ కాతబ్బాని. అవసేసా తేరస సమ్ముతియో సేనాసనగ్గాహకమతకచీవరదానాదిసమ్ముతియో చాతి ఏతాని లహుకకమ్మాని అపలోకేత్వాపి కాతుం వట్టన్తి, ఞత్తికమ్మ-ఞత్తిచతుత్థకమ్మవసేన పన న కాతబ్బమేవ. ఞత్తిచతుత్థకమ్మవసేన కయిరమానం దళ్హతరం హోతి, తస్మా కాతబ్బన్తి ఏకచ్చే వదన్తి. ఏవం పన సతి కమ్మసఙ్కరో హోతి, తస్మా న కాతబ్బన్తి పటిక్ఖిత్తమేవ. సచే పన అక్ఖరపరిహీనం వా పదపరిహీనం వా దురుత్తపదం వా హోతి , తస్స సోధనత్థం పునప్పునం వత్తుం వట్టతి. ఇదం అకుప్పకమ్మస్స దళ్హీకమ్మం హోతి, కుప్పకమ్మే కమ్మం హుత్వా తిట్ఠతి.

ఞత్తిచతుత్థకమ్మం ఞత్తిఞ్చ తిస్సో చ కమ్మవాచాయో సావేత్వావ కాతబ్బం, అపలోకనకమ్మాదివసేన న కాతబ్బం. **పఞ్చహాకారేహి విపజ్జన్తీ**తి పఞ్చహి కారణేహి విపజ్జన్తి.

౪౮౩. సమ్ముఖాకరణీయం కమ్మం అసమ్ముఖా కరోతి, వత్థువిపన్నం అధమ్మకమ్మన్తి ఏత్థ అత్థి కమ్మం సమ్ముఖాకరణీయం; అత్థి అసమ్ముఖాకరణీయం; తత్థ అసమ్ముఖాకరణీయం నామ దూతేనుపసమ్పదా, పత్తనిక్కుజ్జనం, పత్తుక్కుజ్జనం, ఉమ్మత్తకస్స భిక్ఖునో ఉమ్మత్తకసమ్ముతి, సేక్ఖానం కులానం సేక్ఖసమ్ముతి, ఛన్నస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మదణ్డో, దేవదత్తస్స పకాసనీయకమ్మం, అప్పసాదనీయం దస్సేన్తస్స భిక్ఖునో భిక్ఖునిసఙ్ఘేన కాతబ్బం అవన్దనీయకమ్మన్తి అట్ఠవిధం హోతి, తం సబ్బం తత్థ తత్థ వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బం. ఇదం అట్ఠవిధమ్పి కమ్మం అసమ్ముఖా కతం సుకతం హోతి అకుప్పం.

సేసాని సబ్బకమ్మాని సమ్ముఖా ఏవ కాతబ్బాని – సఙ్ఘసమ్ముఖతా, ధమ్మసమ్ముఖతా, వినయసమ్ముఖతా, పుగ్గలసమ్ముఖతాతి ఇమం చతుబ్బిధం సమ్ముఖావినయం ఉపనేత్వావ కాతబ్బాని. ఏవం కతాని హి సుకతాని హోన్తి. ఏవం అకతాని పనేతాని ఇమం సమ్ముఖావినయసఙ్ఖాతం వత్థుం వినా కతత్తా వత్థువిపన్నాని నామ హోన్తి. తేన వుత్తం – "సమ్ముఖాకరణీయం కమ్మం అసమ్ముఖా కరోతి, వత్థువిపన్నం అధమ్మకమ్మ"న్తి.

పటిపుచ్ఛాకరణీయాదీసుపి పటిపుచ్ఛాదికరణమేవ వత్థు, తం వత్థుం వినా కతత్తా తేసమ్పి వత్థువిపన్నతా వేదితబ్బా. ఇదం పనేత్థ వచనత్థమత్తం. **పటిపుచ్ఛా కరణీయం అప్పటిపుచ్ఛా కరోతీ**తి పుచ్ఛిత్వా చోదేత్వా సారేత్వా కాతబ్బం అపుచ్ఛిత్వా అచోదేత్వా అసారేత్వా కరోతి. **పటిఞ్ఞాయ కరణీయం అప్పటిఞ్ఞాయ కరోతీ**తి పటిఞ్ఞం ఆరోపేత్వా యథాదిన్నాయ పటిఞ్ఞాయ కాతబ్బం అప్పటిఞ్ఞాయ కరోన్తస్స విప్పలపన్తస్స బలక్కారేన కరోతి. **సతివినయారహస్సా**తి దబ్బమల్లపుత్తత్థేరసదిసస్స ఖీణాసవస్స. **అమూళ్హవినయారహస్సా**తి గగ్గభిక్ఖుసదిసస్స ఉమ్మత్తకస్స. **తస్సపాపియసికకమ్మారహస్సా**తి ఉపవాళభిక్ఖుసదిసస్స ఉస్సన్నపాపస్స. ఏస నయో సబ్బత్థ.

అనుపోసథే ఉపోసథం కరోతీతి అనుపోసథదివసే ఉపోసథం కరోతి. ఉపోసథదివసో నామ ఠపేత్వా కత్తికమాసం అవసేసేసు ఏకాదససు మాసేసు భిన్నస్స సఙ్ఘస్స సామగ్గిదివసో చ యథావుత్తచాతుద్దసపన్నరసా చ. ఏతం తిప్పకారమ్పి ఉపోసథదివసం ఠపేత్వా అఞ్ఞస్మిం దివసే ఉపోసథం కరోన్తో అనుపోసథే ఉపోసథం కరోతి నామ. యత్ర హి పత్తచీవరాదీనం అత్థాయ అప్పమత్తకేన కారణేన వివదన్తా ఉపోసథం వా పవారణం వా ఠపేన్తి, తత్థ తస్మిం అధికరణే వినిచ్ఛితే "సమగ్గా జాతామ్హా"తి అన్తరా సామగ్గిఉపోసథం కాతుం న లభన్తి, కరోన్తేహి అనుపోసథే ఉపోసథో కతో నామ హోతి.

అపవారణాయ పవారేతీతి అపవారణాదివసే పవారేతి; పవారణాదివసో నామ ఏకస్మిం కత్తికమాసే భిన్నస్స సఙ్ఘస్స సామగ్గిదివసో చ పచ్చుక్కడ్ఢిత్వా ఠపితదివసో చ ద్వే చ పుణ్ణమాసియో. ఏవం చతుబ్బిధమ్పి పవారణాదివసం ఠపేత్వా అఞ్ఞస్మిం దివసే పవారేన్తో అపవారణాయ పవారేతి నామ. ఇధాపి అప్పమత్తకస్స వివాదస్స వూపసమే సామగ్గిపవారణం కాతుం న లభన్తి, కరోన్తేహి అపవారణాయ పవారణా కతా హోతి. అపిచ ఊనవీసతివస్సం వా అన్తిమవత్థుం అజ్ఝాపన్నపుబ్బం వా ఏకాదససు వా అభబ్బపుగ్గలేసు అఞ్ఞతరం ఉపసమ్పాదేన్తస్సపి వత్థువిపన్నం అధమ్మకమ్మం హోతి. ఏవం వత్థుతో కమ్మాని విపజ్జన్తి.

౪౮౪. ఇత్తితో విపత్తియం పన **వత్థుం న పరామసతీ**తి యస్స ఉపసమ్పదాదికమ్మం కరోతి, తం న పరామసతి, తస్స నామం న గణ్హాతి. "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, అయం ధమ్మరక్ఖితో ఆయస్మతో బుద్ధరక్ఖితస్స ఉపసమ్పదాపేక్ఖో"తి వత్తబ్బే "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, ఆయస్మతో బుద్ధరక్ఖితస్స ఉపసమ్పదాపేక్ఖో"తి వదతి; ఏవం వత్థుం న పరామసతి.

సఙ్ఘం న పరామసతీతి సఙ్ఘస్స నామం న గణ్హాతి. "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, అయం ధమ్మరక్ఖితో"తి వత్తబ్బే "సుణాతు మే భన్తే, అయం ధమ్మరక్ఖితో"తి వదతి; ఏవం సఙ్ఘం న పరామసతి.

పుగ్గలం న పరామసతీతి యో ఉపసమ్పదాపేక్ఖస్స ఉపజ్ఝాయో, తం న పరామసతి, తస్స నామం న గణ్హాతి. "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, అయం ధమ్మరక్ఖితో ఆయస్మతో బుద్ధరక్ఖితస్స ఉపసమ్పదాపేక్ఖో"తి వత్తబ్బే "సుణాతు మే, భన్తే సఙ్ఘో, అయం ధమ్మరక్ఖితో ఉపసమ్పదాపేక్ఖో"తి వదతి; ఏవం పుగ్గలం న పరామసతి.

ఇత్థిం న పరామసతీతి సబ్బేన సబ్బం ఇత్థిం న పరామసతి. ఇత్థిదుతియకమ్మే ఇత్థిం అట్ఠపేత్వా ద్విక్ఖత్తుం కమ్మవాచాయ ఏవ అనుస్సావనకమ్మం కరోతి. ఇత్థిచతుత్థకమ్మేపి ఇత్థిం అట్ఠపేత్వా చతుక్ఖత్తుం కమ్మవాచాయ ఏవ అనుస్సావనకమ్మం కరోతి; ఏవం ఇత్థిం న పరామసతి.

పచ్ఛా వా ఇత్థిం ఠపేతీతి పఠమం కమ్మవాచాయ అనుస్సావనకమ్మం కత్వా "ఏసా ఇత్థీ"తి వత్వా "ఖమతి సఙ్ఘస్స తస్మా తుణ్హీ ఏవమేతం ధారయామీ"తి వదతి; ఏవం పచ్ఛా ఇత్థిం ఠపేతి. ఇతి ఇమేహి పఞ్చహాకారేహి ఇత్థితో కమ్మాని విపజ్జన్తి.

౪౮౫. అనుస్సావనతో విపత్తియం పన వత్థుఆదీని వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బాని. ఏవం పన నేసం అపరామసనం హోతి – "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో"తి పఠమానుస్సావనే "దుతియమ్పి ఏతమత్థం వదామి, తతియమ్పి ఏతమత్థం వదామి, సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో"తి దుతియతతియానుస్సావనాసు వా "అయం ధమ్మరక్ఖితో ఆయస్మతో బుద్ధరక్ఖితస్స ఉపసమ్పదాపేక్ఖో"తి వత్తబ్బే "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, ఆయస్మతో బుద్ధరక్ఖితస్సా"తి వదన్తో వత్థుం న పరామసతి నామ. "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, అయం ధమ్మరక్ఖితో"తి వత్తబ్బే "సుణాతు మే భన్తే, అయం ధమ్మరక్ఖితో"తి వదన్తో సఙ్ఘం న పరామసతి నామ. "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, అయం ధమ్మరక్ఖితో ఆయస్మతో బుద్ధరక్ఖితస్సా"తి వత్తబ్బే "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, అయం ధమ్మరక్ఖితో ఉపసమ్పదాపేక్ఖో"తి వదన్తో పుగ్గలం న పరామసతి నామ.

సావనం హాపేతీతి సబ్బేన సబ్బం కమ్మవాచాయ అనుస్సావనం న కరోతి, ఇత్థిదుతియకమ్మే ద్విక్ఖత్తుం ఇత్థిమేవ ఠపేతి, ఇత్థిచతుత్థకమ్మే చతుక్ఖత్తుం ఇత్థిమేవ ఠపేతి; ఏవం అనుస్సావనం హాపేతి . యోపి ఇత్థిదుతియకమ్మే ఏకం ఇత్థిం ఠపేత్వా ఏకం కమ్మవాచం అనుస్సావేన్తో అక్ఖరం వా ఛడ్డేతి, పదం వా దురుత్తం కరోతి, అయమ్పి అనుస్సావనం హాపేతియేవ. ఇత్థిచతుత్థకమ్మే పన ఏకం ఇత్థిం ఠపేత్వా సకిమేవ వా ద్విక్ఖత్తుం వా కమ్మవాచాయ అనుస్సావనం కరోన్తోపి అక్ఖరం వా పదం వా ఛడ్డేన్తోపి దురుత్తం కరోన్తోపి అనుస్సావనం హాపేతియేవాతి వేదితబ్బో.

దురుత్తం కరోతీతి ఏత్థ పన అయం వినిచ్ఛయో – యో హి అఞ్ఞస్మిం అక్ఖరే వత్తబ్బే అఞ్ఞం వదతి, అయం దురుత్తం కరోతి నామ. తస్మా కమ్మవాచం కరోన్తేన భిక్ఖునా య్వాయం –

"సిథిలం ధనితఞ్చ దీఘరస్సం, గరుకం లహుకఞ్చ నిగ్గహితం;
సమ్బన్ధం వవత్థితం విముత్తం, దసధా బ్యఞ్జనబుద్ధియా పభేదో"తి.

వుత్తో, అయం సుట్ఠు ఉపలక్ఖేతబ్బో. ఏత్థ హి **"సిథిలం"** నామ పఞ్చసు వగ్గేసు పఠమతతియం. **"ధనితం"** నామ తేస్వేవ దుతియచతుత్థం. **"దీఘ"**న్తి దీఘేన కాలేన వత్తబ్బం ఆకారాది. **"రస్స"**న్తి తతో ఉపడ్ఢకాలేన వత్తబ్బం అకారాది. **"గరుక"**న్తి దీఘమేవ. యం వా ఆయస్మతో బుద్ధరక్ఖితత్థేరస్స యస్స నక్ఖమతీతి ఏవం సంయోగపరం కత్వా వుచ్చతి. **"లహుక"**న్తి రస్సమేవ. యం వా ఆయస్మతో బుద్ధరక్ఖితథేరస్స యస్స న ఖమతీతి ఏవం అసంయోగపరం కత్వా వుచ్చతి. **"నిగ్గహిత"**న్తి యం కరణాని నిగ్గహేత్వా అవిస్సజ్జేత్వా అవివటేన ముఖేన సానునాసికం కత్వా వత్తబ్బం. **"సమ్బన్ధ"**న్తి యం పరపదేన సమ్బన్ధిత్వా "తుణ్హిస్సా"తి వా "తుణ్హస్సా"తి వా వుచ్చతి. **"వవత్థిత"**న్తి యం పరపదేన అసమ్బన్ధం కత్వా విచ్ఛిన్దిత్వా "తుణ్హీ అస్సా"తి వా "తుణ్హ అస్సా"తి వా వుచ్చతి. **"విముత్త"**న్తి యం కరణాని అనిగ్గహేత్వా విస్సజ్జేత్వా వివటేన ముఖేన అనునాసికం అకత్వా వుచ్చతి.

తత్థ "సుణాతు మే"తి వత్తబ్బే త-కారస్స థ-కారం కత్వా "సుణాథు మే"తి వచనం సిథిలస్స ధనితకరణం నామ. తథా "పత్తకల్లం, ఏసా ఞత్తీ"తి వత్తబ్బే "పత్థకల్లం, ఏసా ఞత్థీ"తిఆదివచనఞ్చ. "భన్తే సఙ్ఘో"తి వత్తబ్బే భ-కార ఘ-కారానం బ-కార గ-కారే కత్వా "బన్తే సఙ్గో"తి వచనం ధనితస్స సిథిలకరణం నామ. "సుణాతు మే"తి వివటేన ముఖేన వత్తబ్బే పన "సుణంతు మే"తి వా "ఏసా ఞత్తీ"తి వత్తబ్బే "ఏసం ఞత్తీ"తి వా అవివటేన ముఖేన అనునాసికం కత్వా వచనం విముత్తస్స నిగ్గహితవచనం నామ. "పత్తకల్ల"న్తి అవివటేన ముఖేన అనునాసికం కత్వా వత్తబ్బే "పత్తకల్లా"తి వివటేన ముఖేన అనునాసికం అకత్వా వచనం నిగ్గహితస్స విముత్తవచనం నామ.

ఇతి సిథిలే కత్తబ్బే ధనితం, ధనితే కత్తబ్బే సిథిలం, విముత్తే కత్తబ్బే నిగ్గహితం, నిగ్గహితే కత్తబ్బే విముత్తన్తి ఇమాని చత్తారి బ్యఞ్జనాని అన్తోకమ్మవాచాయ కమ్మం దూసేన్తి. ఏవం వదన్తో హి అఞ్ఞస్మిం అక్ఖరే వత్తబ్బే అఞ్ఞం వదతి, దురుత్తం కరోతీతి వుచ్చతి. ఇతరేసు పన దీఘరస్సాదీసు ఛసు బ్యఞ్జనేసు దీఘట్ఠానే దీఘమేవ, రస్సట్ఠానే చ రస్సమేవాతి ఏవం యథాఠానే తం తదేవ అక్ఖరం భాసన్తేన అనుక్కమాగతం పవేణిం అవినాసేన్తేన కమ్మవాచా కాతబ్బా. సచే పన ఏవం అకత్వా దీఘే వత్తబ్బే రస్సం, రస్సే వా వత్తబ్బే దీఘం వదతి; తథా గరుకే వత్తబ్బే లహుకం, లహుకే వా వత్తబ్బే గరుకం వదతి; సమ్బన్ధే వా పన వత్తబ్బే వవత్థితం, వవత్థితే వా వత్తబ్బే సమ్బన్ధం వదతి; ఏవం వుత్తేపి కమ్మవాచా న కుప్పతి. ఇమాని హి ఛ బ్యఞ్జనాని కమ్మం న కోపేన్తి.

యం పన సుత్తన్తికత్థేరా "ద-కారో త-కారమాపజ్జతి, త-కారో ద-కారమాపజ్జతి, చ-కారో జ-కారమాపజ్జతి, జ-కారో చ-కారమాపజ్జతి, య-కారో క-కారమాపజ్జతి, క-కారో య-కారమాపజ్జతి; తస్మా ద-కారాదీసు వత్తబ్బేసు త-కారాదివచనం న విరుజ్ఝతీ"తి వదన్తి, తం కమ్మవాచం పత్వా న వట్టతి. తస్మా వినయధరేన నేవ ద-కారో త-కారో కాతబ్బో…పే… న క-కారో య-కారో. యథాపాళియా నిరుత్తిం సోధేత్వా దసవిధాయ బ్యఞ్జననిరుత్తియా వుత్తదోసే పరిహరన్తేన కమ్మవాచా కాతబ్బా. ఇతరథా హి సావనం హాపేతి నామ.

అకాలే వా సావేతీతి సావనాయ అకాలే అనోకాసే ఞత్తిం అట్ఠపేత్వా పఠమంయేవ అనుస్సావనకమ్మం కత్వా పచ్ఛా ఞత్తిం ఠపేతి. ఇతి ఇమేహి పఞ్చహాకారేహి అనుస్సావనతో కమ్మాని విపజ్జన్తి.

౪౮౬. సీమతో విపత్తియం పన **అతిఖుద్దకసీమా** నామ యా ఏకవీసతి భిక్ఖూ న గణ్హాతి. కురున్దియం పన "యత్థ ఏకవీసతి భిక్ఖూ నిసీదితుం న సక్కోన్తీ"తి వుత్తం. తస్మా యా ఏవరూపా సీమా, అయం సమ్మతాపి అసమ్మతా, గామఖేత్తసదిసావ హోతి, తత్థ కతం కమ్మం కుప్పతి. ఏస నయో సేససీమాసుపి. ఏత్థ పన **అతిమహతీ** నామ యా కేసగ్గమత్తేనాపి తియోజనం అతిక్కామేత్వా సమ్మతా హోతి. **ఖణ్డనిమిత్తా** నామ అఘటితనిమిత్తా వుచ్చతి. పురత్థిమాయ దిసాయ నిమిత్తం కిత్తేత్వా అనుక్కమేనేవ దక్ఖిణాయ పచ్ఛిమాయ ఉత్తరాయ దిసాయ కిత్తేత్వా పున పురత్థిమాయ దిసాయ పుబ్బకిత్తితం నిమిత్తం పటికిత్తేత్వావ ఠపేతుం వట్టతి; ఏవం అఖణ్డనిమిత్తా హోతి. సచే పన అనుక్కమేన ఆహరిత్వా ఉత్తరాయ దిసాయ నిమిత్తం కిత్తేత్వా తత్థేవ ఠపేతి, ఖణ్డనిమిత్తా హోతి. అపరాపి **ఖణ్డనిమిత్తా** నామ యా అనిమిత్తుపగం తచసారరుక్ఖం వా ఖాణుకం వా పంసుపుఞ్జవాలికాపుఞ్జానం వా అఞ్ఞతరం అన్తరా ఏకం నిమిత్తం కత్వా సమ్మతా హోతి. **ఛాయానిమిత్తా** నామ యా పబ్బతచ్ఛాయాదీనం యంకిఞ్చి ఛాయం నిమిత్తం కత్వా సమ్మతా హోతి. **అనిమిత్తా** నామ యా సబ్బేన సబ్బం నిమిత్తాని అకిత్తేత్వా సమ్మతా హోతి.

బహిసీమే ఠితో సీమం సమ్మన్నతి నామ నిమిత్తాని కిత్తేత్వా నిమిత్తానం బహి ఠితో సమ్మన్నతి. **నదియా సముద్దే జాతస్సరే సీమం సమ్మన్నతీ**తి ఏతేసు నదిఆదీసు యం సమ్మన్నతి, సా ఏవం సమ్మతాపి "సబ్బా, భిక్ఖవే, నదీ అసీమా, సబ్బో సముద్దో అసీమో, సబ్బో జాతస్సరో అసీమో"తి (మహావ॰ ౧౪౭) వచనతో అసమ్మతావ హోతి. **సీమాయ సీమం సమ్భిన్దతీ**తి అత్తనో సీమాయ పరేసం సీమం సమ్భిన్దతి. **అజ్ఝోత్థరతీ**తి అత్తనో సీమాయ పరేసం సీమం అజ్ఝోత్థరతి. తత్థ యథా సమ్భేదో చ అజ్ఝోత్థరణఞ్చ హోతి, తం సబ్బం ఉపోసథక్ఖన్ధకే వుత్తమేవ. ఇతి ఇమా ఏకాదసపి సీమా అసీమా గామఖేత్తసదిసా ఏవ, తాసు నిసీదిత్వా కతం కమ్మం కుప్పతి. తేన వుత్తం "ఇమేహి ఏకాదసహి ఆకారేహి సీమతో కమ్మాని విపజ్జన్తీ"తి.

౪౮౭-౪౮౮. పరిసతో కమ్మవిపత్తియం పన కిఞ్చి అనుత్తానం నామ నత్థి. యమ్పి తత్థ కమ్మప్పత్తఛన్దారహలక్ఖణం వత్తబ్బం సియా, తమ్పి పరతో "చత్తారో భిక్ఖూ పకతత్తా కమ్మప్పత్తా"తిఆదినా నయేన వుత్తమేవ. తత్థ **పకతత్తా కమ్మప్పత్తా**తి చతువగ్గకరణే కమ్మే చత్తారో పకతత్తా అనుక్ఖిత్తా అనిస్సారితా పరిసుద్ధసీలా చత్తారో భిక్ఖూ కమ్మప్పత్తా కమ్మస్స అరహా అనుచ్ఛవికా సామినో. న తేహి వినా తం కమ్మం కయిరతి, న తేసం ఛన్దో వా పారిసుద్ధి వా ఏతి. అవసేసా పన సచేపి సహస్సమత్తా హోన్తి, సచే సమానసంవాసకా, సబ్బే ఛన్దారహావ హోన్తి. ఛన్దపారిసుద్ధిం దత్వా ఆగచ్ఛన్తు వా మా వా, కమ్మం పన తిట్ఠతి. యస్స పన సఙ్ఘో పరివాసాదికమ్మం కరోతి, సో నేవ కమ్మప్పత్తో, నాపి ఛన్దారహో. అపిచ యస్మా తం పుగ్గలం వత్థుం కత్వా సఙ్ఘో కమ్మం కరోతి, తస్మా "కమ్మారహో"తి వుచ్చతి. సేసకమ్మేసుపి ఏసేవ నయో.

౪౮౯. పున **చత్తారి కమ్మానీ**తిఆదికో నయో పణ్డకాదీనం అవత్థుభావదస్సనత్థం వుత్తో. సేసమేత్థ ఉత్తానమేవ.

అపలోకనకమ్మకథా

౪౯౫-౪౯౬. ఇదాని తేసం కమ్మానం పభేదదస్సనత్థం "**అపలోకనకమ్మం కతి ఠానాని గచ్ఛతీ**"తిఆదిమాహ. తత్థ "**అపలోకనకమ్మం పఞ్చ ఠానాని గచ్ఛతి – ఓసారణం, నిస్సారణం, భణ్డుకమ్మం, బ్రహ్మదణ్డం, కమ్మలక్ఖణఞ్ఞేవ పఞ్చమ**"న్తి ఏత్థ "ఓసారణం నిస్సారణ"న్తి పదసిలిట్ఠతాయేతం వుత్తం. పఠమం పన నిస్సారణా హోతి, పచ్ఛా ఓసారణా. తత్థ యా కణ్టకసామణేరస్స దణ్డకమ్మనాసనా, సా "నిస్సారణా"తి వేదితబ్బా. తస్మా ఏతరహి సచేపి సామణేరో బుద్ధస్స వా ధమ్మస్స వా సఙ్ఘస్స వా అవణ్ణం భణతి, "అకప్పియం కప్పియ"న్తి దీపేతి, మిచ్ఛాదిట్ఠికో హోతి అన్తగ్గాహికాయ దిట్ఠియా సమన్నాగతో, సో యావతతియం నివారేత్వా తం లద్ధిం నిస్సజ్జాపేతబ్బో. నో చే విస్సజ్జేతి, సఙ్ఘం సన్నిపాతేత్వా "విస్సజ్జేహీ"తి వత్తబ్బో. నో చే విస్సజ్జేతి, బ్యత్తేన భిక్ఖునా అపలోకనకమ్మం కత్వా నిస్సారేతబ్బో. ఏవఞ్చ పన కమ్మం కాతబ్బం –

> "సఙ్ఘం, భన్తే, పుచ్ఛామి – 'అయం ఇత్థన్నామో సామణేరో బుద్ధస్స ధమ్మస్స సఙ్ఘస్స అవణ్ణవాదీ మిచ్ఛాదిట్ఠికో, యం అఞ్ఞే సామణేరా లభన్తి, దిరత్తతిరత్తం భిక్ఖూహి సద్ధిం సహసేయ్యం, తస్స అలాభాయ నిస్సారణా రుచ్చతి సఙ్ఘస్సా'తి. దుతియమ్పి… తతియమ్పి, భన్తే, సఙ్ఘం పుచ్ఛామి – 'అయం ఇత్థన్నామో సామణేరో బుద్ధస్స…పే.… రుచ్చతి సఙ్ఘస్సా'తి చర పిరే వినస్సా"తి.

సో అపరేన సమయేన "అహం, భన్తే, బాలతాయ అఞ్ఞాణతాయ అలక్ఖికతాయ ఏవం అకాసిం, స్వాహం సఙ్ఘం ఖమాపేమీ"తి ఖమాపేన్తో యావతతియం యాచాపేత్వా అపలోకనకమ్మేనేవ ఓసారేతబ్బో . ఏవం పన ఓసారేతబ్బో,

సఙ్ఘమజ్ఝే బ్యత్తేన భిక్ఖునా సఙ్ఘస్స అనుమతియా సావేతబ్బం –

> “సఙ్ఘం, భన్తే, పుచ్ఛామి – అయం ఇత్థన్నామో సామణేరో బుద్ధస్స ధమ్మస్స సఙ్ఘస్స అవణ్ణవాదీ మిచ్ఛాదిట్ఠికో, యం అఞ్ఞే సామణేరా లభన్తి, భిక్ఖూహి సద్ధిం దిరత్తతిరత్తం సహసేయ్యం, తస్స అలాభాయ నిస్సారితో, స్వాయం ఇదాని సోరతో నివాతవుత్తి లజ్జిధమ్మం ఓక్కన్తో హిరోత్తప్పే పతిట్ఠితో కతదణ్డకమ్మో అచ్చయం దేసేతి, ఇమస్స సామణేరస్స యథా పురే కాయసమ్భోగసామగ్గిదానం రుచ్చతి సఙ్ఘస్సా”తి.

ఏవం తిక్ఖత్తుం వత్తబ్బం. ఏవం అపలోకనకమ్మం ఓసారణఞ్చ నిస్సారణఞ్చ గచ్ఛతి. **భణ్డుకమ్మం** మహాఖన్ధకవణ్ణనాయం వుత్తమేవ. **బ్రహ్మదణ్డో** పఞ్చసతికక్ఖన్ధకే వుత్తోయేవ. న కేవలం పనేస ఛన్నస్సేవ పఞ్ఞత్తో, యో అఞ్ఞోపి భిక్ఖు ముఖరో హోతి, భిక్ఖూ దురుత్తవచనేహి ఘట్టేన్తో ఖుంసేన్తో వమ్భేన్తో విహరతి, తస్సపి దాతబ్బో. ఏవఞ్చ పన దాతబ్బో, సఙ్ఘమజ్ఝే బ్యత్తేన భిక్ఖునా సఙ్ఘస్స అనుమతియా సావేతబ్బం –

> “భన్తే, ఇత్థన్నామో భిక్ఖు ముఖరో, భిక్ఖూ దురుత్తవచనేహి ఘట్టేన్తో విహరతి. సో భిక్ఖు యం ఇచ్ఛేయ్య, తం వదేయ్య. భిక్ఖూహి ఇత్థన్నామో భిక్ఖు నేవ వత్తబ్బో, న ఓవదితబ్బో, న అనుసాసితబ్బో. సఙ్ఘం, భన్తే, పుచ్ఛామి – ‘ఇత్థన్నామస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మదణ్డస్స దానం, రుచ్చతి సఙ్ఘస్సా’తి. దుతియమ్పి పుచ్ఛామి, తతియమ్పి పుచ్ఛామి – ‘ఇత్థన్నామస్స, భన్తే, భిక్ఖునో బ్రహ్మదణ్డస్స దానం, రుచ్చతి సఙ్ఘస్సా’”తి.

తస్స అపరేన సమయేన సమ్మా వత్తిత్వా ఖమాపేన్తస్స బ్రహ్మదణ్డో పటిప్పస్సమ్భేతబ్బో. ఏవఞ్చ పన పటిప్పస్సమ్భేతబ్బో, బ్యత్తేన భిక్ఖునా సఙ్ఘమజ్ఝే సావేతబ్బం –

> “భన్తే, భిక్ఖుసఙ్ఘో అసుకస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మదణ్డం అదాసి, సో భిక్ఖు సోరతో నివాతవుత్తి లజ్జిధమ్మం ఓక్కన్తో హిరోత్తప్పే పతిట్ఠితో, పటిసఙ్ఖా ఆయతిం సంవరే తిట్ఠతి, సఙ్ఘం, భన్తే, పుచ్ఛామి, తస్స భిక్ఖునో బ్రహ్మదణ్డస్స పటిప్పస్సద్ధి, రుచ్చతి సఙ్ఘస్సా”తి.
>
> ఏవం యావతతియం వత్వా అపలోకనకమ్మేనేవ బ్రహ్మదణ్డో పటిప్పస్సమ్భేతబ్బోతి.

కమ్మలక్ఖణఞ్ఞేవ పఞ్చమన్తి యం తం భగవతా భిక్ఖునిక్ఖన్ధకే “తేన ఖో పన సమయేన ఛబ్బగ్గియా భిక్ఖూ భిక్ఖునియో కద్దమోదకేన ఓసిఞ్చన్తి, ‘అప్పేవ నామ అమ్హేసు సారజ్జేయ్యు’న్తి, కాయం వివరిత్వా భిక్ఖునీనం దస్సేన్తి , ఊరుం వివరిత్వా భిక్ఖునీనం దస్సేన్తి, అఙ్గజాతం వివరిత్వా భిక్ఖునీనం దస్సేన్తి, భిక్ఖునియో ఓభాసేన్తి, భిక్ఖునీహి సద్ధిం సమ్పయోజేన్తి, ‘అప్పేవ నామ అమ్హేసు సారజ్జేయ్యు’న్తి. ఇమేసు వత్థూసు తేసం భిక్ఖూనం దుక్కటం పఞ్ఞపేత్వా ‘అనుజానామి భిక్ఖవే తస్స భిక్ఖునో దణ్డకమ్మం కాతు’న్తి. అథ ఖో భిక్ఖునీనం ఏతదహోసి – ‘కిం ను ఖో దణ్డకమ్మం కాతబ్బ’న్తి. భగవతో ఏతమత్థం ఆరోచేసుం – ‘అవన్దియో సో భిక్ఖవే భిక్ఖు భిక్ఖునిసఙ్ఘేన కాతబ్బో’”తి ఏవం అవన్దియకమ్మం అనుఞ్ఞాతం, తం కమ్మలక్ఖణఞ్ఞేవ పఞ్చమం ఇమస్స అపలోకనకమ్మస్స ఠానం హోతి. తస్స హి కమ్మఞ్ఞేవ లక్ఖణం, న ఓసారణాదీని; తస్మా “కమ్మలక్ఖణ”న్తి వుచ్చతి. తస్స కరణం తత్థేవ వుత్తం. అపిచ నం పటిప్పస్సద్ధియా సద్ధిం విత్థారతో దస్సేతుం ఇధాపి వదామ, భిక్ఖునుపస్సయే సన్నిపతితస్స భిక్ఖునిసఙ్ఘస్స అనుమతియా బ్యత్తాయ భిక్ఖునియా సావేతబ్బం –

“అయ్యే అసుకో నామ అయ్యో భిక్ఖునీనం అపాసాదికం దస్సేతి, ఏతస్స అయ్యస్స అవన్దియకరణం రుచ్చతీతి భిక్ఖునిసఙ్ఘం పుచ్ఛామి, దుతియమ్పి… తతియమ్పి భిక్ఖునిసఙ్ఘం పుచ్ఛామీ”తి.

ఏవం తిక్ఖత్తుం సావేత్వా అపలోకనకమ్మేన అవన్దియకమ్మం కాతబ్బం.

తతో పట్ఠాయ సో భిక్ఖు భిక్ఖునీహి న వన్దితబ్బో. సచే అవన్దియమానో హిరోత్తప్పం పచ్చుపట్ఠపేత్వా సమ్మా వత్తతి, తేన భిక్ఖునియో ఖమాపేతబ్బా. ఖమాపేన్తేన భిక్ఖునుపస్సయం అగన్త్వా విహారేయేవ సఙ్ఘం వా గణం వా ఏకం భిక్ఖుం వా ఉపసఙ్కమిత్వా ఉక్కుటికం నిసీదిత్వా అఞ్జలిం పగ్గహేత్వా “అహం భన్తే పటిసఙ్ఖా ఆయతిం సంవరే తిట్ఠామి, న పున అపాసాదికం దస్సేస్సామి, భిక్ఖునిసఙ్ఘో మయ్హం ఖమతూ”తి ఖమాపేతబ్బం. తేన సఙ్ఘేన వా గణేన వా ఏకం భిక్ఖుం పేసేత్వా ఏకభిక్ఖునా వా సయమేవ గన్త్వా భిక్ఖునియో వత్తబ్బా – “అయం భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా ఆయతిం సంవరే ఠితో, ఇమినా అచ్చయం దేసేత్వా భిక్ఖునిసఙ్ఘో ఖమాపితో, భిక్ఖునిసఙ్ఘో ఇమం వన్దియం కరోతూ”తి. సో వన్దియో కాతబ్బో. ఏవఞ్చ పన కాతబ్బో, భిక్ఖునుపస్సయే సన్నిపతితస్స భిక్ఖునిసఙ్ఘస్స అనుమతియా బ్యత్తాయ భిక్ఖునియా సావేతబ్బం –

“అయం అయ్యే అసుకో నామ అయ్యో భిక్ఖునీనం అపాసాదికం దస్సేతీతి భిక్ఖునిసఙ్ఘేన అవన్దియో కతో, సో లజ్జిధమ్మం ఓక్కమిత్వా పటిసఙ్ఖా ఆయతిం సంవరే ఠితో అచ్చయం దేసేత్వా భిక్ఖునిసఙ్ఘం ఖమాపేసి, తస్స అయ్యస్స వన్దియకరణం రుచ్చతీతి భిక్ఖునిసఙ్ఘం పుచ్ఛామీ”తి –

తిక్ఖత్తుం వత్తబ్బం ఏవం అపలోకనకమ్మేనేవ వన్దియో కాతబ్బో.

అయం పనేత్థ పాళిముత్తకోపి కమ్మలక్ఖణవినిచ్ఛయో. ఇదఞ్హి కమ్మలక్ఖణం నామ భిక్ఖునిసఙ్ఘమూలకం పఞ్ఞత్తం, భిక్ఖుసఙ్ఘస్సాపి పనేతం లబ్భతియేవ. యఞ్హి భిక్ఖుసఙ్ఘో సలాకగ్గయాగగ్గభత్తగ్గఉపోసథగ్గేసు అపలోకనకమ్మం కరోతి, ఏతమ్పి కమ్మలక్ఖణమేవ. అచ్ఛిన్నచీవరజిణ్ణచీవరనట్ఠచీవరానఞ్హి సఙ్ఘం సన్నిపాతేత్వా బ్యత్తేన భిక్ఖునా యావతతియం సావేత్వా అపలోకనకమ్మం కత్వా చీవరం దాతుం వట్టతి. అప్పమత్తకవిస్సజ్జకేన పన చీవరం కరోన్తస్స సేనాసనక్ఖన్ధకవణ్ణనాయం వుత్తప్పభేదాని సూచిఆదీని అనపలోకేత్వాపి దాతబ్బాని. తేసం దానే సోయేవ ఇస్సరో, తతో అతిరేకం దేన్తేన అపలోకేత్వా దాతబ్బం. తతో హి అతిరేకదానే సఙ్ఘో సామీ. గిలానభేసజ్జమ్పి తత్థ వుత్తప్పకారం సయమేవ దాతబ్బం. అతిరేకం ఇచ్ఛన్తస్స అపలోకేత్వా దాతబ్బం. యోపి చ దుబ్బలో వా ఛిన్నిరియాపథో వా పచ్ఛిన్నభిక్ఖాచారపథో వా మహాగిలానో, తస్స మహావాసేసు తత్రుప్పాదతో దేవసికం నాళి వా ఉపడ్ఢనాళి వా ఏకదివసంయేవ వా పఞ్చ వా దస వా తణ్డులనాళియో దేన్తేన అపలోకనకమ్మం కత్వావ దాతబ్బా. పేసలస్స భిక్ఖునో తత్రుప్పాదతో ఇణపలిబోధమ్పి బహుస్సుతస్స సఙ్ఘభారనిత్థారకస్స భిక్ఖునో అనుట్ఠాపనీయసేనాసనమ్పి సఙ్ఘకిచ్చం కరోన్తానం కప్పియకారకాదీనం భత్తవేతనమ్పి అపలోకనకమ్మేన దాతుం వట్టతి.

చతుపచ్చయవసేన దిన్నతత్రుప్పాదతో సఙ్ఘికం ఆవాసం జగ్గాపేతుం వట్టతి. “అయం భిక్ఖు ఇస్సరవతాయ విచారేతీ”తి కథాపచ్ఛిన్దనత్థం పన సలాకగ్గాదీసు వా అన్తరసన్నిపాతే వా సఙ్ఘం పుచ్ఛిత్వావ జగ్గాపేతబ్బో. చీవరపిణ్డపాతత్థాయ ఓదిస్సదిన్నతత్రుప్పాదతోపి అపలోకేత్వా ఆవాసో జగ్గాపేతబ్బో. అనపలోకేత్వాపి వట్టతి. “సూరో వతాయం భిక్ఖు చీవరపిణ్డపాతత్థాయ దిన్నతో ఆవాసం జగ్గాపేతీ”తి ఏవం ఉప్పన్నకథాపచ్ఛేదనత్థం పన అపలోకనకమ్మమేవ కత్వా జగ్గాపేతబ్బో.

చేతియే ఛత్తం వా వేదికం వా బోధిఘరం వా ఆసనఘరం వా అకతం వా కరోన్తేన జిణ్ణం వా పటిసఙ్ఖరోన్తేన సుధాకమ్మం వా కరోన్తేన మనుస్సే సమాదపేత్వా కాతుం వట్టతి. సచే కారకో నత్థి, చేతియస్స ఉపనిక్ఖేపతో కారేతబ్బం. ఉపనిక్ఖేపేపి అసతి అపలోకనకమ్మం కత్వా తత్రుప్పాదతో కారేతబ్బం, సఙ్ఘికేనపి. సఙ్ఘికేన హి అపలోకేత్వా చేతియకిచ్చం కాతుం వట్టతి. చేతియస్స సన్తకేన అపలోకేత్వాపి సఙ్ఘికకిచ్చం కాతుం న వట్టతి. తావకాలికం పన గహేత్వా పాకతికం కాతుం వట్టతి.

చేతియే సుధాకమ్మాదీని కరోన్తేహి పన భిక్ఖాచారతో వా సఙ్ఘతో వా యాపనమత్తం అలభన్తేహి చేతియసన్తకతో యాపనమత్తం గహేత్వా పరిభుఞ్జన్తేహి వత్తం కాతుం వట్టతి, “వత్తం కరోమా”తి మచ్ఛమంసాదీహి సఙ్ఘభత్తం కాతుం న వట్టతి. యే విహారే రోపితా ఫలరుక్ఖా సఙ్ఘేన పరిగ్గహితా హోన్తి, జగ్గనకమ్మం లభన్తి, యేసం ఫలాని ఘణ్టిం పహరిత్వా భాజేత్వా పరిభుఞ్జన్తి, తేసు అపలోకనకమ్మం న కాతబ్బం. యే పన అపరిగ్గహితా, తేసు అపలోకనకమ్మం కాతబ్బం. తం పన సలాకగ్గయాగగ్గభత్తగ్గఅన్తరసన్నిపాతేసుపి కాతుం వట్టతి, ఉపోసథగ్గే పన వట్టతియేవ. తత్థ హి అనాగతానమ్పి ఛన్దపారిసుద్ధి ఆహరియతి, తస్మా తం సువిసోధితం హోతి.

ఏవఞ్చ పన కాతబ్బం, బ్యత్తేన భిక్ఖునా భిక్ఖుసఙ్ఘస్స అనుమతియా సావేతబ్బం –

> “భన్తే, యం ఇమస్మిం విహారే అన్తోసీమాయ సఙ్ఘసన్తకం మూలతచపత్తఅఙ్కురపుప్ఫఫలఖాదనీయాది అత్థి, తం సబ్బం ఆగతాగతానం భిక్ఖూనం యథాసుఖం పరిభుఞ్జితుం రుచ్చతీతి సఙ్ఘం పుచ్ఛామీ”తి తిక్ఖత్తుం పుచ్ఛితబ్బం.

చతూహి పఞ్చహి భిక్ఖూహి కతం సుకతమేవ. యస్మిం విహారే ద్వే తయో జనా వసన్తి, తేహి నిసీదిత్వా కతమ్పి సఙ్ఘేన కతసదిసమేవ. యస్మిం పన విహారే ఏకో భిక్ఖు హోతి, తేన భిక్ఖునా ఉపోసథదివసే పుబ్బకరణపుబ్బకిచ్చం కత్వా నిసిన్నేన కతమ్పి కతికవత్తం సఙ్ఘేన కతసదిసమేవ హోతి.

కరోన్తేన పన ఫలవారేన కాతుమ్పి చత్తారో మాసే ఛ మాసే ఏకసంవచ్ఛరన్తి ఏవం పరిచ్ఛిన్దిత్వాపి అపరిచ్ఛిన్దిత్వాపి కాతుం వట్టతి. పరిచ్ఛిన్నే యథాపరిచ్ఛేదం పరిభుఞ్జిత్వా పున కాతబ్బం. అపరిచ్ఛిన్నే యావ రుక్ఖా ధరన్తి తావ వట్టతియేవ. యేపి తేసం రుక్ఖానం బీజేహి అఞ్ఞే రుక్ఖా రోపితా హోన్తి, తేసమ్పి సా ఏవ కతికా.

సచే పన అఞ్ఞస్మిం విహారే రోపితా హోన్తి, తేసం యత్థ రోపితా, తస్మింయేవ విహారే సఙ్ఘో సామీ. యేపి అఞ్ఞతో బీజాని ఆహరిత్వా పురిమవిహారే పచ్ఛా రోపితా, తేసు అఞ్ఞా కతికా కాతబ్బా. కతికాయ కతాయ పుగ్గలికట్ఠానే తిట్ఠన్తి, యథాసుఖం ఫలాదీని పరిభుఞ్జితుం వట్టతి. సచే పనేత్థ తం తం ఓకాసం పరిక్ఖిపిత్వా పరివేణాని కత్వా జగ్గన్తి, తేసం భిక్ఖూనం పుగ్గలికట్ఠానే తిట్ఠన్తి. అఞ్ఞే పరిభుఞ్జితుం న లభన్తి, తేహి పన సఙ్ఘస్స దసభాగం దత్వా పరిభుఞ్జితబ్బాని. యోపి మజ్ఝేవిహారే రుక్ఖం సాఖాహి పరివారేత్వా రక్ఖతి, తస్సాపి ఏసేవ నయో.

పోరాణవిహారం గతస్స సమ్భావనీయభిక్ఖునో “థేరో ఆగతో”తి ఫలాఫలం ఆహరన్తి, సచే తత్థ మూలే సబ్బపరియత్తిధరో బహుస్సుతభిక్ఖు విహాసి, “అద్ధా ఏత్థ దీఘా కతికా కతా భవిస్సతీ”తి నిక్కుక్కుచ్చేన పరిభుఞ్జితబ్బం. విహారే ఫలాఫలం

పిణ్డపాతికానమ్పి వట్టతి, ధుతఙ్గం న కోపేతి. సామణేరా అత్తనో ఆచరియుపజ్ఝాయానం బహూని ఫలాని దేన్తి, అఞ్ఞే భిక్ఖూ అలభన్తా ఖియ్యన్తి, ఖియ్యనమత్తమేవ చేతం హోతి.

సచే పన దుబ్భిక్ఖం హోతి, ఏకం పనసరుక్ఖం నిస్సాయ సట్ఠిపి జనా జీవన్తి, తాదిసే కాలే సబ్బేసం సఙ్గహకరణత్థాయ భాజేత్వా ఖాదితబ్బం, అయం సామీచి. యావ పన కతికవత్తం న పటిప్పస్సమ్భతి, తావ తేహి ఖాయితం సుఖాయితమేవ. కదా పన కతికవత్తం పటిప్పస్సమ్భతి? యదా సమగ్గో సఙ్ఘో సన్నిపతిత్వా "ఇతో పట్ఠాయ భాజేత్వా ఖాదన్తూ"తి సావేతి. ఏకభిక్ఖుకే పన విహారే ఏకేన సావితేపి పురిమకతికా పటిప్పస్సమ్భతియేవ. సచే పటిప్పస్సద్ధాయ కతికాయ సామణేరా నేవ రుక్ఖతో పాతేన్తి, న భూమితో గహేత్వా భిక్ఖూనం దేన్తి, పతితఫలాని పాదేహి పహరన్తా విచరన్తి, తేసం దసభాగతో పట్ఠాయ యావ ఉపడ్ఢఫలభాగేన ఫాతికమ్మం కాతబ్బం. అద్ధా ఫాతికమ్మలోభేన ఆహరిత్వా దస్సన్తి. పున సుభిక్ఖే జాతే కప్పియకారకేసు ఆగన్త్వా సాఖాపరివారాదీని కత్వా రుక్ఖే రక్ఖన్తేసు సామణేరానం ఫాతికమ్మం న దాతబ్బం, భాజేత్వా పరిభుఞ్జితబ్బం.

"విహారే ఫలాఫలం అత్థీ"తి సామన్తగామేహి మనుస్సా గిలానానం వా గబ్భినీనం వా అత్థాయ ఆగన్త్వా "ఏకం నాళికేరం దేథ, అమ్బం దేథ, లబుజం దేథా"తి యాచన్తి, దాతబ్బం న దాతబ్బన్తి? దాతబ్బం. అదీయమానే హి తే దోమనస్సికా హోన్తి, దేన్తేన పన సఙ్ఘం సన్నిపాతేత్వా యావతతియం సావేత్వా అపలోకనకమ్మం కత్వావ దాతబ్బం, కతికవత్తం వా కత్వా ఠపేతబ్బం, ఏవఞ్చ పన కాతబ్బం, బ్యత్తేన భిక్ఖునా సఙ్ఘస్స అనుమతియా సావేతబ్బం –

> "సామన్తగామేహి మనుస్సా ఆగన్త్వా గిలానాదీనం అత్థాయ ఫలాఫలం యాచన్తి, ద్వే నాళికేరాని, ద్వే తాలఫలాని, ద్వే పనసాని, పఞ్చ అమ్బాని, పఞ్చ కదలిఫలాని గణ్హన్తానం అనివారణం, అసుకరుక్ఖతో చ అసుకరుక్ఖతో చ ఫలం గణ్హన్తానం అనివారణం రుచ్చతి భిక్ఖుసఙ్ఘస్సా"తి తిక్ఖత్తుం వత్తబ్బం.

తతో పట్ఠాయ గిలానాదీనం నామం గహేత్వా యాచన్తా "గణ్హథా"తి న వత్తబ్బా, వత్తం పన ఆచిక్ఖితబ్బం – "నాళికేరాదీని ఇమినా నామ పరిచ్ఛేదేన గణ్హన్తానం అసుకరుక్ఖతో చ అసుకరుక్ఖతో చ ఫలం గణ్హన్తానం అనివారణం కత"న్తి. అనువిచరిత్వా పన "అయం మధురఫలో అమ్బో, ఇతో గణ్హథా"తిపి న వత్తబ్బా. ఫలభాజనకాలే పన ఆగతానం సమ్మతేన ఉపడ్ఢభాగో దాతబ్బో, అసమ్మతేన అపలోకేత్వా దాతబ్బం.

ఖీణపరిబ్బయో వా మగ్గగమియసత్థవాహో వా అఞ్ఞో వా ఇస్సరో ఆగన్త్వా యాచతి, అపలోకేత్వావ దాతబ్బం. బలక్కారేన గహేత్వా ఖాదన్తో న వారేతబ్బో. కుద్ధో హి సో రుక్ఖేపి ఛిన్దేయ్య, అఞ్ఞమ్పి అనత్థం కరేయ్య. పుగ్గలికపరివేణం ఆగన్త్వా గిలానస్స గామేన యాచన్తో "అమ్హేహి ఛాయాదీనం అత్థాయ రోపితం, సచే అత్థి, తుమ్హే జానాథా"తి వత్తబ్బో. యది పన ఫలభరితావ రుక్ఖా హోన్తి, కణ్టకే బన్ధిత్వా ఫలవారేన ఖాదన్తి, అపచ్చాసీసన్తేన హుత్వా దాతబ్బం. బలక్కారేన గణ్హన్తో న వారేతబ్బో, పుబ్బే వుత్తమేవేత్థ కారణం.

సఙ్ఘస్స ఫలారామో హోతి, పటిజగ్గనం న లభతి, సచే తం కోచి వత్తసీసేన జగ్గతి, సఙ్ఘస్సేవ హోతి. అథాపి కస్సచి పటిబలస్స భిక్ఖునో "ఇమం సప్పురిస జగ్గిత్వా దేహీ"తి సఙ్ఘో భారం కరోతి, సో చే వత్తసీసేన జగ్గతి, ఏవమ్పి సఙ్ఘస్సేవ హోతి. ఫాతికమ్మం పచ్చాసీసన్తస్స పన తతియభాగేన వా ఉపడ్ఢభాగేన వా ఫాతికమ్మం కాతబ్బం. "భారియం కమ్మ"న్తి వత్వా ఏత్తకేన అనిచ్ఛన్తో పన సబ్బం తవేవ సన్తకం కత్వా "మూలభాగం దసభాగమత్తం దత్వా జగ్గాహీ"తిపి వత్తబ్బో. గరుభణ్డత్తా

పన మూలచ్ఛేజ్జవసేన న దాతబ్బం. నో మూలభాగం దత్వా ఖాదన్తో అకతావాసం వా కత్వా కతావాసం వా జగ్గిత్వా నిస్సితకానం ఆరామం నియ్యాదేతి, తేహిపి మూలభాగో దాతబ్బోవ. యదా పన భిక్ఖూ సయం జగ్గితుం పహోన్తి, అథ తేసం జగ్గితుఞ్చ న దాతబ్బం, జగ్గితకాలే చ న వారేతబ్బా, జగ్గనకాలేయేవ వారేతబ్బా. "బహుం తుమ్హేహి ఖాయితం, ఇదాని మా జగ్గిత్థ, భిక్ఖుసఙ్ఘోయేవ జగ్గిస్సతీ"తి వత్తబ్బం.

సచే పన నేవ వత్తసీసేన జగ్గన్తో అత్థి, న ఫాతికమ్మేన, న సఙ్ఘో జగ్గితుం పహోతి, ఏకో అనాపుచ్ఛిత్వావ జగ్గిత్వా ఫాతికమ్మం వడ్ఢేత్వా పచ్చాసీసతి, అపలోకనకమ్మేన ఫాతికమ్మం వడ్ఢేత్వా దాతబ్బం. ఇతి ఇమం సబ్బమ్పి కమ్మలక్ఖణమేవ హోతి. అపలోకనకమ్మం ఇమాని పఞ్చ ఠానాని గచ్ఛతి.

ఞత్తికమ్మట్ఠానభేదే పన "సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, ఇత్థన్నామో ఇత్థన్నామస్స ఆయస్మతో ఉపసమ్పదాపేక్ఖో, అనుసిట్ఠో సో మయా. యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, ఇత్థన్నామో ఆగచ్ఛెయ్యాతి, ఆగచ్ఛాహీతి వత్తబ్బో"తి ఏవం ఉపసమ్పదాపేక్ఖస్స ఓసారణా ఓసారణా నామ.

"సుణన్తు మే ఆయస్మన్తా, అయం ఇత్థన్నామో భిక్ఖు ధమ్మకథికో ఇమస్స నేవ సుత్తం ఆగచ్ఛతి, నో సుత్తవిభఙ్గో, సో అత్థం అసల్లక్ఖేత్వా బ్యఞ్జనచ్ఛాయాయ అత్థం పటిబాహతి. యదాయస్మన్తానం పత్తకల్లం, ఇత్థన్నామం భిక్ఖుం వుట్ఠాపేత్వా అవసేసా ఇమం అధికరణం వూపసమేయ్యామా"తి ఏవం ఉబ్బాహికావినిచ్ఛయే ధమ్మకథికస్స భిక్ఖునో నిస్సారణా నిస్సారణా నామ.

"సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, అజ్జుపోసథో పన్నరసో. యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, సఙ్ఘో ఉపోసథం కరేయ్యా"తి ఏవం ఉపోసథకమ్మవసేన ఠపితా ఞత్తి ఉపోసథో నామ.

"సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, అజ్జ పవారణా పన్నరసీ. యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, సఙ్ఘో పవారేయ్యా"తి ఏవం పవారణాకమ్మవసేన ఠపితా ఞత్తి పవారణా నామ.

"సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, ఇత్థన్నామో ఇత్థన్నామస్స ఆయస్మతో ఉపసమ్పదాపేక్ఖో. యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, అహం ఇత్థన్నామం అనుసాసేయ్య"న్తి. "యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, ఇత్థన్నామో ఇత్థన్నామం అనుసాసేయ్యా"తి. "యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, అహం ఇత్థన్నామం అన్తరాయికే ధమ్మే పుచ్ఛేయ్య"న్తి. "యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, ఇత్థన్నామో ఇత్థన్నామం అన్తరాయికే ధమ్మే పుచ్ఛేయ్యా"తి. "యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, అహం ఇత్థన్నామం వినయం పుచ్ఛేయ్య"న్తి. "యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, ఇత్థన్నామో ఇత్థన్నామం వినయం పుచ్ఛేయ్యా"తి. "యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, అహం ఇత్థన్నామేన వినయం పుట్ఠో విస్సజ్జేయ్య"న్తి. "యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, ఇత్థన్నామో ఇత్థన్నామేన వినయం పుట్ఠో విస్సజ్జేయ్యా"తి ఏవం అత్తానం వా పరం వా సమ్మన్నితుం ఠపితా ఞత్తి సమ్ముతి నామ.

"సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, ఇదం చీవరం ఇత్థన్నామస్స భిక్ఖునో నిస్సగ్గియం సఙ్ఘస్స నిస్సట్ఠం. యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, సఙ్ఘో ఇమం చీవరం ఇత్థన్నామస్స భిక్ఖునో దదేయ్యా"తి. "యదాయస్మన్తానం పత్తకల్లం, ఆయస్మన్తా ఇమం చీవరం ఇత్థన్నామస్స భిక్ఖునో దదేయ్యు"న్తి ఏవం నిస్సట్ఠచీవరపత్తాదీనం దానం దానం నామ.

“సుణాతు మే భన్తే సఙ్ఘో, అయం ఇత్థన్నామో భిక్ఖు ఆపత్తిం సరతి, వివరతి, ఉత్తానిం కరోతి, దేసేతి. యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, అహం ఇత్థన్నామస్స భిక్ఖునో ఆపత్తిం పటిగ్గణ్హేయ్యన్తి. యదాయస్మన్తానం పత్తకల్లం, అహం ఇత్థన్నామస్స భిక్ఖునో ఆపత్తిం పటిగ్గణ్హేయ్య”న్తి. తేన వత్తబ్బో “పస్ససీ”తి. “ఆమ పస్సామీ”తి. ఆయతిం సంవరేయ్యాసీతి ఏవం ఆపత్తిపటిగ్గహో పటిగ్గహో నామ.

“సుణన్తు మే, ఆయస్మన్తా ఆవాసికా. యదాయస్మన్తానం పత్తకల్లం, ఇదాని ఉపోసథం కరేయ్యామ, పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసేయ్యామ, ఆగమే కాళే పవారేయ్యామా”తి. తే చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ భణ్డనకారకా కలహకారకా వివాదకారకా భస్సకారకా సఙ్ఘే అధికరణకారకా తం కాళం అనువసేయ్యుం, ఆవాసికేన భిక్ఖునా బ్యత్తేన పటిబలేన ఆవాసికా భిక్ఖూ ఞాపేతబ్బా – “సుణన్తు మే, ఆయస్మన్తా ఆవాసికా. యదాయస్మన్తానం పత్తకల్లం, ఇదాని ఉపోసథం కరేయ్యామ, పాతిమోక్ఖం ఉద్దిసేయ్యామ, ఆగమే జుణ్హే పవారేయ్యామా”తి ఏవం కతా పవారణాపచ్చుక్కడ్ఢనా పచ్చుక్కడ్ఢనా నామ.

సబ్బేహేవ ఏకజ్ఝం సన్నిపతితబ్బం, సన్నిపతిత్వా బ్యత్తేన భిక్ఖునా పటిబలేన సఙ్ఘో ఞాపేతబ్బో – “సుణాతు మే, భన్తే, సఙ్ఘో అమ్హాకం భణ్డనజాతానం కలహజాతానం వివాదాపన్నానం విహరతం బహుం అస్సామణకం అజ్ఝాచిణ్ణం భాసితపరిక్కన్తం. సచే మయం ఇమాహి ఆపత్తీహి అఞ్ఞమఞ్ఞం కారేస్సామ, సియాపి తం అధికరణం కక్ఖళత్తాయ వాళత్తాయ భేదాయ సంవత్తేయ్య. యది సఙ్ఘస్స పత్తకల్లం, సఙ్ఘో ఇమం అధికరణం తిణవత్థారకేన వూపసమేయ్య ఠపేత్వా థుల్లవజ్జం, ఠపేత్వా గిహిపటిసయుత్త”న్తి ఏవం తిణవత్థారకసమథేన కత్వా సబ్బపఠమా సబ్బసఙ్గాహికఞత్తి కమ్మలక్ఖణం నామ.

తథా తతో పరా ఏకేకస్మిం పక్ఖే ఏకేకం కత్వా ద్వే ఞత్తియో ఇతి యథావుత్తప్పభేదం ఓసారణం నిస్సారణం...పే॰... కమ్మలక్ఖణఞ్ఞేవ నవమన్తి ఞత్తికమ్మం ఇమాని నవ ఠానాని గచ్ఛతి.

ఞత్తిదుతియకమ్మట్ఠానభేదే పన వడ్ఢస్స లిచ్ఛవినో పత్తనిక్కుజ్జనవసేన ఖన్ధకే వుత్తా నిస్సారణా. తస్సేవ పత్తుక్కుజ్జనవసేన వుత్తా ఓసారణా చ వేదితబ్బా.

సీమాసమ్ముతి తిచీవరేన అవిప్పవాససమ్ముతి, సన్థతసమ్ముతి, భత్తుద్దేసక-సేనాసనగ్గాహాపక-భణ్డాగారిక-చీవరపటిగ్గాహక-చీవరభాజక-యాగుభాజకఫలభాజక-ఖజ్జభాజక-అప్పమత్తకవిస్సజ్జక-సాటియగ్గాహాపక-పత్తగ్గాహాపక-ఆరామికపేసకసామణేరపేసకసమ్ముతీతి ఏతాసం సమ్ముతీనం వసేన సమ్ముతి వేదితబ్బా.
కథినచీవరదానమతకచీవరదానవసేన దానం వేదితబ్బం.

కథినుద్ధారవసేన ఉద్ధారో వేదితబ్బో. కుటివత్థువిహారవత్థుదేసనావసేన దేసనా వేదితబ్బా. యా పన తిణవత్థారకసమథే సబ్బసఙ్గాహికఞత్తిఞ్చ ఏకేకస్మిం పక్ఖే ఏకేకం ఞత్తిఞ్చాతి తిస్సో ఞత్తియో ఠపేత్వా పున ఏకస్మిం పక్ఖే ఏకా, ఏకస్మిం పక్ఖే ఏకాతి ద్వే ఞత్తిదుతియకమ్మవాచా వుత్తా, తాసం వసేన కమ్మలక్ఖణం వేదితబ్బం . ఇతి ఞత్తిదుతియకమ్మం ఇమాని సత్త ఠానాని గచ్ఛతి.

ఞత్తిచతుత్థకమ్మట్ఠానభేదే పన తజ్జనీయకమ్మాదీనం సత్తన్నం కమ్మానం వసేన నిస్సారణా, తేసంయేవ చ కమ్మానం పటిప్పస్సమ్భనవసేన ఓసారణా వేదితబ్బా. భిక్ఖునోవాదకసమ్ముతివసేన సమ్ముతి వేదితబ్బా.
పరివాసదానమానత్తదానవసేన దానం వేదితబ్బం. మూలాయపటికస్సనకమ్మవసేన నిగ్గహో వేదితబ్బో. “ఉక్ఖిత్తానువత్తికా

అట్ఠ, యావతతియకా అరిట్ఠో చణ్డకాళీ చ ఇమే తే యావతతియకా”తి ఇమాసం ఏకాదసన్నం సమనుభాసనానం వసేన సమనుభాసనా వేదితబ్బా. ఉపసమ్పదాకమ్మఅబ్భానకమ్మవసేన పన కమ్మలక్ఖణం వేదితబ్బం. ఇతి ఞత్తిచతుత్థకమ్మం ఇమాని సత్త ఠానాని గచ్ఛతి.

౪౯౭. ఇతి కమ్మాని చ కమ్మవిపత్తిఞ్చ విపత్తివిరహితానం కమ్మానం ఠానపభేదగమనఞ్చ దస్సేత్వా ఇదాని తేసం కమ్మానం కారకస్స సఙ్ఘస్స పరిచ్ఛేదం దస్సేన్తో పున ‘‘**చతువగ్గకరణే కమ్మే**’’తిఆదిమాహ. తస్సత్థో పరిసతో కమ్మవిపత్తివణ్ణనాయం వుత్తనయేనేవ వేదితబ్బోతి.

కమ్మవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

అత్థవసవగ్గాదివణ్ణనా

౪౯౮. ఇదాని యాని తాని తేసం కమ్మానం వత్థుభూతాని సిక్ఖాపదాని, తేసం పఞ్ఞత్తియం ఆనిసంసం దస్సేతుం ‘‘**ద్వే అత్థవసే పటిచ్చా**’’తిఆది ఆరద్ధం. తత్థ **దిట్ఠధమ్మికానం వేరానం సంవరాయా**తి పాణాతిపాతాదీనం పఞ్చన్నం దిట్ఠధమ్మికవేరానం సంవరత్థాయ పిదహనత్థాయ. **సమ్పరాయికానం వేరానం పటిఘాతాయా**తి విపాకదుక్ఖసఙ్ఖాతానం సమ్పరాయికవేరానం పటిఘాతత్థాయ, సముచ్ఛేదనత్థాయ అనుప్పజ్జనత్థాయ. **దిట్ఠధమ్మికానం వజ్జానం సంవరాయా**తి తేసంయేవ పఞ్చన్నం వేరానం సంవరత్థాయ. **సమ్పరాయికానం వజ్జాన**న్తి తేసంయేవ విపాకదుక్ఖానం. విపాకదుక్ఖానేవ హి ఇధ వజ్జనీయభావతో వజ్జానీతి వుత్తాని. **దిట్ఠధమ్మికానం భయాన**న్తి గరహా ఉపవాదో తజ్జనీయాదీని కమ్మాని ఉపోసథపవారణానం ఠపనం అకిత్తిపకాసనీయకమ్మన్తి ఏతాని దిట్ఠధమ్మికభయాని నామ, ఏతేసం సంవరత్థాయ. **సమ్పరాయికభయాని** పన విపాకదుక్ఖానియేవ , తేసం పటిఘాతత్థాయ. **దిట్ఠధమ్మికానం అకుసలాన**న్తి పఞ్చవేరదసఅకుసలకమ్మపథప్పభేదానం అకుసలానం సంవరత్థాయ. విపాకదుక్ఖానేవ పన అక్ఖమట్ఠేన **సమ్పరాయికఅకుసలానీ**తి వుచ్చన్తి, తేసం పటిఘాతత్థాయ. **గిహీనం అనుకమ్పాయా**తి అగారికానం సద్ధారక్ఖణవసేన అనుకమ్పనత్థాయ. **పాపిచ్ఛానం పక్ఖుపచ్ఛేదాయా**తి పాపిచ్ఛపుగ్గలానం గణబన్ధభేదనత్థాయ గణభోజనసిక్ఖాపదం పఞ్ఞత్తం. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవ. యఞ్హేత్థ వత్తబ్బం సియా, తం సబ్బం పఠమపారాజికవణ్ణనాయమేవ వుత్తన్తి.

సిక్ఖాపదేసు అత్థవసేన వణ్ణనా నిట్ఠితా.

౪౯౯. పాతిమోక్ఖాదీసు **పాతిమోక్ఖుద్దేసో**తి భిక్ఖూనం పఞ్చవిధో భిక్ఖునీనం చతుబ్బిధో. పరివాసదానాదీసు **ఓసారణీయం పఞ్ఞత్త**న్తి అట్ఠారససు వా తేచత్తాలీసాయ వా వత్తేసు వత్తమానస్స ఓసారణీయం పఞ్ఞత్తం. యేన కమ్మేన ఓసారీయతి, తం కమ్మం పఞ్ఞత్తన్తి అత్థో. **నిస్సారణీయం పఞ్ఞత్త**న్తి భణ్డనకారకాదయో యేన కమ్మేన నిస్సారీయన్తి, తం కమ్మం పఞ్ఞత్తన్తి అత్థో.

౫౦౦. అపఞ్ఞత్తేతిఆదీసు **అపఞ్ఞత్తే పఞ్ఞత్త**న్తి సత్తాపత్తిక్ఖన్ధా కకుసన్ధఞ్చ సమ్మాసమ్బుద్ధం కోణాగమనఞ్చ కస్సపఞ్చ సమ్మాసమ్బుద్ధం ఠపేత్వా అన్తరా కేనచి అపఞ్ఞత్తే సిక్ఖాపదే పఞ్ఞత్తం నామ. మక్కటివత్థుఆదివినీతకథా సిక్ఖాపదే పఞ్ఞత్తే అనుపఞ్ఞత్తం నామ. సేసం సబ్బత్థ ఉత్తానమేవాతి.

ఆనిసంసవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

౩౦೧. ఇదాని సబ్బసిక్ఖాపదానం ఏకేకేన ఆకారేన నవధా సఙ్గహం దస్సేతుం ‘‘**నవ సఙ్గహా**’’తిఆదిమాహ. తత్థ **వత్థుసఙ్గహో**తి వత్థునా సఙ్గహో. ఏవం సేసేసుపి పదత్థో వేదితబ్బో. అయం పనేత్థ అత్థయోజనా – యస్మా హి ఏకసిక్ఖాపదమ్పి అవత్థుస్మిం పఞ్ఞత్తం నత్థి, తస్మా సబ్బాని వత్థునా సఙ్గహితానీతి ఏవం తావ వత్థుసఙ్గహో వేదితబ్బో.

యస్మా పన ద్వే ఆపత్తిక్ఖన్ధా సీలవిపత్తియా సఙ్గహితా, పఞ్చాపత్తిక్ఖన్ధా ఆచారవిపత్తియా, ఛ సిక్ఖాపదాని ఆజీవవిపత్తియా సఙ్గహితాని, తస్మా సబ్బానిపి విపత్తియా సఙ్గహితానీతి ఏవం విపత్తిసఙ్గహో వేదితబ్బో.

యస్మా పన సత్తహాపత్తీహి ముత్తం ఏకసిక్ఖాపదమ్పి నత్థి, తస్మా సబ్బాని ఆపత్తియా సఙ్గహితానీతి ఏవం ఆపత్తిసఙ్గహో వేదితబ్బో.

సబ్బాని చ సత్తసు నగరేసు పఞ్ఞత్తానీతి నిదానేన సఙ్గహితానీతి ఏవం నిదానసఙ్గహో వేదితబ్బో.

యస్మా పన ఏకసిక్ఖాపదమ్పి అజ్ఝాచారికపుగ్గలే అసతి పఞ్ఞత్తం నత్థి, తస్మా సబ్బాని పుగ్గలేన సఙ్గహితానీతి ఏవం పుగ్గలసఙ్గహో వేదితబ్బో.

సబ్బాని పన పఞ్చహి చేవ సత్తహి చ ఆపత్తిక్ఖన్ధేహి సఙ్గహితాని, సబ్బాని న వినా ఛహి సముట్ఠానేహి సముట్ఠన్తీతి సముట్ఠానేన సఙ్గహితాని. సబ్బాని చ చతూసు అధికరణేసు ఆపత్తాధికరణేన సఙ్గహితాని. సబ్బాని సత్తహి సమథేహి సమథం గచ్ఛన్తీతి సమథేహి సఙ్గహితాని. ఏవమేత్థ ఖన్ధసముట్ఠానఅధికరణసమథసఙ్గహాపి వేదితబ్బా. సేసం పుబ్బే వుత్తనయమేవాతి.

సమన్తపాసాదికాయ వినయసంవణ్ణనాయ

నవసఙ్గహితవగ్గవణ్ణనా నిట్ఠితా.

నిట్ఠితా చ పరివారస్స అనుత్తానత్థపదవణ్ణనాతి.

నిగమనకథా

ఏత్తావతా చ –

ఉభతో విభఙ్గఖన్ధక-పరివారవిభత్తిదేసనం నాథో;
వినయపిటకం వినేన్తో, వేనేయ్యం యం జినో ఆహ.

సమధికసత్తవీసతి-సహస్సమత్తేన తస్స గన్థేన;
సంవణ్ణనా సమత్తా, **సమన్తపాసాదికా** నామ.

తత్రిదం సమన్తపాసాదికాయ సమన్తపాసాదికత్తస్మిం –

ఆచరియపరమ్పరతో, నిదానవత్థుప్పభేదదీపనతో;

పరసమయవివజ్జనతో, సకసమయవిసుద్ధితో చేవ.

బ్యఞ్జనపరిసోధనతో, పదత్థతో పాళియోజనక్కమతో;
సిక్ఖాపదనిచ్ఛయతో, విభఙ్గనయభేదదస్సనతో.

సమ్పస్సతం న దిస్సతి, కిఞ్చి అపాసాదికం యతో ఏత్థ;
విఞ్ఞూనమయం తస్మా, సమన్తపాసాదికాత్వేవ.

సంవణ్ణనా పవత్తా, వినయస్స వినేయ్యదమనకుసలేన;
వుత్తస్స లోకనాథేన, లోకమనుకమ్పమానేనాతి.

మహాఅట్ఠకథఞ్చేవ , మహాపచ్చరిమేవచ;
కురున్దిఞ్చాతి తిస్సోపి, సీహళట్ఠకథా ఇమా.

బుద్ధమిత్తోతి నామేన, విస్సుతస్స యసస్సినో;
వినయఞ్ఞుస్స ధీరస్స, సుత్వా థేరస్స సన్తికే.

మహామేఘవనుయ్యానే, భూమిభాగే పతిట్ఠితో;
మహావిహారో యో సత్థు, మహాబోధివిభూసితో.

యం తస్స దక్ఖిణే భాగే, పధానఘరముత్తమం;
సుచిచారిత్తసీలేన, భిక్ఖుసఙ్ఘేన సేవితం.

ఉళారకులసమ్భూతో , సఙ్ఘపట్ఠాయకో సదా;
అనాకులాయ సద్ధాయ, పసన్నో రతనత్తయే.

మహానిగమసామీతి , విస్సుతో తత్థ కారయి;
చారుపాకారసఞ్చితం, యం పాసాదం మనోరమం.

సీతచ్ఛాయతరూపేతం, సమ్పన్నసలిలాసయం;
వసతా తత్ర పాసాదే, మహానిగమసామినో.

సుచిసీలసమాచారం, థేరం **బుద్ధసిరి**వ్హయం;
యా ఉద్దిసిత్వా ఆరద్ధా, ఇద్ధా వినయవణ్ణనా.

పాలయన్తస్స సకలం, లఙ్కాదీపం నిరబ్బుదం;
రఞ్ఞో సిరినివాసస్స, **సిరిపాల**యసస్సినో.

సమవీసతిమే ఖేమే, జయసంవచ్ఛరే అయం;
ఆరద్ధా ఏకవీసమ్హి, సమ్పత్తే పరినిట్ఠితా.

ఉపద్దవా కులే లోకే, నిరుపద్దవతో అయం;
ఏకసంవచ్ఛరేనేవ, యథా నిట్ఠం ఉపాగతా.

ఏవం సబ్బస్స లోకస్స, నిట్ఠం ధమ్మూపసంహితా;
సీఘం గచ్ఛన్తు ఆరమ్భా, సబ్బేపి నిరుపద్దవా.

చిరట్ఠితత్థం ధమ్మస్స, కరోన్తేన మయా ఇమం;
సద్ధమ్మబహుమానేన, యఞ్చ పుఞ్ఞం సమాచితం.

సబ్బస్స ఆనుభావేన, తస్స సబ్బేపి పాణినో;
భవన్తు ధమ్మరాజస్స, సద్ధమ్మరససేవినో.

చిరం తిట్ఠతు సద్ధమ్మో, కాలే వస్సం చిరం పజం;
తప్పేతు దేవో ధమ్మేన, రాజా రక్ఖతు మేదినిన్తి.

పరమవిసుద్ధసద్ధాబుద్ధివీరియపటిమణ్డితేన సీలాచారజ్జవమద్దవాదిగుణసముదయసముదితేన సకసమయసమయన్తరగహనజ్ఝోగాహణసమత్థేన పఞ్ఞావేయ్యత్తియసమన్నాగతేన తిపిటకపరియత్తిప్పభేదే సాట్ఠకథే సత్థుసాసనే అప్పటిహతఞ్ఞాణప్పభావేన మహావేయ్యాకరణేన కరణసమ్పత్తిజనితసుఖవినిగ్గతమధురోదారవచనలావణ్ణయుత్తేన యుత్తముత్తవాదినా వాదివరేన మహాకవినా పభిన్నపటిసమ్భిదాపరివారే ఛళభిఞ్ఞాదిపభేదగుణపటిమణ్డితే ఉత్తరిమనుస్సధమ్మే సుప్పతిట్ఠితబుద్ధీనం థేరవంసప్పదీపానం థేరానం మహావిహారవాసీనం వంసాలఙ్కారభూతేన విపులవిసుద్ధబుద్ధినా **బుద్ధఘోసో**తి గరూహి గహితనామధేయ్యేన థేరేన కతా అయం **సమన్తపాసాదికా** నామ వినయసంవణ్ణనా –

తావ తిట్ఠతు లోకస్మిం, లోకనిత్థరణేసినం;
దస్సేన్తీ కులపుత్తానం, నయం సీలవిసుద్ధియా.

యావ బుద్ధోతి నామమ్పి, సుద్ధచిత్తస్స తాదినో;
లోకమ్హి లోకజేట్ఠస్స, పవత్తతి మహేసినోతి.

సమన్తపాసాదికా నామ

వినయ-అట్ఠకథా నిట్ఠితా.